

Det senest af Herredsfoged Grundtvig udgivne »Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet« er nu ophørt at udkomme. Dette Tidsskrift, der blev stiftet i 1878 og fra først af blev baaret oppe ved Stifterens, Fr. Stuckenbergs, udholdende Energi, havde under vanskelige Forhold gennem Aarene vundet og opretholdt Stillingen som et naturligt Bindeled mellem de penitentiære Interesser indenfor de nordiske Lande.

Det maa være en Æressag indenfor Norden ikke at lade dette Tidsskrift forsvinde, uden at der sørges for dets Afløsning; men samtidig bør ogsaa Grundlaget for et nyt Tidsskrift udvides, saaledes at dette bliver et nordisk Organ for de kriminalistiske Interesser i det hele. Allerede da det gamle Tidsskrift stiftedes, var der Bevægelser og krydsende Strømninger indenfor Straffeomraadet. Men medens disse den Gang for en stor Del vedrørte Straffuldbyrdelsesspørgsmaalene, saa at det allerede af den Grund var naturligt, at Tidsskriftet blev et Organ for disse Spørgsmaal, har Forholdene siden da i nogen Grad forandret sig. Straffespørgsmaalene interesserer nu langt videre Kredse, end Tilfældet var tidligere; et talende Vidnesbyrd herom er Dannelsen af Kriminalistforeninger i alle de tre nordiske Lande. Men endvidere har de seneste Aartier frembudt en Række divergerende Nyopfattelser af Straffens Begrundelse og Formaal, af Forbrydelsens sociale Forudsætninger og af Forbrydernes psykiske Særegenhed, af Forholdet mellem Straffen og andre sociale Værn, af Straffens subjektive Belingelser, af det naturlige Omraade for Straffeloven og af Bestemmelsen af de

enkelte Forbrydelsesarter m. m., — altsammen Spørgsmaal, der paatvinger sig enhver Kriminalist, og som har givet og vil give Anledning til omfattende Diskussioner.

Disse Diskussioner bør have et fælles og samlende Organ, hvorhen de kan søge, og hvor den enkelte kan finde vejledende Orientering med Hensyn til de Spørgsmaal, der er oppe i Tiden. Et saadant Organ maa dels give Plads for selvstændige Bidrag til Diskussionen, dels indeholde Oplysning om vigtigere Afgørelser og paatænkte Lovgivningsforanstaltninger i de enkelte nordiske Lande, dels endelig give Oversigter fra fremmede Lande og Tidsskrifter, og det bør fremtræde som et fælles nordisk Organ, ikke blot fordi de nordiske Lande hvert for sig næppe er store nok til at bære et saadant Tidsskrift, men ogsaa fordi de i mange Henseender ret ensartede Forhold gør en fælles Diskussion mere frugbringende. Dette har allerede vist sig ved Drøftelsen af de penitentiære Interesser og skal sikkert ogsaa bekræfte sig indenfor det større Omraade. I Danmark foreligger allerede et udførligt Kommissionsudkast til en ny Straffelov, i Sverig er en saadan under Forberedelse, og i Norge er man for kun et Aarti siden skredet til en Nyordning paa Straffelovgivningens Omraade, hvis faktiske Gennemførelse til Dels endog først senere er bleven mulig. Her vil der sikkert fra hvert af Landene kunne gives Oplysninger og Impulser, der netop vil trænge til et fælles strafferetligt Organ, og som vil være af Betydning ogsaa for de andre nordiske Lande.

Disse Tanker har været ledende for Indbyderne under de Forhandlinger, der har ført til Udgivelsen af

NORDISK TIDSSKRIFT FOR STRAFFERET,

der fra Begyndelsen af Aaret 1913 vil udkomme med København som Udgivelsessted, under en fælles nordisk Redaktion, der kommer til at bestaa af Mænd, der alle ved deres Livsgerning og ved den af dem gjorte personlige Indsats er knyttede til de Interesser, Tidsskriftet vil varetage:

for Danmark Kriminalretsassessorerne *Olaf Haack* og *Eyvind Olrik*,

for Norge Lagmand *Olaf Salomonsen* og Professor ved Kristiania Universitet, Dr. juris *Jon Skeie*,

og for Sverig Öfverdirektör for Fångvårdsstyrelsen *Viktor Almquist* og Professor vid Stockholms högskola, juris Dr. *N. F. Stjernberg*.

Idet vi indbyde til Subskription paa dette Tidsskrift, medgiver vi det vor bedste Anbefaling. Tidsskriftet vil stræbe efter at inddrage under sit Felt alle Omraader af det strafferetlige, saavel Undersøgelser af mere principiel Art som praktiske Meddelelser, Spørgsmaalene om Strafskylden, dens Betingelser og dens Tilmaaling, saavel som Straffuldbyrdelesopgaverne og den præventive Virksomhed i Form af Børneforsorg og lignende, o. s. v. Ved Ledelsen vil der blive lagt Vægt paa, at ethvert Standpunkt til de paagældende Æmner kan finde Plads i Tidsskriftet, saaledes at alle, der i de nordiske Lande arbejder med eller har Interesse for den straffende Retshaandhævelse, i Tidsskriftet vil finde et Sted, hvor de kan bringe deres egne Tanker frem og søge efter frugtbringende Tanker fra andre. Tidsskriftet vil gennem Fagmænd staa i Forbindelse med de forskellige Sider af den administrerende og judicielle Virksomhed indenfor det hele strafferetlige Omraade og venter iøvrigt at modtage Bidrag saavel fra videnskabelig Haand som fra Dommerne, Fængselsmændene, Lederne af det offentlige Tilsyn med vanrøgtede Børn og moralsk angreben Ungdom, Psychiatere og andre, hvis Gerning bringer dem i Berøring med de heromhandlede Æmner. Tidsskriftet vil endelig følge en Række udenlandske Tidsskrifter og holde sine Læsere à jour med, hvad der her maatte fremkomme af Vigtighed.

Nordisk Tidsskrift for Strafferet tænkes udsendt med 4 Hæfter om Aaret, hvert paa 5 à 6 Ark, udkommende saavidt muligt hver tredie Maaned. Subskriptionen er bindende for en Aargang, og Prisen er 6 Kr. pr. Aargang. Subskriptionen

tegnes hos Redaktionen Medlemmer eller ved Henvendelse til Tidsskriftets Hovedforhandler, *G. E. C. Gads Boghandel*, enten direkte eller gennem en anden Boghandler.

I December 1912.

Som Indbydere:

For Danmark:

<i>L. C. Brun,</i> Overinspektør for Opdragelsesanstalterne.	<i>Frz. Dahl,</i> Kontorchef i Kultusministeriet.	<i>J. From,</i> Justitiarius i Københavns Kriminal- og Politiret.
--	---	---

<i>Th. Fussing,</i> Direktør for Fængselsvæsenet.	<i>Chr. Geill,</i> Dr. med., Overlæge ved Sindssygehospitalet i Viborg.	<i>Aug. Goll,</i> Byfoged. Aarhus.
---	---	--

<i>C. Goos,</i> Dr. juris, Geheimkonferensraad.	<i>St. Grundtvig,</i> Herredsfoged, Aarhus.	<i>C. B. Henriques,</i> Højesteretssagfører.
---	---	---

<i>Osk. Johansen,</i> Overretssagfører.	<i>N. Ø. Kampmann,</i> Herredsfoged, Formand i Underrettsdommerforeningen.	<i>N. Lassen,</i> Dr. juris, Justitiarius i Højesteret.
--	--	---

<i>Vald. H. Mensen,</i> Chef for Statspolitiet.	<i>H. Munch-Petersen,</i> Dr. juris, Professor ved Universitetet i København.	<i>Eugen Petersen,</i> Politidirektør.
---	---	---

<i>F. Schrøder,</i> Departementschef i Justitsministeriet.	<i>Carl Torp,</i> Dr. juris, Professor ved Universitetet i København.	<i>C. Ussing,</i> Dr. juris, Justitiarius i den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret.
--	--	---

Aug. Wimmer,
Dr. med., Direktør
for St. Hans Hospital, Roskilde.

For Norge:

<i>Hans Evensen,</i> dr. med., overlæge ved Trondhjems sindssygeasyl og kriminalasylet.	<i>S. K. Gjessing,</i> lagmand i Gula- og Frostating.	<i>F. Hagerup,</i> Dr. juris, norsk minister i København.
<i>M. Holmboe,</i> direktør for det civile medicinalvæsen.	<i>C. F. Jensen,</i> justitiarius i Kristiania byret.	<i>P. Kjerschow,</i> rigsadvokat.
<i>P. J. Paulsen,</i> expeditionsschef i justits- departementets lovfdeling.	<i>Fr. Stang Lund,</i> høiesteretsadvokat.	<i>Rivertz,</i> lagmand i Haalogaland.
<i>O. Silje,</i> statsadvokat i Oslo lagsogn.	<i>Johan Scharffenberg,</i> læge ved Kristiania tvangsarbejdsanstalt.	<i>Axel Smedal,</i> fængselsdirektor.
<i>K. Thinn,</i> justitiarius i høiesteret.	<i>Segelke Thrap,</i> fængselsdirektor.	<i>L. A. Thue,</i> statsadvokat i Oslo lagsogn.
<i>A. Urbye,</i> dr. juris, sorenskriver.	<i>Regnar Vogt,</i> dr. med., docent i psykiatri.	<i>Hersleb Vogt,</i> lagmand i Oslo lagdomme.
<i>Poul Winge,</i> dr. med., politi- og fængselslæge.	<i>Fr. Woxen,</i> chef for fængselsstyrelsen.	<i>Knud Øien,</i> expeditionsschef i justitsdeparte- mentets almindelige afdeling.

For Sverig:

<i>Ivar Afzelius,</i> juris Dr., President i Svea Hofrätt.	<i>Herman Billing,</i> juris Dr., Ledamot af Högsta Domstolen.	<i>Hj. L. Hammerskjöld,</i> juris Dr., Landshöfding.
<i>Hjalmar Westring,</i> juris Dr., Ordförande i Lagberedningen.	<i>Johan Widén,</i> Landshöfding, Ordförande i Kungl. Fattigvårds- lagstiftningskommitén.	<i>Aug. Wirén,</i> Sekreterare i Svenska Kriminalistföreningen

Om Tilvæksten af Straffebud i Kommissionsudkastet til en ny almindelig borgerlig Straffelov for Danmark.

Af Goos.

Den i 1905 nedsatte Kommission til »at foretage et Gennemsyn af den almindelige borgerlige Straffelovgivning og udarbejde Udkast til nye Lovbestemmelser paa dette Omraade« for Danmark har efter 7 Aars Arbejde fuldført det den paalagte Hverv. I Juli Maaned f. A. afgav Kommissionen en Betænkning, hvori indeholdes dels et Udkast til »almindelig borgerlig Straffelov« med Motiver, dels en Række Forslag til supplerende Love og administrative Bestemmelser. Betænkningen er derefter af Justitsministeriet gjort tilgængelig for Offentligheden. Det kan tænkes, at Kommissionen endnu bliver opfordret til at udtale sig angaaende de fra forskellige Kredse fremkomne eller bebudede Indvendinger mod Dele af Udkastet. Men bortset herfra er Kommissionens Arbejde endelig afsluttet. Hvad den har anset for fornødent til Forklaring af de foreslaede Bestemmelser, har den fremstillet i de Udkastet og Tillægsudkastene (A—C) ledsagende Motiver. Yderligere at tage Ordet angaaende sit Hvervs Udførelse har den ingen anden Anledning til end den ovenfor berørte Mulighed. Selvfølgelig har heller intet enkelt Medlem af Kommissionen Beføjelse til at udtale noget paa Kommissionens Vegne, og med den ovennævnte Mulighed for Øje, at Kommissionen kan blive opfordret til at udtale sig om forskellige, angrebne Bestemmelser i Udkastet, vil et enkelt Medlem ikke let føle sig fristet til paa egne Vegne at optage en Forhandling om disse og derved mulig-

vis foregribe sin egen og andres Stilling ved senere Overvejelser i Kommissionen. De efterfølgende Bemærkninger om Udkastet, som jeg efter Opfordring af dette nye Tidsskrifts Redaktion paa egne Vegne vil gøre, skal derfor ikke være noget Indlæg i en Forhandling om Stridspunkter. Formaålet er kun at lette en Sammenligning mellem den gældende Straffelov og Udkastet med Hensyn til de i dem indeholdte Straffebuds Fuldstændighed.

Sammenlignes det Afsnit i Udkastet, der handler om »de enkelte Forbrydelser«, med det tilsvarende Afsnit i den gældende Lov, viser der sig en ret betydelig Tilvækst af Bestemmelser. Rent udvortes kan der i saa Henseende peges paa, at Tallet af Kapitler i de paagældende Afsnit er steget fra 22 til 31 og Paragrafernes Tal fra 226 til 307. For at vurdere disse Tal maa dog forskellige Ting tages i Betragtning. Kapitlernes Forøgelse skriver sig i flere Tilfælde fra en Deling af Kapitler i den gældende Lov. Saaledes er f. Eks. Hæleri, der nu findes i Kapitel sammen med Tyveri, i Udkastet omhandlet i et særegt Kapitel, sondret fra andre Vindingsforbrydelser, samtidig med, at Begrebet har faaet en Udvidelse, der bl. a. medfører, at Budet i Strfl. § 55 er udeladt. Et andet Eksempel er Opløsningen af Straffelovens Kapitel om Bedrageri i tre Kapitler, fordi det vide Begreb, som den gældende Lov benytter, ikke kan gøre Fyldest, naar de indre Forskelligheder mellem de derunder samlede Forbrydelser skal komme til deres Ret. En endnu større Deling har fundet Sted med Hensyn til de i Strfl. Kap. 27 samlede Falskforbrydelser, der i Udkastet er henførte under fire Kapitler (Kap. 35—38). Paa lignende Maade hidrører undertiden en Paragrafforøgelse fra Opløsning af en enkelt Paragraf i flere. Saaledes forsvinder efter Udkastet det meget ubestemte og som Følge deraf særdeles rummelige Bud i Strfl. § 257 og er blevet afløst af en Række mere bestemte

Bud, navnlig i Udk. Kap. 28 og 32. Dertil kommer, at en betydelig Del af tilkomne Paragrafer ikke indeholder Straffebud, men angaar Paatalen eller kun gaar ud paa at opretholde den særlige Lovgivnings Straffebud.

Omvendt frembyder Udkastet ogsaa Eksempler paa, at flere Kapitler i den gældende Lov er samlede til et. Saaledes er Kapitlet om Manddrab inddraget i Udk. Kap. 22 sammen med Angreb paa Legeme og Helbred, og i dette Kapitels § 243 findes ogsaa Rester vedrørende den i den gældende Lov i særligt Kapitel omhandlede Duelforbrydelse. Ligeledes forekommer der i Udkastet Eksempler paa, at sondrede Paragrafer i den gældende Lov er sammendragne til færre, saaledes navnlig i Kap. 32 om Forbrydelser mod den almene Sikkerhed, sammenholdt med Strfl. § 285 o. ff. Men overhovedet har hin udvortes Beregning efter Kapitel- og Paragraftal lidet Værd til at udfinde Tilvæksten af nye Straffebud. I mange Tilfælde udvider Udkastet en enkelt Paragrafs Rækkevidde til nu uomtalte Handlinger, eller det fastsætter en forhøjet Straf for en Handling under Omstændigheder, der nu ikke medfører Strafforhøjelse. I begge Tilfælde foreligger der Straffebud, der lige saavel er nye som de, der foreskriver Straf for Handlinger, der er helt uomtalte i den gældende Lov. Det er i Virkeligheden en ubestridelig Kendsgerning, at Udkastet indeholder en ikke ubetydelig Tilvækst af nye Straffebud, om det end ikke er saa stort, som hin Talsammenligning ved første Øjekast kunde lade formode, og om der end ogsaa forekommer Eksempler paa, at Handlinger, som nu er straffbare, efter Udkastet vil blive straffri, f. Eks. § 213, smh. med Strfl. § 177.

Blandt Straffebud i Udkastet, der ikke findes i den gældende almindelige Straffelov, er der et Antal, der udgør en Klasse for sig selv, idet de vel er nye i Forhold til den almindelige Lov, men ikke i Forhold til den hele gældende Straffelovgivning, idet særlige Love indeholder Bestemmelser, der hjemler Straf for dem. I Forhold til den samlede Straffelovgivning er her altsaa kun sket en Pladsforandring,

ved hvilken en mere naturlig Grænse er søgt draget mellem den almindelige Lov og Særlovgivningen. De Bestemmelser, som Udkastet saaledes har inddraget, maatte selvfølgelig ændres, for saa vidt den indre Harmoni mellem Udkastets Bestemmelser krævede det. Derved er ogsaa undertiden virkelig nye Straffebud fremkommet. Men i Regelen gælder det dog, at der her kun er Tale om en Overflyttelse i mere eller mindre ændret Affattelse. Naturligvis er det heller ikke virkelig nyt Straffebud, naar den gældende Lov indeholder et almindeligt Bud, hvorunder et eller flere i Udkastet særligt omtalte Forhold kan henføres. For saa vidt er der kun Tale om en Ompostering. Om de til denne Gruppe hørende Straffebud i Udkastet gælder det da i Almindelighed, at de kun formelt, ikke reelt, vejer med i Tilvæksten af Straffebud.

Et iøjnefaldende Eksempel paa Bestemmelser af denne Art afgiver Flertallet af de Straffebud, som findes i Udk. Kap. 38.

At Bettleri og Løsgængeri, hvorom nu den særlige Lov af 3. Marts 1860 med Tillæg i den midlertidige Straffelov gælder, har deres naturlige Plads i Særlovgivningen, kan med Føje bestrides. Men i hvert Fald har de midlertidige Straffelove af 1905 og 1911 anvist Vejen til at inddrage disse Lovovertrædelser i den almindelige Lov ved at optage indgribende Tillæg til Loven af 1860. Det ved Tilvejebringelsen af en ny almindelig Straffelov bebudede Bortfald af den midlertidige Lov og dermed af disse Tillæg gjorde det nødvendigt for Udkastet at følge den anviste Vej til Ende ved at inddrage Ordningen i sin Helhed under den almindelige Lov (§§ 324—327) og kun lade forblive under Særlovgivningen, hvad der ubestridelig har Karakter af blot Politiovertrædelse og uden at bryde Sammenhængen kan forbigaa i den almindelige Lov (se § 328. og T. A. § 2, Rbr. II og IV).

Efter Lov af 6. April 1855 er det, der straffes som Ager, kun Overtrædelse af en Takstbestemmelse. Ligeoverfor de Handlinger, der i Nutiden betragtes som Ager, er L. 1855

i nogle Henseender for vidtrækkende, i andre ikke nær vid nok. Opgaven maatte blive at udsøndre det virkelige Aager ganske fra Loven af 1855, og den naturlige Plads for dette Aager maatte da blive under »skadelig Erhvervsvirksomhed« i den almindelige Lov. Derimod maatte den blotte Takslovertrædelse vedblivende henvises til Særlovgivningen, hvis reelle Reform paa dette som paa andre Omraader laa udenfor Kommissionens Opgave (se Udk. §§ 330—331 og T. A. § 2, Rbr. XVII).

I nær Forbindelse med Straffebudet om Aager staar det paa lignende Grundbetragtning hvilende Bud i § 332, 1ste St. I den bestaaende Lovgivning findes kun én Anvendelse af Grundsætningen i lignende Retning, nemlig i Fdg. 14. Maj 1754 § 1. Her foreligger altsaa ikke blot en Overflyttelse, men en Udvidelse til nye Handlinger.

De Bestemmelser, som Udkastet indeholder om Lykkespil, træder i Stedet for Fdg. 6. Okt. 1753. Lykkespillets for det hele som for den enkelte skadelige Karakter staar vel ikke mindre klar for Nutidens Bevidsthed, end den gjorde for hin fjernliggende Tid. At de nærmere Bestemmelser, som en ny Ordning maatte kræve, ikke mindst for at imødegaa de paa dette Omraade særlig opfindsomme Bestræbelser efter at omgaa Forbudet, burde have deres Plads i den almindelige Lov, kunde for Danmarks Vedkommende ligesaa lidt være tvivlsomt, som det har været andetsteds. Derimod er Straffen for Overtrædelse af de Regler, der gælder med Hensyn til de undtagelsesvis tilladte Lykkespil, vedblivende henvist til Særlovgivningen (Udk. § 336).

At de i Lov 29. Debr. 1857 og andre Særlove samt i Politivedtægter indeholdte Bestemmelser mod Misbrug i Forretninger med stærke Drikke ikke var fyldestgørende, var vel nok paa den Tid, da Kommissionen gjorde det almindelige Udkast færdigt, fra alle Sider erkendt. Men da de til Reform paa dette Omraade sigtende Forslag, som en herom nedsat Kommission havde udarbejdet, endnu ikke paa hint Tidspunkt var blevet til Lov, var Udkastet ikke

i Stand til helt at forbigaa skadelig Erhvervsvirksomhed af denne Art. Medens en stor Del af de af nævnte Kommission foreslaaede Straffebud som nærmest af præventiv Art vedblivende maatte henvises til Særlovgivningen (Udk. § 339), var der naturlig Plads i det almindelige Udkast for Straffebud mod Hovedmisbrugene (ulovlig Forretningsdrift med stærke Drikke og Levering af den til visse Personer [Børn m. fl.], se §§ 337 og 338). Om iøvrigt disse Bud skal bevares i den almindelige Lov eller vige Plads for den senere udkomne Lov 10. Maj 1912 §§ 32 og 34, 1ste og 2det Stykke, er et Spørgsmaal, der kan afgøres efter Hensigtsmæssighedshensyn. Afgørelserne er ikke store; kun er i Udkastets § 337 Budet noget simplere affattet, i § 338 noget fuldstændigere. Den Forskel i Aldersgrænserne, som der er mellem Udk. § 338 og Lov 1912, staar det til Lovgivningsmagten at udjævne.

De om Misbrug ved Udvandrerens Befordring gældende særlige Straffebud findes nu i Lovene af 1. Maj 1868, 25. Marts 1872 og 30. Marts 1895 (Færøerne) og opretholdes vedblivende som hørende til Særlovgivningen. Disse Bud indeholder imidlertid selv et Forbehold med Hensyn til strengere Straf efter den almindelige Lovgivning. Der kan derved bl. a. være tænkt paa en svigefuld Adfærd af den Art, som nærmere beskrives i Udk. § 342, idet dette Forhold efter sin Beskaffenhed egner sig til strengere Straf end den i hine Love foreskrevne, og der kan da for saa vidt være tænkt paa det rummelige Bud i Strfl. § 257. Men da dette Bud ikke genfindes i Udkastet, og da det i Udkastet nøjere bestemte Bedrageribegreb som Vindingsforbrydelse ikke vil omfatte alt det, som det er Meningen at ramme ved Budet i § 342, har Optagelsen af det været nødvendig, men betyder i Virkeligheden kun en Ompostering indenfor Straffeloven for at gøre hine Særloves Forbehold saa effektivt, som det har været deres Hensigt.

Det er ogsaa Bortfaldet af § 257, der er Anledning til, at Budet i § 341 er optaget som Erstatning. En saadan Er-

statning er, i alt Fald saa længe, som en dansk Lov om Aktie- og lignende Selskaber ikke foreligger, fornøden. Iøvrigt viser den norske Straffelov af 1902, at Bestemmelsen har en naturlig Plads i den almindelige Straffelov, selv hvor en saadan Lovgivning foreligger. I denne bliver der derimod naturlig Plads for mange særlige Straffebud paa dette Omraade.

I hele Kapitel 38 bliver der — da § 329 ikke indeholder noget nyt Bud — kun § 340 og delvis § 332, 1. St. tilbage som nye Bud.

At iøvrigt Udkastet ikke har været grisk efter paa dette Omraade at drage Straffebud fra Særlovgivningen til sig, fremgaar noksom af det store Antal Straffebud, der i Medfør af Udk. § 341 vedblivende henvises til den særlige Lovgivning. Herom vidner de righoldige Rubr. XV—XXI i T. A. § 2. Selv hvor det gælder Indskrænkninger, der ikke paalægges for det almenes Skyld, men for Enkeltmands Rets Skyld, viser Udkastet stor Tilbageholdenhed med Hensyn til Overflytning til den almindelige Lov af Straffebud, for hvis Henhøren til Særlovgivningen der er en Tradition, paa hvilken det ikke er fundet nødvendigt at gøre Brud. Saaledes er Indgreb i private Enerettigheder til Erhverv, som hidtil, henviste til den særlige Lovgivning, se Udk. § 321. Heller ikke har Udkastet inddraget under sig strafbare Brud paa private Forpligtelser, men ladet dem forblive under den Særlovgivning, der gælder for dem, se Udk. § 322. Det mest fremtrædende Eksempel herpaa er, at Udkastet ikke — som den norske Straffelov af 1902 — har medtaget noget af det omfattende Kompleks af Straffebud, der findes i S ø l o v e n, men indskrænket sig til i T. A. at stille lignende Forslag som ved adskillige andre Særlove, nemlig om saadanne Ændringer, der er nødvendige for at tilvejebringe y d r e Harmoni med Udkastets Strafferegler. Det har været forudsat, at en virkelig Reform, for saa vidt den tiltrænges, maa blive en særlig, i Søforhold sagkyndig Kommissions Opgave, og derfor ogsaa maa overvejes med

og bevare Sammenhæng med den Søretsordning, til hvis Haandhævelse de paagældende Straffebud skal tjene. I samme Retning peger det i § 317 tagne Forbehold med Hensyn til denne Paragrafs Stilling til det u h æ d e r l i g e K a p p e s t r æ b. For saa vidt Bud herom tilsigter at hemme visse Handlinger for det almenes Skyld, maatte det være den herom nedsatte Kommissions Opgave at foreslaa det fornødne, som en særlig Lovgivnings Sag. Men selv hvor slige Handlinger angriber en enkelt erhvervsdrivendes Ret og derfor ikke kunde forbigaa i Udkastet, har § 317 formuleret sit Forbehold saaledes, at f. Eks. ogsaa Straffebudet i den nye Lov af 8. Juni 1912 § 12, ligesom ogsaa Budet i Livsfor sikringslov 29. Marts 1904 § 57, St. 4, opretholdes, idet man er gaaet ud fra, at de særlige Erhvervsinteresser her havde Krav, som der ikke var Grund til at gaa imod *).

Ogsaa paa adskillige andre Omraader end det ovenfor omtalte frembyder Udkastet Eksempel paa Overflyttelse fra Særlovgivningen af Bud, der ikke med Føje bør beholde Plads i denne.

Blandt Statsforbrydelser kan saaledes nævnes de i Udk. §§ 111 Slutn., 112 og 116 optagne permanente Straffebud for visse Handlinger, med Hensyn til hvilke Staten hidtil har hjulpet sig med transitoriske Love eller Anordninger, der udstedtes, naar Danmark kom i Krig, eller der opstod en Krig, i hvilken Danmark var neutral, men hvis Gyldighed ophørte, naar den Situation, der havde fremkaldt dem, op-

*) Anderledes forholder det sig med Budet i L. 1912 § 4 om visse Misbrug af Genferkorset. Da dette Bud, der ogsaa fandtes i den tidligere Lov om urigtige Varebetegnelser, er grundet paa internationale Hensyn, og altsaa er en fra de øvrige Bud væsentlig afvigende Art, maa det antages, at det kun i Mangel af bedre Plads er optaget i de nævnte Love. Ved Udk. § 120 har Budet faaet sin naturlige Plads samtidig med, at der har fundet en Udvidelse Sted til andre af lignende internationale Hensyn forbudte Handlinger. Da Forbeholdet i § 120 er snævrere formuleret end det i § 317, vil — som Følge af T. A. § 1, Nr. 3 — nævnte Bud i L. 1912 komme til at vige for Udkastets, hvis det bliver til Lov.

horte. Iøvrigt viser Bestemmelserne i Udk. §§ 121, 130, 137, sidste St., 138, sidste St., 148, 150, sidste St., 155, 162, 167, 168, 170, 174, 175, 189, smh. med T. A. § 2, Rbr. I—IV, at Udk. ogsaa paa Statsforbrydelsernes Omraade er meget tilbageholdende i Henseende til Overflyttelse fra Særlovgivningen. Foruden de omfattende særlige Bud, som oprettholdes ifølge T. A. Nr. 2 og 3 (ang. gejstlige Personers Forhold og Straffebud i Loven om Rettens Pleje), er der Anledning til at fremhæve Udkastets Forhold til fiskale Forseeelser. I Almindelighed lader Udkastet det her bero ved Straffebudene i den fiskale Lovgivning og foretager kun de af Hensyn til den ydre Harmoni nødvendige Ændringer (T. A. § 2, Rbr. III). En Undtagelse herfra gør Udk. § 145. Den nærmeste Anledning til dette Bud har § 41 i Lov om Stempelafgift af 13. Maj 1911 været. Denne Lov har, vel med Rette, ikke fundet noget Bud i den almindelige Straffelov ligefrem anvendeligt paa de i § 41 omhandlede Falsknerier, hverken § 278, end sige § 264. Positivt har den da foreskrevet, at § 264 skal anvendes, »dog at Straffen kan nedsættes til Fængsel«. De paagældende Falsknerier er derved henførte under et Bud, hvis høje Strafferamme er begrundet i Penges Betydning for Samfundet i det hele, og hvor det saaledes ikke drejer sig alene om et Værn for Statens fiskale Interesser. Til Modvægt mod denne altfor store Haardhed er der saa givet Adgang til en saa stor Nedsættelse af Straffens Lavmaal, at derved er fremkommet en udenfor alle ellers fulgte Regler liggende Vidde af Strafferammen: fra laveste Grad af simpelt Fængsel indtil — ved Eftergørelse — Straf-arbejde i 12 Aar. Det maatte anses nødvendigt at foreskrive en rimeligere Strafferamme for det paagældende Forhold og at oplage Bud herom, der paa Grund af Straffens uundgaalige Strenghed ikke burde findes i Særlovgivningen, i den almindelige Lov og da paa den Plads, hvor den rettelig hører hjemme, blandt Statsforbrydelserne. Til dette Bud bliver der saa at henvise i Lov om Stempelafgift af Cigaretter, hvis § 18 har et til Loven af 1911 svarende Straffebud. I den

nævnte § 145's 1ste Stykke er tillige foreskrevet den strengere Straf, som Lov om det metriske System af 1907 forudsætter for urigtigt Maale- eller Vejerredskabs Benyttelse ved Skatters og Afgifters Berigtigelse, men for hvilket der ellers vilde savnes et *lige frem* anvendeligt Bud, idet Udk. § 356 alene angaar saadant Misbrug »i Samhandelen«, ligesom det samme vel ogsaa maatte siges om den gældende Lovs § 277.

Adskillige andre Eksempler paa Overflytten skal her kun i Korthed nævnes, saaledes Overflyttelsen af Bestemmelser i Lovene om Undersøgelse af *Levnedsmidler* og om Handel med *Gødnings- og Foderstoffer*, om *Kystfredning*, om *Kvaksalveri* o. fl., s. Udk. Kap. 38 og Kap. 40. Særlig skal dog endnu dvæles noget ved Udkastets Overflyttelse af Bestemmelser i Loven om Modarbejdelse af offentlig Usædelighed af 30. Marts 1906 og i Loven om Pressens Brug af 3. Januar 1851.

Udk. Kap. 20, der bl. a. har til Formaal at samle Straffebudene for *Krænkelser af den offentlige Sædelighed* (§ 210 o. fl.), har som Følge heraf maattet optage de herhen hørende Bud i Loven af 1906. Overflyttelsen er kun en Tilbageførelse til den Plads, som disse Forbrydelser oprindelig havde i den gældende Straffelov, og som endnu delvis er bevaret i denne i Forbindelse med den midlertidige Lov. Overflyttet til Udkastet om den almindelige Lov er fremdeles de Straffebud i Loven af 1906, der slutter sig til den gældende Straffelov § 181 og iøvrigt er traadte i Stedet for Bud i den ophævede Lov af 10. April 1874. Sammenhængen med Strfl. § 181 anviser disse Bestemmelser Plads i nær Forbindelse med nævnte Paragraf. Den rette Plads saavel for § 181 som for de dertil sig sluttende Bud er imidlertid ikke i Kapitlet om *Krænkelser af Sædelighed*, men ifølge det til Grund liggende Synspunkt i Kap. om *Forbrydelser mod den almene Sundhed*, se Kap. 40 (§ 376 o. fl.). For § 181's Vedkommende betyder dette altsaa kun en Ompøstering. At iøvrigt denne Paragraf

maatte undergaa visse Ændringer, var man paa det rene med. Betænkning fra den herom særlig nedsatte Kommission forelaa ikke, da Udkastet gjordes færdigt. Man var imidlertid af den Mening, at den Løsning af de her foreliggende Spørgsmaal, der er udtrykt i § 376, baade i sig selv er retfærdig og fyldestgørende for de praktiske Behov, der er blevet gjort gældende. — En tredje Kreds af Straffebud i L. 1906 er derimod opretholdt som Led af denne Lov. De angaar blotte Politiovertrædelser og tilhører derfor med Rette Særlovgivningen. Der er kun foretaget de sædvanlige, ved Hensyn til den ydre Harmoni begrundede Ændringer ved dem, s. T. A. § 2, Rbr. VI.

Udkastet ophæver helt Loven om P r e s s e n s B r u g af 3. Jan. 1851, se § 409. De i Loven indeholdte, endnu gældende Straffebestemmelser er afløste af Kap. 42 i Udkastet, jfr. § 2, sidste Stykke, medens nogle processuelle Bestemmelser i den er oplagne i Retsplejelovgivningen, se T. B og C. Grunden til, at denne Omflyttelse har fundet Sted, ligger i, at man har fundet det belimeligt at ophæve den Undtagelsesstilling i strafferetlig Henseende, som Loven af 1851 giver de Forbrydelser, der begaas ved Skrifthers Offentliggørelse, og saaledes komme bort fra de — baade moralsk og juridisk set — Abnormiteter, der følger af den gældende Ordning, nemlig dels, at en virkelig skyldig kan gaa fri, mod at en anden, for hvis virkelige Skyld ingen Garanti bydes, overtager Ansvar, dels at en Publikant kan rammes som skyldig i forsætlig Forbrydelse, skønt han i Virkeligheden maaske kun er skyldig i Uagtsomhed, eller end ikke en saadan kan lægges ham til Last. At de Bestemmelser, der fandtes fornødne for at gennemføre Hensførelsen af Presseforbrydelser under de almindelige Regler om Straf og andre Følger af Forbrydelser, maa gives i den almindelige Lov, er en Selvfølge. I Stedet for Reglerne i L. 1851 §§ 3 og 14—16 er da i Udkastet traadt dels Budet i § 2, sidste St., dels Bestemmelserne i §§ 398—403 og 408, med hvilke Bud endvidere maa jævnføres i Udk. alm. Del §§ 5 c, 23, 81, 83,

96 og 97. Det skyldes derimod udelukkende Hensigtsmæssighedshensyn, naar ogsaa Pressepolitibudene i L. 1851 §§ 1, 2 og 4 samt Reglerne om Berigtigelsesret m. m. i Lovens § 11 er afløste af Budene i Udk. §§ 404—407. Det er sket, fordi det i det hele ansaas for ønskeligt at bevare Forbindelsen med Hovedbudene, og særligt af Hensyn til, at flere af de paagældende Bud trængte til Ændringer, der vanskelig kunde udrives af Sammenhængen med Hovedbudene. Dette gælder fornemmelig Berigtigelsesretten, der i Udkastet er ordnet paa en for de interesserede mere fyldestgørende Maade og i Overensstemmelse med, hvad der andet Steds er brugt.

Den nævnte Overflyttelse af Politistraffebudene i Lov af 3. Jan. 1851 er et af de ikke mange Eksempler paa, at saadanne Bud er medtagne i det almindelige Udkast. I Modsætning til fremmede Straffelovskodifikationer lader det danske Udkast i Almindelighed alle blotte Politiovertrædelser beholde deres Plads i de derom gældende særlige Love eller Vedtægter. Om denne Grundsætning vidner noksom de mange Paragrafer i Udkastet, der opretholder slige Særbestemmelser samt Opregningen i T. A. § 2, særlig under Rbr. II. De Undtagelser, der forekommer, har enten den samme Grund som ved Pressepolitibudene, nemlig den nøje Sammenhæng med en Hovedbestemmelse i det almindelige Udkast, saaledes f. Eks. §§ 219, 348, 355, 363 og 388, eller har til Formaal at gore et vist Bud uafhængigt af mulige Forbigaaelser i lokale Vedtægter, saaledes f. Eks. Budene i §§ 158, 2det St., 373, 2det St. og 389, 1ste St. Her — som for Resten ogsaa paa mange andre, ubestridte Punkter — viser det sig, at en »almindelig« Straffelov ikke kan indskrænkes til at omhandle grove Lovovertrædelser, men maa tage fornøden Del i Kampen ogsaa mod den lille Kriminalitet. Ses der samtidig paa de mere end 300 Særlove, som T. A. opretholder, og af hvilke de fleste omhandler forholdsvis ringe Lovovertrædelser, bliver man let var, at den gamle Sætning *minima non curat prætor* ikke lyder til Lovgiveren eller i

alt Fald ikke finder noget villigt Øre hos denne. Kun for retshaandhævende Myndigheder kan Sætningen faa Betydning, om end med Lovens Bistand eller Indvilgelse.

Skønt den ovenfor omtalte Gruppe af Straffebud, der ikke findes i den gældende almindelige Straffelov, men som kun i ringe Grad tilfører Udkastet reelt nye Bud, er — som det er paavist — ikke lidet omfangsrig, er der dog utvivlsomt i Udkastet et betydeligt Antal af Straffebud, der betegner en virkelig Tilvækst, idet der ikke i den samlede Straffelovgivning nu findes noget Bud, der ligefrem er anvendeligt paa de paagældende Handlinger enten i det hele eller for en Del.

Om Anledningen til og den legislative Berettigelse af den Tilvækst af Straffebud af denne Art, som Udkastet har faaet, kan følgende bemærkes.

I ikke faa Tilfælde skyldes Tilvæksten af saadanne Straffebud den Omstændighed, at det først er efter den gældende Straffelovs Tilblivelse, at visse Handlinger af utvivlsom forbrydersk Karakter har antaget en Skikkelse, der krævede Lovgivningens særlige Opmærksomhed. Der kan her peges paa en Række almen-evropæiske Kendsgerninger, der saa at sige alle Vegne har givet Anledning til nye Straffebud, saaledes de anarkistiske Bestræbelser s Tiltagen — se f. Eks. Udvidelsen i Udk. § 106 i Forhold til Strfl. § 77, Strafforhøjelsen i § 134, 3dje St. i Forhold til Strfl. § 97 og Straffebudet i Udk. § 143, jfr. Norsk Strfl. § 140 —, Udskejelser i Arbejderbevægelsen — se f. Eks. Udk. § 261 om Forfølgelser, der forulemper Privatlivet, og Udvidelsen i Udk. § 394 angaaende »sabotage« i Forhold til Strfl. § 295 —, den hvide Slavehandel — se f. Eks. Strafforhøjelsen i Udk. § 204 Slutn. i Forhold til Strfl. § 171 —, utugtige biografiske Forestillinger — se Udvidelsen i Udk. § 218 i Forhold til Strfl. § 184, jfr. Norsk Strfl. § 211 —, Homoseksualismen — se Udvidelsen i Udk. §§ 201 og 202 til at omfatte Personer af Mandkøn i Forhold til Strfl. §§ 166

—176 —, almenfarlige Handlinger, der knytter sig til Nutidens stærkt udviklede Brug af Maskiner og Kraftledninger samt den begyndende Luftskibsfart — se Udvidelsen i Udk. §§ 369—372 i Forhold til Strfl. §§ 285—289. At det i saadanne Tilfælde, hvor nye almenkendte Kendsgerninger gør Mangelen af passende Straffebud i den gældende Lov for visse Handlinger aabenbar, maa være en uafviselig Opgave ved Forberedelsen af en ny Straffekodifikation at udfylde de Huller, som den gældende Lov i saa Henseende viser sig at have, er indlysende. Selv om ikke alle Forbrydelser af denne og lignende Art maatte være kommet til nævneværdigt Udbrud i Danmark, maatte det dog af Hensyn til den internationale Fællesinteresse, der her gør sig gældende, og som angaaende flere af de paagældende Forhold har foranlediget internationale Forhandlinger og Konventioner, ogsaa ved Forberedelsen af en ny dansk Straffelov blive nødvendigt at optage Bestemmelser, der gav den savnede udtrykkelige Hjemmel for Handlingernes Strafbarhed i det hele eller for den Strafforhøjelse, som en virksom Forsvarskamp mod de nævnte Onder maatte kræve. Ingen Lovgiver i Nutiden vilde driste sig til at følge den Oldtidslovgiver, der mente at kunne undlade at fastsætte Straf for *parricidium*, fordi en saa grum Forbrydelse aldrig vilde blive begaaet. Heller ikke kunde man nøjes med den Anvisning paa at straffe efter Analogi, som Udkastet i § 2, 1ste St. har optaget i Lighed med den gældende Lovs § 1. Denne Straffehjemmel er med god Føje stærkt betinget: Handlingen maa stilles lige med en Handling, hvis Strafbarhed er hjemlet ved Lov. At denne Betingelse vilde være eller vilde blive erkendt for at være tilstede ved alle de eksempelvis nævnte Handlinger, end sige med Hensyn til de Strafforhøjelser, der er Tale om, er mere end tvivlsomt. Men dernæst behøver man ikke at hæve Sætningen *nulla poena sine lege* til et ubønhørligt Aksiom, og kan dog erkende, at Analogistrafte kun bør bruges som en Nødhjælp, til hvilken der vel kan gribes, naar Savnet af et

ligefrem anvendeligt Bud ikke har kunnet forudses eller trods anvendt Omsigt ikke har været forudset, men til hvilken der i alt Fald ikke bør gribes i Tilfælde af den her omhandlede Art, hvor Savnet har ligget aabenbart for Dagen. Særlig utilfredsstillende vilde en Anvisning paa at straffe ifølge Analogi være i Tilfælde, hvor det gælder Værn for en international Fællesinteresse. Udenfor Danmark tillægges der i Regelen hin Sætning, ingen Straf uden Lov, aksiomatisk Gyldighed. Anvisningen i slige Tilfælde paa Straf efter Analogi vilde derfor blive lidet paaskønnet, baade paa Grund af dens fremmedartede Form, og fordi dens Virkning er usikker derved, at den abstrakte Afgørelse af Strafbarheden henlægges fra Loven til Domstolen.

Opgaven ved Forberedelsen af en ny Lov om alle enkelte Forbrydelser er imidlertid ikke løst ved Tilføjelse af passende Straffebud, hvor Mangelen ved foreliggende Kendsgerninger er blevet aabenbar. Opgaven er af eget Initiativ at stræbe efter et fuldstændigt System af Straffebud, saa at et Savn ikke i paakommende Tilfælde skal forefindes. Anvisning paa Analogistrafte maa enten helt kunne undværes eller kun bibeholdes som Nødhjælp for bristende Evne. Den maa ikke være et Dække for Forsømmelighed ved Opgavens Løsning. I Nutiden kan Analogistrafte ikke forsvares eller undskyldes ved — som Ørsted udtrykker det — »manglende Cirkumspektion« fra Lovgivernes Side. Den Myndighed, der skal forberede en ny Straffelov, har den Pligt at udvise al den Omsigt i saa Henseende, som den evner.

Skal Opgaven løses, maa Straffeloven opbygges, som det altid hedder eller betegnes, systematisk. Ellers er Formaalets Opnaaelse prisgivet Tilfældigheder. Dette er ikke saaledes at forstaa, at Systemet behøver eller bør trænge sig frem, i Tide og i Utide, i Lovbogens ydre Ordning. Kravene til en Lovbog er ikke de samme som til en Lærebog, og Ørsteds Advarsel mod en overdreven ydre Systematiseren i en Lovbog passer til enhver Tid. Systemets Anvendelse i den ydre Ordning er et af mangehaande Hensyn afhængigt Hensigts-

mæssighedsspørgsmaal. Hvad det kommer an paa, er, at Straffeloven bygges paa Grundlag af et System, som kan skaffe den den Fuldstændighed i I n d h o l d e t, som er Formaalet.

Det første og vigtigste Element i et saadant System er en udtømmende Oversigt over alle de Goder eller Interesser, som nyder Retsordenens Beskyttelse, med deres forskellige Klasser, Arter og Underarter. Til at gaa ud over denne Ramme har Straffeloven intet Kald. Det, Straffeloven nærmest er kaldet til at besvare, er kun, om Straffevarnet skal udstrækkes lige saa langt som Retsbeskyttelsen, om den end ogsaa kan benyttes til at lovfæste et vist Godes Retsbeskyttelse, som ikke forud har Lovhjemmel. Forbigaas paa den anden Side i det System, hvorpaa der bygges, noget retsbeskyttet Gode, vil Straffeloven for saa vidt intet Svar give paa det den særlig vedkommende Spørgsmaal og har saaledes et Hul. Det andet Element i Systemet er Oversigten over, hvilke Angreb paa de retsbeskyttede Goder Retsordenen betragter som retstridige. Det gælder ligeledes her, at Straffeloven ikke har Kald til at gaa ud over den Grænse, Retsordenen drager for det retstridige, skønt den ogsaa kan benyttes og ofte benyttes til at fastsætte en manglende Grænse. Ogsaa her medfører en Forbigaaelse indenfor Grænsen, at det særlige for Straffeloven foreliggende Spørgsmaal ikke besvares. Det er med et saadant fuldstændigt System af, hvad der k a n være Forbrydelse, til Grundlag, at det tredje Spørgsmaal, som foreligger, naar en Straffelov skal gives, bliver at besvare, nemlig, om der skal drages snævrere Grænser for Strafbarheden end for Godernes Retsbeskyttelse og Handlingernes Retstridighed.

De Systemer, paa hvilke de Straffekodifikationer, der tog Fart med det 19. Aarhundredes Begyndelse, indtil nyere Tider hvilede, led af Mangler, særlig i Henseende til Oversigten over de retsbeskyttede Goders Klasser og Arter, hvilke ikke kunde andet end medføre Huller i de paagældende Love. Systemet kendte kun to Hovedklasser, hvorunder alle For-

brydelsers Angrebsobjekter søgtes henførte, nemlig Enkeltpersonens og Statens Rettigheder. Forbrydelserne maatte enten være Forbrydelser mod den enkelte eller mod Staten. Vanskeligheden ved at anbringe forskellige vel kendte Forbrydelser, der ikke var Statsforbrydelser, under den første Klasse, søgtes omgaaet paa forskellig Maade, f. Eks. ved at betegne dem som »middelbare« Angreb paa Personens Retsgoder eller ved som Underarter indenfor Klassen at opføre Forbrydelser, som angriber Rettighedens »Materie« i Modsætning til dem, der er forbryderske ved deres »Form« eller »Maksime«. Større Værd havde det, da der som selvstændig Klasse tilføjedes de almenfarlige Forbrydelser og de Forbrydelser, der af Ørsted betegnedes som »undergravende de Grundstøtter, hvorpaa den offentlige Tillid og Sikkerhed beror«. Men til at bringe disse to Tilføjelser ind under en fælles, med de to traditionelle Klasser sideordnet Klasse og til at fuldstændiggøre en saadan ny Klasse paa rationel Maade naaede man ikke. Det er først i nyere Tider, at Systemet er udviklet i denne Retning ved at stille ved Siden af Forbrydelser mod Stat og mod Enkeltmand Forbrydelserne mod Samfundet eller — anderledes udtrykt — mod retsbeskyttede Almeninteresser, og til yderligere fra denne sidste Klasse at udsondre som en Klasse for sig selv Forbrydelser mod Familien, hvorved endnu større Sikkerhed mod Forbigaaelser opnaas. Samtidig er indenfor hver af disse fire Hovedklasser af retsbeskyttede Interesser og Forbrydelser mod dem Leddelingen i Arter og Underarter fort videre og tidligere Tidens Ufuldkommenheder paa dette Omraade, selv ved de to traditionelle Hovedklasser, rettede.

Straffeloven af 1866 bærer kendelige Mærker af at være bygget paa et med Hensyn til Forbrydelsernes Klasser og Arter mangelfuldt System og frembyder som Følge deraf adskillige Eksempler paa, at der savnes et passende Straffeværn for en retsbeskyttet Interesse, skønt de naturlige Betingelser herfor maa erkendes at være tilstede. Broderparten af den Tilvækst af virkelig nye Straffebud, Ud-

kastet har faaet, hidrører fra Udfyldelsen af saadanne Huller. Herom bemærkes følgende.

Forbrydelser i Familieforholdene har den gældende Straffelov ikke behandlet som selvstændig Klasse. De fleste Straffebud herom findes i Kap. 16 om Forbrydelser mod Sædeligheden, sammen med Forbrydelser af væsentlig anden Art. I Udkastet er disse Forbrydelser samlede i et særligt Kapitel (Kap. 21), og Artsforgreningen indenfor Klassen har givet Lejlighed til at tilføje flere Straffebud, der nu helt eller delvis savnes. For Ægteskabets Vedkommende indeholder saaledes §§ 223—225 Straffebud, der enten er helt nye eller paa fyldigere Maade erstatter de Bud i den gældende Lov (§§ 210 og 257), hvorunder enkelte af de paagældende Handlinger nu kan henføres, skønt paa en efter deres Betydning lidet svarende Maade. Ved § 226 faar Strfl. § 183, 2det Stykke, der er ganske fragmentarisk, en til de ægteskabelige Pligters Betydning svarende væsentlig Udvidelse. En lignende Udvidelse i Forhold til Strfl. § 183, 1ste Stykke indeholder § 233, der ogsaa omfatter mere end L. 14. April 1905 § 40, medens § 232 er et nyt Straffebud, hvilende paa Erkendelsen af, at Pligterne mod Forældre og andre Slægtninge i opstigende Linie ikke blot har moralsk Karakter, men for en væsentlig Del bør retlig hævdes. Ogsaa Budet i § 229 er nyt. I Strfl. haves kun § 179 om et enkelt særligt herhen hørende Forhold, et Bud, der iøvrigt er ganske ulidssvarende.

Med Hensyn til Krænkelser af almene Interesser har den gældende Straffelov vel ikke undladt at optage udførlige, om end ikke udtømmende Straffebestemmelser om de to Hovedarter, som Systemet paa hin Tid kendte, nemlig de almenfarlige Forbrydelser og Angrebene paa »Grundstøtterne for den offentlige Tillid og Sikkerhed«. Men Mangelen af en Fællesklasse for disse Forbrydelser har haft til Følge, at Straffeloven savner, helt eller delvis, Straffebud for adskillige Handlinger, der uden at falde ind under hine to Klasser er ligeartede med dem som Led af en Fæl-

lesklasse: Forbrydelser mod retsbeskyttede Almeninteresser (Samfundet). Udkastet har ved at tage en saadan Fællesklasse til Udgangspunkt udfyldt flere Huller i Straffeloven paa dette Omraade. I Udkastets Kap. 16 om »Krænkelser af Samfundsfreden« og Kap. 41 om »andre almenkadelige Handlinger« findes en Række herved begrundede nye Straffebud.

Den gældende Straffelov er med Hensyn til Krænkelser af Samfundsfreden meget ufuldstændig. I Kap. 12, der iøvrigt kun handler om visse Statsforbrydelser, omfatter et enkelt Bud, § 104, Handlinger, der bryder Samfundsfreden uden at angribe Statsordenen. I Kap. 15 er der under et andet Mærke (»Forbrydelser med Hensyn til Religionen«) givet Straffebud for en særlig Art af Krænkelser af Samfundsfreden. I § 296 giver Brudet paa den offentlige Fred kun Hjemmel for offentlig Paatale af en af anden Grund, nemlig som Beskadigelse af fremmed Ejendom strafbar Handling. Det er alt. Udkastet har i Modsætning hertil givet Krænkelser af Samfundsfreden den dem som Forbrydelser mod en særlig Art Almeninteresser tilkommende selvstændige og samlende Plads i et Kapitel for sig. Af de to første Paragrafer i Kap. 16 træder § 152 i Stedet for Strfl. § 104, medens § 151 er ny. Den fastsætter Straffen for de for Borgerne i Almindelighed farlige Opløb (d: de, som foretages for at øve eller true med Vold paa Person eller Gods), et Forhold, hvis særegne Strafbarhed er overset i den gældende Lov, idet § 103 kun angaar de Opløb, der iværksættes »for at tvinge Øvrigheden«, og som altsaa har en statsfarlig, ikke blot en samfundsfarlig Karakter. Jfr. hermed den norske Strfl. § 136. — Nye er fremdeles Straffebudene i §§ 153 og 154. Begge Bestemmelserne angaar Forhold, der forstyrrer Samfundsfreden, om end Forstyrrelsens Betydning og dermed det tiltrængte Straffeværns Styrke er forskellig. Til Sammenligning kan, blandt mange fremmede Love, særlig henvises til Norsk Strfl. § 135 (ad Udk. § 153) og § 349 (ad Udk. § 154). — Nye er fremdeles Straffebudene i §§ 156

og 157. De ophæver den Anomali, at vel de offentlige Myn-
digheders Virken i Møder og Samlinger er værnnet ved Straf
mod Forstyrrelser (Strfl. § 112), og at vel den enkeltes pri-
vate Liv og Virken i vid Udstrækning er værnnet paa lignende
Maade (Strfl. §§ 220—222), men at Borgernes frie Benyttelse
af deres lovlige Forenings- og Forsamlingsret til Behandling
af almene Anliggender ikke er straffeværnet, i alt Fald ikke
udover det Værn, den kan opnaa, hvis Krænkelsen sker paa
en saadan Maade, at Budene til Værn om Privatlivet kan
bringes til Anvendelse. — Det samme Synspunkt, hvorpaa
§§ 156 og 157 er grundet, er i §§ 158—161 anvendt paa
de Handlinger, som den gældende Straffelov har samlet i
et 15de Kapitel. Disse Straffebud er saaledes i det væsent-
lige ikke nye, men kun udbedrende Omposteringer. Nye er
derimod atter de sidste Bud i Kapitlets §§ 163 og 164 an-
gaaende de Forstyrrelser af Samfundsfreden, som en beruset
foraarsager. At Bud herom har været savnet, fremgaar, hvad
§ 163 angaar, noksom af mange overalt stedfundne For-
handlinger, og for § 164's Vedkommende særlig af de For-
handlinger hos os, som Ædruelighedsbestræbelserne har
fremkaldt, og hvormed visse Bestemmelser i de midlertidige
Straffelove staar i Forbindelse.

Med Hensyn til Handlinger, der vel er almenskade-
delige, men dog ikke farlige for den almene Sikkerhed
eller Sundhed, har den gældende Straffelov nogle Bestem-
melser i Kap. 30 (§§ 294, 295 og 297), og andre findes i
forskellige Særlove. Men disse Bud danner dog tilsammen
kun et Fragment af det Komplex af Straffebud, der bør
finde Plads under Mærket »andre almenskadelige Handlin-
ger« (Udk. Kap. 42). I Udkastet har Budet om Dyrplageri
ved Overflytningen faaet betydelige Udvidelser i § 390 og
et nu savnet Supplement i § 391. Udvidelse har fremdeles
fundet Sted ved Overflytningen fra Strfl. § 294 til Udk.
§ 392. — For Kystfredningens Vedkommende betyder Udk.
§ 393 kun en Overflytning; men iøvrigt er § 393 ny, da
Lov 1867 om Sandflugtens Dæmpning ikke indeholder noget

tilsvarende Bud, og med Hensyn til smitsomme Sygdommes Udbredelse i Nytteplanter forefindes der nu kun et enkelt Bud (om Rustsvampe), der berører dette Emne, men som forøvrigt opretholdes ved Siden af § 393, se § 397. Til Sammenligning med denne Del af § 393 jævnføres Norsk Strfl. § 154 (»Vækster«). Af størst Betydning er dog den Udvidelse med Hensyn til den angrebne Genstand, som den allerede ovenfor omtalte § 394 har faaet i Forhold til Strfl. § 295, der tilligemed forskellige senere tilkomne Særlove alene angaar de elektriske Telegrafer og Telefoner. Ogsaa Udk. §§ 395 og 396 indeholder vigtige Udvidelser i Forhold til Strfl. § 138 og de dette Bud nærstaaende Særlove. Særlig mærkes Udvidelsen til Tjenestemænd ved de private, men offentlig godkendte Indretninger, der tjener det almene Samkvem, og i § 396 Udvidelsen til udenfor Tjenesteforholdet staaende, der krænker Almenhedens Ret paa dette Omraade.

Huller i den gældende Straffelov findes imidlertid ikke blot i ovenfor omtalte Tilfælde, hvor Grunden har været, at det System, hvorpaa Loven er bygget, har manglet en omfattende Fællesklasse for visse Forbrydelser (Familien, Samfundet), men ogsaa, hvor Grunden ligger i en utilstrækkelig gennemført Oversigt over de forskellige Forbrydelsesarter, hvori de Fællesklasser, som det benyttede System rummede, deler sig, altsaa baade ved Forbrydelser mod den enkelte Person, ved Forbrydelser mod Staten, ved de almenfarlige Forbrydelser og ved dem, der angriber Grundstøtterne for Tilliden og Sikkerheden i Samfundet.

Hvad den sidst nævnte Klasse, hvortil alle Falskforbrydelserne er henregnede, angaar, indeholder saaledes Udka-stets Kap. 19 om »falsk Anklage« flere nye Straffebud i Forhold til Strfl.'s Kap. 22, jfr. til Sammenligning Norsk Strfl. Kap. 16, og med Hensyn til Falsknerier af mere materiel Betydning er der, ved Siden af de tidligere omtalte blotte Overflyttelser, særlig i Kapitlerne om Dokumentfalsk og Mærkefalsk m. m. flere virkelig nye Straffebud, hvortil den mere

gennemførte Leddeling af disse Forbrydelser har givet Anledning, saaledes f. Eks. i Forhold til Strfl. § 278.

De Straffebud, hvormed under Klassen almenfarlige Forbrydelser Angrebene paa »den almene Sikkerhed« er blevet foretaget, s. Udk. § 368 o. ff., smh. m. Strfl. § 285—288, er allerede ovenfor berørte blandt Eksemplerne paa, at nye Livsforhold kræver nye Bud. I den anden Afdeling af hin Klasse, nemlig Forbrydelserne mod »den almene Sundhed«, er der i Udkastet tilkommet, foruden de tidligere omtalte blot overflyttede eller omposterede Bud med Hensyn til Konssygdomme, flere nye Bud, der udfylder Huller i den gældende Lov, fremkomne ved mangelfuld Anvendelse af Synspunktet eller mangelfuld Oversigt over de Tilfælde, der falder ind under det. I førstnævnte Henseende har Udkastet i §§ 374 og 375 nyformet Strfl. §§ 291 og 292 og derved ogsaa delvis tilføjet Bud, som den rigtige Anvendelse af Synspunktet (»Fare« — ikke »Skade«) kræver. I sidstnævnte Henseende er der tilkommet en Række Straffebud for at værne den almene Sundhed i videre Udstrækning, end det begrænsede Bud i Strfl.'s § 290 giver Hjemmel for. Det er ikke blot Værn for alment benyttede »Varer«, som tiltrænges, men ogsaa for Drikkevand og lignende almindelige Livsforbrødenheder (Udk. §§ 380 og 381), endvidere med Hensyn til Nærings- og Nydelsesmidler ikke blot mod Tilsætning af Gift o. dsl., men ogsaa mod deres paa anden Maade fremkomne Sundhedsfarlighed (Udk. §§ 382 og 383); fremdeles tiltrænges ved Sygdomme tilbørligt Værn med Hensyn saavel til Lægemidler som med Hensyn til de behandelende Personer (Udk. §§ 385 og 386, jfr. hermed N. Strfl. § 157).

Selv for de to tidligst kendte og systematisk omhyggeligst udarbejdede Klassers Vedkommende, Forbrydelserne mod Staten og mod den enkelte Person, frembyder den gældende Straffelov Huller, der vidner om, at den specielle Udformning ikke har været saa vidtskuende eller saa dybtgaaende, som Forholdene i Statens eller den enkeltes Liv kræver.

Hvad Forbrydelserne mod Enkeltpersonens Rettigheder angaar, viser Mangelen af tilstrækkelige Straffebud sig særlig med Hensyn til Angreb paa Formuerettighederne. En væsentlig medvirkende Grund til denne Mangel ligger i, at der med Hensyn til den største og betydningsfuldste Del af strafbare Formueindgreb, nemlig alle Vindingsforbrydelserne, fra tidlig Tid har hersket Strid om eller Uklarhed over denne Forbrydelsesarts egentlige Kærne (Formueforrykkelsen). Et afgørende Ord med Hensyn hertil har den gældende Straffelov ikke udtalt. I nogle Tilfælde lader den sig nøje med at give Forbrydelsen et Navn uden at definere den; i andre sætter den Kasuistik i Stedet for Definition; atter i andre Tilfælde er dens Udtryk tvetydige. Uklarheden med Hensyn til Kærnepunktet bliver tilbage. Med Hensyn til Formuekrænkelser uden Formueforrykkelse har den kun for nogle specielle Tilfælde særlige Bud, § 236 (det saakaldte Brugstyveri) og § 296 (Tings Ødelæggelse eller Beskadigelse), medens i nogle andre Tilfælde § 257's ubestemte Regel om svigagtige Handlinger kan komme i Betragtning og under særegne Omstændigheder det blandt Statsforbrydelserne medtagne Selvtægtsbud i § 116. Den fastere Bygning af Vindingsforbrydelserne med Tilbehør, som Udkastet indeholder, har medført Optagelsen af et samlet Indbegreb af Straffebud for »andre strafbare Formueindgreb« i Udkastets Kap. 32. Nye Straffebud er derved fremkomne for Handlinger, for hvis Strafbarhed der i den gældende Lov enten ikke er eller kun er en usikker Lovhjemmel, se §§ 313—319. Jfr. til Sammenligning Norsk Strfl. §§ 294, 373, 391—393, 395—398, 401.

Paa andre Omraader af Forbrydelser mod den enkelte har Udkastet tilføjet nye Straffebud, hvor der var Trang dertil. Saaledes er i Kapitlet om »Forbrydelser mod Foster« (Kap. 23), som det er fundet hensigtsmæssigt at udskille fra Kapitlet om Angreb paa Personens Legeme, Helbred og Liv, ved Gennemførelsen af en tiltrængt Omformning af de nu derom gældende Bestemmelser i den svangre,

særlig den ugifte Kvindes Interesse tilføjet det nye Bud i § 254, hvormed kan jævnføres N. Strfl. § 240. Nye Straffebud for Brud paa Personens Fred indeholder Udk. § 261, hvis ene Del tidligere er berørt, fremdeles §§ 263 og 264, medens §§ 265 og 266 kun er Overflyttelser fra Lovgivningen om Retsplejen. Ved Æresforførelser er der i § 271 givet en ny, haardt tiltrængt Strafforhøjelsesregel.

Skønt Statsforbrydelser ikke i Almindelighed fylder meget i den faktiske Kriminalitets hele Masse, og skønt adskillige af de groveste ikke let forekommer udenfor urolige og kritiske Tider, har dog en klog Forsynlighed ført alle Straffelovbøger til at udforme et omfattende Komplex af Straffebud for herhen hørende Forbrydelser, ligesom Erkendelsen af Statsinteressernes overordentlige Betydning overalt har ført til, at Forbrydelserne mod dem har faaet Plads i første Række i Straffelovens ydre Ordning. Dette gælder ogsaa om den danske Straffelov af 1866. Imidlertid kan det ikke nægtes, at ogsaa paa dette Omraade frembyder den gældende Lov Huller, som Udkastet har maattet bestræbe sig for at udfylde ved Tilføjelser af nye Straffebud.

Den første Gruppe af Statsforbrydelser, nemlig de, som griber ind i Statens Forhold udadtil, være sig i Krig eller Fred, har en dobbelt Side, vedrørende dels Statens Rettigheder, dels dens Pligter udadtil. I begge Henseender bliver Misligheden ved at savne tilstrækkelige Straffebud forøget ved internationale Hensyn. Det er i international Henseende misligt at savne Straffebud til Værn om Statens Rettigheder udadtil, som det gælder at værne om ogsaa mod fremmede Undersaatter, og det er i international Henseende ligesaa misligt at savne Straffebud, ved hvilke særlig Statens egne Undersaatter kan tilholdes at agte fremmede Staters Rettigheder. Med Hensyn til Værn for Statens Sikkerhedsret udadtil udfylder Udk.'s §§ 106—109 og 112 Huller, som de tidligere omtalte temporære Love kun meget ufuldstændigt har formaet at udfylde. Med Hensyn til Værn for fremmede Sta-

ters Rettigheder indeholder — foruden § 115, som er dobbeltsidig, og § 116, der tidligere er omtalt — §§ 118—120 nye mellemfolkelig paakrævede Straffebud. Strfl. § 82, 4de St. og enkelte Særlove er utilstrækkelige til i saa Henseende at gøre Fyldest.

Ogsaa i den anden Gruppe af Statsforbrydelser, nemlig de, der griber ind i Statens Forhold indadtil, savnes der i den gældende Lov ikke faa Straffebud, som bør forefindes i en Straffelov, der skal kunne gøre Fyldest. I de paagældende Kapitter i Udkastet (Kap. 13—15) er Stoffet fordelt paa anden Maade end i Strfl. Kap. 10—12 og Oversigten derved lettet. I Kap. 13, der træder i Stedet for Kap. 10, 11 (undtagen §§ 95 og 96) og §§ 113—115 i den gældende Lov, er Værnet for de offentlig-rettlige Stemmegivninger blevet udvidet i flere Retninger, saaledes bl. a. ogsaa til andre Stemmegivninger end de politiske og kommunale Valg, se Udk. §§ 127, 128, 129 og 131, smh. m. Strfl. §§ 87 og 113—115. Ved Budet i § 132 har alle offentlige Myndigheder, der virker i Statslivet, baade de forfatningsmæssige, som Rigsdagen, og andre, som de kommunale Raad, Domstolene og andre civile og militære Myndigheder, faaet et Værn mod ærefornærmende Angreb, som nu, ganske anormalt, kun ydes dem i det Maal, som Straffebudene for private Ærefornærmelser tilsteder.

I Udk. Kap. 14, der handler om Forbrydelser mod Myndighederne som handlende, er optaget Bud, som svarer til Strfl. §§ 95, 96, 98—104, 107, 112, 119, jfr. § 121. Ved Udk. §§ 134 og 139 er Værnet i Strfl. §§ 95, 96, 98 o. ff. udvidet til at omfatte alle, der har offentlig Pligt at varetage. Hermed jævnføres den yderligere Udvidelse, som hjemles ved Udk. § 394, sidste Stykke, hvorom der navnlig fra private Jernbaners Side længe og ofte har været udtalt et berettiget Ønske. Ogsaa § 136 indeholder en Udvidelse i Forhold til Strfl. § 119, §§ 140 og 141, 1ste St. Udvidelser i Forhold til Strfl. § 107, og § 138 gør videre Anvendelse af et i flere Særlove (Valglove, Retsplejeloven) godkendt Prin-

cip. Et nyt Straffebud indeholdes i § 137. Hvad den danske Stat er nødt til at straffe for sin Sikkerheds Skyld udadtil, se Udk. § 104, og ligeledes har en Pligt til at værne fremmede Stater imod, se § 118, kan den fornuftigvis ikke uden at opgive sig selv lade uden Værn i sit indre Statsliv. Jfr. til Sammenligning Norsk Strfl. § 135. Ikke saa betydningsfuldt, men iøvrigt ligeartet er det delvis nye Bud i § 141, 2det St. Hvad Staten ikke kan nægte en fremmed Stat Værn for, se Udk. § 120, vil den ikke med nogen Rimelighed kunne undlade at give sig selv et tilsvarende Værn for. Jfr. herved Norsk Strfl. § 328. — Udk. Kap. 15, der handler om *F o r b r y d e l s e r m o d d e n o f f e n t l i g e (ø: Statens) O r d e n* (ø: ordnede Tilstand), træder i Stedet for Strfl. Kap. 12 §§ 105—106 og §§ 108—110. Ved Siden af nogle fuldstændiggørende Udvidelser af disse Bud, saaledes i § 147 i Forhold til Strfl. § 108, indeholder Kapitlet nye Bud i §§ 143, 144 og 150, 1ste St. Den naturlige Hjemmel for Budet i § 143 er tidligere berørt. Ogsaa her er det afgørende, at Staten ikke kan undlade at værne sig i sit indre Statsliv paa lignende Maade, som den gør for sin Sikkerheds Skyld udadtil, jfr. Udk. § 106. Budene i §§ 149 og 150 afhjælper iøjnefaldende Mangler i den gældende Ret, forøvrigt i Overensstemmelse med Aanden i andre Bestemmelser, som alt nu gælder, jfr. Udk. § 249.

Den tredje Gruppe af Statsforbrydelser, nemlig »*F o r b r y d e l s e r n e i s æ r l i g e o f f e n t l i g e P l i g t f o r h o l d*«, omhandles i Udk. Kap. 17, som træder i Stedet for Strfl. Kap. 13, der bærer Overskriften »*Forbrydelser i Embedsforhold*«. Ogsaa her findes forskellige nye Straffebud i Udkastet i Form af Udvidelser af det strafbares saglige eller personlige Omraade. Af saglige Udvidelser, hidførte ved en dybere gaende Udformning, kan f. Eks. peges paa § 167 i Forhold til Strfl. § 137, § 170 og den nye § 171 i Forhold til Strfl. § 139, § 172 i Forhold til Strfl. §§ 124 og 126; dog medfører den vidtrækkende Regel i Strfl. § 141, at Udvidelsen for saa vidt kun er tilsyneladende. Virkelig betyd-

ningsfuld er derimod den Udvidelse af Straffebudenes personlige Omraade, der er foreskrevet i § 165, jfr. § 395, St. 3, og som har Betydning for alle de Pligtovertrædelser, som omhandles i §§ 166—175, d. v. s. alle dem, der ikke ved deres Beskaffenhed er personlig begrænsede. Selv med den Udvidelse af Begrebet »Embedsforhold«, som er hjemlet ved Strfl. § 144, rækker Budene i den gældende Lov langt fra saa vidt, som Forholdets Natur kræver, nemlig til alle særlige Pligtforhold mod det offentlige, i hvilke hine Forbrydelser kan begaas.

Den Tilvækst af nye Straffebud, der skyldes Inddragelse under Strafbarheden af flere retstridige Angreb paa de straffeværnedede Goder, end den gældende Lov har medtaget, hvad enten nu dette skyldes manglende Oversigt eller bevidst Begrænsning af Strafbarheden, har hverken kvantitativt eller kvalitativt samme Betydning som den Tilvækst, der skyldes Forøgelsen af de under Straffeværnet indtagne Goder. I alle de Tilfælde, hvor den gældende Lov ikke indeholder nogen selvstændig Angivelse af de retstridige Handlinger, som dens Bud rammer, er det en Selvfølge, at Udkastet ikke har kunnet udvide Strafbarheden, der i saadanne Tilfælde rækker ligesaa vidt som Retstridigheden. Saaledes er Forholdet, naar Loven i en Specialangivelse af Handlingen kun gentager, hvad der udtømmende er lovfæstet i Retsordningen, hvortil Straffebudet slutter sig, hvilket er særlig hyppigt i Særlove, men dog ogsaa forekommer i den almindelige Lov, f. Eks. naar Straffebudet angaar Brud paa Pligter i et særligt Pligtforhold (se f. Eks. Strfl. § 129). Forholdet er det samme, naar Loven ved en almindelig, udtrykkelig udtalt eller stilliende underforstaaet Formel henholder sig til, hvad Retsordningen erkender for retstridigt eller ulovligt Angreb *). Om nye Straffebud ved

*) Et hyppigt forekommende Eksempel herpaa er Formlen »retstridig forvolder« et vist Retsbrud. Hvad der er retstridig Foraarsagelse, er ingen Lov i Stand til udtømmende at angive i specielle Sætninger. Baade det retlige Moment (om Handlefrihedens Grænser er overskredne)

Udvidelse af Strafbarheden til andre retstridige Angreb bliver der kun Tale, dels naar Straffeloven har angivet de straffbare Handlinger ved en speciel Opregning, der ikke er hentet udefra, og i hvilken da et Led — bevidst eller ubevidst — kan være forbigaaet, dels naar den i Stedet for at henholde sig til en Formel, der rummer alle de i det paagældende Forhold retstridige Handlinger, har udtaget en enkelt Form af Retstridigheden og begrænset Straffen til den. I det første af disse Tilfælde kan der tænkes en Udvidelse enten ved en Supplering af den specielle Opregning eller ved at sætte en almindelig og rummeligere Formel i Stedet for Specialiseringen. I det sidstnævnte Tilfælde foreligger der en Udvidelse, naar Begrænsningen hæves og den almindelige Formel sættes i Stedet. Paa begge Dele forekommer der Eksempler i Udkastet og forsaavidt altsaa nye Straffebud. Men oftere end i den ovenfor omtalte Kreds af nye Straffebud vil det her forekomme, at Udvidelsen kun er formel, idet Analogi-straf i Medfør af Strfl. § 1 her langt hyppigere vil findes anvendelig. Men selv saadanne formelle Udvidelser har været nødvendige, naar det skulde blive en Sandhed, at Hjemmelen til at straffe ifølge Analogi ikke bør være mere end, hvad der ovenfor er kaldt en Nødhjælp for bristende Evne.

Som Eksempler paa Udvidelser af den førstnævnte Art kan nævnes Udk. § 105, der foruden at spare Opregningen i Strfl. § 74, 1ste St. ved Sammenfatning under det i § 74, 2det St. anvendte Begreb (»Bistand i Raad eller Daad«) tilføjer den i §§ 74 og 75 forbigaaede negative Bistand til Fjenden: »Svækkelse af Kampdygtigheden«, fremdeles Udk. § 260 i Forhold til Strfl. §§ 220 og 222, Udk. § 262 (»sniger sig ind«) i Forhold til Strfl. § 221, Udk. § 300 (Afpresning)

og det faktiske (om Kausalitetsforhold er tilstede) udelukker en saadan Angivelse. Videnskaben kan angive de almindelige Synspunkter; men at udtale disse i Lovsform vilde kun være at give Loven et skuffende Skin af Bestemthed. Den konkrete Anvendelse af Synspunkterne er hverken Opgave for Lov eller Videnskab. Den tilfalder de retsanvendende Myndigheder.

i Forhold til Strfl. § 245, Udk. § 371 i Forhold til Strfl. § 285 og som særlig fremtrædende Tilfælde Udkastets Stilling ligeoverfor Bedrageriets kasuistiske Behandling i Straffeloven. Den specielle Opregning i Strfl. §§ 251—253 er erkendt at være ufuldstændig og at være beregnet paa at suppleres ved Analogi. Idet Udkastet definerer Begreberne om Underslæb, Utroskab og Bedrageri, har Udkastet i Stedet for Opregningen sat almindelige Formler, som fjerner Ufuldstændigheden og gør Tillflugten til Analogistrafte paa dette Omraade undværlig. Paa et andet Omraade foreligger et lignende Forhold i Udk.'s §§ 201 og 202 i Forhold til Strfl. §§ 166—176, i hvis Opregning navnlig »Svig« kommer til kort.

Eksempler paa Udvidelser af den anden Art frembyder de Paragrafer i Udkastet, der i Tilfælde af retstridige Angreb paa Personers eller Myndigheders Bestemmelsesfrihed har ophævet en Begrænsning, Straffelovens tilsvarende Bud indeholder ved alene at nævne den retstridige »Tvang« og oftest endda kun Tvang ved særlig angivne Midler, se saaledes Udk. § 134 i Forhold til Strfl. § 98, jfr. § 100, Udk. § 172 i Forhold til Strfl. § 124, Udk. § 255 i Forhold til Strfl. § 210, saa og de Bestemmelser i Udkastet, der har ophævet lignende Begrænsning i Straffeloven af visse retstridige Fredsbruds Strafbarhed, se saaledes Udk. § 158 (jfr. § 156) i Forhold til Strfl. § 157.

Den større Fuldstændighed, som Udkastet har maattet stille sig til Opgave at tilvejebringe i Henseende til retsbeskyttede Goders Straffeværn og retstridige Angrebs Strafbarhed, end den gældende Straffelov er naaet til, har naturligvis maattet forenes med Iagttagelse af det tredje Moment i en systematisk Straffelovs Bygning, nemlig at Strafbarheden i mange Tilfælde bør holdes indenfor snævrere Grænser end dem, hvortil retstridige Angreb paa retsbeskyttede Goder rækker. En Tilvækst af nye Straffebud, der miskenner dette Hensyn, vil vanskelig kunne paavises i Udkastet. De almindelig erkendte Grænser for Anvendelse af Straf som Retshaandhævelsesmiddel, at f. Eks. den blotte Ikke-Opfyl-

delse af en privat Forpligtelse i Regelen ikke straffes, men Pligtens Haandhævelse henvises til andre Veje, er iagttaget ligesaa vel i Udkastet som i den gældende Lov. De ogsaa i den gældende Lov erkendte Begrænsninger af Strafbarheden, der tilsiges af ydre, praktiske Hensyn, er i Udkastet opretholdte, saaledes f. Eks. i de mange Tilfælde, hvor Strafbarheden er begrænset til de »offentlig« fremkomne Angreb. Ikke sjældent gaar Udkastet videre i denne Henseende end den gældende Lov, saaledes f. Eks. ved Regelen i Udk. § 209 og § 223, 2det St., *matrimonii conservandi causa*, endvidere naar Udk. i Modsætning til Strfl. § 73 (»offentlig udtaler sig for«) i § 104 kræver offentlig Forhaanelse eller Bagvaskelse af den danske Stats Styrelse som Betingelse for at gøre Ophidselsen strafbar, for ikke at lænkebinde Ytringsfriheden, uagtet den ogsaa paa anden Maade kan misbruges til Ophidselse, samt naar Udkastet i § 213 saa betydelig indskrænker Strafbarheden i Forhold til Strfl. § 177 af »Omgængelse mod Naturen« for ikke at stille — som det hedder i Motiverne — Justitien en umulig Opgave og udsætte den offentlige Magt for ved sin Fremgangsmaade snarere at fremme i Stedet for at hemme Homoseksualismens moralske Smitte.

Dommen over en Straffelovs større eller mindre objektive Fuldstændighed har intet at gøre med Dommen over en Straffelovs større eller mindre Styrke eller Mildhed, eller — for at udtrykke dette paa mere betegnende Maade — med Dommen om, i hvilken Grad den har forstaaet at forene den rette Alvor i Retshaandhævelsen med den rette Humanitet mod Forbryderen. Denne Dom beror paa ganske andre Momenter end Hensynet til Lovens objektive Fuldstændighed: paa de anvendte Straffes Art, de foreskrevne Strafferammers Størrelse, indenfor hvilke Udmaalingen af Straffen skal finde Sted, og de af Lovene paabudte, paa subjektive

Hensyn grundede Forøgelse eller Forhøjelse af Strafbarheden, henholdsvis Fritagelse for eller Nedsættelse af Straf.

Det har ikke været Hensigten med de ovenstaaende Bemærkninger at komme ind paa en Sammenligning mellem den gældende Lov og Udkastet i denne Henseende. Det vil kræve en Undersøgelse for sig og paa et andet Grundlag. Til denne Undersøgelse vilde det saaledes ogsaa høre at sammenstille de Udvidelser og Forhøjelse af Strafbarheden, som Udkastets mere udstrakte Anvendelse af Uagtsomhedsstraffe og Forhøjelse af Straffen f. Eks. for professionelle Forbrydere i Udk. § 45 medfører paa den ene Side, med den Fritagelse for eller Nedsættelse af Straf, som hjemles f. Eks. ved den nye Bestemmelse i Udk. § 47, ved § 63 o. fl. (videre Udførelse af, hvad der er foreskrevet ved de midlertidige Straffelove), ved § 73 med Hensyn til unge Forbrydere, samt ved forskellige »enkelte Forbrydelser«, som § 235, 2det St., §§ 244 og 251, 1ste St. med Hensyn til Moderens Angreb paa sit Barn i Barselrod.

Dansk Straffelovs-Reform.

Paa det strafferetlige Omraade staar Danmark i Revisionens Tegn, og man tør næppe spaa, at vi synderlig snart vil komme ud deraf.

Det vil staa klart for alle, at en ny Straffelovbogs Tilvejebringelse er et Værk, hvis Fuldførelse kræver aarelange Arbejder og mangesidig og indgaaende Drøftelse. Allerede vor nugældende Straffelov krævede mange Aars Overvejelser. Saa tidligt som i 1850 blev der nedsat en Kommission, der udarbejdede et foreløbigt Udkast. I 1859 blev der nedsat en ny Kommission, der afgav sin Betænkning i Februar 1864. Lovforslaget blev dernæst forhandlet paa Rigsdagen i Samlingerne 1864—65 og 1865—66, og Loven udkom d. 10. Februar 1866. Og dog var Forholdene da langt mindre komplicerede end nu. Navnlige i den sidste Menneskealder er Straffespørgsmaalene gjort til Genstand for dybtgaaende ny Undersøgelser, Æmnet er bleven stærkt udvidet, Forhold og Begreber, som da nærmest betragtedes som givne, er nu sat under Debat, selv ny Arter af Retskollisioner er opstaaede, og paa mange Omraader skille Anskuelserne sig overordenlig skarpt ud fra hinanden. En ny Straffelov udkræver derfor nu et endnu langt mere intensivt og alsidigt Arbejde end tidligere, og kalder paa Medvirken fra alle, der har Sagkundskab indenfor det vide sociale Omraade, Loven dækker.

Erfaringerne fra Udlandet bekræfter ogsaa, at selv med et energisk, uafbrudt og udholdende Arbejde fra mange Si-

der kommer det til at dreje sig om betydelige Aaremaal, før en ny Straffelov kan gennemføres. Den norske Straffelovskommission blev nedsat i 1885, et foreløbigt Udkast til den almindelige Del udkom i 1887, et nyt Udkast til hele Loven forelaa i 1893, og den samlede Kommission afgav hele sin Betænkning i 1896; Loven forelaa vedtaget og stadfæstet d. 22. Maj 1902. I Tyskland, hvor Kommissionen blev nedsat i 1906, fremkom dens Udkast i 1909, i 1911 offentliggjordes de fire Professorers kendte »Gegenentwurf«, Diskussionen er fremdeles i fuld Gang, og en Forfatter (Seidel) — forhaabenlig en Pessimist — udtaler i Monatschr. f. Kriminalpsychologie u. Strafrechtsreform 1912, at den ny Straffelovbog i gunstigste Fald vil kunne træde i Kraft om c. 12 Aar. For Schweiz's Vedkommende er det tilstrækkeligt at minde om, at i 1908 fremkom det femte Udkast til en Strafferetskodifikation, og at der endnu er langt frem til Maalet. Naar Alfred Gautier med Hensblik paa en ny Straffelov for hele Schweiz allerede i 1897 udtalte: Les jours meilleurs viendront bientôt, var han ikke nogen god Spaamand.

Disse Kendsgerninger bør man holde sig for Øje ved Betragtningen af det Udkast til en dansk Straffelov, der i Eftersommeren 1912 fremkom fra den i 1905 nedsatte Kommission. I første Række maa det fremhæves, at det absolut ikke er noget Nederlag for denne Kommission, naar dens Arbejde ikke umiddelbart forelægges for Rigsdagen og vel heller ikke nogensinde kan ventes vedtaget just i den Skikkelse, hvori det nu foreligger. Der er saa megen mere Grund til at sige dette, som selve den Sammensætning, Kommissionen havde faaet, med al Anerkendelse af dens enkelte Medlemmers Dygtighed, dog af den langt overvejende Del af de interesserede blev betegnet og maatte betegnes som ensidig. Kommissionens Arbejde er i Virkeligheden mindre ensidigt, end vistnok mange ventede. Paa ikke faa Omraader har Kommissionen været lydhør for Krav, der ikke netop er fremkomne fra den Kreds, hvortil Medlemmerne

nærmest hørte. Fremdeles har Kommissionen — sikkert navnlig støttet af dens højtansete Formands usædvanlige Evner i saa Henseende — for hele Straffelovens Omraade gennemført en systematisk Bearbejdelse, der vil være af grundlæggende Betydning for de fremtidige Arbejder, og hvorved navnlig betydelige Partier af Straffelovens almindelige Del har faaet en Form, der sikkert stærkt nærmer sig til den endegyldige. Paa den anden Side har denne generaliserende og systematiserende Tendens vist sig at være en Fare indenfor den specielle Del, idet den paa flere Omraader har medført altfor omfattende Bestemmelser, der under det straffbares Omraade vil inddrage Felter, hvor Handlingens Strafbarhed vil komme i Strid baade med den naturlige Følelse og med Hensynet til Borgernes berettigede Frihed.

Standpunktet overfor det foreliggende Udkast bliver derfor et dobbelt: til den ene Side maa man glæde sig over at se Udkastet fuldført og anerkende det som Grundlaget for alt videre Arbejde for Straffelovsreformen, til den anden Side maa man nu tage dette videre Arbejde op og fremme det med al den Energi, som Sagens Vigtighed kræver. Det er naturligt, om man, i det Øjeblik Feltraabet i sidstnævnte Retning er givet, ikke har følt synderlig Trang til at dvæle ved den positive Betydning af det foreliggende Udkast; men den skal nok staa sin Prøve under det Arbejde, der nu forestaar og til Dels allerede er begyndt.

Diskussionen er jo nemlig alt i fuld Gang, indledet med den danske Kriminalistforenings og Underrettsdommerforeningens Fællesmøde d. 23. September 1912, hvor Departementschef i Justitsministeriet Schrøder, der har været Medlem af og Sekretær i Kommissionen, i Hovedtræk gjorde Rede for Udkastets Indhold, medens Kriminalistforeningens Formand, Professor Thorp, næst at udtale sin Anerkendelse af visse Dele af Udkastet, skarpt opridsede Hovedlinjerne for en Kritik af dette. Kriminalistforeningen har derefter nedsat en Række Udvalg til kritisk at undersøge og vurdere Udkastets enkelte Afsnit, og allerede paa et Møde i For-

eningen d. 5. og 6. December 1912 paabegyndtes Behandlingen af Tilregnelighedsbestemmelserne og Paragrafen om Frihedskrænkelser (Udkastets § 255, der væsentlig udvider den gældende Straffelovs § 210). Flere lignende Møder angaaende andre Dele af Udkastet er under Forberedelse; de indledende Foredrag og de førte Diskussioner offentliggøres i Kriminalistforeningens Aarboeg, der af Hensyn hertil denne Gang udkommer i Hæfter.

I en saa vigtig Sag er der imidlertid Brug for alle interesserede Kræfter, og Diskussionen bør ikke føres alene indenfor en bestemt Forening. De tyske og schweitziske Tidsskrifter bærer tydelige Vidnesbyrd om, hvor mange dygtige Penne et Straffelovsudkast kan sætte i Bevægelse, hvor befrugtende det virker paa de interesseredes Hjærner, hvor tankevækkende netop Studiet af foreliggende bestemte Lovforslag virker. Dette Tidsskrift, der allerede i nærværende Hæfte bringer en Oversigtsartikel fra Kommissionsformandens Haand, vil ikke blot se det som en af sine Opgaver med Opmærksomhed at følge hele den stedfindende Diskussion om vor Straffelovsreform, men det aabner sine Spalter for enhver interesseret Udtalelse, der kan lægge Sten til den Bygning, hvorpaa vor ny Straffelov skal opføres. Baade fra videnskabelige og fra rent praktiske Synspunkter føles der Trang til at uddybe Diskussionen. Dommere og Sagførere, Politimyndigheder og Fængselsmænd, Læger, Værgeraadfolk og andre Talsmænd for de forebyggende Foranstaltninger er alle kaldede til at lade deres Erfaringer komme Arbejdet til Gode. Jo mere omfattende og mangesidig Diskussionen bliver, jo skarpere og klarere Æmnerne gennemlyses, desto større er Udsigten til som Arbejdsresultat at faa en Straffelov, der uden at træde Friheden for nær byder et kraftigt Værn i Kampen mod Kriminaliteten.

Redaktionen for Danmark.

De andligen undermåligas straffrättsliga behandling.

Föredrag vid Nordiska mötet för abnormsaken i Helsingfors den 24—27. Juli av *Allan Serlachius*, professor i straffrätt vid Helsingfors universitet.

Ett ord, som vi alla känna, lyder: »ingen kan tjäna två herrar». Straffets huvudsvårighet — jag hade så när sagt dess förbannelse — består just däri, att det måste tjäna tvänne ofta nog väsentligen olika ändamål, att det måste tjäna två herrar. Rättsstraffet — och endast därom är här nu fråga — syftar städse åt två håll, dels åt samhället i dess helhet, dels åter åt förbrytaren, den person som underkastas straffet. Det avser att influera i en viss given riktning dels samhället i dess helhet — straffets allmänt avhållande, generalpräventiva ändamål — dels åter den bestraffade särskilt — straffets enskilt avhållande, dess specialpräventiva ändamål. I viss mån kan ju detsamma sägas om en hel mängd andra, ja om alla, samhällsåtgärder. Då samhället t. ex. ombändertager en kolerajuk, isolerar och sköter om honom på bästa sätt, så sker detta ingalunda blott för hans egen skull utan kanske ledes samhället i de flesta fall i främsta rummet av tanken på den fara, den sjuke representerar för sin omgivning, för samhället i dess helhet. Men mellan rättsstraffet och övriga samhällsåtgärder föreligger dock just i detta avseende en väsentlig skillnad. Den kolerajuke, för att återgå till det nyss anförda exemplet, är för samhället vid alla de åtgärder detsamma företager med honom ett ändamål, icke ett medel. Samhället använder honom icke såsom ett medel för att ernå en värkan på andra, eventuellt på bekostnad av hans eget väl. Helt annat

är i detta avseende förhållandet med straffet. Man måste vara mera än optimist, ja man måste ha gått genom livet med lykta ögon för att ens kunna tro eller hoppas att fängelse eller tukthus länder envar lagbrytare till gagn. Envar, som själv suttit som domare, har säkerligen flere än en gång haft den plågsamma känslan av att det straff han i lagens namn och i kraft av lag ådömt en förbrytare icke kommer att lända denne själv till gagn, att denne tvärtom måhända ännu kunde räddas till sin själ, i händelse han kunde undgå tukthuset, men att hans öde i och med tukthuset var så att säga beseglat. Skaldens ord »han hade ej smakat ej ens som stöld, en fröjd i sin levnads dar, hans tårar frusna i livets köld ej runnit sen barn han var«, gällde icke blott hjältar sådana som nr 15 Stolt. De hava tyvärr sin tillämpning även på flere än en förbrytare. Och otvivelaktigt kan väl anses vara, att på flere än ett av dessa samhällets olycksbarn godhet, mildhet och mänskligt medlidande skulle verka långt mera välgörande än lagens stränghet. Oaktet samhället inser, att straffet ofta nog stjälpes i stället för att hjälpa en sådan förbrytare, straffar det och måste det emellertid straffa honom, just emedan straffet åsyftar att influera icke endast honom utan även hans omgivning. I det samhället straffar honom, använder det förbrytaren såsom ett medel till åstadkommande av en verkan på andra än honom själv. Han har genom sin onda gärning givit sin omgivning ett dåligt exempel, som hastigt kan smitta, och får därför finna sig i att han, även med fara att han själv därigenom går helt och hållet under, användes till åstadkommande av ett avskräckande exempel för samma omgivning, ett motgift mot det gift han ingjutit i samhällskroppen.

Det gavs en tid, det s. k. avskräckningsstraffets tidevarv, då man med straffet uteslutande avsåg att inverka på samhället, utan att alls fråga efter vad det blev av den bestraffade individen själv. Den modernaste straffrätten åter visar tendenser att gå till den motsatta ytterligheten, att avpassa straffet sålunda, att dess inverkan på den bestraffade må

bliva den möjligast bästa med totalt förbiseende av vilken verkan straffet sålunda kommer att hava på samhället i dess helhet. Den ena ytterligheten är lika farlig som den andra. Lika litet som samhället i den enskilda individen får se blott och bart ett medel för ernåendet av en inverkan på individens omgivning utan att als fråga efter honom själv, lika litet kan och får samhället vid bestraffandet av individen uteslutande hava ögonen fästade på honom allena och helt och hållet förbise straffets inverkan på hans omgivning. Med den enskilda individen skulle man ofta nog kunna komma längre med godo än med ondo, men det oaktat måste han straffas, underkastas en behandling, som avser att tillfoga honom ett ont, emedan samhällets reaktion mot brottet annars skulle värka icke avskräckande utan tvärtom inbjudande. Går man alltså för långt i sin omtanke om förbrytarens väl riskerar man — att uppfostra förbrytare. Härtill kommer yttermera en viktig omständighet. Straffets inverkan, det inflytande det avser att hava på samhället i dess helhet, inskränker sig ingalunda blott till att vara ett varnande, ett avskräckande exempel. Om samhället upphörde att i form av straff med ont reagera mot det onda, så må man icke tro, att all dylik reaktion därmed skulle upphöra. Innan straffet vart till, fanns hämnden, och skulle staten i detta nu upphöra att straffa, så skulle reaktionen mot det onda ånyo ikläda sig hämndens former. Självbevarelseinstinkten, den ursprungligaste och starkaste av alla människans drifter, utgör grunden för såväl hämnden som straffet och den låter icke leka med sig. Negligerar staten den förörrättade individens — man kunde nästan säga — hämndbehov, så är följden den, att han själv tager hand om densamma. Det man har att välja emellan är således ingalunda statlig hämnd eller ingen hämnd utan statlig eller privat-hämnd, rättsstraff eller nävrätt. Och detta gäller icke blott om staten upphör att reagera mot brottet, utan även för det fall att den icke gör det nog eftertryckligt. Också i detta avseende är alltså försiktighet av nöden. Straffets egenskap

att utgöra ett försonande av brottet får med andra ord icke heller den offras för dess enskilt avhållande, dess uppfostrande verkans skull.

Men lika viktigt som det är att ihågkomma detta, lika nödvändigt är det å andra sidan att icke heller lämna straffets enskilt avhållande värkan ur ögonsikte. Samhällets eget intresse kräver, att straffet så vitt möjligt ordnas så, att det hjälper och icke stjälper den bestraffade, ty varje förlorad individ betyder för samhället en förlust. Idealet dit vi skola sträva är ett straff, som uppfyller så väl sin allmänt avhållande som sin enskilt avhållande bestämmelse. Tyvärr låter sig detta lika litet som ideal överhuvudtaget förverkligas. Svårigheten ligger däri, att det som vore bäst för det ena ofta nog icke lämpar sig för det andra av straffets tvänne huvudändamål. Det som vore egnat att hos förbrytaren själv framkalla den önskade sinnesförändringen, framkallar icke alltid hos samhället den sinnesstämning straffet avser att framkalla och tvärtom. Då gäller det att tjäna två herrar, att kompromissa mellan straffets enskilt avhållande och dess allmänt avhållande ändamål. Frågan vilkendera av dessa man mera bör hålla på, huruvida man, då ändamålen icke låta förena sig, främst bör hava i sikte straffets inverkan på samhället i dess helhet eller dess inverkan på förbrytaren själv, är den, som ligger till grund för de flesta kontroverser inom den straffrättsliga doktrinen. Det är också den som utgör kärnan i meningsskiljaktigheterna rörande den fråga vi nu speciellt hava att sysselsätta oss med, nämligen frågan om andligen undermåliga personers straffrättsliga behandling.

Uttrycket andligen undermålige (geistig minderwertige) återgiver egentligen icke fullt exakt det, som därmed menas inom den straffrättsliga doktrinen. Tolkat efter orden skulle benämningen omfatta alla de personer, som i avseende å sina själsförmögenheter icke fylla det normala måttet, alltså även de helt och hållet otillräknelige. Då man i straffrätten talar om »andligen undermålige« menar man endast dem,

som utan att vara helt och hållet otillräknelige icke äro andligen målfylliga eller med andra ord endast dem, som med ett annat, även det mycket gångbart och i detta avseende exaktare namn kallas förminskat tillräknelige. Att jag det oakttat föredragit att tala om andligen undermåliga beror på tvänne omständigheter. Dels har emot uttrycket »förminskat tillräknelige» från en del håll gjorts invändningar av terminologisk art, som göra att man helst undviker det. Dels, och detta är för mig huvudsaken, omfattar uttrycket andligen undermålige icke alla fall av förminskad tillräknelighet. En havande kvinna t. ex. kan mycket väl tänkas befinna sig i ett tillstånd av förminskad tillräknelighet, men kan väl omöjlig betecknas såsom andligen undermålig. Såsom andlig undermålighet kunna med andra ord endast de fall av förminskad tillräknelighet betecknas, där den förminskade tillräkneligheten är av så att säga kronisk eller konstitutionell art, ej däremot de fall, som äro av akut eller tillfällig natur. Endast om personer av det förra slaget skall här alltså bliva tal.

Att man mellan de tillräkneliges och de otillräkneliges klass kan och bör skilja en tredje grupp individer, som utan att vara otillräknelige likväl, för att tala med den finska strafflagen, äro i avsaknad av förståndets fulla bruk, bestreds länge och väl i synnerhet i den tyska straffrättsliga litteraturen. Numera medgiva de flesta, att så är förhållandet och det oberoende av huru man definierar otillräkneligheten. Mellan den friske och den sjuke står den halvsjuka, mellan dem, som hava förstånd och sakna förstånd, står den som saknar förståndets fulla bruk, mellan den normala och onormala den på gränsen stående o. s. v. Härom är man så som sagt numera skäligen ense. Men oenigheten börjar så snart det gällt att närmare definiera detta förminskade tillräknelighetstillstånd. Här gives det ej mera någon allmänd opinion. Man kunde då snarare påstå att det knappast gives två, dess mindre flere, som tänka lika i denna sak. Ville man nu härav draga slutsatsen — och ansatser därtill finnas

här och där i litteraturen — att frågan om den förminskade tillräkneligheten icke vore tillräckligt förberedd, icke mogen att i lagstiftningsväg observeras, så måste man ur lagstiftningen borteliminera icke blott de förminskat tillräknelige, utan även de otillräknelige. Ty i hela den straffrättsliga doktrinen torde det knappast i detta nu givas ett spörsmål så utsatt för kontrovers mellan sakkunnige, som frågan: vem är tillräknelig, vem otillräknelig? Schweiz, Österrike och Tyskland stå i beredskap att omarbete sina strafflagar. Den rikhaltiga litteratur i form av broschyrer, tidskriftsuppsatser, kongressbeslut m. m., til vilken tillräknelighetsspörsmålet i detta sammanhang givit upphov, utgör det mest eklatanta bevis på, att man icke heller i denna fråga kan tala om någon allmän opinion. Och det oaktat är otillräkneligheten ett begrepp, varmed såväl vetenskap som praxis städse opererat.

Ingen vän till legaldefinitioner i allmänhet, anser jag det minst sagt obehövt, att definitioner av begreppen otillräknelighet och andlig undermålighet ingå i lagen. Det säger nämligen sig självt, att dylika definitioner städse, för att giva praxis nödigt spelrum, måste bliva så pass flytande, att det skydd, de avse att giva mot befarat godtycke, bliver mera eller mindre illusoriskt. Har praxis hittills kommit till rätta dylika definitioner förutan — och det har det åtminstone hos oss gjort — så skall den väl också hädanefter reda sig utan dem. Anser man åter — och detta tyckes vara den i Tyskland förhärskande åsikten — sig icke kunna undvara legaldefinitioner, så måste man nöja sig med en antydning i allmänna ordalag, dem var och en sedermera tolkar på sitt eget sätt. Det är således närmast en smakfråga, huruvida man vill i lagen intaga dylika definitioner eller ej. Vad som däremot är av vikt att observera, emedan man så ofta också på sakkunnigt håll synes benägen att förbise detsamma, är att den andliga undermåligheten lika litet som tillräkneligheten äro några naturalbegrepp. Här är icke fråga om, vem som enligt den moderna eller den modernaste psykiatrin är

att anses för halvklok, helklok eller tokig, utan här är fråga om, vem som i ett visst givet samhälle enligt där gällande allmän uppfattning är att anses såsom sådan. Lika litet som man utan vidare kan lyckliggöra exempelvis en afrikansk kafferstam med ett kulturfolks strafflag, lika litet kan man vid afrikansk rättsskipning operera med ett europeiskt tillräknelighetsbegrepp. Frågan vad som skall straffas, vilka gärningar skola anses som brott, kan icke skiljas från frågan vem som skall straffas. Det som man skrattar åt på ena sidan om gränsen, anses på andra sidan för ett brott, och gärningar, som vi i dag anse tillåtna, bestraffade våra förfäder såsom grova brott. Det naturliga brottet, den gärning, som oberoende av tid och rum städse hade varit och städse komme att förbliva straffbar, är ännu ofunnen. Och samma är förhållandet med den naturliga tillräkneligheten. Straffet är icke en medicinsk åtgärd, som avser en viss given persons psykofysiska läkande, utan en samhällsåtgärd, som avser att framkalla en viss effekt icke blott på den bestraffade utan även på det bestraffande samhället självt. Just därför kan frågan vem som kan och bör straffas eller med andra ord frågan om tillräkneligheten icke avgöras utan att hänsyn tages till kulturen, till den allmänna uppfattningen i det samhälle, som straffar. Först efter det de landvinningar, den moderna psykiatrin gjort och fortfarande kommer att göra, inträngt i själva folkmedvetandet, först då kan samhället i enlighet med dem omforma det tillräknelighetsbegrepp, med vilket det opererar. I någon mån kan en förständig lagstiftare lika som även lagskipare anticipera. Han kan ett litet grand gå det allmänna rättsmedvetandet i förväg och sålunda så att säga vägleda den allmänna opinionen. Men detta bör ske med yttersta försiktighet. Opererar han med ett tillräknelighetsbegrepp, som helt och hållet går över den stora allmänhetens horisont, så riskerar han, om också begreppet vore baserat på psykiatrins sista ord i saken, att straffet icke mäktar fylla sin samhällliga funktion och att hämndens, nävrättens hydra lyfter på huvudet.

Den närmaste frågan är följaktligen den, huruvida tillvaron av en klass individer, som stå på gränsen mellan tillräknelighet och otillräknelighet, trängt in i folkmedvetandet, huruvida man kan räkna på att den stora allmänheten skall hava förståelse för lagstiftarens åtgärd, att beträffande den kriminella ansvarigheten skilja emellan helt och halvt tillräknelige. Enligt min tanke kan det icke råda något som hälst tvivel om att frågan bör besvaras jakande. Redan den omständigheten, att man i folkspråket träffar uttryck sådana som »tassig, fjollig, vriden» o. s. v. varmed menige man be-tecknar personer, vilka om de också icke kunna anses vara oansvariga för sina gärningar, dock måste bedömas med en annan måttstock än vanliga människor. Halvtillräkneligheten är således icke något för menige man okänt begrepp, utan tvärtom något, varmed man och man emellan opererats långt innan det vann lagstiftarens beaktande.

Kommer så sist och slutligen frågan om de förminskat tillräkneliges straffrättsliga behandling. I de länders lagar, där den förminskade tillräkneligheten överhuvud taget alls vunnit beaktande, inskränker sig dess särställning därhän, att straffet minskas. Sålunda stadgar t. ex. den finska strafflagen, att i fall någon, som begått brott, prövas hava därvid saknat förståndets fulla bruk, fastän han ej kan anses för otillräknelig, så skall straffet nedsättas enligt samma principer, som gälla personer mellem 15 och 18 år. Då fråga är om fall, där den förminskade tillräkneligheten beror på en akut orsak, synes en sådan bestämmelse vara på sin plats. Kvinnan, som under havandeskapet begår ett brott, för att återgå till det nyssanfördas exemplet, tarvar icke någon speciell straffrättslig behandling från samhällets sida. Det enda som här synes vara av nöden, är att straffet nedsättes i proportion till hennes tillräknelighet. Helt annat är förhållandet med de personer, hos vilka den förminskade tillräkneligheten är av kronisk natur, med de andligen undermåliga. Den andligen undermålige, som visar brottsliga tendenser, utgör, om han får gå lös och ledig, en ständig fara för sam-

hället, ty av en halvgalen person med brottsliga instinkter kan man när som helst vänta nya brott. Oberoende av om hans brott är större eller mindre utgör det, då man tillika tager i betraktande hans abnorma själsliv, ett symptom på stor samhällsfarlighet. Här fordrar samhällets väl, att reaktionen mot det onda han gjort avpassas icke efter gärningens reala, utan efter dess symptomatiske betydelse. Själva den begångna gärningens samhällsfarlighet försvinner här m. a. o. i bredd med den samhällsfarlighet den röjer hos gärningsmannen. Samhällets väl kräver därför framför allt ett effektivt skydd mot mannen såsom sådan, antingen genom hans själsliga förbättrande eller, i händelse han är oförbätterlig, genom att han berövas tillfälle att begå brott. Men uppenbart är att man icke åstadkommer detta genom att på grund av hans förminskade tillräknelighet förkorta hans straff. Samhällets väl fordrar tvärtom ofta att han möjligast länge hålles bak lås och bom. Också i annat avseende måste det anses förfelat att ådöma den andligen undermålige ett straff, som endast med avseende å måttet skiljer sig från de straff, man ålägger tillräkneliga personer. Den andligen undermålige är nog icke otillgänglig för straff. Vore han det, så skulle han vara otillräknelig, icke halvt tillräknelig. Men ett vanligt, för personer med normalt själsliv avpassat straff lämpar sig säkerligen i de flesta fall ej för honom. Ett sådant straff förvärrar eller förbättrar i ingen händelse det onda i honom, som framom andra gör honom farlig för omgivningen, hans abnorma själsliv. Också ur enskilt avhållande synpunkt sett kan det alltså icke anses tillfredsställande, att hänvisa de andligen undermålige till de vanliga straffanstalterna.

Det hittills följda systemet att, såsom i en del länder skett, h. o. h. negligera den förminskade tillräkneligheten, eller att, såsom i andra varit fallet, affärda de andligen undermålige med nedsatt straff, fördömes också numera skäligen enhälligt. Men olika och tämligen skarpt mot varandra sig brytande meningar råda därom, vilket förfarande borde

inslås. Den s. k. klassiska skolans män, vilka i allmänhet lägga huvudvikten på straffets allmänt avhållande uppgift, yrka på ett straff även för de andligen undermålige. Anhängarna av den s. k. sociologiska riktningen åter, vilka i allmänhet vilja förlägga straffets tyngdpunkt å dess enskilt avhållande uppgift, yrka främst på vård för dem. Ingendera riktningen synes vara stark nog att tillkämpa sig segern över den andra, vadan resultatet antagligen bliver en kompromiss. Och så vitt man kan och får sluta av de förslag, som hittills sett dagen, kommer den at i Schweiz, Tyskland och Österrike lösas i den riktningen, att de andligen undermålige lyckliggöras med såväl straff som vårdanstalt.

Så villig jag än är att erkänna vardera yrkandenas berättigande och oaktat livligt övertygad om att i praktiskt lagstiftningsarbete ingenting är mera av nöden än förmågan att kunna kompromissa, måste jag dock anse resultatet av kompromissandet i detta fall vara mycket olyckligt. Regimen först straff, sedan vård förefaller bra nog stötande, den påminner nästan om att risa en sjuk. Den andligen undermålige är ju icke frisk och detta erkännes även av samhället, som just på denna grund ålägger honom tvångsvård. Att uppskjuta vården för att först låta honom smaka riset kan knappast nog försvaras. Tänker man sig åter att vården skall föregå straffet, så bliver förfarandet mindre stötande men i annat avseende rent av befängt. Först någonting, som närmar sig vård av en sinnessjuk och som efterkur sedan tukthus eller fängelse. Det bliver att riva upp vänstra handen vad man nått och jämt fått uppbyggt med den högra. Men även andra hänsyn än omtanke om de andligen undermåliges eget väl synas avgjort tala emot en sådan sakernas ordning. De vanliga straffanstalterna äro inga sjukvårdsanstalter och lämpa sig därför lika litet för de andligen undermålige, som dessa lämpa sig för dem. I straffanstalterna utgöra de andligen undermålige ett främmande, ofta nog svårt disciplinerat element, vilket verkar störande på livet inom anstalten. Och samma är förhållandet även med sjuk-

vårdsanstalterna. Även deras föreståndare torde helst betacka sig för andligen undermåliga personer, som gjort sig skyldiga till brott. Härtill kommer yttermera en omständighet. Åtminstone hos oss i Finland och, enligt vad jag trott mig finna, även annorstädes hyser den stora allmänheten ännu i dag som är en djupt rotad misstro till dårvårdanstalterna, och i vidsträckta kretsar gäller det hart när som en skam att hava suttit på en anstalt för sinnessjuka. Att detta icke är såsom sig borde, säger sig självt och lika uppenbart är, att man icke förbättrar utan förvärrar saken genom att befolka dårvårdanstalterna med kriminella individer, vilka av domstol ålagts att fullbordad séjour dårstädes flytta över till tukthuset.

Vid bedömandet av frågan om den för de andligen undermålige lämpligaste straffrättsliga behandlingen bör man utgå från det faktum, att de utgöra ett mellanting mellan friska och sjuka. Deras straffrättsliga behandling bör därför även den vara ett mellanting mellan straff och sjukvård, något som jag ville kalla tvångsvård. Det om vars förbättrande samhället främst måste vinnlägga sig, är naturligtvis deras kroppsliga och andliga lyte, huvudorsaken till deras samhällsfarlighet. I främsta rummet är tvångsvårdanstalten, sådan jag tänker mig densamma, således en vårdanstalt under medicinskt skolad ledning. Och då på förhand omöjligens låter sig bestämmas huru lång tid den andligen undermåliges förbättring kommer att taga i anspråk, följer därav att tiden för hans uppehåll i tvångsvårdanstalten måste åtminstone i väsentlig grad bliva beroende av anstaltsföreståndarens prövning. I dessa avseenden närmar sig tvångsvårdanstalten vanliga sjukvårdsinrättningar. Å andra sidan måste man se till att den behandling, som till följd av hans brott kommer den andligen undermålige till del, i motsats mot vanlig sjukvård i någon mån tillfredsställer samhällets hämdkänsla jämte det den utgör ett avskräckande exempel för andra från att följa hans föredöme. Härav följer att i

tvångsvårdsanstalten i likhet med straffanstalterna och i motsats till sjukvårdsinrättningar finge intagas endast sådana personer, om vilkas intagande domstol förordnat. Men härav följer vidare, att tiden för den andligen undermåliges uppehåll i tvångsvårdsanstalten icke kan — också häri skiljer sig tvångsvård från vanlig sjukvård och närmar sig straff — lämnas h. o. h. obestämd utan måste antingen i lag en gång för alla eller i dom för varje enskilt fall en viss minimi- och maximitid bestämmas. Åt vem hälst man än anförtror avgörandet av tidpunkten för den andligen undermåliges lösgivande — det må nu sedan bliva anstaltsföreståndarens, domstolens eller en enkom därför tillsatt blandad kommissions sak — så tror jag att samhället åtminstone icke ännu för närvarande skulle finna sig att tiden bleve h. o. h. obestämd. Lika litet som samhället skulle godkänna att en andligen undermålig, som begått t. ex. ett mord, lösgåves såsom förbättrad efter ett par månaders vistelse i tvångsvårdsanstalten, lika litet skulle samhället tillsvidare finna sig i att en andligen undermålig, som begått en obetydlig förseelse såsom en följd därav kunde på grund av förment eller verklig oförbätterlighet för hela sin livstid kvarhållas där. Den omständigheten att vården tillika skall utgöra ett straff fordrar med ett ord sagt en viss begränsning av tiden.

Emot detta förslag kan icke med fog den invändning göres att det vore en halvmesyr. Den som stöter sig på att den andligen undermålige enligt förslaget kan komma att stundom få sitta i tvångsvårdsanstalten längre tid än hans förbättring kräver, stundom åter att lösgivas innan han förbättrats, förbiser att tvångsvården icke är enbart sjukvård utan tillika ett straff och att samma invändning kan göras mot varje straff. Även i straffanstalten får brottslingen sitta stundom längre, stundom kortare tid än som vore av nöden om straffets enda uppgift vore att hos honom framkalla en viss själslig effekt. Med större skäl kan man då emot för-

slaget invända att tvångsvårdsanstalten icke i tillräcklig grad komme att värka allmänt avhållande. Men icke heller denna invändning håller dock enligt min tanke sträck. Det lidande våra frihetsstraff medföra är även det ytterst individuellt. Såsom i synnerhet av professor Thyrén påpekats, består det avhållande elementet i det kortvariga frihetsstraffet företrädesvis, i övriga frihetsstraff i väsentlig mån, i deras egenskap att i allmänhetens ögon sätta en fläck på den som suttit inne. Denna frihetsstraffens enligt min tanke utan jämförelse mest avhållande egenskap komme även tvångsvårdsanstalten att hava. Genom att göra den i likhet med straffanstalterna till en specialanstalt för förbrytare giver samhället även tvångsvårdsanstalten en säregen hallstämpel, som gör att den av den stora allmänheten kommer att skys i samma mån som denna store allmänhet överhuvudtaget skyr brottslighet.

Yttermera skulle återstå att med några ord beröra förslagets genomförande i praktiken, frågan om vilka olika slag av tvångsvårdsanstalter borde inrättas, vilka slag av andligen undermålige främst borde komma i fråga o. s. v. Den, som i likhet med mig saknar praktisk erfarenhet på detta område, måste emellertid känna sig mycket för knäsvag för att våga uttala sig i dessa frågor, i synnerhet inför ett så sakkunnigt auditorium som det, varmed jag här behedras. Ytterst synes mig allt detta reducera sig till en fråga om råd och lägenhet. En stor nation med rikliga tillgångar har råd och möjlighet att specialisera sig, ett litet folk måste nöja sig med mindre och inom samme väggar sammanföra flere slag av vårdbehövande. Också denna fråga bör således diskuteras icke i största allmänhet utan med avseende fäst på ett visst givet samhälle. Det vore följaktligen närmast om våra finska förhållanden jag skulle hava att uttala mig. Men mina damer och herrar — Finland i detta nu! Ett land, där förstörelse hotar alla och allt, där statsmedel förvägras till och med de viktigaste kulturändamål, där envar vuxen in-

divid, såväl man som kvinna, oavlåtligt måste hålla hela sitt andliga jag på helspänn för att skydda sitt samhälles dyrbaraste, dess fäderneärvda rätt — ett sådant land erbjuder varken den materiella eller den andliga jordmån, som det praktiska genomförandet av nya idéer kräver. Därför slutar jag här.

Lægeundersøgelse som et fast led i den kriminelle retspleje.

Naar jeg efter opfordring skal skrive et lidet bidrag til tidsskriftets første hefte, ligger det mig nærmest til emne at vælge den i overskriften nævnte reform, som i mine øine er den vigtigste, vor retspleje trænger. Selvfølgelig er det ikke muligt i en saadan kort programartikel at udtømme et saa omfattende og vanskeligt emne; min agt er kun i grove omrids at skissere det nye system, jeg ønsker indført. Skulde det lykkes at faa i gang et ordskifte om selve grundtanken, er hensigten foreløbig naaet. Den nærmere udformning af enkelthederne faar udstaa, til der engang forhaabentlig aabner sig udsigt til virkeliggjorelse af tanken.

Der kan visselig endnu være en god del at indvende mod den fremgangsmaade, domstolene bruger for at fastslaa alle ydre forhold ved en forbryderisk gjerning. Disse mangler er dog bagatelmæssige i sammenligning med den skjodesløse og overfladiske, ofte helt forsømte undersøgelse af gjerningsmanden. (At der undertiden kunde trænges en undersøgelse ogsaa af vidnernes, ja, stundom endog af jurymedlemmernes og dommernes sindstilstand, er forhold, som ligger udenfor denne artikels ramme.)

Skjønt straffeloven selv udtrykkelig paabyder, at ikke blot den objektive, men ogsaa den subjektive skyld skal lægges paa retfærdighedens vegtskaal, synes retfærdighedens gudinde mangengang ikke blot at have bind for øinene, men ganske at mangle syn og sans for alle skyldlettende subjektive momenter og ved afveiningen af den subjektive skyld

hovedsagelig at medtage de skyldforøgende: de tidligere straffe.

Grovest iøinefaldende træder denne forsømmelse frem overfor de udtalt s i n d s y g e lovovertrædere. Den n o r s k e straffelovs § 44 lyder: »En handling er ikke strafbar, naar den handlende ved dens foretagelse var sindsyg, bevidstløs eller iøvrigt utilregnelig paa grund af mangelfuld udvikling af sjælsevnerne eller svækkelse eller sygelig forstyrrelse af disse eller formedelst tvang eller overhængende fare.«

Trods dette klare og ubetingede paabud om straffrihed for alle sindsyge lovovertrædere hænder det sikkerlig aarlig-aars, at norske domstole dømmer sindsyge til straf eller tvangsarbeide. Bare i min kortvarige og lidet omfattende retspsykiatriske virksomhed kjender jeg personlig flere saadanne tilfælder, hvoraf jeg maaske senere kan finde leilighed til her at meddele nogle eksempler. Nogen fuldstændig statistik over, hvor hyppig sindsyge dømmes i Norge, findes desværre ikke; dog har dr. med. H. E v e n s e n meddelt *), at af de 25 straffanger, som indlagdes i kriminalasylet 1895—1905, »var 8 sikkert sindsyge paa gjerningstiden, sidste gang de blev straffet, og andre 7 viste ihvertfald tegn paa sindsygdom lige fra deres indsættelse i fængslet. Det er altsaa sandsynligt, at hele 60 pct. af de sindsyge straffanger her ikke skulde været dømt.«

Fyldigere oplysninger er for S v e r i g e meddelt af sindsygelægerne G e o r g S c h u l d h e i s og O l o f K i n b e r g.

S c h u l d h e i s har i et arbeide af 1898 »Sinnessjuka fångar i Sverige åren 1865—1894« indgaaende behandlet spørgsmaalet om, hvor ofte domstolene har overseet sindslidelser hos forbryderne. Han finder, at i de nævnte 30 aar er mindst 1702 psykisk abnorme eller sindsyge individer blevet dømt uden nogen sagkyndig undersøgelse. Samtidig er mindst 518 individer blevet idømt fuld straf, skjønt de burde været dømt som forminsket tilregnelige.

*) Hans Evensen: »Fra de første 10 aar af Kriminalasylets virksomhed« (Tidsskrift for den norske lægeforening 1906).

I 2464 retssager, hvori den anklagede kan antages at have haft en psykisk lidelse, er denne blevet paa-agtet i 31 %, overseet i 69 %, altsaa i mere end to trediedelev af tilfældene.

For tiden 1895—1906 har Kinberg i et arbejde af 1908 »Brottslighet och sinnessjukdom« paavist, at mindst 97 sindsyge er blevet dømt, — et tal, han dog selv finder alt for lavt i forhold til virkeligheden.

Lignende undersøgelser i andre lande har givet tilsvarende resultater. Domstolene overtræder saaledes aarlig selv straffeloven, hvis vogtere de skal være. Naturligvis skyldes dette uvidenhed og uagtsomhed, men er virkelig denne undskyldning fyldestgørende, naar det gjælder en saa fundamental retsregel som straffrihed for sindsyge lovovertrædere?

Naar loven paabyder straffrihed for handlinger i sindssygdom, bevidstløshed og dermed beslægtede tilstande, da synes det en selvfølge, at paatalemyndighed, forsvarere og dommere i hvert eneste tilfælde ogsaa maa skaffe sig vished for, at disse tilstande ikke har været til stede. Da nu erfaring viser, at juristernes »almindelige sunde sans« ikke strækker til ved afgjørelsen af disse spørgsmaal, burde de selv være de første til at kræve en regelmæssig psykiatrisk undersøgelse af alle anklagede. Selvfølgelig kan ogsaa de sagkyndige læger tage fejl i begge retninger — erklære ikke-sindsyge for sindsyge og omvendt —, men i saa fald falder ansvaret paa lægerne og ikke paa domstolene, d. v. s. ansvaret for medicinske spørgsmaals afgjørelse falder paa medicinske sagkyndige, altsaa paa det rette sted.

Saavidt jeg ved, har blandt skandinaviske sindssygelæger Kinberg æren af først klart og skarpt at have formet de krav *), hvis gennemførelse maa være det ideelle fremtidsmaal:

*) Olof Kinberg: «Om fängesläkarnas rättspsykiatriska sakkunskap» (Almänna svenska läkaretidningen 1907) og »Brottslighet och sinnessjukdom» (1908).

1. Fængselslægen bør, medens efterforskningen foregaar, gjøre en saa nøiagtig og indgaaende psykiatrisk undersøgelse af enhver varetægtsfange, at ethvert tilfælde af sindsygdom og psykisk undermaal (i det mindste i de højere grader) diagnostiseres allerede paa dette tidspunkt.
2. Fængselslægen bør afgive motiveret udtalelse om alle tilfælder af tvilsom sindstilstand (sindsygdom eller psykisk undermaal).
3. Fængselslægen bør i sin udtalelse om psykiske undermaalere eller sindsyge personer ogsaa udtale sig om deres samfundsfarlighed og foreslaa forføininger med hensyn til deres behandling.«

Kinberg fremhæver selv, hvilke store krav disse hverv stiller til fængselslægenes retspsykiatriske uddannelse. Paa dette punkt skal jeg ikke gaa nærmere ind nu. Selvfølgelig vil retslægen i mange tilfælder maatte tilraade indlæggelse til observation enten i et almindeligt sindsygehus eller i en særlig observationsanstalt, hvor en saadan findes.

Man maa nu ikke tro, at en saadan lægeundersøgelse kun vilde have positiv betydning i de tilfælder, hvor en sindsygdom eller anden sjælelig abnormitet paavises. Nei, det vil være lægens pligt saavidt mulig at klarlægge den anklagedes hele personlighed for domstolen, hans slægtsforudsætninger, hans barndomshjem og opdragelse, hans legemlige og aandelige helbred, livsvaner o. s. v.

Ved et slikt regelmæssigt samarbeide mellem jurist og mediciner vil domstolen først blive i stand til at dømme retfærdig om gjerningen og gjerningsmanden.

Men vil ikke dette apparat arbeide uforholdsmæssig dyrt og sent?

Jeg tænker mig en ordning med fastløn nede retslæger. Ved den nuværende betaling pr. enkeltydelse kan ganske vist den enkelte observation blive meget kostbar, og honoraret let løbe op i hundreder af kroner. Men det store gros af tilfældene vil jo ikke kræve saa vidtløftige og van-

skelige undersøgelser. Den virkelig erfarne retspsykiater vil oftest efter en eneste længere samtale være paa det rene med, om der er nogen grund til mistanke om en foreliggende sindslidelse. Selvfølgelig kan det ikke kræves, at retslægen i hvert enkelt tilfælde skal gennemlæse samtlige akter. Her rører jeg forresten ved et ialfald i Norge ømt punkt: den uoversigtlige, ofte ligefrem kaotiske tilstand, hvori akterne mangengang forelægges de sagkyndige læger.

Jeg fatter virkelig ikke, at juristerne selv kan være tilfredse med en slig ordning. Følgen bliver da ogsaa, at selv dommene ikke ganske sjelden indeholder vitterlige fejl (urigtig navn, feilagtig fødselsaar eller -dag, mangelfuld straffeliste o. s. v.). Jeg har personlig i 3 tilfælde i min lille praksis kunnet konstatere, at tidligere domme er blevet udeglemt.

Der maa kræves en udførlig biografi af enhver tiltalt, med sammentrængt aktuddrag, som stadig holdes à jour af et centralt indregistreringskontor for det hele land (i forbindelse med signalementskontoret); denne biografi maa ogsaa indeholde oplysninger om vedkommendes forhold i fængslerne. Det har ofte forundret mig, at domstolene ikke altid, naar en tidligere straffet forbryder staar for retten, forlanger oplysninger om hans hele forhold i fængslet; derved kunde de faa vigtige vink til forstaaelse af hans personlighed og til vurdering af hans større eller mindre samfundsfarlighed og derved ogsaa faa en vejledning ved strafudmålingen.

Naar det her foreslaede system har virket i et decennium, vil en mængde abnorme personer, især blandt recidivisterne, være sigtet fra og anbragt paa en for samfundet langt mer betryggende og ligeoverfor dem selv langt mer human og retfærdig maade end nu, da de vandrer ind og ud af fængslerne paa tidsbegrænsede domme. Dette vil bringe en stor lettelse i politiets, domstolenes og fængslernes arbejde og rigelig opveje de økonomiske ofre.

Selvfølgelig er jeg paa det rene med, at en slig reforms gennemførelse ikke vil kunne ske med et slag. Men man

kunde straks gaa i gang med en ordning med fastlønnede retslæger, som forpligtedes til at foretage en indgaaende undersøgelse af enhver, som første gang tiltales for nogen forbrydelse, og af enhver tilbagefaldsforbryder, hvis sindstilstand ifølge erklæring fra fængslet synes tvilsum. Naar psykiatrisk uddannelse bliver obligatorisk for alle fængselslæger, vil oplysningerne fra straffængslerne blive en meget værdifuld vejledning. I mange tilfælder vil det selvfølgelig være mest praktisk, at samme person er baade rets- og fængselslæge.

Paa denne maade vil man efterhaanden nærme sig det maal, som bør være fremtidens: lægeundersøgelse af enhver, som anklages for et lovbrud, som kan medføre fængselstraf.

Kristiania, januar 1913.

Johan Scharffenberg.

Domme.

DANMARK.

Svindel i Forretningsforhold^{*)}. De Svindlerier, hvortil Nutidens økonomiske Udvikling kun giver altfor rigelig Anledning, har heller ikke kunnet lade Danmark uberørt. Her har det gentagne Gange været Domstolenes Sag at gribe ind, og forsaavidt dette er sket i Tilfælde, hvor det paa Forhaand maatte staa usikkert for større Kredse, om et snildt skjult Misbrug eller en under Paaskud af fagmæssig Hjemmel anvendt Fremgangsmaade kunde rammes af Straffeloven, har Domstolenes Afgørelser været en Faktor af Betydning til Opnaaelse af sundere Tilstande indenfor Forretningslivet. Alberti-Katastrofen, der fandt sin Afslutning ved Kriminalrettens Dom af 17. December 1910 (U. f. R. 1911 A 382—437), skal her kun lige nævnes, da den alt er bleven offentlig belyst fra mange Sider. Af Betydning har det fremdeles været, at det Krak, der i 1908 ramte to uforsvarligt ledede københavnske Banker, fandt sin strafferetlige Vurdering i Højesteretsdommen af 29. November 1910 (H. R. T. 1910 S. 590, U. f. R. 1911 A 76) og Kommissionsdommen af 3. Marts 1911 (U. f. R. 1911 A 438). Disse to Domme samt et Par senere Domme, der vedrører Veksellereres Køb og Salg af Børsapirer for deres Kunder, skal her kort berøres.

Højesteretsdommen af 29. Novbr. 1910 vedrørende Københavns Grundejerbank har særlig Betydning, fordi det trods Manglen i dansk Ret af en Aktieselskabs-Lovgivning her viste sig muligt at ramme Svindelen ved en Aktieemission. I en af Banken udstedt Indbydelse til Tegning af ny Aktier i Banken til et Beløb af 10 Mill. Kr. indeholdtes forskellige Udtalelser, der statueredes at være egnede til i de interesserede Kredse at fremkalde urigtige

^{*)} Forkortelser: H. R. T. = Højesteretstidende, U. f. R. = Ugeskrift for Retsvæsen.

Forestillinger om Aktieemissionens Grundlag. Det var saaledes navnlig urigtigt anført, at hele Aktieemissionen var overtaget af »et internationalt Finanskonsortium«, og at en større Del af de ny Aktier var »fast overtagen« af en fransk Bankgruppe, medens det virkelige Forhold var, at »Konsortiet« bestod af tre herboende Mænd, af hvilke Banken endda kun kunde holde sig til den ene, der var en økonomisk ganske evneløs Person, og at den franske Bank, med hvilken der var forhandlet, havde betinget sin Overtagelse af 4 Mill. Kr. Aktier af, at Aktiernes Notering paa Pariserbørsen bevilgedes, saaledes at Aktierne, hvis dette ikke inden en bestemt Tid opnaaedes — i hvilken Henseende der allerede inden Indbydelsens Udsendelse var opstaaet afgørende Vanskeligheder —, skulde tilbagetransporteres til Grundejerbanken mod det erlagte Beløbs Tilbagebetaling. De to tiltalte Direktører for Banken blev straffede dels for Udsendelse af denne vildledende Indbydelse til Aktietegning, dels fordi de under disse Omstændigheder og til Trods for, at det i Indbydelsen fremstilledes, som om Aktieemissionen var sat udenfor Bankens Risiko, havde arbejdet for at holde Kurserne for de blandt Publikum udbudte Aktier oppe ved hemmelig for Publikum at opkøbe og belaaene betydelige Beløb af Bankens egne Aktier. En tredje Tiltalt, der var Medlem af Bankraadet og Bankens lønnede Konsulent, dømtes dels for at have undladt i Bankraadsmøderne at berigtige de til Beslutningen om Aktieudvidelsen medvirkende, fejlagtige Forestillinger om Beskaffenheden af det garanterende Konsortium (hvori han var Deltager), dels fordi han havde godkendt den vildledende Indbydelse til Aktietegning. Naar for alle tre Tiltaltes Vedkommende ikke den almindelige Bedrageribestemmelse (§ 251), men den mildere Bestemmelse i § 257 bragtes til Anvendelse, beror det formentlig i væsenlig Grad paa, at der næppe var handlet i direkte Besvigelseshensigt *).

*) Tegningen af Aktier i Henhold til den udstedte Indbydelse er i én Række Domme i civile Sager erklæret uforbindende, se saaledes Højesteretsdomme af 1. December 1910 og 11. Marts 1912 (H. R. T. 1910 S. 608 og 1912 S. 20, U. f. R. 1911 A 267 og 1912 A 514). Ved Højesteretsdom af 17. Januar 1913 (H. R. T. 1912 S. 814) er det derhos i en af Banken mod de dømte Direktører anlagt Sag blevet statueret, at for de Tab, der er tilføjet dem, der havde tegnet Aktier i Henhold til den svigagtige Indbydelse, maatte de Personer, fra hvem Svigen er udgaaet, hefte i første Række, og at derfor Banken maatte have Krav paa hos dem at faa erstattet, hvad den havde maattet udrede til Dækning af de forurettede Personers Fordringer.

K o m m i s s i o n s d o m m e n a f 3. M a r t s 1911 indeholder en knusende Kritik af Detailhandlerbankens Ledelse, der i den Grad havde naaet Bunden, at den efter Bankens Sammenbrud opgjorte Status maatte regne ikke blot med Aktiekapitalens og Reservefondens Tab, men med Tab af Millioner derudover, — et Tab, der kun begrænsedes ved den Garanti, hvormed Staten og en Kreds af større Banker traadte til for at undgaa endnu større Kalamiteter for Forretningslivet. Dommen gennemgaar kritisk en Række af uforsvarlige Dispositioner i Bankens Ledelse, hvorved særlig fremhæves den slet kontrollerede Udlaanen af Bankens Midler til store Byggeforetagender, den omfattende Belaaning af Bankens egne Aktier, Udlaanene til nogle løse Spekulationsforretninger og Overtagelsen af en anden Banks Engagementer med et ganske uvederhæftigt Byggeselskab. Det konstateres, at i hvert Fald Bankens sidste Statusopgørelse før Sammenbrudet fremtraadte med et urigtigt Indhold. Det tilregnes derefter den tiltalte administrerende Direktør som et i sin Helhed efter Analogien af Strfl. § 251 strafbart Forhold, at han — i ikke ringe Grad til egen Fordel — for de mange deri interesserede har skjult Bankens virkelige Tilstand og ved en Række Handlinger og Undladelser til Skade og Tab for store Kredse har fremkaldt et falsk Billede af, at Banken trivedes og vedblivende var vel funderet. Særlig anføres den i stort Omfang foretagne Overførelse til Kassekredit o. l. af nødlidende Veksler, Undladelse af Afskrivning af store Poster protesterede Veksler, Opførelse paa Indskudskonto af betydelige Poster, der ikke var virkelige Indskud, og Opførelse af Værdier til urigtige Kurser samt af værdiløse Aktier til pari. Ved hele denne svigagtige Adfærd havde Tiltalte bl. a. bevirket, dels at Bankens Aktier af Publikum antoges for noget væsenligt andet og værdifuldere, end de i Virkeligheden var, dels at der saavel af Publikum vedblivende gjordes Indskud i Banken som fra anden Side ydedes denne Kredit i Tillid til dens Soliditet, medens Tiltalte havde vidst, at Bankens Kredit kun kunde opretholdes ved fortsatte Statusforvanskninger, og at der, saasnart den virkelige Stilling blev bekendt, vilde finde et Sammenbrud Sted. Overfor de optimistiske Betragtninger, Tiltalte havde gjort gældende, fremhævedes det sluttelig, at Tiltalte under Hensyn til den for Byggevirkksomheden vanskelige Periode og Størrelsen af Engagementerne med insolvente og tvivlsomme Personer og Foretagender ikke overfor

Omverdenen kunde regne med disse som solide uden derved at fremkalde et ganske vildledende Billede af Bankens virkelige Stilling.

Dommen omtaler endvidere utilbørlige Misbrug, som Tiltalte havde gjort sig skyldig i, dels ved til egen Fordel at benytte sin dobbelte Stilling som Bankdirektør og Medindehaver af en med Banken kontraherende Sagførerforretning, dels ved som hemmelig Deltager i et Garantikonsortium ved en Aktieudvidelse i Banken at skaffe sig Fordel paa Bankens Bekostning ved en af Bankledelsen begaaet Fejl. Medens disse Forhold dog ikke ansaas for strafbare, stateredes det derimod at være en Bestanddel af Tiltaltes strafbare Adfærd, at han paa en interesseret Banks Forespørgsel usandfærdigt havde svaret, at Detailhandlerbanken ikke selv købte sine Aktier op, og havde opgivet det Aktiebeløb, hvorved Banken selv var engageret, som væsenlig ringere end det virkelige.

Nogle Domme fra den sidste Tid har, som antydet, haft Lejlighed til at beskæftige sig med Veksellerernes Forhold til deres Kunder. Dette er saaledes Tilfældet i en civil Sag, der fandt sin endelige Afgørelse ved Højesteretsdom af 1. Maj 1912 (H. R. T. 1912 S. 169, U. f. R. 1912 A 571). Det var under Sagen gjort gældende, at den, der har givet en Veksellerer Ordre til at købe eller sælge Børspapirer, kun kan kræve Afregning indenfor de den paagældende Dag paa Børsen noterede Kurser, og at Veksellererne maa have Ret til selv at indtræde i Handelen eller kompensere modsvarende Købs- og Salgsordrer. Højesteret synes at have næret afgjort Betænkelighed ved en saadan Praksis, for hvis Eksistens og Beføjelse Børsens Kursnoteringsudvalg havde udtalt sig; men Spørgsmaalet blev ikke afgjort, fordi der til den i Sagen givne Købsordre var knyttet en Betingelse, som Veksellereren i hvert Fald ikke havde fyldestgjort *).

Et andet Spørgsmaal, der under det udvidede Spekulationsliv har været brændende, drejer sig om Veksellerernes Dispositionsret over Margendepoter, der er indbetalt af deres Kunder. Herom har Kriminalretten i København d. 15. Oktober 1912 afsagt en Dom, der ikke er uden Interesse. Da den endnu er utrykt, skal den her refereres lidt udførligere.

*) Se iøvrigt om denne Dom de vejledende Bemærkninger af Højesterets Justitiarius N. Lassen i Tidsskrift for Retsvidenskab 1912 S. 349.

Veksellerer N. N., der selv var uden væsenlig Kapital, men efterhaanden optog meget betydelige Forstrækninger hos sin Familie, drev ved Siden af sin i Sommeren 1911 startede Veksellererforretning en hasarderet Spekulation med Opkøb af næsten hele Aktiekapitalen i et bestemt Selskab. Efter at han havde maattet standse i Slutningen af Marts 1912, blev ved Likvidationen Boets Aktiver opgjorte til c. 23,000 Kr. og dets Passiver til c. 120,000 Kr. foruden en Gæld til Familien af c. 165,000 Kr. Sigtelsen mod Tilt. havde navnlig Hensyn til hans Dispositioner over Margendepoter, der i Dommen bestemmes som »Beløb — i Kontanter eller Værdipapirer —, der af Kunder, for hvilke en Veksellerer foretager Køb og Salg eller iøvrigt Spekulationer m. H. t. Værdipapirer, deponeres hos Veksellereren til Sikkerhed for, hvad Kunden som Følge af Engagementet maatte komme til at skyldte Veksellereren«. Tiltaltes Forklaring gik ud paa, at han i det hele taget, gerne saa snart som muligt, for egen Regning havde dels solgt saadanne Margendepoter, dels belaaet dem til Sikkerhed for egne Engagementer eller overhovedet Engagementer, der var den Kunde uvedkommende, af hvem han havde modtaget Depotet, og uden at der paa Kundens Engagement hos ham forelaa nogen uberigtiget Difference, der i sig selv kunde hjemle Tiltaltes Disposition over Depotet til egen Fordel. Til sine Dispositioner havde Tiltalte næsten aldrig indhentet Samtykke hos de paa-gældende Kunder, og han meddelte dem heller ikke nogen Underretning om Dispositionerne, efter at de var foretagne.

De Dispositioner over Margendepoter, Tiltalen angik, var foretagne i Marts Maaned 1912; Tiltalen angik desuden hans Belaaning af nogle andre, til Sikkerhed for en Kassekredit stillede Ihændehaverpapirer samt af nogle Papirer, m. H. t. hvilke Dommen forkaster Tiltaltes Anbringende om, at han, efter at det af Kunden oprindeligt beordrede Salg var opgivet, havde opfattet dem som et Margendepot.

Tiltalte havde anført, at han havde anset sig beføjet til at belaae eller sælge de stillede Margendepoter til Øjemed, der var den paagældende Kunde uvedkommende, idet saadanne Dispositioner skulde være almindelig Kutyme blandt Veksellererne. Dette støttedes i nogen Grad ved en Udtalelse fra Vekselmæglernes og Veksellerernes Kursnoteringsudvalg, der gik ud paa, at »Veksellerere i de Tilfælde, hvor de modtager Ihændehaverpapirer som Margenindbetaling paa Spekulationsforretninger i Stedet for kontante

Beløb, anser sig berettigede til at disponere over disse Papirer lige saa frit som over kontante Penge«, — en Udtalelse, der dog kun delvis harmonerede med et noget ældre Responsum fra Grosserersocietetets Komité vedrørende et beskægtet Omraade, ligesom ogsaa to under Sagen afhørte Medlemmer af Kursnoteringsudvalget havde udtalt sig betydelig mere reserveret.

I den begrundende Del af Præmisserne udtaler Dommen derefter følgende:

»Selv om det nu kan antages, at der blandt Veksellerere her i Staden i Overensstemmelse med det anførte har udviklet sig den Opfattelse, at de uden nogen derom med den paagældende Kunde truffen Aftale kan disponere over Effekter, der er betroede dem paa en af de foranførte Maader, og selv om der endvidere bortses fra, at det i væsenlig Grad har været for at skaffe Kapital til Tiltalles egne omfattende Spekulationer, ikke derimod til virkelige Veksellererforretninger, Tiltalte har foretaget sine Dispositioner over de hos ham deponerede Midler, er det en Selvfølge, at Tiltalte i hvert Fald kun kunde foretage de ommeldte Dispositioner med nogen Føje, forsaavidt som han var i Besiddelse af eller havde Raadighed over andre disponible Midler til at fyldestgøre de paagældende Kunder.

Medens der nu ikke er Grund til at tro, at Tiltalte ved sine Dispositioner direkte har tilsigtet at besvige Kunderne, har han i alt Fald, i Henhold til det anførte og naar henses til alt, hvad der er oplyst om hans økonomiske Forhold og Omfanget og Karakteren af de Spekulationer, hvori han havde indladt sig, savnet Beføjelse til de af ham foretagne Dispositioner over Margendepoter, der iøvrigt, navnlig forsaavidt de bestod i Salg af deponerede Obligationer, gik ud over den indenfor Dele af Veksellererverdenen almindelige Brug. . . . . Det skal m. H. t. de saaledes nævnte Dispositioner fremhæves, at Tiltalte har erkendt, at han, der til Dels foretog Spekulationskøbene for sine Kunder in blanco, saaledes at han hverken indkøbte eller var i Besiddelse af de Effekter, for hvilke han gav Kunderne Nota, plejede saasnart som muligt for egen Regning at disponere over de Effekter, han laa inde med for sine Kunder, for saaledes at skaffe sig disponibel Kapital, at dette skete paa Tidspunkter, hvor han havde indladt sig i store Spekulationer uden tilstrækkelig Driftskapital, og at han saaledes, skønt han vil have haft Tiltro til, at Spekulationerne ikke

skulde volde ham Tab, selvfølgelig ingen Sikkerhed havde for, at han virkelig vilde kunne fyldestgøre Kunderne for deres Krav paa de paagældende Effekter.

Ved under disse Omstændigheder at foretage de ommeldte Dispositioner, hvorved han udsatte de paagældende Kunder for en nærliggende Fare for at paaføres Tab, der i de fleste af de omhandlede Tilfælde har vist sig effektiv, findes Tiltalte at have gjort sig skyldig i et efter Strfl. § 257 strafbart Forhold.«

Naar Tiltaltes Dispositioner over de betroede Midler ikke henførtes under den almindelige Bedrageribestemmelse i § 253, men under den mildere Bestemmelse i § 257, beror dette, som antydet i Dommen, dels paa, at der ikke var handlet i direkte Besvigelseshensigt, dels paa, at der i enkelte af Tilfældene sluttelig ikke var lidt noget Tab for den paagældende Kunde, fordi den af Tilt. i Forbindelse med Be-
laaning af Kundens Papirer stillede øvrige Sikkerhed viste sig tilstrækkelig til at dække Tiltaltes Kreditor.

Som det vil ses, statuerer Dommen, at en Veksellerers Dispositioner over Margendepoter for ikke at blive strafbare maa knyttes væsenlig til samme snævre Betingelser som andre Dispositioner over betroede Midler. Forhaabenlig vil Dommen derved bidrage til at hæmme visse uheldige Ud-
vækster paa Børsivet.

Eyvind Olrik.

Fængselsvæsen.

Danmark.

Meddelelser om dansk Fængselsvæsen 1912.

T e o r e t i s k U d d a n n e l s e a f F æ n g s e l s b e t j e n t e. I den sidst udkomne Aarsberetning om de under det preussiske Indenrigsministerium sorterende Straffeanstalter og Fængsler gives der et interessant Uddrag af Beretningerne fra de enkelte Anstalters Inspektører, Præster og Læger. I Uddraget af Beretningerne fra Inspektørerne ved Straffeanstalterne for Mænd udtales bl. a. under Afsnittet om Disciplin: »Die Zahl der Disziplinarstrafen hat fast in allen Anstalten abgenommen. Wesentlich trägt dazu bei eine gute Schulung der Aufseher, dasz das Aufsichtspersonal und die Werkführer durch Anweisung und Belehrung immer mehr zur richtigen und verständnisvollen Behandlung der Gefangenen erzogen werden.« Og i Uddraget af Beretningerne fra Inspektørerne for Fængslerne for Mænd siges der: »Fast überall wird die Abnahme der Disziplinarstrafen berichtet und dies auf ein besseres Verständnis des Aufsichtspersonals für die Aufgaben des Strafvollzuges zurückgeführt. Die Beamten sehen ihre Aufgabe nicht in der Meldung, sondern in der Verhütung von Straffällen.«

Den Erfaring, som udtrykkes i de citerede Udtalelser, indeholder en kraftig Opfordring for Fængselsmyndighederne til at give det underordnede Fængselspersonale den bedst mulige Oplysning og Uddannelse og stille de størst mulige personlige Krav til dem, der ansættes som Opsynsbetjente under Fængselsvæsenet.

Der er for nylig gjort de første Skridt til at indføre en teoretisk Uddannelse af Opsynspersonalet ved de danske Straffeanstalter. I Skrivelse af 23. Januar 1912 til Inspektøren for Vridsløselille Straffeanstalt udtalte Direktoratet for Fængselsvæsenet, at der fra d. 1. Februar 1912 at regne

vilde være at oprette et 2 Maaneders teoretisk Kursus for Reservebetjente ved nævnte Anstalt under Ledelse af Viceinspektøren samme Steds, og at de nævnte Betjente ikke kunde forvente at opnaa fast Ansættelse, medmindre de — foruden at have forrettet tilfredsstillende Prøvetjeneste (Reservetjeneste) — havde bestaaet den af Direktoratet anordnede teoretiske Prøve, hvormed bemeldte Kursus afsluttedes. Dette Kursus begyndte d. 1. Februar 1912, og den afsluttende Prøve fandt Sted d. 13. April s. A. Undervisningen var efter en af Fængselsdirektoratet lagt Plan tilrettelagt saaledes:

I. Eksaminatorisk Gennemgang af 1) Afsnit af Strafferettens almindelige Del, 2) Domstolsorganisationen og Grundtrækkene i den kriminelle Retspleje og 3) Fængselsvæsenets Organisation og Administration samt de om Straffuldbyrdeisen gældende Regler m. m.

II. Gennemgang i Foredragsform af 1) en Række Bestemmelser hørende til Straffelovens specielle Del, 2) Fængselsvæsenets Historie og den af Fængselsinspektør V. From oversatte Bog om »Opsynsgerningen ved Straffeanstalter og Fængsler«, 3) Loven af 14. April 1905 om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer og 4) Samfundslære.

III. Retskrivning.

Samtlige 13 Reservebetjente, der havde gennemgaaet dette Kursus, indstillede sig til og bestod Prøven. Det er Fængselsdirektoratets Agt fremtidig at lade lignende Kursus afholde ved alle Straffeanstalterne.

Ved Finansloven for 1912—13 er der givet en Bevilling paa 400 Kr. til »Fængselsbetjentes Uddannelse paa Højskole og paa anden Maade«, og ved Finanslovsforslaget for 1913—14 er Bevillingen forhøjet til 500 Kr. Denne Bevilling har tidligere været indskrænket til Anvendelse »til yngre Fængselsbetjentes Uddannelse paa Højskole«; den blev givet første Gang ved Finansloven for 1908—09, men er aldrig bleven anvendt. Den vil nu, fortrinsvis eller udelukkende, blive anvendt til gennem Oprettelse af Kursus og Meddelelse af Rejseunderstøttelser at befordre Fængselsbetjentes faglige Uddannelse. Ogsaa en anden paa Fængselsvæsenets Budget opført Bevilling — nemlig et Beløb af 1000 Kr. til »Gratifikationer efter Øjeblikkets Tarv« — vil fremtidig for en Del blive anvendt til Rejseunderstøttelser for over- og underordnede Fængselsfunktionærer, saaledes som

det allerede er sket i de 2 sidste Aar. I 1911 modtog saaledes en af Straffeanstaltternes Viceinspektører og i 1912 ligeledes 1 Viceinspektør samt 3 Overbetjente og 1 Betjent Rejseunderstøttelser. For de underordnede Funktionærers Vedkommende vil Rejserne naturligvis i Almindelighed være indskrænkede til Rejser i Danmark, Norge og Sverige.

V o l o n t ø r t j e n e s t e v e d S t r a f f e a n s t a l t e r n e. Der er — første Gang i 1912 — tilvejebragt en Bevilling, hvorved der aabnes yngre Jurister, som ønsker gennem Volontørtjeneste i en Straffeanstalt at erhverve praktisk Kendskab til Straffuldbyrdelsen, Adgang til at forrette saadan Tjeneste uden Udgift til Logis og Kost. I Løbet af Sommeren 1912 har to yngre Jurister gjort Brug af denne Adgang, idet de har udført Volontørtjeneste i Vridsløselille Straffeanstalt, dels som Betjente og dels paa Anstaltens Kontor. Fængselsdirektoratet tilsigter ved den nævnte Foranstaltning at hidkalde ikke blot yngre Jurister, som attraar en Stilling i Fængselsetaten, men ogsaa Jurister, hvis Interesser anviser dem en udenfor Fængselsvæsenet liggende Livsgerning, for hvilken praktisk Indsigt i Straffuldbyrdelsen er af Betydning. Der sigtes herved navnlig til vordende Politimænd, Kriminalretsassessorer og Underdommere, for hvilke sidste ikke blot kaldet som Straffedommer men ogsaa Stillingen som Arrestinspektør kommer i Betragtning.

P s y k i a t r i s k U n d e r s ø g e l s e a f S t r a f f a n g e r. Direktoratet for Fængselsvæsenet har foranlediget, at der paa Forslaget til Finanslov for 1913-14 er optaget en Bevilling paa 4500 Kr. til Foretagelse af psykiatrisk Undersøgelse af de i Straffeanstalterne for Mænd hensiddende Fanger. Denne Bevilling søges for det første for at tilvejebringe et Grundlag for Bedømmelsen af Berettigelsen her i Landet af de i de senere Aar fra sagkyndig Side rejste Krav om obligatorisk retspsykiatrisk Undersøgelse af visse Forbrydere og om større psykiatrisk Uddannelse af Fængselslægerne end hidtil i Almindelighed krævet. En psykiatrisk Undersøgelse af de nævnte Fanger vil dernæst ogsaa iøvrigt være af stor Betydning for Straffuldbyrdelsen særlig nu, hvor en Reform af vor Straffelovgivning staar for Døren. For en formaalstjellig Gennemførelse af denne Reform vil det være af overordentlig Betydning, at der foreligger den størst mulige Klarhed over den almindelige Straffebehandlings, særlig Celle-

straffens *), Indflydelse paa Fangernes psykiske Tilstand og over Antallet og den nærmere Beskaffenhed af de Forbrydere, der som psykisk abnorme bør underkastes en fra den almindelige Straffuldbyrdelse afvigende Behandling.

Naar man har ment at kunne indskrænke Undersøgelsen til Straffeanstalterne for Mænd, er det, dels fordi Antallet af kvindelige Strafarbejdsfanger er saa ringe, dels og navnlig fordi den ved Straffeanstalten for Kvinder ansatte Læge er Psykiatriker.

Sagen tænkes nærmere ordnet saaledes, at en af Sundhedsstyrelsen udpeget, psykiatrisk uddannet Læge engageres til i Løbet af et Aar at undersøge samtlige de i Vridsløselille, Horsens og Nyborg Straffeanstalter hensiddende Fanger, hvorfor han maa tage Ophold i Nærheden af de tre Anstalter for længere Tid ad Gangen. Sundhedsstyrelsen, der har haft Sagen til Erklæring, har udtalt, at den fuldt ud kan anerkende Ønskeligheden af den foreslaaede Undersøgelses Iværksættelse paa nærværende Tidspunkt, hvorfor den har anbefalet Sagens Fremme. Planen for Undersøgelserne vil blive lagt efter Samraad med Sundhedsstyrelsen og den paagældende Læge.

Frelsens Hær og Straffeanstalterne. Efter at Frelsens Hær havde ansøgt Direktoratet for Fængselsvæsenet om Tilladelse til at lade en af dens Officerer besøge Fængslerne for at tale med de mandlige Fanger og forsøge at vejlede og bistaa dem med Hensyn til deres Ve og Vel efter Løsladelsen, har Direktoratet ved Skrivelse af 19. Oktober 1912 meddelt Straffeanstalternes Inspektører en Bemyndigelse dels til — med Forbehold af Fangernes Ret til at vægre sig ved at modtage Besøg af Straffeanstalten uvedkommende Personer — at give en bestemt, navngiven mandlig Repræsentant for Frelsens Hær Adgang til i det i Andragendet angivne Øjemed at besøge de i Anstalterne hensiddende mandlige Fanger, hvis Straffetid udløber inden 3 Uger fra Besøget, og som ikke ved Løsladelsen vil blive tagne under Forsorg af et Fængselselskab eller Fængselshjælpen, dels til m. H. t. de Fanger, der tages under Forsorg af Frelsens Hær, at meddele dennes Repræsentant de samme Oplysninger, som meddeles de nævnte Selskaber m. H. t. de Fanger, som disse

*) Det bemærkes, at Straffelovkommissionens Udkast i § 15, forsaavidt angaar Strafarbejde, forhøjer Maksimumstiden for Cellebehandling, der ifølge den gældende Straffelov er 3½ Aar, til 6 Aar.

tager sig af. Tilladelsen er givet paa Vilkaar, at Institutionens Repræsentant under sine Besøg iagttager de for Straffeanstalterne gældende Bestemmelser og de ham af Inspektorerne i hvert enkelt Tilfælde givne Forskrifter, og at der gives Meddelelse til Fængselssekskabernes Fælleskontor og Fængselshjælpen om, hvilke Fanger der ved Løsladelsen agtes tagne under Frelsens Hærs Forsorg.

Frelsens Hær har senere til Fængselsdirektoratet indgivet Andragende om at faa Ret til at forvalte oplagte Overarbejdspenge for de Fanger, som ved Løsladelsen tages under dens Forsorg, og forsaavidt blive ligestillet med Fængselssekskaberne og Fængselshjælpen. Ved Skrivelse af 15. Januar 1913 har Fængselsdirektoratet bevilget dette Andragende, forsaavidt angaar de Fanger, som Frelsens Hær i Henhold til ovennævnte Skrivelse tager under Forsorg.

Nyborg Straffeanstalt. Anstalten, der ventes færdig til Ibrugtagelse i AprilMaaned, har allerede siden d. 16. November f. A. i en af sine to Fængselsbygninger huset 30 Fanger. Af disse overførtes de 15 fra Kolonien ved Kolseng Mergelleje, medens den anden Halvdel, der kom fra Hørsens Straffeanstalt, i den forløbne Sommer har arbejdet i Hede-kolonierne. Fangerne har udført betydelige Planeringsarbejder indenfor Nyborg Straffeanstalts Ringmur, der omspænder et Areal af ca. 9 Tdr. Land, og de er nu i Gang med Udførelsen af forskelligt Jordarbejde og Anlæg af Veje udenfor Anstaltens Ringmur. Hver Fange præsterer en halv Gang mere Arbejde end en fri Arbejder. Skønt der i og omkring Anstaltens Bygninger er beskæftiget en Del frie Haandværkere, har Fangernes Ophold ikke frembudt nogen Vanskelighed; saavel disses som de frie Arbejderes Forhold har været i enhver Henseende upaaklageligt. Om Aftenen, og naar Vejret hindrer Udearbejde, sysselsættes Fangerne med Snedkeri, Skomageri og Halmfletning.

Tandbørster til Fangerne. Ved Skrivelse af 18. Januar 1913 har Fængselsdirektoratet paabudt, at enhver til en Straffeanstalt afleveret Fange straks ved Indsættelsen for paagældende Anstalts Regning skal have udleveret en Tandbørste med Paalæg om at bruge den daglig. Ønsker Fangen senere en ny Tandbørste, maa den ligesom Tandpulver betales af de til Fangens Raadighed staaende Overarbejdspenge.

Januar 1913.

Thorkil Fussing.

Norge.

Fra fængsels- og tvangsarbeidsvæsenet i Norge i 1912. Av byraachef Hartvig Nissen.

Fangetallet. I landsfængslerne sat der — naar fanger i sykehus og asyl regnes med — 1 januar 1912 419 mandfanger (36 fanger pr. 100 000 av den mandlige befolkning efter folketællingen 1 december 1910). Tallet steg til 430 den 1 mars, men sank saa jevnt nedover til 377 den 1 oktober. Det steg igjen utover høsten og var den 31 december naadd til 415. I Landsfængslet for Kvinder sat der ved aarets begyndelse 44 fanger, dømt til fængsel i mindst 6 maaneder (henimot 4 fanger pr. 100 000 kvinder). Den 1 februar var der 45. Men saa gik tallet jevnt nedover til 29 den 1 september, hvorefter det efterhaanden steg til 38 ved aarets utgang. I kreds- og hjælpesfængslerne sat der den 1 januar 500 mænd (43 fanger pr. 100 000 mænd), dels varetægtsfanger, dels straffanger dømt til straf i mindre end 6 mdr. Den 1 mai var tallet kommet ned i 409, men gik saa med forskjellige svingninger op til 503 den 1 november, sank atter til 486 den 1 december. Senere opgaver mangler. I de samme fængsler sat der ved aarets begyndelse 54 kvinder (litt over 4 fanger pr. 100 000 kvinder). Dette tal gik litt op og ned, indtil det den 1 september naadde 81. Det sank saa til 59 den 1 december. I alle fængsler underrett sat der saaledes 1 januar 919 mænd (79 fanger pr. 100 000 mænd) og 98 kvinder (8 fanger pr. 100 000 kvinder), tilsammen 1017 fanger (henimot 43 fanger pr. 100 000 indvaanere ialt). Den 1 juli var det samlede antal kommet ned i 890, men var 1 november 1003 og 1 december 979. — I flere av kreds-fængslerne holdt fangetallet sig meget hoit. Fængselsstyrelsen maatte derfor bl. a. bestemme at visse grupper av fanger som efter de almindelige regler skulde sættes ind i Skiens og Drammens kreds-fængsler, istedet skulde sendes til hjælpesfængslerne i Larvik og Sem. Man maatte aapne en del av sidstnævnte fængsel som hadde staat ubrukt i en aarrække.

Det nye reglement for landsfængslerne som efter bemyndigelse av Justisdepartementet var utfærdiget af Fængselsstyrelsen 12 december 1911, traadte i kraft 1 mai 1912. Reglementet er meget omfattende, idet det i

37 kapitler indeholder bestemmelser om fængslerne og fangernes fordeling mellem dem, fængslernes indretning og utstyr, fængslernes overledelse og tjenestemænd, fængselsraadet, tilsynsraadet, tjenestemændenes løn, pensionsvæsen m. v., tjenestemændenes ansættelse og afgang, almindelige forskrifter for tjenestemændene, særlige bestemmelser om direktøren, inspektøren, verksmesteren, presten, læreren, lægen, forfalleren, kassereren, utsalget, bestemmelser om fangers mottagelse, almindelige bestemmelser om fangernes behandling, almindelige bestemmelser om fangernes pligter, fangernes forvaring, dagsorden, fangernes kost, dragt, natteleie, arbeide, om sjælepleie, undervisning og læsning, renslighet og sundhetspleie, sygdom og dødsfald, fangernes brevveksling, besøk hos fangerne, andragender og klager fra fangerne, klasser, refselsler og tvangsmidler m. v., fangers frigivelse for den idømte straffetids utløp, fangernes løsladelse, om løslatte fanger, særlige bestemmelser for fanger med kort straffetid og endelig i et slutningskapitel noen forskjellige bestemmelser.

Da forskjellige bestemmelser i reglementet ogsaa vedkom politiet, blev dettes tjenestemænd rundt i landet gjort bekjendt med disse bestemmelser gjennem skrivelse fra Fængselsstyrelsen til Riksadvokaten av 24 april 1912.

Paa Mæresmyren i Sparbu i Nordre Trondhjems amt har der siden 1909 været utført kanaliseringsarbeider ved fanger fra Trondhjems landsfængsel. I 1912 rykket 3 betjenter og 17 fanger ut 20 mai. Arbeidet varte til 25 oktober. Der blev i denne tid gravet ut 8567 m³ og torvsat 1075 løpende meter. I de tre foregaaende aar er der gravet ut 18 180 m³ og torvsat 2785 l. m. Indtil nu er der saaledes ialt gravet ut 26 747 m³ og torvsat 3860 l. m. Den samlede værdi av dette arbeide er sat til omtrent kr. 16 500,00. — I 1912 blev der gjennemsnitlig gravet 5,72 m³ pr. dagsverk. Arbeidsmengden var dog meget forskjellig efter grundens art, idet den bevæget sig mellem 3,84 m³ og 8,50 m³ pr. dagsverk. — Da der i de foregaaende sommere hadde været flere rømninger og rømningsforsøk, blev der iaar til hjælp ved bevogtningen kjøpt i Tyskland en politihund av Dobermannpinscherracen. Politiassistent Jørgensen i Kjøbenhavn ydet velvillig bistand som mellemmand. Der var i 1912 ingen rømning fra Mæresmyren og intel forsøk derpaa.

Lønnen for betjentene ved kreds- og hjælpefængslerne utenfor Kristiania, Bergen og Trondhjem blev i 1912 forbedret. Ved en i 1908 foretat lønsregulering var disses løn blit sat til kr. 900,00 med 3 alderstillæg paa kr. 100,00 efter 3, 6 og 9 aars tjeneste samt værelse (undtagelsesvis familiehølig) i fængslet med lys og brænde. Denne løn viste sig for liten til at faa posterne tilfredsstillende besat, hvorfor grundlønnen nu blev sat op til kr. 1200,00.

I erkjendelsen av de fordeler som knytter sig til elektrisk lys saavel i sanitær henseende som m. h. t. ildsikkerhet, er det efterhaanden lagt ind i en række fængsler. I 1912 blev det gjort i to kreds-fængsler og to større hjælpefængsler.

I Haugesund har der hittil bare været et mindre og meget tarvelig hjælpefængsel. Da forholdene gjorde det nødvendig at bygge et helt nyt fængsel, gav Stortinget i 1911 samtykke til kjøp av tomt for et saadant og bevilget i 1912 kr. 66 000,00, som fængslet er beregnet at skulle koste. Det vil faa plads til 18 fanger, idet det bygges med 15 enkeltrum og et fællesrum for tre fanger. I selve fængslet blir desuten bad, betjentrum og kontor for vaktmesteren. Fængslet faar sin akse nord—syd, perpendikulært paa en forbygning med retslokaler (retssal, dommerværelse, sakførerværelse, vidneværelse), vaktmesterbolig (3 værelser, pikekammer, kjøkken) og et værelse for fængselsbetjenten, som saaledes ikke behøver at opholde sig paa sit rum inde i selve fængslet i sin fritid.

Antallet av tvangsarbeidere var den 1 januar 1912 — naar de som laa paa sykehus regnes med — 156 mænd og 57 kvinder. Tallene steg i aarets løp. Antallet av mandlige tvangsarbeidere naadde sit høidepunkt ved aarets utgang, da det var 181 eller maksimum efter løsgjængerlovens ikrafttræden. For kvinders vedkommende naadde det 71 den 1 november, som likeledes er det høieste antal under den nye ordning. Ved aarets utgang var det 70, saaledes at der da var ialt 251 tvangsarbeidere mot 213 ved aarets begyndelse. I forhold til 100 000 mænd, 100 000 kvinder og 100 000 indvaanere av folkemængden 1 december 1910 sat der ved aarets begyndelse i tvangsarbeidshus omtrent 13 mænd, 5 kvinder og 9 ialt. Ved aarets utgang var de tilsvarende tal omtrent 16, 6 og 11.

Bergens tvangsarbeidsanstalt blev nedlagt fra 1 april 1912. De mandlige og kvindelige tvangsarbeidere som sat der, blev flyttet til henholdsvis Kristiania tvangsarbeidsanstalt («Mangelsgaarden») som bare tar mænd, og til Statens tvangsarbeidshus for kvinder (i Kristiania). Fra den tid av er saaledes tvangsarbeidere fra hele riket indtil videre samlet i disse to tvangsarbeidshus.

Kristiania tvangsarbeidsanstalt vil bli nedlagt naar den nye Opsstad tvangsarbeidsanstalt paa Jæderen blir færdig. Denne var oprindelig planlagt for et gennemsnitstal av 200 mandlige tvangsarbeidere (med plads til opimot 230). Da disse planer blev behandlet i Justisdepartementet i 1909, fandt man det imidlertid forsigtigst at gaa frem litt efter litt med byggeforetagendet. Dette blev derfor — efter beslutning av Stortinget i 1910 — foreløbig sat iverk efter en indskrænket plan for noget over 100 tvangsarbeidere. Forudsætningen var, at bygverket skulde utvides naar det viste sig nødvendig. Av forskjellige grunde som jeg her ikke kan gaa nærmere ind paa, fandt departementet i sit budgetforelæg for Stortinget i 1912 at burde foreslaa arbeidet fortsat efter den oprindelige plan. Dette vandt Stortingets bifald, hvorefter der for terminen 1912—13 blev bevilget kr. 250 000,00 til fortsættelsen. Det er meningen at anstalten skal være færdig til begyndelsen av 1915.

I 1898 blev der bevilget kr. 1000,00 til reisebidrag for fængselsstjenestemænd. Det samme beløb blev bevilget ogsaa i hver av de følgende terminer, indtil det blev sløifet i 1903 paa grund av budgettets stilling. Det blev følt som et stort tap at denne post var gaat ut av budgettet, og det blev fra fængslerne andrat om at den atter maatte bli ført op. Departementet fandt i 1912 at burde gjøre dette, og Stortinget bevilget de kr. 1000,00, som var foreslaat.

Sverige.

Svenska fångvårdens reformsträfvanden år 1912.

Den utveckling, som öfverallt på de sociala områdena nu pågår, har visserligen medfört något ökad intresse äfven för det penitentiära. Men för den stora allmänheten är nog alltjämnt straffet och hvad därtill hörer allenast den hämnadeakt, som med rätta träffar ogärningsmannen och

så fullständigt som möjligt befriar hederligt folk från att ha honom ibland sig. »Hvartill tjänar det att öda krut på döda hökar?» Samhället har så många marker att nedlägga sitt arbete och sina penningar på, att det måste anses såsom dålig hushållning att offra mer än det alldeles nödvändiga å fängvårdens gebit. Så resonnerar nog mången.

Den som utan förutfattade meningar betraktar hit-hörande frågor, lär icke kunna undgå att finna, hurusom den större eller mindre brottsligheten i ett land endast i jämförelsevis ringa mån påverkas af de olika system, som följas i strafflagarna och vid straff tillämpningen. Det är helt andra faktorer, som hufvudsakligen göra sig gällande i afseende å brottslighetens tillväxt eller aftagande: den ekonomiska ställningen, uppfostran, det allmänna moraliska tillståndet, rusdrycksbegäret etc.

Om så är förhållandet, hvilket icke lär kunna bestridas, må och få erkännas, att för samhället i det stora hela icke ligger så synnerligt stor vikt uppå, huru detaljbestämmelserna efter teoretiska grunder affattas i de lagar, som hänföra sig till straffrätten, huru brotten rubriceras, straffen formas, utmätas och sammanläggas etc. Detta är mera af vikt för den individ, som blir utsatt för lagarnas tillämpning. Men som äfven den brottslige är medlem af samhället, har ju detta för hans skull skyldighet tillse, att straffen utmätas efter något så när bestämda regler och så anordnas, att de icke tillskynda honom större ondt än behöfligt är, utan i stället tjäna honom till något direkt gagn. Kan straffet få brottslingen in på samhällsnyttiga vägar, blir det ej endast han, som därpå vinner. I samma mån detta låter sig göra, i samma mån det blir fråga om något annat och mera än bortrensandet ur samhället för längre eller kortare tid af oroande och smutsande element, får straffrätten en socialt mera gifvande innebörd och kan hafva anledning påräkna det allmänna intresset äfven från sådana håll, där allt synes bortkastadt, som icke kan påvisas lämna materiellt utbyte i en eller annan form.

Men, svarar man, icke kan straffet omgestalta de förhållandan, som utgöra brottslighetens egentliga grund. Huru kan straffet upphjälpa den dömdes ekonomiska ställning, gifva ersättning för en försummad uppfostran, motverka det dåliga inflytandet af den omgifning, hvori den brottslige lefvt och dit han en gång skall återgå? Huru skall

straffet kunna omskapa suparen till en nykter och arbetssam människa?

Visst och tydligt är, att hvarken straffet i och för sig eller de bemödanden, som under strafftiden och därefter må göras för den dömda, kunna åstadkomma detta allt. Men å andra sidan är också visst, att något kan i sådan riktning vinnas, om straffbehandlingen och därefter följande åtgärder anläggas med dylikt mål för ögonen. Och endast på det sättet lär det lyckas att inlägga något ljus och löftesgifvande i de hårda dragen, som rättvisans gudinna bär öfver pannan.

Tydligt är ock, att utvecklingen allt mera målmedvetet sträfvar åt detta håll, om än icke någonstädes varit möjligt att finna en anordning af straffen, som på samma gång i tillräckligt mått tilfredsställer gudinnans stränghet emot individens förbrytelse och hennes hopp att främja såväl den straffades som samhällets väl.

Chefen för fängvården i ett icke skandinaviskt land, känt för ett framstående fängelsesystem, yttrade vid ett sammanträffande sist lidna höst: »För andra kunna vi väl inte medge det, men oss emellan må det få sägas, att framgången kommer icke så mycket an på straffsystemet, utan beror mest på de förhållanden, hvori den straffade försättes efter det han afjänat straffet.»

Detta är sannt så till vida, att åtgärderna och bemödandena under strafftiden äro fruktlösa, om det icke sörjes för att det påbegynnade verket fortsättes eller åtminstone icke nedrifves, när straffet är slut. Men en förutsättning för att resultatet icke må blifva allt för nedslående är äfven, att lagen ger straffbehandlingen erforderlig tidslängd och sådana former, att under strafftiden möjlighet är att lägga en något så när pålitlig grund för rättelsearbetet.

Det är lagstiftarens sak att tillse, att lagarna så affattas, att straffets högre mål möjliggöras. Och denna tidsskrift vill förvisso arbela för att i sin mån söka leda lagstiftarnes uppmärksamhet å hvad i sådant hänsende må vara att göra. Säkert är, att än är vägen lång, innan en slutgildig grund funnits för uppbyggandet af en idealisk strafflag.

*

*

*

En hel del nya klutar ha visserligen satts å vår nära sextioåriga svenska strafflag, och särskilda författningar ha på ett lyckligt sätt kompletterat dess utstyrel. Att denna dock icke är genomgående modern betyder vid sådant förhållande mindre. Men den stela formella bundenheten, bristande möjlighet till anpassning efter individen kvarstå dock såsom hufvudsakliga fel; och obilligt är under sådana förhållanden krafvet, att fångvården skall gifva verkligt gynnsamma resultat.

Såsom förtjänster hos vår lagstiftning, sådan den nu är, må dock framhållas, att ungdomar intill fyllda femton år icke underkastas behandling såsom brottslingar, hvarför ej heller saknaden af s. k. barndomstolar hos oss har någon betydelse i fråga om dessa; att ungdomar upp till aderton års gränsen kunna vid ringare brott vinna en för deras individuella uppfostran afpassad behandling i stället för straff; att genom fångarnas särskiljande i enrum under en tid, som vid längre straff åtminstone ej är för litet omfattande, möjlighet beredes för deras personliga påverkan utan hinder af medfångarnas inflytande; att villkorlig dom och villkorlig frigifning i vissa fall stå till buds m. m.

Men för dem, som dömts till någon af de i strafflagen bestämda straffarterna, känner eljest vår lagstiftning allenast ett och samma verkställighetssätt, lika för alla inom samma grupp: straffångar, urbota fångelsefångar och bötesfångar. Någon anvisning att modifiera strafflämpningen efter de dömdas ålder och karaktersegenskaper, efter hvad hvars och ens personliga sinnesriktning gör önskligt, förekommer ej.

Det står emellertid fångvårdsstyrelsen öppet att med viss frihet inom de af lagen gifna gränserna söka tillämpa något mer individuella grunder; och det är härå, styrelsen allt mer inriktat sin uppmärksamhet.

Det har först och främst gällt, att från den vanliga straffbehandlingen afskilja dem, hvilkas själsliga tillstånd gjort dem otillgängliga för straffets afsedda verkningar, och att sammanföra dem för en mera rationell vård vid särskilda anstalter.

Efter framställning af styrelsen har Kongl. Majt. under det sistförflutna året af riksdagen utverkat anslag för ett ändamålsenligt ordnande af sinnessjukafdelningar dels en större, vid kronohäktet i Västervik, och dels en mindre, vid centralfängelset i Härnösand. Å förstnämnda

plats uppföres en ny tillbyggnad i förening med därvarande cellfängelse. I detta inlägges mellan våningarna en belongbotten, så att korridoren förvandlas till samlingsrum för de sinnessjuka fångar, som äro nog lugna att kunna tilldelas en hvar sin särskilda cell eller kammare. I tillbyggnadens salar logeras de oroliga patienterna eller sådana, som eljest anses böra åtnjuta vård i gemensamma öfvervakningsrum. Anstalten beräknas kunna inrymma inemot ett femtiotal sjuka. Härnösandsafdelningen förlägges i en invid centralfängelset belägen äldre byggnad, som undergår nödiga förändringar och utvidgningar, hvarjämte en del utrymmen i själva fängelset kunna användas till komplettering. Dock beräknas denna afdelning skola rymma allenast 15 å 20.

Såsom hvarje fångvårdsman har sig bekant, förekomma emellertid vid sidan af de verkligt sinnessjuka i ganska stort antal fångar, som i ett eller annat afseende visa sig abnormala eller, såsom det i dagligt tal plägar sägas »veliga«, och i fråga om hvilka, där de äro gemensambetsfångar, betydande svårigheter möta att inom ett vanligt fängelse hålla dem tillsammans inbördes och med andra, utan att ordningen störes. Under året har för sådana abnormala provisoriskt upplåtits en afdelning vid centralfängelset i Malmö, under ledning af därvarande läkare. Tillika har styrelsen gjort framställning till regeringen om beviljande af medel till fast anordnande vid centralfängelset å Långholmen af en mönstergill abnormalafdelning att tagas i bruk, när det nuvarande centralfängelset i Malmö utbytes mot det, som nu är under uppförande och hvilket hufvudsakligen afses för cellfångar.

För beredande af tillgång till utbildade vårdare har styrelsen låtit ett antal lämpliga vaktkonstaplar genomgå kurser vid hospital, hvarjämte en eller annan förutvarande hospitalsbetjänt finnes anställd i fångvården. Meningen är ock att vid den konstapelsskola, som är under anordnande å Svartsjö, undervisning skall gifvas bevakningsmännen jämväl i grunderna för sinnessjukvård.

Vid fångvårdens sinnessjukafdelningar böra tydligen läkarna äga erforderliga insikter i dithörande grenar af sin vetenskap; och är ju önskligt, att läkarna äfven vid andra fångvårdsanstalter häruti besitta vidare inblick än de vanliga studiefordringarna medföra. Styrelsen har för ändamålet föreslagit införande i dess instruktion af be-

stämmelse att det må tillkomma öfverinspektören öfver sinnessjukvården i riket att utöfva tillsyn, jämväl öfver fängvårdens sinnessjukafdelningar och att om något finnes att erinra mot sådan afdelning eller dess skötsel, bör hos vederbörande göras framställning om erforderlig åtgärd. För behörighet till läkare skulle fordras, jämte hvad i allmänhet är föreskrifvet för rätt till utöfvande af läkaryrket, dels för läkaren vid sinnessjukafdelningen vid kronohäktet i Västervik att hafva med godt vitsord tjänstgjort vid allmän sinnessjukanstalt i ett år, dels för läkare vid annan fängvårdsanstalt, där särskild afdelning för sinnessjuka eller abnorma fångar finnes inrättad, att i händelse han icke fullgjort sådan tjänstgöring eller genomgått för ändamålet godkänd kurs i rättspsykiatri, så snart ske kan efter anställningen fullgöra, hvad i sådant afseende må pröfvas erforderligt. I samma instruktion skulle ock uttalas, att jämväl läkare vid annan fängvårdsanstalt bör finna angeläget att genom deltagande i särskild studiekurs eller annorledes vinna sådan rättspsykiatrisk utbildning, som kan visa sig för tjänsten fördelaktig.

Styrelsen föreslår, att densamma måtte få rätt medgifva, att deltagande i rättspsykiatrisk kurs må få anses såsom tjänsteuppdrag medförande ersättning för rese- och traktaments kostnader.

Längre än nu nämnts har styrelsen icke ansett möjligt att gå i fråga om fordringarna å psykiatrisk utbildning hos fängvårdens läkare. Arvodena för dessa kunna nämligen ej i allmänhet sättas nog höga för att locka läkare att på förhand förvärfva sig sådan utbildning i oviss förhoppning att en gång i framtiden ernå fängvårdstjänst. På de flesta platser måste styrelsen nöja sig med de läkare, som förut finnas i orten; och strängare kompetensfordringar än de i regel gällande skulle nog i flertalet fall ställa fängvården utom möjligheten att förvärfva de behöfliga läkarkrafterna.

Ej endast de sinnessjuka fångarna kräfva en behandling, olika mot andras. De vid fängelserna förekommande sjukhusafdelningarna mottaga ju också fångar, hvilka på grund af sitt kroppsliga tillstånd icke kunna underkastas straffregimen i full utsträckning. Härutinnan har således en individualisering af behandlingen såsom en själffallen nödvändighet sedan gammalt ägt rum.

Bland de kroppsligt sjuka bilda de lungsiktiga en högst betydande grupp. Då deras sjukdom ej i tidigare

stadium omöjliggör straffets utkräfvande på vanligt sätt, hafva länge dessa fångars behof af vård åsidosatts. Under de senaste åren har en ändring till det bättre härutinnan inträdt, i det att vid cellfångelserna för deras räkning inrättats särskilda s. k. tuberkulosceller med stora fönster för solljusets insläppande, förbättrad golfbeläggning för underlättande af desinficering etc. Men för den till längre tid dömda måste dock det instängda lifvet äfven i en sådan cell verka nedbrytande på den vacklande hälsan. Staten har att af brottslingen utkräfvat det straff, som lagen bestämmer; men den bör förvisso i möjlig mån sörja för att ej straffet medför menligare följder än nödigt är. Och därför bör ock fängvården söka bereda den lungsiktige under den tid, han är sin frihet förlustig, vistelse i fria luften och sådan vård i öfrigt, som erfarenheten visat oeftergillig för sjukdomens motverkande. I sådant syfte har styrelsen föreslagit att i samband med nyssnämnda abnormafdelning vid Långholmsfängelset må anordnas en tuberkulosafdelning, där de lungsjuka kunna placeras i öppen ligghall, få arbeta å den luftiga sjukhusgården etc. Dessa åtgärder torde dock icke kunna i sin helhet komma till utförande annat än i samband med en tillika föreslagen större omändring af fängelsets äldre byggnader med däri inrymda arbets-salar. Först efter en af styrelsen föreslagen lagändring, hvilken skulle medföra frihet att efter individuella grunder låta cellstraffet utbytas mot gemensamhetsstraff, uppstår emellertid det trängande behof af ytterligare arbets-salar för fångar i gemensamhet, hvilket gör en sådan ombyggnad nödvändig.

Styrelsen har under det gångna året sträfvat att i möjlig mån vinna tillämpning i fråga om de yngre fångarna af liknande grundsatser, som följas ifråga om dem, som dömas till tvångsuppfostran. Styrelsen har sålunda föreslagit införande i lagstiftningen af en särskild straffform för unga förbrytare i åldern 18—21 år. Där någon som fyllt 18 men ej 21 år gjort sig saker till brott, som enligt strafflagen skulle föranleda fängelse eller straffarbete på viss tid ej öfverskjutande tre år, borde domstolen enligt styrelsens förslag kunna i stället döma till »korrektionsstraff» under minst ett, högst tre år. Så borde också kunna ske i fråga om den, som före fyllda 18 år gjort sig förfallen till fängelse eller straffarbete på högst

nämnda tid och som pröfvas icke kunna eller böra intagas i allmän uppfostringsanstalt. Vid pröfning om korrektionsstraff bör ådömas, skulle enligt förslaget tagas i betraktande, huruvida de omständigheter, hvarunder brottslingen uppväxt och sedermera lefvat, samt hans personliga sinnesbeskaffenhet och öfriga förutsättningar gifva vid handen, att hans framtida välförhållande med större sannolikhet må kunna vinnas genom dylikt straff än genom det straff, som eljest är i lagen stadgad för brottet.

Den straffanstalt, där korrektionsstraff skulle verkställas, borde vara så ordnad, att en hvar af där intagna fångar, som underginge sådant straff, i möjlig mån komme i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan, goda seder och arbetsduglighet. Äfven under den tid, då fångarna enligt eljest gällande verkställighetsbestämmelser borde förvaras i enrum, skulle korrektionsfångarna kunna hållas i mindre grupper tillsammans vid undervisning, vid kroppsöfningar och äfven vid arbetens utförande.

Den som undergår korrektionsstraff borde enligt förslaget kunna på prof frigifvas från anstalten efter utgången af halfva den ådömda tiden. I fråga om sådan frigifning skulle i tillämpliga delar gälla hvad i allmänhet finnes föreskrifvet om villkorlig frigifning. Om någon komme att frigifvas först efter utgången af hela den ådömda tiden för korrektionsstraffet, borde han i allt fall under en pröfvotid af sex månader stå under tillsyn. Uppför han sig icke pålitligt under denna pröfvotid, skulle han komma att återförpassas till anstalten för återstående pröfvotiden, dock ej för mindre än 3 månader.

Såsom synes ligger det s. k. »Borstalsystemets« principer till grund för dette förslag.

Om från lagstiftarnas sida afseende fästes å förslaget, lär dock dröja åtskillig tid, innan bestämmelser i den angifna riktningen träda i tillämpning. För att dock så vidt möjligt under nu gällande lag förverkliga en del af de sålunda framhållna önskemålen, har styrelsen beslutat att till straffängelset i Upsala samla de unga brottslingarna samt att där anordna undervisning och arbetsledning med särskild hänsyn til de ungas individuella utbildning. Yrkesundervisningen kommer således hufvudsakligen att baseras på slöjd utan direkt ändamål att göra ekonomisk vinst å arbetet. Så långt förhållandena och gällande lag-

bestämmelser medgifva, kommer alltså fängelset att tjänstgöra såsom en tvångsuppföstringsanstalt för unga förbrytare, hvilka icke kunnat göras till föremål för behandling i allmän uppföstringsanstalt enligt lagen den 27 Juni 1902.

Styrelsen har öfvervägt, huruvida det hos oss tillämpade långa cellstraffet med eller utan efterföljande gemensamhetsstraff skulle kunna förenas med ett bättre aktgifvande å den särskilda individens förutsättningar och möjligheter till att en gång blifva samhällsnyttig.

Genomförandet af ett fullständigt progressivsystem efter mönstret från länder, hvarest frihetsstraffen till större delen afljånas i gemensamhet, kan ju icke ske under de former, som den nuvarande svenska lagstiftningen fastställer. Då det emellertid måste ligga något sporrande till goda bemödanden däri, att fången känner, det han ej själf är utan inverkan å sitt bättre eller sämre öde inom fängelset och att hopp om lättnad för honom finnes, har fångvårdsstyrelsen beslutat sig för införandet af vissa fångklasser, inom hvilka de dömda kunna efter vissa tider och ådagalagda egenskaper förflyttas.

Åstadkommandet af en rättvis flyttning inom utlandets stora gemensamhetsfängelser med ofta nog betydligt mer än tusentalet fångar torde visserligen hafva visat sig svårt, ja omöjligt; och det för ändamålet anlitate »marksystemet» eller daglig betygssättning, beroende nästan uteslutande å den underordnade bevakningspersonalens uppfattning, har knappast medfört framgång. Tydligtvis bör det ställa sig lättare vid mindre anstalter, sådana som de svenska äro, att tillförlitligt bedöma fångarna, i det att befälet därstädes kan bygga på personlig kännedom och iakttagelse. Det ur fångvårdssynpunkt principiellt mindre lämpliga att låta fången belönas för det han icke bryter mot anbefalld ordning, hvilket marksystemets tillämpning gärna medför såsom den allmänna uppfattningen, undvikas om uppflyttningen i klass angifves såsom det normala och kvarstående eller nedflyttande såsom en följd af bristande välförhållande.

I nu omhandlade syfte har styrelsen nyligen föreskrifvit i hufvudsak följande:

Till väckande af straffångarnas ambition och främjande af fångvårdens bemödanden skall en indelning af fångarna ske i klasser efter strafftid, uppförande och eljest

ådagalagda förhållanden. Fängelsets församlingsråd, hvilket består af dess tjänstemän af högre grad, skall yttra sig angående fångens förflyttning från en klass till annan; och äger fängelsets föreståndare besluta i saken, dock med rätt för den ledamot, som icke instämmer i beslutet, att få sin afvikande mening antecknad till protokollet.

Vid behandling af fråga om fångens klassförflyttning skall arbetsledare og bevakningstjänstemän, som haft närmaste tillsyn öfver fången, höras i församlingsrådet.

Straffången tillhör under straffets tre första månader och för visst fall, efter hvad redan angifves, äfven därefter dock sammanlagd under högst sex månader, första fångklassen. Här får han såsom premievaror uttaga allenast bröd och skummad mjölk till viss kvantitet samt i regel ej tillhandahållas annan läsning än de s. k. cellböckerna (bibel, psalmbok och dyl.).

Har fången under de tre första månaderna af strafftiden iakttagit ett godt uppförande, skall han vid församlingsrådets närmaste månadssammanträde men eljest så snart han efter nämnda tid ådagalagt välförhållande, som ingifver förtroende, dock sist inom sex månader efter straffets början, uppflyttas i andra fångklassen.

I denna andra klass får fången, om han vill, i stället för mjölk uttaga margarin såsom premievara; han får läsa fångelsebibliotekets böcker, således ej blott cellböckerna, samt i cellen utom öfriga inventarier innehafva en almanacka och en mindre spegel. I så väl första som andra klassen skall manlig fångens hår och skägg hållas kortklippta, likväl med rätt att låta hår och skägg återväxa en månad före frigifningen.

Sedan två år af strafftiden tilländagått skall fången uppflyttas i tredje fångklassen, därest hans uppförande och sinnesbeskaffenhet finnas ingifva grundade förhoppningar om välförhållande. Han bör sålunde hafva under tillräcklig tid ådagalagt flit i arbetet, pålitlighet och själfbeherrskning.

Fången äger i tredje klassen såsom premievaror uttaga såväl bröd som mjölk, skummad eller oskummad, samt tillika margarin. Han får aflåta bref och mottaga besök oftare än andra fångar; han får i cellen ytterligare innehafva sina närmaste anhörigas porträtt samt ett antal egna, i vederbörlig ordning gillade böcker. Här och skägg får han bära efter godttinnande, med iakttagande af snygghet och ordentlighet.

Om fången i sitt uppförande visar ovärdighet att vidare kvarstå i tredje klassen, skall han återflyttas till andra klassen, hvarifrån han först efter sex månader kan ånyo uppflyttas.

Har gemensamhetsfånge, som tillhör tredje klassen, ådagalagt synnerlig pålitlighet och har han, därest han är dömd till straffarbete på viss tid, aftjänat tre fjärdedelar däraf, eller om han är lifstidsfånge, undergått femton års straffarbete, skall han öfverflyttas till fjärde klassen. Här äger fången fritt efter upprättad förteckning välja böcker ur fångelsets bibliotek samt utlaga förenämnda premievaror till den myckenhet, hans disponibla arbetsfortjänst medger. Han bör till ombyte med honom eljest tilldeladt arbete i tur och ordning användas i förekommande trädgårds- och andra dylika göromål. Förtroendesysslorna böra företrädesvis tilldelas åt honom.

Visar sig fånge i denna klass ovärdig, skall han nedflyttas i andra fångklassen, därifrån han först efter sex månader kan uppflyttas i högre klass.

I gemensamhetsfångelse skola de olika fångklasserna, så vidt de lokala förhållandena medgifva, hållas åtskiljda under iakttagande tillika, att i möjlig mån yngre fångar hållas afskiljda från äldre och vaneförbrytare från andra.

De förmåner, som skilja de högre klasserna från de lägre, äro icke betydliga. Men för fångarna te de sig helt visst i vida större proportioner. Vi må hoppas, att den ökade uppmärksamhet och den möda, som bestämmelsernas samvetsgranna tillämpning måste kräfva af direktörernas och öfriga tjänstemän, må motsvaras af stegrade bemödanden å fångarnas sida att ej förverka de förmåner, som afses i regel skola tilkomma dem efter de angifna tiderna.

I frihetsstraffets begrepp måste ingå ett fångens afstängande från yttervärlden. Det strider således mot detta begrepp att låta fången få del af tidningarnas dagsnotiser. Men det kan å andre sidan icke vara lämpligt, att under en längre strafflid hålla honom alldeles ovetande om hvad som tilldrager sig därute bland fria människor. Ty utträder han bland dem i okunnighet om allt, som utgjort hvar mans samtalsämne, förräder sig snart den frigifna såsom den nyss ur fångelset utkomna. Med hänsyn härtill och för att skänka fångarna en sund och för dem värderik färsk läsning, har fångvårdsstyrelsen föranstaltat om

utgifvande genom en behjärtat man af en särskild liten veckotidning, hvilken med det nya året regelbundet utsändes till fångelserna för att på söndags morgonen tillställas de fångar, som anses böra få i främsta rummet njuta denna förmån. I tidningen införas, jämte religiösa betraktelser, smärre berättelser samt kortfattade öfversikter öfver det viktigaste, som timat under veckan i Sverige såväl som i utlandet, dock med uteslutande af allt som kan anses för fångarna mindre lämpligt.

I början af denna uppsatts har med en främmande fångvårdsmans ord framhållits, hurusom fångvårdssystemet föga gagnar utan en kompletterande verksamhet för de frigifna.

Till denna verksamhets främjande i hvad på fångvården ankommer har styrelsen utverkat nåd. fastställande den 10. Juni 1912 af reglemente för fångvårdens besparingskassa, hvars inkomster härigenom ställts till styrelsens förfogande för understödjande af frigifna vid deras utträde ur fångvårdsanstalten eller närmaste tiden därefter, äfvensom till fortsatt hjälp åt sålunda understödda skyddslingar.

På framställning har ock af 1912 års riksdag beviljats styrelsen ett årsanslag af 10.000 kronor för verksamheten bland de frigifna. Tjänstepersonalen vid fångvårdsanstalterna visar för denna mycket intresse och nedlägger därå ett godt arbete. Såsom Styrelsens organ tjänar dess platsanskaffningsbyrå, numera under benämningen Centrala Hjälppbyrån. Till mottagande af sådana frigifne, för hvilka passande anställningar icke omedelbart kunna erhållas eller som i ett eller annat afseende en tid efter frigifningen behöfva tillsyn eller ledning har styrelsen upprättat ett upptagningshem på landsbygden »Åby landt-
arbetarhem«, beläget i närheten af Upsala. Här kunna mottagas 15 à 20 skyddslingar samtidigt, en hvar för någon kortare tid, så länge dock som omständigheterna påkalla. Hemmet är förenadt med ett lagom omfattande jordbruk, hvarjämte yrkesarbeten af enklare slag skola bedrivas. Till föreståndare har vunnits en gift diakon af synnerligt passande egenskaper.

Jämnsides med fångvårdens arbete för de frigifna verkar föreningen »Skyddsvärnet« äfvensom andra enskilda sam-

manslutningar. Åtgärder hafva under året gjorts til enande af arbetet, om ock ej det önskade målet ännu ernåtts.

Under året har ett nytt centralfängelse i Malmö, afsedt för omkring 220 fångar, börjat uppföras. I Wexiö har genom om- och tillbyggnad af därvarande straffängelse åstadkommits ett centralfängelse för kvinnliga straffångar, i cell och i gemensamhet. Anslag har erhållits till förstoraude af fönstren i ett antal celler i de äldre fängelserna, för att sålunda främja såväl hygien som arbetsdrift.

Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, redan omfattande en betydande jordareal, har under året ytterligare tillökats genom öfvertagande å arrende af en under Drottningholm lydande gård, Svartsjö Djurvaktareboställe, gränsande intill anstaltens mark.

Fortsatta bemödanden halva gjorts att få till tvångsarbetsanstalten i Landskrona inlagdt ett kronan tillhörigt, för närvarande åt arméförvaltningen upplåtet jordområde omkring anstalten. Genom dess förvärfvande skulle fångvården sättas i stånd att betydligt utvidga det för närvarande i allt för liten skala af tvångsarbeterskorna bedrifna trädgårdsarbetet vid anstalten. Ännu hafva dock statsmyndigheterna icke träffat bestämmelse i detta hänseende.

* * *

Det mesta af hvad nu anförts är väl kändt af de tidskriftens läsare, som tillhöra svenska fångvården. Men möjligen kunna dessa meddelanden hafva något intresse äfven för fångvårdsmännen i grannländerna genom att framställa för dem en öfverblick öfver de stråfvanden, som här i landet göra sig gällande å det gemensamma arbetsfältet. Kanhända ock, att straffrättens representanter utom fångvårdens led icke försmå att lära känna de synpunkter, som af de verkställande myndigheterna följts vid bemödandena att afvinna straffen möjligast goda resultat.

Viktor Almquist.

Statistiska uppgifter rörande Sveriges fångvård år 1911.
Nedanstående öfversikt grundar sig å den svenska fångvårdsstyrelsens berättelse om rikets fångvård för år 1911.

Det antal fångar, som under nämnda år kortare eller längre tid förvarats inom fångvårdsanstalterna, utgjorde 23,779, af hvilka funnos vid årets början intagna 3045 och hade under året tillkommit 20,734.

Vid årets slut var antalet fångar af olika kategorier följande:

Häktade för brott.....	254	män	29	kvinnor
Dömda till straffarbete	1329	—	110	—
— - urbota fängelse	175	—	5	—
— - fängelse i saknad af tillgång till böter	397	—	6	—
Häktade för lösdrifveri	41	—	7	—
Dömda till tvångsarbete	509	—	179	—

Hela antalet kvarvarande belöpte sig således till 3041.

De för brott och förseelser häktades antal visar för senaste tioårsperioden en fortgående minskning. År 1902 voro de nykomna af detta slag 5823, år 1910 var deras antal 4408, år 1911 hade siffran nedgått till 3904. Minskningen för hela perioden utgör 32.95 %. Detta förhållande bör dock ej, så vidt angår siffrorna intill år 1910, i sin helhet tillskrivas en aftagande brottslighet, utan beror delvis å ändrade grunder för omhändertagande af fyllerister inom Stockholms stad, hvilka förut varit i större utsträckning föremål för häktningsåtgärd.

Straffarbetsfångarna fördelas sålunda:

a) Lifstidsfångar, af hvilka ingen tillkommit under året, voro vid årets slut 61 män och 8 kvinnor.

b) Straffångar dömda på viss tid: tillkomna 1584 män och 141 kvinnor, kvarvarande vid årets slut 1268 män och 102 kvinnor.

Hela antalet nykomna straffångar år 1911 var således 1725 och kvarvarande vid årets slut 1439. En jämförelse med motsvarande siffror vid början af senaste tioårsperiod eller år 1902, utgörande nykomna 2007 och kvarvarande 1512, visar en minskning för de nykomna med 14 % och för de kvarvarande med 4.8 %.

Af nykomna 1725 straffångar hade 583 eller 33.8 % förut undergått straffarbete. Af samma antal voro ådömda

förlust af medborgerligt förtroende för alltid 21 och för viss tid 498.

Beträffande de dömdas ålder visar sig, att 161 män och 16 kvinnor voro under 20 år, medan 1423 män och 125 kvinnor uppnått eller öfverskridit denna åldersgräns.

Tidslängden af det ådömda straffarbetet har varit:

från 2 till 3 månader för	366 män	38 kvinnor
— 3 - 6 — -	585 —	61 —
— 6 månader till 2 år	494 —	33 —
öfver 2 år	139 —	9 —

tillsammans... 1584 män 141 kvinnor

Af kvarvarande straffarbetsfångar vid årets slut höllos i cell 1138 män 91 kvinnor och i gemensamhetsfängelse 191 män 19 kvinnor. Bland gemensamhetsfångarna voro 19 personer, som före den lagstadgade tiden fått afbryta cellstraffet, enär de funnits af enrumsvistelsen taga skada till sin hälsa.

På grund af konungens nåd hafva under berättelse-året frigifvits 6 lifstidsfångar och 8 till viss tids straffarbete dömda personer.

Genom lagen den 22 juni 1906 hafva i svensk rätt införts stadganden om villkorlig frigifning för den, som undergår straffarbete på viss tid och utstått två tredjedelar af straffet, dock minst två år, med skyldighet för den sålunda frigifne att under bestämd tid vara underkastad särskild tillsyn. Sedan denna lag med år 1907 trädtt i kraft, hafva under femårsperioden 1907—1911 villkorligen frigifvits 76 män och 3 kvinnor, däraf sistnämnda år 28 män och 1 kvinna. Af hela antalet 79 hafva intill 1911 års slut 42 personer efter utlupen prøfvotid återgått till fullständig frihet. Ingen af dessa hade gjort sig skyldig till någon lagöfverträdelse, som återfört honom till straffängelset; allenast i tre fall hade klagomål ingått, att den frigifne ådagalagt ett mindre godt uppförande; de öfriga hade alla fört en hedrande vandel, varit nyktra och arbetsamma. Samma tillfredsställande vitsord hafva, med ett undantag, kommit dem till del som vid 1911 års utgång ännu stått under tillsyn.

Till fängelsestraff dömda hafva varit:

a) fångar, som undergått urbota fängelse:		
nykomna.....	885 män	38 kvinnor
kvarvarande vid årets slut.....	175 —	5 —

b) fångar, som hållits till fängelse i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter:

nykomna	13 892 män	559 kvinnor
kvarvarande vid årets slut ...	397 —	6 —

De böter, hvilka vid bristande tillgång aftjänats, hafva motsvarat sammanlagdt 119,689 bestraffningsdagar. Medeltalet bötessittare för dag har varit 328.

Om till straffarbete och till urbota fängelsestraff år 1911 dömda fångar sammanräknas, visar sig att af hela antalet 66% icke förut undergått frihetsstraff, under det att 34% tillförene aftjänat straffarbete eller fängelse. Antalet af dem, som varit dömda andra gången och sålunda under året inträdt i de återfallnas klass, utgör 25% af dem som första gången undergått frihetsstraff. Motsvarande uppgifter för hela tidsperioden 1906—1911 gifva samma medeltalssiffra. Så långt denna statistik sträcker sig, skulle den således peka därefter, att antalet af dem, som efter att hafva en gång undergått frihetsstraff icke vidare ådraga sig sådant, kan beräknas till i rundt tal 75%, under det att 25% visat sig återfalla.

För lösdrifveri hade under år 1911 häktats 1609 män och 623 kvinnor eller tillsammans 2232, däraf i Stockholms stad 1018 och inom rikets öfriga delar 1214.

Till tvångsarbete dömda personer voro:

nykomna	724 män	295 kvinnor
kvarvarande vid årets slut	509 —	179 —

Af de nykomna hade:

förut undergått straffarbete.....	342 män	76 kvinnor
— — tvångsarbete	408 —	229 —

Af samma antal voro:

fullt arbetsföra	596 män	271 kvinnor
mindre arbetsföra	128 —	24 —

Beträffande rusdryckernas inflytande å brottsligheten har genom en år 1887 börjad och sedan år för år fullföljd statistik öfver antalet till straffarbete eller urbota fängelse dömda fångar, som vare sig begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit begifna på dryckenskap, kunnat påvisas att af männen omkring 70% räknat misbruk af rusdrycker såsom mer eller mindre medverkande anledning till sitt fall eller återfall i brott. Uppgifterna för år 1911 gifva vid handen att de, som föröfvat sitt brott under direkt eller indirekt påverkan af dryckenskap, utgjort bland

nykomna straffångar . . . . . män 71.7⁰/₀, kvinnor 25.5⁰/₀
 — fängelseångar . . . — 54.7⁰/₀, — 21.1⁰/₀

Kristendomskunskapen hos den vid årets slut kvarvarande fångpersonalen har varit god hos 13.1⁰/₀, försvarlig hos 71.6⁰/₀, ringa hos 14.6⁰/₀ och saknats hos 0.7⁰/₀, i sista siffran inräknade icke kristna trosbekännare och en del utlänningar.

Fängelsernas boksamlingar, hvilka efter behof kompletteras och tillökas genom inköp efter fångvårdsstyrelsens pröfning, innefattade vid berättelseårets slut:

arbeten af religiöst innehåll	21 769
historiska och geografiska arbeten	4 564
arbeten i naturvetenskap	2 046
arbeten af blandadt innehåll	18 978
tillsammans	47 357

För frigifna fångars understödjande hafva såsom under föregående år verkat inom de olika länen inrättade skyddsföreningar samt en i närmaste anslutning till fångvårdsstyrelsen arbetande centralförening i Stockholm. Därjämte hafva funnits såväl i hufvudstaden som å flera andra platser inom landet anordnade skydds- och arbetshem, hvilka mottaga de frigifna som ej genast kunna beredas tjänst eller anställning. Af dem, som år 1911 utgått från fångvårdsanstalterna, har ett antal af 1329 erhållit understöd i en eller annan form vid silt återinträde i det fria samhället, vare sig genom anvisadt arbete eller utackordering hos lämplig husbonde eller medelst hjälp till verktyg, arbetsmaterialier, beklädnad och uppehälle m. m.

Såväl för de frigifnas omedelbara stödande som till de anstalter och hem, hvilka bildats för deras bistånd, har fångvårdsstyrelsen under året utdelat betydande belopp dels från fångvårdens besparingskassor och dels från tvänne under dess förvaltning ställda, af enskilda gifvare donerade fonder.

Nämnda besparingskassor, hvilka samlats hufvudsakligen genom tillskott, som enligt äldre bestämmelser dit ingingo från inkomsten af fångarnas arbeten, visade vid 1911 års slut en kapitalbehållning af 403,824 kronor.

Enligt gällande reglemente äger fånge att med fångvårdsstyrelsens begifvande använda viss del af sina arbetspremier till understödjande af närmaste anhöriga. För

fångens uppmuntrande att sålunda i möjlig mån bispringa dem, som genom hans förvållande försatts i nöd och bekymmer, har styrelsen till dessa understödsbelopp lämnat tillskott ur förenämnda tvänne donationsfonder. På detta sätt hafva under tioårsperioden 1902—1911 sändts till fångarnas hemmavarande familjer: af deras intjänade arbetspremier 33 186 kronor och såsom tillskott härtill af donerade medel 23,418 kronor eller tillsammans 56,604 kronor. Under år 1911 hade fångarna hemsändt 4,766 kronor och styrelsen tillskjutit 2927 kronor, sammanlagdt 7693 kronor.

Rörande hälsovården inom fångvårdsanstalterna må antecknas, att medeltalet sjuka för dag i procent af fångarnas medeltal varit 2.75. De flesta sjukdomsfallen hafva inträffat bland fångar, som afljånat straffarbete i cell. Af dem, som lidit af sinnessjukdom, voro 78 sjuka vid interneringens början, medan 19 insjuknat under vistelsen i fängelset, tillsammans 97 personer. Dödligheten har uppgått till 0.62 % af fångarnas medeltal.

Fångvårdens utgifter belöpte sig för året till 2,399,972 kronor.

Samtliga utgifter under titel »förplägning«, inberäknadt kostnaderna för matlagning, ved och lyshållning i kök m. m., uppgingo till 380,228 kronor. Om denna summa fördelas på utspisade 1,031,734 dagportioner, motsvarande ett medeltal fångar dagligen af 2826, uppkommer en dagportionskostnad af 36.8 öre.

Inkomsten af den vid fångvårdsanstalterna anordnade arbetsdrift för statsförvaltningarnas räkning, omfattande tillverkning och reparation af persedlar för armén, flottan, post- och telegrafverken, statens järnvägar m. fl., har sedan år 1905 varit i stadig tillväxt, allt efter som tillverkningen fortskridit. För år 1911 beräknades såsom statens nettovinst af dessa arbeten ett belopp af 551,112 kronor.

N. Sandell.

Børneforsorg.

Danmark.

Børnelovens Revision. I Foraaret 1910 blev der af daværende Justitsminister Zahle nedsat et Udvalg, der skulde »gennemgaa Lov Nr. 72 af 14. April 1905 om Behandlingen af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer og gøre Indstilling om de Forbedringer og Tilføjelser til Loven, som efter indvundne Erfaringer maatte anses hensigtsmæssige«. Udvalget afsluttede sine Arbejder i December 1911 og afgav en omfangsrig Betænkning, indeholdende Forslag til Lov om Statens Forsorg for forsømt og vanartet Ungdom. Under en nøje Gennemgaaen af den gældende Børnelov har Udvalget med Bevarelse af denne som Grundlag foreslaaet en Række Ændringer, hvoraf her kun nogle af de vigtigere skal nævnes.

Der sikres alle de »små« Værgeraad Deltagelse af Stedets Underretsdommer og en Læge. For de »store« Værgeraad, der fremtidig skal findes i alle Købstæder, har et Flertal foreslaaet, at den nu af Justitsministeriet beskikkede juridiske Formand fremtidig kun bliver et af samme Ministerium beskikket juridisk Medlem, medens Værgeraadet selv vælger sin Formand. Et Flertal har ligeledes foreslaaet, at den Del af Værgeraadene, der nu vælges af de kommunale Myndigheder, fremtidig skal vælges direkte af de paagældende Vælgere.

Værgeraadenes Beslutninger om et Barns endelige Fjernelse fra Hjemmet skal fremtidig kun indstilles til Overværgeraadets Godkendelse, naar Beslutningen er truffen uden Samtykke af Forældremagtens Indehaver; i andre Tilfælde paaser Overværgeraadet kun, at Beslutningen formelt er i Orden.

Det foreslaas, at Stillingen som Overinspektør for Opdragelseshjemmene og som Formand for Overværgeraadet fremtidig bliver hver sit selvstændige Embede. De faktiske Forhold tvinger hertil; allerede for fire Aar siden blev det nødvendigt at udskille en Del af Overværgeraadssagerne (nemlig alle Sager fra Jylland) og henlægge dem under en særskilt Formand i Overværgeraadet. Overværgeraadets Sammensætning foreslaas bevaret som nu (Formanden og to Medlemmer, der vælges henholdsvis af Justitsministeren og af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet); men et Flertal gør med Styrke gældende, at endvidere den ny Overinspektør som saadan bør være Medlem af Overværgeraadet og saavidt muligt deltage i de Beslutninger, der henlægges til dette Raads Plenarmøder.

Fremdeles foreslaas det af et Flertal at skabe et Børnævn, der skal behandle visse vigtigere Spørgsmaal vedrørende Opdragelseshjemmene, men om hvis Sammensætning og Forhold til Overværgeraadet der iøvrigt er ikke uvæsentlige Divergenser.

Værgeraadsinstitutionens Myndighed udvides i enkelte Henseender, navnlig derved at den Begrænsning til 15 Aars Alderen ved Værgeraadets Indskriden, som nu er fastslaaet i nogle Tilfælde, til Dels bortfalder. Adgangen til at lade de en Gang antagne unge Personer forblive under Børneforsorg en vis Tid udover det fyldte 18 Aar foreslaas ogsaa udvidet, saa at den ikke som nu udelukkende er knyttet til Anbringelse paa en »strængere« Opdragelsesanstalt med Begrænsning til et 3aarigt Ophold her.

Med Hensynet Anbringelsesstederne for Værgeraadsbørnene foreslaas der nu en Ordning af Optagelseshjemmenes Forhold, der hidtil har været ret ukontrolleret, og der skelnes skarpere mellem rene Optagelseshjem og egenlige Iagttagelseshjem. Der træffes Foranstaltninger til Forebyggelse af urimelig langstrakte Ophold paa saadanne Hjem.

I Erkendelse af den hyppige Nødvendighed for psykiatrisk Observation af Værgeraadsbørn træffes Bestemmelse om Sikring af Observationspladser paa Sindsygehospitaller og Aandssvageanstalter.

Opdragelsesanstalterne benævnes fremtidig som Skolehjem (for endnu undervisningspliglige) og Ungdomshjem (for ældre); det sikres, at Staten i Tilfælde af Plads-

mangel, som ikke afhjælpes ad anden Vej, selv sorger for yderligere Oprettelse af saadanne Hjem.

For de af Staten oprettede to »strængere« Anstalter (Stats-Ungdomshjemmene) skal der paa Hjemmet for unge Mandspersoner og kan der paa Hjemmet for unge Piger oprettes *lukkede Afdelinger*, hvor Elever enten kan anbringes til en Begyndelse eller paa Grund af udvist slet Opførsel under Opholdet paa Stats-Ungdomshjemmet eller under den foreløbige Udskrivning fra dette.

Medens der nu for »strængere« Opdragelsesanstalter er givet et særskilt *Strafferegulativ*, henviser Lovforslaget for alle Opdragelseshjemmenes Vedkommende kun til almindelig Hustugt, hvorunder dog udtrykkelig indbefattes Afsondring i særskilt Rum, alt under Forstanderens Ansvar.

Tilsynet med Opdragelseshjemmene skal føres af den tidligere omtalte Overinspektør, histaaet af en eller om fornødent to Inspektører (ansættes to, skal den ene være en Kvinde). Overinspektøren faar tillige en væsenlig Indflydelse paa, hvor et fra Hjemmet fjærnet Barn skal anbringes, naar Værgeraadets Beslutning ikke allerede som saadan skal indstilles til Overværgeraadets Godkendelse, og Barnet ikke kan anbringes i almindeligt Plejehjem.

Et stedligt Tilsyn med Opdragelseshjemmene føres som hidtil af Værgeraadet i Kommunen og for Plejehjemsborn af en for det enkelte Barn beskikket Tilsynsværge.

Støtte fra de anerkendte, privat virkende Foreninger forudsættes fremdeles at blive ydet ved Børneforsorgens Gennemførelse, og Forholdet til disse Foreninger ordnes i alt væsenligt som hidtil.

Lovens *Betalingsregler*, der har medført den Fordel, at Udgiftshjemlen altid er til Stede, naar et Værgeraad indenfor sin Myndigheds Omraade har fjærnet et Barn fra Hjemmet, ændres kun paa enkelte Punkter, væsenligst for at aflaste den tilfældige Opholdskommune for uforholdsmæssige Udgifter, og for i noget større Omfang end tidligere at lægge Udgifter over paa Statskassen.

Det ligger allerede i min Stilling som Medlem af Udvalget, at jeg ikke her kritisk kan gennemgaa dets Arbejde, — det maa andre gøre. Men efter at der allerede er hengaaet et Aar efter Afgivelsen af Udvalgets Betænkning, maa man have Lov til at lyse efter Fremsættelsen i Rigsdagen enten af Udvalgets Forslag eller af et ændret Forslag. Sagen har formentlig i den forløbne Tid været under Forhandling dels

mellem Justitsministeriet og Indenrigsministeriet, dels mellem Justitsministeriet og Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og saa vidt vides har der under de sidstnævnte Forhandlinger navnlig gjort sig divergerende Meninger gældende om, hvilket Ministerium Børneforsorgen skal »sortere« under. Dette Spørgsmaal, hvorom Meningerne allerede i Udvalget stod skarpt overfor hinanden, og som under den Diskussion, der har fundet Sted efter Betænkningens Afgivelse, desværre næsten udelukkende har fanget Interessen, har imidlertid ikke nogen saadan Betydning, at det kan eller bør standse Sagen.

Det maa i saa Henseende i første Række erindres, at Værgeraadsinstitutionen indtager en ganske selvstændig Stilling; indenfor dens Myndighedsomraade er der end ikke Mulighed for Rekurs til noget Ministerium. Overværgeraadets Afgørelse er endelig og inappellabel. Forsaaavidt bliver der altsaa slet ikke Spørgsmaal om at henlægge Institutionen under det ene eller det andet Ministerium. Fremdeles bestrides det ikke fra nogen Side, at den Tiltalefritagelse eller Eftergivelse af idømt Straf, der i mange Tilfælde er Betingelsen for Værgeraadets Indskriden, maa foregaa gennem det Ministerium, der i det hele varetager disse Opgaver. Lovens Betalingsregler er endelig ordnede saaledes, at der i Loven selv haves Hjemmel for Afholdelsen af de for Tvangsopdragelsens Gennemførelse overfor den enkelte fornødne Udgifter.

Tilbage bliver i det væsentlige kun to Spørgsmaal, nemlig gennem hvilket Ministerium de Tilskud skal søges bevilgede, som udkræves til Opdragelsesanstalter, Børnehjem o. s. v., og under hvilket Ministerium den Kontrol skal høre, der maa fores med Opdragelseshjemmene i det hele, navnlig hvem der skal udnævne den tidligere nævnte Overinspektør og de under ham ansatte Inspektører. Naar Spørgsmaal, der ikke er af større Dimensioner end disse, har kunnet medføre en forholdsvis dyb Spaltning, beror det snarest paa, at de for de fleste er bleven kædede sammen med et andet Spørgsmaal — Ordningen af Forholdet mellem Overværgeraadet og Overinspektøren for Opdragelseshjemmene. For nogle staar det som en Nødvendighed for Børnearbejdets Trivsel, at disse to Organer staar i nøje indbyrdes Sammenhæng, medens andre netop har gjort gældende, at de skal og bør virke uafhængigt af hinanden. For mig staar den Dualisme, den sidste Ordning vilde gennemføre, som

en alvorlig Fare. At afværge denne Fare ved Børnelovens Revision vilde jeg efter mit Kendskab til Børnesagen se som en vigtig Opgave, der bør gennemføres, hvad enten Børnesagen saa skal »sortere« under det ene eller det andet Ministerium eller maaske for visse Dele under et og for andre Dele under et andet Ministerium.

Eyvind Olrik.

Flakkebjerg og Landerupgaard Opdragelsesanstalter har udsendt en Beretning, omfattende Tiden $\frac{1}{4}$ 1910— $\frac{31}{3}$ 1912, der paa en tiltalende Maade adskiller sig fra talrige andre Beretninger fra Opdragelsesanstalter, fordi Lejligheden er benyttet til en Redegørelse for en Del af de Tanker, der leder Arbejdet, og de Vanskeligheder, hvormed det er forbunden. Ved den Omordning af vore Opdragelsesanstalter, der fandt Sted paa Grundlag af Børneloven af 14. April 1905, blev Landerupgaard bestemt for ukonfirmerede Drenge, saaledes at Alderen ved Optagelsen i Reglen er 10—12 Aar, medens Flakkebjerg bestemtes for den konfirmerede Ungdom, der af Loven betegnes som »særlig vanskelig«. For denne Anstalt ligger Gennemsnitsalderen ved Anbringelsen omkring de 15 Aar.

Der har paa Flakkebjerg i de seneste Aar skullet udføres et stort nyorganiserende Arbejde, dels fordi Eleverne nu var ældre og i mange Tilfælde var kommen langt længere ned ad Skraaplanen end tidligere, dels ogsaa fordi der ikke længe efter Børnelovens Ikrafttræden fandt et Forstanderskifte Sted, der tilførte denne Anstalts Ledelse nyt Blod, hvortil der var en stærk Trang. Den ny Forstander, cand. theol. *L u d v i g B e e k*, der forud var kendt som Leder af Optagelseshjemmet paa Ouro (under Kristelig Forening til vildfarende Børns Redning), gik til dette Arbejde med den Energi og den personlige Indtrængen, der er ham egen, og som — trods Skuffelser og deraf flydende Mismod — forhaabenlig vil bære Arbejdet frem gennem Vanskelighederne. Men Beretningen har særlig Interesse ved, at den bestemt peger paa nogle af disse Vanskeligheder og tillige giver Børneloven Skylden for enkelte af dem. Et enkelt ikke uvigtigt Punkt skal her nævnes.

Beretningen fremhæver det beklagelige i, at »det er Lov i Danmark, at den personlige Myndighed indtræffer i Henshold til Loven flere Aar, før den indtræder efter den personlige Udvikling«. Der sigtes herved til Børnelovens

§ 36, hvorefter Myndigheden over og Tilsynet med de af Værgeraadsinstitutionen anbragte unge Personer ophører med deres fyldte 18de Aar. Det kan ikke bestrides, at der er adskillige af disse unge, der i 18 Aars Alderen endnu vil behøve et kyndigt og forstaaende Tilsyn, der hjælper dem til Rette og hjælper dem over Anfægtelser, der ikke vil udeblive. Og ganske særlig gælder dette om dem, som det har været nødvendigt at anbringe paa »strængere« Opdragelsesanstalter. Til en vis Grad har Børneloven ogsaa haft Øje herfor, idet den bestemmer, at saadanne unge kan forblive under Tilsyn i tre Aar fra den Tid, da de anbragtes paa »strængere« Anstalt, selv om de forinden er fyldt 18 Aar, og ved Udregningen af disse tre Aar medtages ikke den Tid, da de ved Rømning eller andet retsstridigt Forhold selv har unddraget sig Forsorgen. Allerede denne Bestemmelse spiller i Virkeligheden en betydelig Rolle, navnlig for dem, der er anbragt paa en af Statsopdragelsesanstalterne (Braaskovgaard for unge Mænd, Vejstrup for unge Piger), men forøvrigt ogsaa for alle andre, der først anbringes efter det fyldte 15de Aar. Men der er sikkert Trang til at gaa videre, saaledes at Forsorgen for alle dem, der antages af Værgeraadsinstitutionen, kan udstrækkes til det fyldte 21de Aar. Er et fast Viljesliv i Almindelighed endnu kun i ringe Grad uddannet i 18 Aars Alderen, gælder det dog særlig om de fleste af dem, Værgeraadene har maattet anlage. Slette Indflydelser fra Hjemmet, Skulken, Vagabondering og idelig Hængiven uden nogen Art Overlæg til impulsivt opstaaende Lyster har netop gjort disse unge i sjælden Grad viljeslappe.

Børnelovskommissionen har ogsaa haft Øje herfor og aabnet en almindelig Adgang til en Forlængelse til det 21de Aar. Der kan her kun være Tvivl, om man bør fastsætte dette som den fælles Regel, saaledes at der alene efter særlig Indstilling tilstedes en Forkortelse, eller om man omvendt skal kræve en særlig Indstilling efter Hensyntagen til det enkelte Tilfælde, for at forlænge Tiden udover det fyldte 18de Aar. Det sidste vil jo vistnok være det rigtigste, i hvert Fald til en Begyndelse, dels for at indhøste nærmere Erfaring, dels ogsaa fordi Staten vanskelig paa en Gang kan stille hele det Apparat til Disposition, der vilde kræves for overfor Modstand at gennemføre Forsorgen (en betydelig Forøgelse af Anstaltspladsernes Antal, lukkede Afdelinger etc.). Men under alle Omstændigheder vil en Lovbestem-

melse i denne Retning kunne tjene til at bygge den Bro, der endnu ikke rigtig er kommen i Stand mellem det sidste Trin af Tvangsopdragelsesforsorgen og den nærmestliggende Del af den straffende Retshaandhævelse (Ungdomsfængslet), saaledes at Overgangen hertil som Regel først sker, saafremt Muligheden for en Tvangsopdragelses Gennemførelse er udtømt.

Børnesagens Tidende er efter en 7aarig Tilværelse op-
hørt at udkomme med Foraaret 1912, væsenligst fordi et
hidtil ydet Statstilskud — der navnlig muliggjorde Bladets
Udsendelse til samtlige Værgeraad — bortfaldt fra nævnte
Tidspunkt. Under Redaktion af Overretsassessor C. E.
Cold og Kultusministeriets Konsulent i Skolesager Pro-
fessor N. A. L a r s e n havde Bladet trods forskellige Van-
skeligheder hævdet sin Plads, vel ikke i første Række, men
dog som et Organ, der i Aarenes Løb tjente til at belyse
vigtige Sider af Børneforsorgen, baade de private Foreningers
almindelige Virksomhed og de ny Vilkaar for Børnesagen,
der blev en Følge af den netop i 1905 i Kraft traadte Børne-
lov, hvorved Staten ikke blot i videre Omfang vedkendte sig
sine Forpligtelser paa dette Omraade, men ogsaa skabte en
helt ny Institution — Værgeraadene — og i det hele ud-
videde sin Kontrol.

Efter forskellige Forhandlinger er det imidlertid nu lyk-
kedes at sikre Bladet en Efterfølger, der fra Nytaar 1913 ud-
kommer under samme Navn som det tidligere Blad. Bladets
Redaktion er den samme som tidligere, men det er nu nogle
af de private Foreninger, navnlig De danske Plejehjemsfor-
eninger og Kristelig Forening til vildfarne Børns Redning, der
staar bagved. Bladets Udsendelse til Værgeraadene er falden
bort; dette maa beklages, selv om det ikke kan nægtes, at
Værgeraadene næppe altid har draget sig de tidligere Aargange
tilstrækkeligt til Nytte. Indholdet af de udsendte første Numre
tjener endnu ikke helt til at særpræge det ny Blad, men for-
haabenlig vil det lykkes Bladets kyndige Redaktører at knytte
en Stab af dygtige Medarbejdere og en forstaaende og talrig
Læsekreds til Bladet. I saa Fald vil dette i sin ny, udvidede
Skikkelse som 14 Dages Skrift kunne faa forøget Betydning
for Børnesagens Arbejdere og dermed for Børnesagen selv.

E. O.

Fra fremmede Tidsskrifter.

Monatsschrift für Kriminalpsychologie
und Strafrechtsreform. 1912.

Som sædvanlig rummer dette Tidsskrift en hel Del interessante og læseværdige Bidrag. Forarbejderne til den nye tyske Straffelovbog sætter mange og gode Penne i Bevægelse og bringer meget frem, der har Interesse ikke blot for tyske, men ogsaa for nordiske Jurister og Psykiatere. Imidlertid er jo Kriminalpsykologi endnu et noget ubestemt og svævende Begreb, et Omraade, hvor meget endnu henligger og maa henligge i taagede Rids, hvor samlede og koncise Udarbejdelser vanskeligere kan ventes, og hvor man ofte maa være glad ved Undersøgelser og Klarlæggelse af Enkelttilfælde, af hvis stedse voksende Sum en Gang i Fremtiden de mere almengyldige Grundsætninger kan uddrages. Derfor faar ogsaa en Del af dette Tidsskrifts Stof Præget af at være tilvejebragt Arbejdsmateriale, der maaske ikke i Øjeblikket bringer Strafferetten positive Berigelser, men som dog viser Kursen for Løsningen af de store, de dybest gaaende Problemer, navnlig Spørgsmaalet om Straffens Begrundelse, ikke set som et systematisk-doktrinært Problem af teoretisk Interesse, men som Problemet, hvis Løsning skal bane Vejen for den samfundsnyttigste Ordning af Straffeopgaven. Og derfor maa man ved Læsningen arbejde sig gennem megen »Spekulation«, der kan synes en nøgterne juridisk Hjerne ret fjærntliggende, men som dog sandes at være Udtryk for intensiv Bestræbelse efter at trænge ind til Spørgsmaalenes Bund og klarlægge deres inderste Væsen.

Dette gælder saaledes om den første Afhandling i Januarhæftet, »Die symptomatische Strafrechtstheorie« af Dr. jur. H u r w i e z, hvilken tillige er en for Norden interessant Prøve paa, hvorledes der arbejdes i det kriminalistiske Se-

minarium i Berlin, hvor Arbejdet er fremført som et Foredrag. Forf. vil vise, at Straffens Begrundelse maa søges i Formaalstanken, ikke i Kravet om Beskyttelse for det blot »gennemsnitlige«, at det strafbares enkelte — objektive som subjektive — Momenter maa konstrueres teleologisk, ikke deskriptivt-psykologisk som blotte »Symptomer« for, at den handlende behøver Straf. Hele Læren forekommer en nordisk Læser nogenlunde selvfølgelig, men i Enkeltundersøgelserne, særlig over de subjektive Skyldformer, ligger der Tanker af Værdi for den praktiske Udarbejdning af straffetretlige Grundelementer, og der ligger tillige Udtryk for Forstaaelsen af, at disse Grundelementers Felt skal dyrkes ikke blot af Jurister og Psykiatere, men — og især — af den almindelige Psykologis Mænd. — En af disse Mænd, Prof. filos. Kraus i Prag, skriver (i Septemberhæftet) om Begrebet Skyld og om Forskellen mellem Forsæt og Uagtsomhed. Han paapeger, at ved Siden af Strafinstituttet virker i Generalpræventionens Tjeneste Samfundets Ros og Dadel, hvilken sidste desuden findes som en integrerende Del af Straffen selv og er nødvendig for dennes opdragende Virkning: De sletteste Samfundselementer hæmmes ved Frygten for Straffens øvrige Onder, de mere ærekære standses allerede ved Frygt for den i Straffedommen liggende sociale Misbilligelse; paa et højere Trin af Samfundets moralske Opdragelse burde man kunne nøjes med denne sidste alene! Grænsen mellem Forsæt og Uagtsomhed finder Forf. altid aldeles skarp og klar, naar blot man retter Undersøgelsen paa bestemte objektive Sagforhold: Drabet af et Menneske er enten villet eller ikke-villet, Mellemløbet eller Overgange er udelukkede. Naar man har miskendt dette og f. Eks. debatteret, om dolus eventualis er Forsæt eller Uagtsomhed, ligger der heri en Miskendelse af Forskellen i objektiv »Faltbestand«: nemlig om det, Personen enten har villet eller uagtsomt har hidført, er Virkeliggørelse af et Sagforhold (»Skaden«) eller kun Faren for dets Virkeliggørelse. Det, man har kaldt dolus eventualis, er herefter almindeligt Forsæt, men ikke til at fremkalde »Skaden«, men kun »Faren«; og en saadan Farefremkaldelse kan ogsaa foreligge som rent uagtsom. Netop ved — og kun ved — nøjagtig og rigtig at bestemme »Sagforholdet« faar man efter Forf.s Teorier den rette og rene Skillelinje mellem de to Skyldformer frem.

Assessor Hellwig tager til Orde for, at den sigtedes

henholdsvis aabne Tilstaaelse eller lognagtige Benægtelse ikke uden videre maa betragtes som henholdsvis formildende og skærpene Omstændighed, men kun naar og forsaavidt som derved virkelig indiceres en mindre eller større Farlighed hos den paagældende, hvilket atter nødvendigvis kræver en indgaaende Undersøgelse og Paavisning af, hvad der in concreto har været Motivet til enten at tilstaa eller at benægte. Ingen Undersøgesdommer maa undslaa sig for at efterforske dette, og Forf. tilføjer med Rette, at vor Tid af Dommeren kræver psykologisk Kendskab og interesseret psykologisk Fordybelse i det enkelte Tilfælde.

I »Beitrag zur Psychologie des Brautmordes«, hvor et Tilfælde af denne Forbrydelse behandles, kritiserer Amtsrichter V o s s (Hamburg) skarpt det i Sagen afgivne psykiatriske Skøn, der erklærede den anklagede for i høj Grad aandssvag, hvorefter Tiltalen bortfaldt, og han toges i Forvaring af Politimyndighederne. Forf. hævder, at den kriminalpsykologiske Bedømmelse her afviger i høj Grad fra den psykiatriske, og navnlig, at denne sidste ganske med Urette har støttet Diagnosen paa, hvad der faktisk er oplyst om de ydre Omstændigheder og almindelige psykologiske Forhold, der forelaa ved og i selve Gerningen. I et af de senere Hæfter imødegaaes Voss iøvrigt af Overlæge S c h ä f e r, der erklærer forstnævntes Sondring mellem kriminalpsykologisk og psykiatrisk Bedømmelse for forfejlet og finder Skønnet Resultat velbegrunder.

I Hæftet for Februar og Marts undersøger Referendar A n d r a e den foreløbige Losladelses retlige Natur og de forskellige herom opstillede Teorier, af hvilke han slutter sig til den, der opfatter Instituttet som et Led i Fuldbyrdselsen af den idømte Straf og derfor anser Prøvetiden for en Del af Straffetiden. Forf. paaviser, at den i Preussen hidtil gængse Opfattelse, at den foreløbige Losladelse paa Prøve er en kongelig Naadesakt, er Skyld i, at Instituttet i dette Land er kommen i altfor ringe Grad til Anvendelse, idet et overvejende stort Antal Andragender herom er bleven afslaaet.

Prof. B u c h h o l z (Hamburg) gennemgaar i al Korthed det tyske »Vorentwurf« fra et lægeligt Standpunkt. Bemærkelsesværdig under Henblik paa det i den nyeste Tid ofte stærkt fremsatte Krav om en Tilregnelighedsbestemmelse, der erklærer sindssyge for ubetinget straffri, og paa de nylig stedfundne Forhandlinger i saa Henseende i den

danske Kriminalistforening er følgende Udtalelse af Buchholz: »Efter almindelig Sprogbrug forstaar vi ved Sindssygdom Sygdomstilstande, hvor aandelige Abnormiteter staar i Forgrunden af det samlede Sygdomsbillede og behersker dette; vi taler ikke om Sindssygdomme i Tilfælde, hvor der som Følge af legemlige Sygdomme er psykiske Aberrationer tilstede, som, hvor svære de end er, dog i Betydning mer eller mindre træder tilbage for de øvrige Sygdomsfænomener. Saaledes ligger det os fjærnt at betegne en delirerende Tyfuspatient eller en i Barselseng febersyg og delirerende Kvinde som sindssyg.« Forf. mener derfor, at Udkastets Ord »geisteskrank, blödsinnig oder bewusstlos« er for snævre, da Tilstande som de nys nævnte kun tvungent lader sig henføre derunder, medens deres Tilstedeværelse bør medføre Straffrihed.

Prof. W e y g a n d t (Hamburg) kræver i Artiklen »Berufsvormundschaft über die volljährigen geistig Minderwertigen« med Vægt, at der i vidt Omfang bør hjemles og praktiseres Umyndiggørelse overfor den nævnte omfattende Kategori af Defektmennesker, hvortil han bl. a. henregner Alkoholister og andre ved Giftmisbrug svækkede, sindssyge, der har kunnet udskrives som helbredede med Defekt, Folk med lette Sindssygdomme, Epileptikere og mange Neurasthenikere, Hysterikere og aandssvage, seksuelt abnorme og endelig V a n e f o r b r y d e r e. Overfor saadanne Personer ønsker han baade i deres og Samfundets Interesse Umyndiggørelse under embedsmæssige »Kalds-Formyndere«; han forlanger indført i Lovgivningen Hjemmel for Umyndiggørelse paa Grund af Almenfarlighed og erklærer det sædvanlige Lægmandsformynderskab for ganske utilstrækkeligt i disse Tilfælde.

Tildels det samme Æmne behandles i Juni-Hæftet af Dr. P o l l i g k e i t, Direktør for Centralen for privat Forsorg i Frankfurt a. M. Ud fra den Iagttagelse, at de samme Drankere stadig »gaar igen« og beskæftiger Myndighederne, en Dag som Strafobjekter, en anden som krævende Fattighjælp for dem selv og Familie, en tredje som udkrævende det offentliges Bistand til Forsorg for deres vanrøgtede Born, og at Kampen mod Alkoholismen saaledes paa en Gang er Kamp mod Forbrydelse, Fattigdom og Børnevanrøgt, kræver han faste og detaillerede Lovregler om »Beskyttelsestilsyn« overfor Vanedrankere og forbryderske Drankere og peger paa det engelsk-amerikanske Probations-Institut som For-

billede, idet han citerer en Instruks fra Massachusetts, der betegner the probation officers Hverv som »not to watch, but to watch over the probationers«. Vejen, han ønsker betraadt, er en omfattende Benyttelse af »Berufsvormundschafft« overfor disse Drankere, idet Erfaringen har lært, at den umyndiggjorte Drankers Følelse af at staa under stadigt Tilsyn af Formynderen, der om fornødent kan foranledige hans Anbringelse i en Drankerhelbredelsesanstalt, i Tilfælde af Almenfarlighed lade ham sætte paa en Sindssygeanstalt, eller, hvis han misligholder sine Forsørgelsespligter, anmelde ham til Straf, er et egnet Middel til Fremkaldelse af en psykisk Tvang til Selvbeherskelse. Et saadant offentligt Formynderskab vil derhos efter Forf.s Mening kunne yde mere end den bestaaende private Drankerforsorg, som Afholdsorganisationerne kan yde, fordi det tillige paalægger Formynderen bestemte Pligter til Overvaagelse og ikke tillader ham nogen Sinde at »opgive« Drankeren som haabløs.

I denne Gruppe Arbejder maa endelig nævnes (fra Oktober-Hæftet): »Zum Problem des états dangereux«, hvis Begreb og Forudsætninger undersøges af Hurwicz. Kendemærket er Almenfarligheden, den, som ikke blot truer en bestemt Person. I videre Forstand ses undertiden medtaget under Begrebet Fænomener som Belleri, Løsgængeri, Kvaksalveri og forbrydersk Tilbagefald; ved det snævrere Begreb, som Forf. beskæftiger sig med, tænkes kun paa en Farlighed, som er forbunden med — aarsagsbestemt ved — en bestemt psykopatisk Tilstand. For nu at inddrage saadanne Farlighedstilstande under Kriminalrettens Virkefelt maa kræves, at Farligheden manifesterer sig enten ved et Delikt eller ved intensive Grunde til at befrygte et Delikt fra den paagældendes Side: ekstravagante Handlinger uden Deliktskarakter er ikke nok, ej heller Tilbøjelighed til at true eller skade Personens egne Retsgoder — Selvmordsdrift f. Eks. —, medmindre deri tillige ligger en truende Fare for andre, som med eller uden den paagældendes Vilje ogsaa vil rammes af Skaden (Børn, Husbeboere osv.). Forf. undersøger nu Betingelserne for »kriminalretlige« Indgreb overfor Personer i en saadan »état dangereux«, for i n d e n et Delikt endnu foreligger. Hovedtilfældene falder naturligvis indenfor Sindssygeomraadet. Men Lægevidenskaben anerkender udtrykkelig, at i adskillige Former for Sindssyge er der ikke nogen særlig Disposition til Delikter, saaledes hyppig med Hensyn til kronisk sindssyge, der lever i en

Drømmetilværelse, Hypokondrister (naar Forfølgningssideer ikke foreligge) og en Del af de saakaldte Grænsetilstande, saafremt Personen lever i et gunstigt Milieu. Naar slige Tilfælde udskilles, naar man altsaa staar overfor en virkelig »état dangereux« — hvilket naturligvis ikke er afgjort blot ved at henføre Individet under en Sygdomsgruppe, men kræver en indgaaende Undersøgelse af det konkrete Tilfælde — bliver der Spørgsmaal om ved Dom at kunne fastslaa Sikkerhedsforanstaltninger (hvilke Forf. henregner under »Kriminalretten«, der for ham betyder en ønskelig Udvidelse af Begrebet »Strafferetten«), enten Internering eller mildere Forholdsregler som Umyndiggørelse eller Anbringelse under Tilsyn. Her naar man Hovedpunktet i Forf.s Udviklinger, nemlig Kravet om, at bestemte Farlighedssymptomer skal være beviste, for at Staten skal være berettiget til Indskriden, naar et Delikt endnu ikke foreligger. Af saadanne Symptomer anføres: Trusler fra den paagældendes Side, Advarsler fra ham imod ham selv, andre Viljestilkendegivelser, der indicere Tendens til Realisation af en Forbrydelse (sove med Vaaben i Sengen ved Siden af Ægtefællen), Forberedelseshandlinger (Indkøb af Vaaben), Forsøg — netop ofte fra en sindssygs Side utjellige — paa Forbrydelser, Begaaelse af straffbare Handlinger, der i sig selv er ubetydelige, men kommer i Betragtning som Farlighedssymptomer, som Forvarsler om grovere Delikter (hysteriske og melankolske Modres ilde Behandling af deres Born), Selvmordsforsøg, saafremt saadanne tillige indicerer Fare for andre, uovervindelige Tvangsforestillinger (ved Synet af Knive Trang til at dræbe), Hallucinationer af fjendtligt og truende Indhold, der bringer den syge i en indbildt Nødværgetilstand. Symptomer af den beskrevne Art frembyder — ganske særlig, hvis der optræder et Komplex af dem — ydre ø: konstaterlige Kriterier for Farligheden. Mangler slige Symptomer, manifesterer først ved Begaaelsen af Deliktet Farligheden sig paa en saadan Maade, at der kan og tør skrides ind.

I en læseværdig Opsats undersøger Dr. Grimm, hvorvidt en strafferetlig Særbehandling af Alderstrinet fra det fyldte 18. til det fyldte 21. Aar er at anbefale, og besvarer dette Spørgsmaal bekræftende. Naar man herimod har peget paa, at netop indenfor denne Aldersklasse er Kriminaliteten særlig høj og Forbedringsævnene ringe, gendriver Forf. dette sidste bl. a. ved Henvisning til Resultaterne af Elmira- og

Borstal-Systemerne og hævder, at den høje Kriminalitet maa-
ske netop staar i Forbindelse med en Fejl i den nugældende
Ordning. Forf. ønsker navnlig følgende Bestemmelser givne:
En Lovregel om, at naar det ved Undersøgelsen mod en
Person mellem 18 og 21 Aar viser sig, at hans legemlige og
aandelige Udvikling ikke staar højere end de ikke-18aariges,
skal Lovbestemmelserne for disse sidste bringes i Anven-
delse; dernæst obligatorisk Udelukkelse af Dødsstraf, Tugt-
husstraf og Æresstraffe overfor den omhandlede Alders-
klasse og fakultativ Formildelse af Strafferammerne, dog ikke
saa vidtgaaende som ved Forsøgsstraffen; endvidere Bestem-
melser, der særlig giver Anvisning paa her at anvende be-
tinget Benaadning, der ifølge nugældende tysk Praksis synes
særlig anvendt overfor de ikke-18aarige, medens Forf. men-
ner, at dette Instituts Nyttevirkning forudsætter en vis Mo-
denhed hos den skyldige, og at det er særlig anvendeligt for
de 18—21aarige, hvem han anser for meget modtagelige
for Tanken om Rehabilitation. Endelig ønskes der Opret-
telsen af »Ungdomsstrafopdragelsesanstalter« efter Borstal-
systemet, hvor disse unge fakultativt efter Dommerens og
den overste Straffuldbyrdelsesmyndigheds Skøn kan udstaa
Straffen.

I Aprilhæftet gør Overlæge, Prof. K e l l e r i en lille for-
nujelig Fremstilling Rede for Hensigten med den danske
Aandssvagekoloni paa Livo i Limfjorden, idet han viser, hvor-
ledes de a n t i s o c i a l e aandssvage, hvortil navnlig en stor
Del af de aandssvage mandlige Forbrydere høre, ikke trives
i en almindelig Anstalt, hvis Tvang og rumlige Begrænsning
paa en farlig Maade brydes med deres Frihedstrang. Livo-
kolonien byder derimod det rette Sted, hvor de kan leve
under Former, der baade er betryggende for Samfundet og
lykkelige for dem selv: Øen beboes kun af Kolonien, hvis
Bygninger ligge samlede, og er ved Limfjorden effektivt
adskilt fra andet Land. Her kan de aandssvage beskæftiges
ved Friluftsarbejde i Mark, i Skov og paa Hede, og griber
Vagabonderingslysten en af dem, kan han uden at true an-
dres Sikkerhed følge den og strejfe om paa Øen, indtil Tran-
gen til Føde og Tag over Hovedet nødvendig fører ham til-
bage til Kolonien; hans Omflakken vækker ingen Skræk eller
Uro, da der ingen bor udenfor Kolonikomplekset. Lejlig-
hedsvis nævner Forf., at Danmark med sine c. 2¹/₂ Mill.
Indbyggere har c. 2000 Anstaltspladser og c. 200 Familie-
plejer for aandssvage, hvortil nu er kommen Livo-Pavil-

lonerne, der foreløbig rummer 40 Pladser, men let kan udvides med lige saa mange til.

Dr. S a l o m o n (Frankfurt a. M.) undersøger Berettigelsen af Disciplinærstraffe mod Straflanger; gennem Analyse af Konventionalstraf, Foreningers Straffemyndighed overfor Medlemmer, Disciplinærstraffe overfor Embedsmænd og Skoledisciple naar han til Disciplinærstraffene overfor Fangen og drager den Grænse, at disse kun maa ramme Fangen som saadan, ø: Statsborgeren kun i det Omfang, hvori han ved Kriminalstraffen er bleven underlagt Statsmagten, og indenfor denne Ramme derhos kun, forsaavidt Udøvelsen ikke strider mod Sædelighedsgrundsætningerne. De praktiske Resultater af disse Overvejelser bliver for Forf., dels at den omhandlede Straffemyndighed for Staten har forskelligt Omfang overfor de forskellige Arter af Frihedsstraf, dels at flere af de Disciplinærstraffe, som ifølge administrative Bestemmelser er hjemlede i preussiske Strafanstalter, er utilstedelige, saaledes bl. a. navnlig legemlig Revselse af Tugthusfanger og Kostindskrænkninger af forskellig Art.

Med stor Interesse læser man i Maj-Hæftet en Afhandling af v. S c h a u e n s e e (Luzern) om »Straf eller Sikkerhed« med særligt Henblik paa det schweitziske Straffelovsudkast. Gennem en fyldig Citering navnlig af tyske Strafferetsforfattere forfølges her den stadige Brydning mellem den klassiske Skoles Gengældelsesteori og de moderne Sikkerhedsteorier, og der gøres Rede for nogle af de nyere Foreningsteorier, byggede over Forsøg paa Brobygning mellem Determinisme og Indeterminisme. Forf. forkaster den skarpe Adskillelse mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltninger, vil i det videst mulige Omfang lade Sikkringsformaalet indgaa som Led i selve Straffen ved at forbinde begge Opgaver til en Enhed og søge uddannet et saa vidtspændende og samlende Straffebegreb, at Størsteparten af de Foranstaltninger, der fra anden Side kræves under Navn af Sikkerhedsforanstaltninger, kan gaa op som Bestanddel deri. Han fremsætter interessante Betragtninger over Kategorien »de uforbederlige«, væsentlig kendetegnet ved Tilbagefaldet, og finder den forhøjede Gentagelsesstraf anvendelig ved alle Forbrydelser, ikke blot ved de groveste, hvorhos han gør opmærksom paa den stærke Forbindelse mellem Kategorierne »uforbederlige« og »formindsket tilregnelige« — hvilke han begge rubricerer under »geistig minderwertige« —

og paa den af flere tyske Fængselspraktikere fremsatte Anskuelse, at de fleste Defektmennesker ret godt indordner sig under den normale Straffuldbyrdelse og har Gavn af den. I Tilslutning hertil vil han ikke have disse Individuer anbragt i Specialanstalter, men i størst muligt Omfang og under størst mulig Individualisering lade dem undergaa den sædvanlige Straffuldbyrdelse. I Tilregnelighedsspørgsmaalet slutter han sig iøvrigt til Kravet om den saakaldte biologiske Affattelse af Bestemmelserne i Modsætning til den psykologiske eller den blandede, dog ikke med stærk juridisk Begejstring, men under Fremhævelse af, at Dommeren i Virkeligheden lige saa lidt efter psykologiske Kriterier som efter biologiske bliver i Stand til selv at danne sig en Mening om Tilfældene, men at han lever i den Illusion at kunne anvende de førstnævnte, og at heri ligger Faren ved en psykologisk Definition. Indtil Juristernes Synskreds og Uddannelse er bleven forøget og udvidet, anser Forf. derfor Medicinerne for Situationens Herrer, hvad enten man bestemmer Utilregnelighedsbegrebet efter den ene eller den anden Metode.

Prof. P. M e r k e l søger i sit Arbejde »Notrechte und strafausschliessende Notlagen im künftigen Strafrecht« at klare det i den gældende tyske Ret og efter hans Mening ogsaa i de foreliggende nye Lovsudkast ufyldstgørende behandlede strafferetlige Nødretsbe- greb. Han finder Grunden til Manglerne ved de hidtil forsøgte Løsninger deri, at man ikke har holdt tilstrækkelig ude fra hinanden to forskellige Grupper af »Nødssituationer«: dels den, som bedømmes efter Princippet om Kollision mellem retlige Interesser, hvor den større gaar forud for den mindre, dels den, der — udenfor dette Princips Grænser — omfatter Tilfælde, hvor den strafforbudte Handling begaas som Følge af den ved en alvorlig Fare udløste Selvopholdelsesdrift. Kun i den førstnævnte Gruppe Tilfælde kan Nødshandlingen erklæres for objektiv retmæssig, saa at bl. a. Nødværge mod den udelukkes, idet Personen, hvis (mindre) Retsgode angribes for at afværge Nøden, er indskrænket til selv at kunne ove Nødret for sit Gode ved Angreb paa andres (endnu mindre) Goder. I den anden Gruppe Tilfælde, som altsaa gaar ud over Interessekollisions-Principets Grænser, kan der ikke blive Tale om Handlingens Retmæssighed, Nødværge er tilladt overfor den, og der kan kun blive Spørgsmaal om Bortfald eller Formindskelse af Strafansvaret. Forf. defi-

nerer derpaa Nodstilstanden som en umiddelbart truende Fare for en ikke ubetydelig Skade, der ikke kan afværges paa anden Maade end gennem Krænkelser af et Straffelovbud; det truede Retsgodes Art er ligegyldig, ligeledes, om Nodssituationen er uforskyldt eller ej. I en saadan Nodstilstand erklæres altsaa ifølge Interessekollisions-Princippet Nodshandlingen for tilladt, naar den hidførte Skade er uforholdsmæssig ringe i Sammenligning med det Retstab, der søges afværget, og tilladt, hvad enten det er egne eller andres Retsgoder, man vil frelse (Nodhjælp). Retmæssigheden anerkendes dog ikke i to Undergrupper af Tilfælde: Nodhjælp mod dens Vilje, som man vil hjælpe, og Nodshandling i det hele, naar den truede havde en særlig Retspligt til at finde sig i det truende Onde. Men disse to Undergrupper vil Forf. samle med alle de Tilfælde, hvor de for Nodretten ifølge det oftnævnte Princip gældende Grænser er overskredne, idet der i en uforskyldt Fare handles ud fra den ved Faren udløste Selvopholdelsesdrift, til et Fællesbegreb af Nodsekcess, hvor Dommeren fakultativt skal kunne nedsætte Straffen eller endog lade den helt bortfalde.

I Julihæftet skriver Silbernagel (Basel) om international Organisation af Børnebeskyttelse og Ungdomsforsorg og oplyser, at der i 1911 er forelagt det schweitziske Forbundsraad en Henstilling om at undersøge Muligheden af at oprette et internationalt Centralbureau for disse Opgaver (og for Moderbeskyttelse). Blandt en saadan Institutions Opgaver nævnes: Tilvejebringelse af en Samling af de Æmnerne vedrørende Love og Forskrifter fra alle Stater, Udgivelse af en Aarbog, der gør Rede for alle stedfindende betydelige Reforme, Ydelse af Retshjælp og Vejledning, Forberedelse af internationale Konferencer osv.

Seidel (Berlin) gør Rede for »lex Wellstein«, Ændringsloven af 19. Juni 1912 til den tyske Rigsstraffelov, hvis Fornyelse ved en hel Lovbog efter Forf.s Mening i bedste Fald først kan ventes at træde i Kraft om c. 12 Aar. Ændringsloven indeholder bl. a. nye Bestemmelser om »undtagne« (privilegerede) Formuekrænkelser, idet der fastsættes Bødestraffe eller kortere Frihedsstraffe for at fravende eller underslaa Nærings- eller Nydelsesmidler eller andre Genstande til Forbrug i Husholdningen i ringe Mængde eller af ubetydelig Værdi til øjeblikkeligt Forbrug, for af Nød at fravende eller underslaa Genstande af ringe Værdi og for

af Nød ved Svig at skaffe sig eller en anden Genstande af ringe Værdi til Skade for en Tredjemand; for de to sidstnævnte Delikters Vedkommende paatales der kun efter Begæring, og denne kan tages tilbage, og for alle tres Vedkommende gælder, at Forholdet er straffrit, hvis det forøves overfor en Slægting i nedstigende Linje eller Ægtefællen.

O p p e r m a n n (Dresden) undersøger Berettigelsen af at holde sindssyge, der er uskadelige og ufarlige for Omgivelserne, paa Sindssygeanstalt uden Indvilgelse fra deres egen Side, fordi deres Tilstand fra det lægelige Synspunkt kræver en saadan Isolering. Synspunktet »uanmodel Forretningsforelse« rækker kun et Stykke Vej, da det glipper, naar den syge paa fornuftig Vis kan udtale og har udtalt Protest mod Anbringelsen. Her mener Forf. imidlertid, at Formaalstjenligheden dækker Handlingen, idet Anvendelsen af et rigtigt Middel til et rigtigt Formaal ikke kan være en Retskrænkelse. Naar altsaa Formaalet er Helbredelse og Anstaltsanbringelsen det rette Middel, er der i alle Fald ikke Mulighed for Ansvar for Frihedsberøvelse, saafremt man ved at slippe den syge ud med Sikkerhed kunde forudse en alvorlig Forværrelse af hans Sundhedstilstand.

S i e g m u n d - S c h u l t z e (Berlin) skildrer Chicagos Ungdomsstol: i en mægtig Bygning rummes i Stueetagen Retslokalerne, hvor Forhør og Paadømmelse foregaar, Advokatværelser osv.; Retsforhandlingen sker uden skræmmende Højtidelighed og Tvang, Barnet staar ved Siden af Dommerens Stol og fortæller ham sin Opfattelse af det skete, og hele Proceduren bærer Præg af at være indrettet for Barnet, ikke i m o d det; i de øvre Étager i samme Bygning er der Rum til foreløbig Anbringelse af de unge, hvis Tilstedeværelse skal sikres, samt det egentlige Ungdomshjem med Skole, Skolekokken m. m., alt ordnet efter Gruppe- eller Familiesystem.

Dr. T ö b b e n (Münster) undersøger i Hæftet for November i »ein Beitrag zur Psychologie der zu lebenslänglicher Zuchthausstrafe verurteilten oder begnadigten Verbrecher«, hvori 70 Mordere udgør det af Forf. selv iagttagne Materiale, hvad Slags Mennesker disse Forbrydere er, om de endnu er brugbare for Samfundet, hvilke Motiverne er, der har ført til Gærningen, hvorledes deres Opførsel og Forhold under Straffen har været, og under hvilke Forhold der hos dem indtraadte og naturlig maatte indtræde psykiske

Lidelser. I denne sidste Henseende peger Forf. paa, at medens for alle andre Strafudsønlere hver svunden Dag og Time bringer den paagældende nærmere mod Friheden, og medens glade Fremtidsdrømme hyppig kan lade ham glemme den triste Nutid, ligger for Livstidsfangen Fremtiden lige saa trøstesløs og øde som Nuet, idet for de flestes Vedkommende Udsigten til Benaadning ikke kommer i Betragtning (tysk Praksis synes meget stræng i saa Henseende). Derfor ses det ofte, at unge Personer med denne endeløse Straf foran sig efterhaanden drømmer sig fra Tilværelsens Trøstesløshed ind i en indbildt Verden, hvori de selv spiller en begunstiget Rolle, at de ogsaa bagfra reviderer deres hidtidige Liv og knytter dette sammen med en venlig, men syg Fantasis Billeder og saaledes efterhaanden naar til en indbildt, fuldstændig Omskabning af deres egen Person, idet de ender med at anse Virkeligheden for Drøm og omvendt. Paa denne Maade finder Opstaaelsen af »Uskyldighedssofisteriet« sin psykologiske Forklaring, og saaledes opstaar en sygelig Renvaskningsproces, der kulminerer i den jævnlig hos Livstidsfanger foreliggende »Unschuldswahn«. Det fremhæves derhos, at Fremkomsten af Psykoser hos disse Fanger yderligere begunstiges ved, at Straffen ofte skærpes ved urigtig Behandling og ved Anvendelse af betænkelige Disciplinærstraffe, hvorunder særlig fremhæves mørk Arrest. Iøvrigt bliver Resultatet af Forf.s Undersøgelser det ikke uventede, at man ingenlunde i Livstidsfangerne som Helhed har at gøre med Forbryderbærmen eller med et overvejende haabløst Materiale, men at en Del af disse Mordere efter en udstaaet Soning godt paany kunde indordnes i Samfundet. Men ogsaa for dem, hvis Uforbederlighed og Farlighed kræver vedvarende Indespærring, gælder det — med et Citat af van Hamel —, at man ikke maa »faire mourir ceux, qu'on ne tue pas«.

Endnu skal nævnes, at Udsagns- og Vidnepsykologi berøres i to Afhandlinger i Oktober- og December-Hæfterne, hvilke Afhandlinger antagelig senere vil blive Genstand for nærmere Omtale i nærværende Tidsskrift, samt at *Mittlermaier* i førstnævnte Hæfte udtaler sig yderst rosende om den amerikanske Fængselspresse og særlig fremhæver Bladet »Our Paper« fra Concord-Junction Anstalten i Massachusetts, om hvilket han udtaler, at han ikke i Tyskland kender noget Blad, der i Godhed kan maale sig med dette.

Olaf Haack.

Den internationale kriminalistiske Forening.

Et Tilbageblik.

Af Carl Torp.

I Dagene fra d. 27. til d. 31. August i Aar afholder den internationale kriminalistiske Forening sin 12te Kongres i København. Den 31. December er 25 Aarsdagen for Foreningens Stiftelse. Det turde da være naturligt i korte Træk at tegne et Billede af dens Udvikling i de forløbne Aar, at angive Hovedlinierne i dens Virksomhed og at forsøge en Vurdering af dens Betydning.

I. Til Belysning af Foreningens rent ydre Udviklingshistorie skal jeg anføre følgende:

Den stiftedes d. 31. December 1888 med 75 Medlemmer paa Initiativ af Franz v. Liszt, da Professor i Marburg, Ad. Prins, Professor i Bruxelles, og G. A. van Hamel, da Professor i Amsterdam, der dannede Foreningens første Bestyrelse. Ved Udgangen af det første Aar, 1889, talte Foreningen noget over 300 Medlemmer, ti Aar efter, i Begyndelsen af Aar 1900, ca. 700, atter ti Aar efter, 1910, ca. 1050 og efter den sidste Medlemsfortegnelse, 1912, 1221 Medlemmer fra 27 Stater, heraf 64 danske, 14 norske og 64 svenske Medlemmer. I 14 Stater er dannet særlige Landsgrupper, der mere eller mindre regelmæssigt afholder særlige Møder, uafhængige af Moderforeningens Hovedforsamlinger, og hvis Bestyrelser delegerer 1 à 2 Medlemmer til Hovedbestyrelsen, der foruden af disse Delegerede bestaar af de 3 Stiftere samt Professor Garraud i Lyon og 3 Sekretærer.

Foreningen, der straks ved sin Stiftelse proklamerede som sin Anskuelse, at saavel Forbrydelsen som Midlerne til dens Bekæmpelse maa betragtes ikke blot fra juridisk, men ogsaa fra antropologisk og sociologisk Standpunkt, føjede dertil en Række ret udførligt og maaske noget for skarpt udformede Programpunkter, som vel nok kunde gøre Indtryk af, at den hos sine Medlemmer forudsatte en stærkt udpræget og noget ensidig Trosbekendelse. At dette ikke var Meningen, blev dog straks og bestemt hævdet af dens ledende Mænd, og i 1897 ændredes dens Program saaledes, at det ved Siden af den ovennævnte Angivelse af Udgangspunktet kun udtaler, at Foreningen sætter sig som Opgave den videnskabelige Forskning af Forbrydelsen, dens Aarsager og Midlerne til dens Bekæmpelse. Dette er jo i og for sig ret neutralt. Det er en Opgave, man som Kriminalist kan have mere eller mindre Interesse for, men som der fornuftigvis ikke fra nogen Side kan rejses nogen berettiget Indsigelse imod. Desuagtet har Foreningen fra første Færd, og ikke mindst i sine første Aar, paa adskillige Tilhængere af den klassiske Strafferetsskole virket som en rød Klud. Og samtidig med, at den fra mange, ogsaa nærmest konservative, Hold mødte en stærk og varm Tilslutning, rejstes der fra anden Side, navnlig i Tyskland, under Anførsel først af Wach og Binding, senere tillige af Birkmejer og en Række af dennes Tilhængere, i det hele af Tilhængerne af den rene Gengældelseslære, en heftig Opposition mod Foreningen og dens Ledere. En særlig stærkt virkende Anledning hertil var den Varme, med hvilken Foreningen straks traadte i Breschen for den betingede Straffedom, hvorom nærmere siden. Om nu dette Institut har opfyldt eller vil opfylde de Forventninger, mange har næret, og om dets legale Udformning paa Kontinentet og dets Gennemførelse i Praxis har været fuldt tilfredsstillende eller vil kunne forbedres, er Tiden vel næppe endnu inde til at fælde en endelig Dom om. Den skal i alt Fald ikke her forsøges. Men naar man kender dette Instituts langsomme, men ustandselige Sejrs- gang gen-

nem snart alle Kulturlandes Lovgivning, for hvilken nu sidst ogsaa den yderst konservative tyske Straffelovskommission har bøjet sig, fristes man til at trække paa Smilebaandet ad den Ubeherskethed, med hvilken selv betydelige og højtansete Videnskabsmænd vendte sig mod denne Reform, som om den betød en Haan mod alle sunde Retsprinciper. Som Mundsmag skal jeg her anføre Bindings Udtalelse i 2. Udg. af hans Normen II. S. 417, Note 4: »Die Verteidiger der m. E. durchaus ungesunden bedingten Verurteilung, die aber in unserer rastlosen Zeit schon ihrer Billigkeit und der Fremdartigkeit des Gedankens wegen mannigfach Anklang finden dürfte, obgleich sie das Strafgesetz zum Spott der Allgemeinheit, den Strafprozess zum Narren des Verbrechers und den Verletzten zum mit Recht empörten Zeugen von dessen Strafflosigkeit macht, haben Vornehmeres zu thun als natürliches Denken und Empfinden zu respektieren.« Det minder i Tonen om Birkmeiers 18 Aar yngre Skrift: Was lässt von Liszt vom Strafrecht übrig *), der, skønt adresseret til Liszt personlig, utvivlsomt var rettet mod hele den af den internationale kriminalistiske Forening repræsenterede Tendens. Overhovedet har Angrebene paa Foreningen ofte en yderst personlig, særlig mod v. Liszt rettet Brod og et Præg af Bitterhed og Ufordragelighed, der paa-faldende kontrasterer mod den i det hele forsonlige Tone hos Foreningens Ordførere. Bortset fra en mindre, navnlig i Tyskland virksom, Kreds af uforsonlige Modstandere, særlig Repræsentanter for den rene Gengældelselære — hvilken sidste iøvrigt selv er ret talrigt repræsenteret indenfor Foreningen —, tør det imidlertid siges, at Foreningens Virksomhed i det store og hele nu har vundet almindelig Anerkendelse selv hos dem, der ikke formelt har sluttet sig til dens Program eller Arbejde. Overfor dette har det selvfølgelig ikke manglet paa Kritik — sikkert ogsaa i adskillige Tilfælde berettiget Kritik. Det vilde efter ca. 25 Aars Ar-

*) Jfr. som Svar herpaa min Afhandling »Birkmeier ctr. v. Liszt« i T. f. Rvdsksk. 1907.

bejde næsten være utænkeligt andet. Men ligesom en samvittighedsfuld Prøvelse af Foreningens Virksomhed dog sikkert vil vise, at dette Arbejde baade videnskabeligt og praktisk har haft en stor, ja afgørende Betydning som Led i Tidens Kulturbestræbelser, jfr. herom nærmere nedenfor, saaledes maa selv et løseligt Blik paa Medlemsfortegnelsen overbevise om, at det kun kan være Udslag af fanatisk Parti-ensidighed eller personlig Bitterhed, naar man endnu fra visse Sider søger at karakterisere Foreningen som Repræsentant for tøjlesløs eller dog ganske ensidig videnskabelig Radikalisme. For blot at nævne enkelte Navne, der maa udelukke enhver Mistanke i saa Henseende, skal jeg anføre fra Belgien Le Jeune (nu død) og Lantsheere, fra Frankrig Bérenger, Garçon og Yvernès, fra Tyskland v. Bar, E. J. Bekker, Hamm, E. v. Jagemann, Kohler og Krohne — og iøvrigt alene 38 Strafferetsprofessorer —, fra Norge Hagerup, Morgenstjerne, Woxen, fra Sverige Afzelius, Almquist, Westring osv. osv.

II. Den internationale kriminalistiske Forenings Virksomhed har givet sig Udslag dels i en Række Kongresser (Hovedforsamlinger) samt Møder indenfor de enkelte Landsgrupper, dels i litterære Arbejder. De sidste skal omtales først, og det er da naturligt blandt disse først at fremhæve Foreningens Tidsskrift: *Mitteilungen d. int. krim. Vereinigung* (*Bulletin de l'Union internat. de droit pénal*), der foreligger i 19, til Dels meget omfangsrige, Bind. Det indeholder selvfølgelig for det første Foreningens officielle Meddelelser, de Forhandlingerne paa Kongresserne forberedende Betænkninger samt selve Forhandlingerne i udførligt, for største Delen stenografisk Referat, men dernæst ogsaa en Del Afhandlinger og Meddelelser, derunder særlig en Række vigtige og meget oplysende Meddelelser om strafferetlige Reformers og deres Udførelse i Praksis i de forskellige i Foreningen repræsenterede Lande. Endelig følger som Bilag en Række Oversættelser af forskellige Landes Straffelove og Udkast m. m., der i høj Grad letter Kendskabet til og

Tilegnelsen af en Mængde legislative Hjælpemidler, som ellers vilde være vanskeligt tilgængelige. Ved Siden deraf har Foreningen indlagt sig en uomtvistelig Fortjeneste af den retssammenlignende Videnskab ved at foranstalte Udgivelsen af det paa v. Liszts Initiativ og under hans Ledelse udarbejdede store Værk: Die Strafgesetzgebung der Gegenwart in rechtsvergleichender Darstellung i 2 Bind (1894 og 1899).

Den egentlige Prøvesten for Betydningen af Foreningens Virksomhed er imidlertid Forhandlingerne paa dens Kongresser og de til disses Forberedelse sigtende Arbejder. Ved Fremstillingen og Bedømmelsen af denne Virksomhed ligger det nær at tage til Udgangspunkt det i Statutterne angivne Program for Foreningens Virken og at gruppere de enkelte Emner efter de der stillede Opgaver: Den videnskabelige Udforskning af Forbrydelsen, dens Aarsager og Midlerne til dens Bekæmpelse.

A. Det første Led: Forskning af »Forbrydelsen«, er ikke ganske klart. Det kan opfattes som en Slags clausula generalis, omfattende de to andre Led, og taber da selvstændig Betydning. Det kan ogsaa tænkes at sigte til den rent juridiske Behandling af Forbrydelsen og de strafferetlige Begreber. I saa Fald er det efter hele Foreningens Tendens og de Forhold, der gav Anledning til dens Stiftelse, kun ganske naturligt, at disse Spørgsmaals Behandling foreløbig er traadt i Baggrunden. Netop paa dette Omraade har den klassiske Strafferetsvidenskab ydet sin værdifuldeste Indsats, og store, gennemgribende Omdannelser paa dette Punkt forudsætter, at de moderne Retningers Forskning og Reformkrav først har givet Stødet til betydeligere Omdannelser i den praktiske Strafferet. Det er da i Virkeligheden ret forstaaeligt, at det kun er enkelte herhenhørende Spørgsmaal, Foreningen har gjort til Genstand for mere indgaaende Behandling. Blandt disse kan først nævnes Behandlingen af Spørgsmaalet om den rette Afgrænsning af Smaaforseelserne — Politiforseelser (i videre Forstand), Uebertretungen, contraventions. Dette Spørgsmaal, der efter det hidtil i vor

Ret fulgte System har mindre Interesse i alt Fald for gældende dansk og svensk Ret — jfr. derimod norsk Straffelov 3die Del —, behandlede indgaaende dels paa Kongresserne i Lissabon (1897) og Budapest (1899), dels indenfor den tyske Landsgruppe, uden dog at føre til noget endeligt positivt Resultat. Mere Interesse har Drøftelsen af Forsøgs- og Meddelagtigheds-Spørgsmaalene. Begge Spørgsmaal behandlede først paa Kongressen i Linz (1895), var derefter sat paa Dagsordenen for Kongressen i Lissabon (1897), men naaede ikke der at blive behandlede, hvorimod de paany optoges til Forhandling paa en Række Møder i den tyske Landsgruppe (1900, 1902, 1903) og paa Kongressen i St. Petersborg (1902). Betydningen af disse Forhandlinger ligger ikke saa meget i de fattede Beslutninger; de var, som saa ofte ved saadanne almindelige Problemer, ret ubestemte. Hovedbetydningen ligger dels i de forberedende Arbejder — Forhandlingsgrundlagene —, dels i en Række Enkeltudtalelser af Vægt. For Forsøgets Vedkommende viser baade Forarbejderne *) og Forhandlingerne **) en meget udpræget og næsten enstemmig Tilslutning til den Opfattelse, der principielt forkaster den hidtil almindelige, obligatoriske Strafnedsættelse, ligesom man i Forbindelse dermed var enig om at forkaste alt Ansvar for en Handlings utilregnelige Følger. Ogsaa ved Meddelagtighedsspørgsmaalet gaar Tendensen baade i Forarbejderne ***) og i Forhandlingerne †) ubetinget i Retning af at sløjfe de gamle Sondringer, navnlig principielt at anvende den almindelige for Forbrydelsen givne Strafferamme paa alle Medvirkende.

Til en vis Grad kan til denne Gruppe af Spørgsmaal ogsaa henregnes Undersøgelserne om Muligheden af faste

*) Nicoladoni i Bulletin V. S. 336 flg., Thiry VI. S. 305 flg.; Miler X S. 74 flg.; Garraud X. S. 100 flg.; Gauckler X. S. 428 flg.; Seuffert X. S. 480 flg.

**) Bulletin IX. S. 108 flg., 135 flg.; X. S. 448 flg.; XI. S. 114 flg.

***) Getz i Bulletin V. S. 348 flg.; Seuffert VIII. S. 199.

†) Bulletin V. S. 514 flg.; XI. S. 512 flg.

Gruppedelinger indenfor Forbryderne. Da Hovedvægten ved disse Undersøgelser imidlertid ligger paa saadanne Sondringers kriminalpolitiske Betydning, omtales de naturligere i en anden Sammenhæng.

B. Mere paafaldende end den beskedne Rolle, disse nærmest teoretiske, formelt juridiske Spørgsmaal har spillet i Foreningens Arbejdsplan, er det, at ogsaa den videnskabelige Udforskning af Forbrydelsens Aarsager hidtil kun har indtaget en meget beskedne Plads indenfor Foreningens Arbejde. Bortset fra enkelte isolerede Foredrag og Meddelelser, der vedrører dette Emne, samt to aldrig helt fuldførte Undersøgelser — om Lystmordets Ætiologi *) og om Senilitetens Indflydelse paa Kriminaliteten **) —, er der kun paa ét herhenhørende Omraade præsteret et betydeligt Arbejde, endda paa et Omraade, der kun indirekte — gennem Tilvejebringelsen af et af de vigtigste Midler til Udforskning af Forbrydelsens Aarsager — hører herhen. Det er Spørgsmaalet om den videnskabeligt rigtige Metode for en ensartet Tilbagefaldsstatistik. — Dette Fænomen maa som sagt ved første Øjekast vække Forundring og har ogsaa fra anden Side ***) været Genstand for Paatale. Under Hensyn til den fremskudte Plads, som Foreningen i sit Program har anvist disse Undersøgelser, og til de Betragtninger, der var ledende ved selve Foreningens Stiftelse, ligger det nær i denne Tilbageholdenhed overfor Spørgsmaal af denne Art at se en Svigten af Foreningens Program paa et afgørende Punkt. Nærmere beset har dette dog en meget naturlig Forklaring. For det første har et af de vigtigste Instrumenter ved Eftersporingen af Forbrydelsens Aarsager, Kriminalstatistiken, særlig Tilbagefaldsstatistiken, indtil den nyeste Tid gennemgaaende befundet sig i en saa ufuldkommen Forfatning, at det kun kunde yde en højst usikker og ufyldest-

*) Bulletin V. S. 497 flg.

**) Bulletin VIII. S. 154 flg., 190 flg., 366 flg.

***) Fr. Kitzinger: Die internationale kriminalistische Vereinigung (1905), særlig S. 44 flg. og S. 159 flg.

gørende Hjælp ved disse Undersøgelser. Det er netop Erkendelsen deraf, som førte Foreningen til at sætte dette Spørgsmaal paa Dagsordenen og at nedlægge et overordentlig intensivt Arbejde i dets Løsning. Som Grundlag tjente en af Købner udarbejdet Betænkning *), der med sjælden Grundighed og Skarpsindighed godtgjorde den hidtil fulgte Metodes fuldstændige Fejlagtighed og anviste Vejen til Gennemførelsen af den eneste videnskabelig rigtige og praktisk tjenlige Metode for Tilbagefaldsstatistiken, baseret paa en Sammenligning mellem de recidiverende og Antallet af de Personer, som i det Aar, da hine første Gang dømtes, blev dømt, og som endnu er i Stand til at recidivere, altsaa ikke er døde, udvandrede, sindssyge eller udstaar Frihedsstraf. Paa dette Grundlag forhandlede først paa Kongressen i Paris (1893)**), der efter i alle Hovedpunkter at have givet Forhandlingsgrundlaget sin Tilslutning overdrog til en Kommission (Garçon, Köbner, v. Mayr) at afgive Betænkning angaaende den foreslaaede nye Metode. Denne Kommissions Memorandum ***) behandlede derefter paa Kongressen i Antwerpen (1894)†) og senere paa den tyske Landsgruppes Møde 1895. Som det var at forudse, rejstes der her fra enkelte Repræsentanter for den officielle Kriminalstatistik Indvendinger imod den nye Metodes praktiske Gennemførlighed. Til Trods derfor har Metodens Overlegenhed, der gennem Foreningens Virksomhed paa uigendrivelig Maade var fastslaaet, ret hurtigt forskaffet den en afgørende Indflydelse paa den officielle Kriminalstatistik, som, først i Tyskland, senere ogsaa andetsteds, Skridt for Skridt har adopteret den nye Metodes Principer, saa at dens endelige og almengyldige Sejr kun er et Tidsspørgsmaal. En Forudsætning herfor er den rette Indretning af Straffekortene og

---

*) Jfr. Bulletin IV. S. 146 flg. og Zeitschr. f. d. ges. Strafrechtswissenschaft XIII. S. 615 flg.; jfr. herved Bodio i Bulletin IV. S. 295 flg.

**) Bulletin IV. S. 359 flg.

***) Bulletin V. S. 45 flg.

†) Bulletin V. S. 121 flg., 205 flg., 247 flg.

Indførelse af Strafferegistre paa den dømtes Fødested. Og saa paa dette Omraade har Köbners Betænkning og den paa Grundlag af denne stedfundne Behandling været Udgangspunktet for de i en Række Lande gennemførte mere eller mindre fuldkomne Reforme *).

Men ved Siden af den i Kriminalstatistikens Mangler bundende Vanskelighed kan Foreningens hidtil saa tilbageholdende Stilling overfor den Opgave at udforske Forbrydelsens Aarsager ret vel forklares ved Betragtninger af anden Art. Uagtet det selvfølgelig er den rationelle, videnskabelig rigtige Fremgangsmaade først at undersøge Forbrydelsens Aarsager og paa Grundlag deraf Midlerne til dens Bekæmpelse, indeholdt den ved Foreningens Stiftelse foreliggende Situation stærke praktiske Grunde til at gaa den modsatte Vej. Et af de kraftigste Motiver til Foreningens Dannelse var den i stadig videre Kredse fæstede Erkendelse af det herskende Straffesystems fuldkomne Utilstrækkelighed til en virksom Bekæmpelse af Kriminaliteten og derfor af Trangen til en Forbedring af Repressionen og dennes delvise Erstatning med Forholdsregler af nærmest præventiv Art. Naar man da foreløbig lagde Hovedvægten paa de praktiske, kriminalpolitiske Undersøgelser, fulgte man kun den Vej, som ogsaa andre Erfaringsvidenskaber har betraadt. Ligesom Lægevidenskaben ad rent empirisk Vej har søgt og fundet Midler til Infektionssygdommens Bekæmpelse, længe før den havde Klarhed over deres Aarsager, fordi det ikke gik an at lade Patienterne dø, indtil man engang, maaske i en fjern Fremtid, fandt Sygdomsvækkeren, saaledes var det naturligt, at Foreningen først og fremmest tog Spørgsmaalet om en mere effektiv Bekæmpelse af Kriminaliteten paa det givne Erfaringsgrundlag op til Drøftelse, i Stedet for at lade de saa stærkt krævede og paakrævede praktiske Reforme hvile, til der var opnaaet endelig og afgørende Indsigt i Forbrydelsens Aarsager. Dette var saa me-

*) Jfr. for Danmark Justm. Cirk. 11. Decbr. 1896.

get naturligere, som det, med endnu større Sikkerhed end i Medicinen, kunde forudses, at Vejen til denne Erkendelse var lang og træls. Dertil kommer, at dette Arbejde utvivlsomt fremmes bedre gennem de enkelte Videnskabsmænds systematisk gennemførte Undersøgelser end gennem offentlig Diskussion paa Kongresser. Men iøvrigt maa det bestemt fremhæves, at Foreningens nærmest kriminalpolitiske Drøftelser utvivlsomt har haft en overordentlig — inciterende og stimulerende — Betydning for det Opsving, som det kriminalætiologiske Studium siden dens Stiftelse har taget, baaret frem væsentlig af Mænd, der staar den internationale Kriminalistforening nær. Ved talrige Undersøgelser af Alderens, Racens, Aarstidernes, Alkoholens, Degenerationens, Kornpriernes, Arbejdsforholdenes etc. etc. Indflydelse paa Kriminalitetens Udbredelse — Spørgsmaal, for hvilke Interessen for en stor Del er vakt gennem de kriminalpolitiske Drøftelser i Foreningen — er en vigtig, om end kun beskednen første Begyndelse gjort til Erkendelsen af Forbrydelsens Aarsager. At samle og lede dette Arbejde efter en fast Plan, at understøtte det gennem Fremskaffelse af alt det Oplysningsmateriale, som Foreningen i Kraft af sin Autoritet lettere end den enkelte kan tilvejebringe, vil være en naturlig Opgave for denne, som den maa tage op, hvis den skal blive sit Program tro, og som den vel ogsaa kan ventes at ville sætte sin Kraft ind paa, naar det nu i næsten alle Lande paabegyndte strafferetlige Reformarbejde er afsluttet. Da vil den Ro komme over Sindene, som er en Forudsætning for et systematisk Studium af Forbrydelsens Aarsager og derved for Tilvejebringelsen af Grundlaget for den næste gennemgribende Reform af Straffelovgivningen.

C. Vender vi os da til de nærmest kriminalpolitiske Spørgsmaal, der har dannet Tyngdepunktet i Foreningens Drøftelser, er det naturligst først at omtale de Problemer, der saa at sige ligger paa Grænsen mellem det lige berørte Spørgsmaal om Forbrydelsens Aarsager og de rene kriminalpolitiske Spørgsmaal.

1. Til denne Gruppe kan henføres følgende Emner:

a. Børne- og Ungdomskriminaliteten.

Blandt de Fænomener, der særlig havde aabnet Blikket for de hidtil fulgte strafferetlige Metoders mindre gunstige Resultater og derved bidraget til den Bevægelse, der førte til Dannelsen af den int. krim. Forening, var et af de mest iøjnefaldende Børne- og Ungdomskriminalitetens uhyre Vækst i Slutningen af forrige Aarhundrede. Det er da kun naturligt, at Foreningen straks tog dette Spørgsmaal op til Behandling og har ofret det en fortsat Interesse, der har været af afgørende Betydning for den Hurtighed, med hvilken gennemgribende Reformen paa dette Omraade er blevet gennemførte i næsten alle Lande. Spørgsmaalet om Behandlingen af forbryderske og forsømte Børn og unge Mennesker stod paa Dagsordenen for Foreningens første Kongres. Det naaede dog først paa den næste Kongres (Bern 1890) at komme til Behandling paa Grundlag af en Række Rapporter af Getz, v. Jagemann, Foinitzki m. fl.*). Senere har Spørgsmaalet været Genstand for indgaaende Behandling dels indenfor forskellige Landsgrupper**), dels paany paa Kongresserne i Antwerpen (1894) og Lissabon (1897)***). Medens det vilde føre for vidt i Enkeltheder at gøre Rede for disse Forhandlinger, skal det her fremhæves, at man allerede fra første Færd pegede paa de Synspunkter, der har været de ledende for hele Reformbevægelsen paa dette Omraade, nemlig, *at* den kriminelle Lavalder burde sættes op til mindst 14 Aar, *at* ogsaa Personer over denne Alder bør kunne fritages for Straf og i Stedet derfor undergives Forsorg (Tvangsopdragelse), *at* det afgørende for Valget mel-

*) Bulletin I. S. 57, 75, 81, 109; II. S. 45; jfr. om Forhandlingerne I. e. II. S. 223 flg.

**) Jfr. for Tyskland Zeitschr. f. d. ges. Strafrw. XI. Beilageheft; XIII. S. 741 flg.

***) Bulletin V. S. 59 flg., 140 flg., 175 flg.; VI. S. 276 flg., 309 flg., 399 flg., 404 flg., 520 flg.

lem Straf eller Forsorg ikke er, om paagældende har Indsigt i Handlingens Strafbarhed (Discernement), men hans almindelige Modenhed og den tilstedeværende Trang til yderligere Opdragelse, og *at* Tvangsopdragelse kan anvendes ikke blot overfor forbryderske Børn og unge Mennesker, men ogsaa overfor dem, som paa Grund af Vanrøgt er udsat for moralsk Fordærvelse.

b. De formindsket tilregnelige.

Spørgsmaalet om Behandlingen af de »formindsket tilregnelige« eller rettere de aandelige Undermaalere blev først forholdsvis sent inddraget under Foreningens Droftelser. Det behandlede først i den tyske Landsgruppe (1903 og 1904) paa Grundlag af en Række Forarbejder af Delbrück, v. Liszt, Oetker m. fl. *), derefter i den franske Landsgruppe (1904 og 1905)**) og endelig paa Kongressen i Hamburg (1905)***). For Hovedtrækkene i disse Forhandlinger har jeg tidligere andetsteds †) gjort Rede. Her skal jeg blot fremhæve, at om der end, navnlig i Tyskland, til en Begyndelse herskede nogen Uklarhed og Usikkerhed med Hensyn til visse ledende Synspunkter, naaede man dog efterhaanden til en ret almindelig Anerkendelse af en Række Grundsætninger, hvis Rigtighed ogsaa de paafølgende Aars videnskabelige og legislative Diskussion har bekræftet. Dette gælder saaledes den Erkendelse, at der ved Spørgsmaalet om Behandlingsmaaden maa skelnes mellem de mere forbigaaende sjælelige Uligevægtstilstande (Rus, Affekt m. m.) og de kroniske eller dog varige, sygeligt betingede, sjælelige Defekter, at det navnlig er ved de sidste, at der er Trang til særlig Behandling, og at denne ikke som Regel bør bestaa i en Afkortning af Straffen, men dels i Modifikationer i

*) Jfr. Bulletin XI. S. 593 flg., 637 flg.; XII. S. 58 flg., 265 flg.

***) Jfr. Revue pénitentiaire 1905 S. 43 flg., 186 flg., 313 flg., 474 flg.

****) Bulletin XIII. S. 471 flg., jfr. S. 631 flg.

†) Torp: Om den saakaldte formindskede Tilregnelighed, særlig S. 37 flg.

Straffuldbyrdelsen, dels og navnlig deri, at Sikkerhedsforanstaltninger i stort Omfang træder i Stedet for Straf. Om der end til Løsningen af dette Problem, der i de sidste 10 Aar har spillet en saa fremtrædende Rolle i den kriminalistiske Diskussion, er ydet vægtige Bidrag ogsaa fra anden Side, har Drøftelserne saavel i Landsgrupperne som paa Kongressen i Hamburg dog, navnlig gennem Samarbejdet mellem Læger og Jurister, haft afgørende Betydning for det Omfang, i hvilket helt nye Synsmaader har formaaet at vinde saa at sige almindelig Anerkendelse.

c. De forskellige Forbrydertyper og deres Behandling.

Dette Problem har mere end noget andet i forskellige Repriser beskæftiget Foreningen fra dens første Dag indtil Nutiden. Udgangspunktet dannede det allerede paa den første Kongres (Bruxelles 1889) behandlede Spørgsmaal om Manglerne ved de gældende Lovgivningers Behandling af Recidivisterne. Til en definitiv Behandling af dette Spørgsmaal var Tiden sikkert ikke moden, allerede fordi man saa ganske mangede en brugbar Tilbagefaldsstatistik. — Det var denne Erkendelse, der et Par Aar senere foranledigede Foreningen til at optage det tidligere omtalte Arbejde for Tilvejebringelsen af en paa rigtige Metoder opbygget Tilbagefaldsstatistik. — Saavel Forarbejderne *) som Forhandlingerne **) viste da ogsaa, at der vel var Enighed om, at de gældende Gentagelsesregler er mangelfulde, men liden Klarhed over, hvorledes de bør reformeres. Men navnlig van Hamels Rapport, der væsentlig blev lagt til Grund ved Forhandlingerne, bidrog stærkt til at drage et helt andet Problem i Forgrunden, idet hans Kritik af de gældende Gentagelsesregler i første Linje var baseret paa, at disse ikke tager tilstrækkeligt Hensyn til Sondringen mellem den kroniske og den akute Kriminalitet og for den førstes Vedkom-

*) Bulletin I. S. 92 flg., 104 flg.

**) Bulletin I. S. 165 flg.

mende til Forskellen mellem de forbederlige og de uforbederlige. Ligeledes fremhævede han stærkt, at Recidivet hverken er et sikkert eller navnlig det eneste sikre Symptom for den forøgede Samfundsfare, som den kroniske Kriminalitet frembyder, idet, navnlig hvor Forbrydelsen drives professionelt, ogsaa andre Omstændigheder, f. Eks. Begaelsen af en Række ensartede Forbrydelser uden mellemkommende Dom, kan berettige til at karakterisere den skyldige som Vane-forbryder. Det er derfor ganske naturligt, at Forhandlingerne paa de næste Kongresser (Bern 1890, Kristiania 1891) drejede ind paa dette Spor. Paa Kongressen i Bern drøftedes i sin Almindelighed Spørgsmaalet, om Kategorien »uforbederlige« eksisterer, og hvorledes disse Forbrydere bør behandles. Begge Indledernes Rapporter *) forudsætter, at der, selv om man, bortset fra sindssyge og visse stærkt aandeligt defekte Individuer, maaske ikke med absolut Sikkerhed kan konstatere Uforbederlighed, dog, navnlig blandt de arveligt belastede og de professionelle Forbrydere, gives et betydeligt Antal, hvor Udsigten til Forbedring er saa minimal, at det er berettiget at betegne dem som praktisk talt uforbederlige. Betingelse herfor maa det dog altid være, at der foreligger en Række Recidiver. Behandlingen maa gaa ud paa Uskadeliggørelse gennem Frihedsberøvelse — i Arbejdsanstalter eller Strafanstalter — paa Livstid eller ubestemt Tid med Adgang til betinget Løsladelse, hvis de skønnes ikke længere at være farlige. — Forhandlingerne viste ret stor Uenighed angaaende Berettigelsen af overhovedet at tale om »uforbederlige«, og de med ringe Majoritet vedtagne Resolutioner var ret vage.

Paa Kongressen i Kristiania **) søgte man ad nye Veje at komme Problemets Løsning nærmere ved at rette Undersøgelsen paa, om det lader sig konstatere, hvilke Forbrydelser de saakaldte uforbederlige fortrinsvis begaar, og om

*) Bulletin II. S. 64 flg. (v. Lilienthal), 83 flg. (Leveillé), jfr. om Forhandlingerne S. 96 flg., 116 flg.

**) Bulletin III. S. 287, 295 flg.

Recidivet hos dem regelmæssig bestaar i Forbrydelser af samme eller af forskellig Art. Her maatte særlig Tilbagefaldsstatistikens Mangler vise sig. Det kunde vel konstateres, at f. Eks. Berigelsesforbrydelserne, særlig Tyveri, viser en meget høj Tilbagefaldsprocent, men Hovedresultatet af Forhandlingerne blev det oftere omtalte Krav om en forbedret Tilbagefaldsstatistik. — Tillige havde man tangeret Spørgsmaalet om Anvendelsen af (absolut eller relativt) ubestemte Straffedomme overfor de uforbederlige. Dette Spørgsmaal blev da Genstand for Forhandling paa den næste Kongres (Paris 1893). Af de to Referenter, hvis Betænkninger lagdes til Grund, traadte van Hamel *) stærkt i Skranken for Anvendelsen af ubestemte Straffedomme overfor farlige uforbederlige (ø: saadanne, hos hvilke Muligheden for Forbedring er ganske minimal), idet han nærmere præciserede Betingelserne for Institutets Anvendelse og de Garantier mod vilkaarlig Behandling, der burde skabes, medens Prins **) vel vilde anerkende, at den ubestemte Dom kunde være paa sin Plads overfor unge og Førstegangs-Forbrydere, men ubetinget fraraadede dens Anvendelse overfor den egentlige store Kriminalitet, særlig Recidivisterne. Forhandlingerne ***) viste en meget delt Stemning, idet forskellige Talere nærede Betæneligheder saavel overfor Begrebet uforbederlige Forbrydere som overfor Anvendelsen af ubestemte Straffedomme paa disse. Det vedtoges at fortsætte Forhandlingerne paa den næste Kongres (Antwerpen 1894). I Tilslutning til de af Gautier og Prins afgivne Betænkninger †) syntes vel alle her at være enige om, at ubestemte Straffedomme har deres Berettigelse overfor visse unge Forbrydere, arbejdsuvillige Løsgængere, Alkoholister og abnorme, medens Meningerne om deres Anvendelse særlig overfor

*) Bulletin IV. S. 265 flg.

**) Bulletin IV. S. 287 flg.

***) Bulletin IV. S. 366 flg.

†) Bulletin V. S. 62 flg., 76 flg.; jfr. om Forhandlingerne S. 213 flg., 260 flg.

de uforbederlige (farlige Recidivister) var saa delte, at man fandt det rigtigt at slutte Forhandlingerne uden Afstemning.

Med dette nærmest negative Resultat syntes Behandlingen af disse Spørgsmaal afsluttet — imidlertid blot for at genopstaa i en ny Iklædning. — Allerede under de tidligere Forhandlinger var Kategorien »almenfarlige Forbrydere« gentagne Gange bragt ind i Diskussionen, snart som nærmest synonym med »de uforbederlige«, snart som en Varietet indenfor denne Gruppe. Imidlertid viste Kriminalstatistiken stadig tydeligere, at Tilvæksten i Kriminaliteten væsentlig beroede paa en stigende Koncentration eller Lokalisation af Forbrydelserne, idet den navnlig skyldtes en bestemt Kreds, der ved sit fortsatte, af den stedfindende Straffuldbyrdelse tilsyneladende ganske upaavirkede, Recidiv blev en stadig voksende Fare for Retssikkerheden. Og i Forbindelse hermed var, ikke mindst under Indflydelse af det fra Prins stammende Slagord »la défense sociale«, Kravet om Samfundets Beskyttelse mod denne Kreds af farlige Personer draget i Forgrunden som Retshaandhævelsens Hovedopgave ved Kriminalitetens Bekæmpelse. Det fremhævedes herunder stærkt, at man først og fremmest bør modarbejde dens Vækst ved rent forebyggende Foranstaltninger — sociale Reformér, der fjerner eller formindsker Forbrydelsens Aarsager, samt en udstrakt Forsorgsvirksomhed (assistance, patronnage, probation) —, men paa den anden Side overfor den samfundsfarlige Kriminalitet bør anvende skarp Repression, om fornødent Uskadeliggørelse (élimination). Det var da kun et naturligt Led i denne Udvikling, at Kongressen i Hamburg (1905) som 2. Punkt paa Dagsordenen havde det Spørgsmaal: Hvorledes kan for visse Kategorier af Recidivister Begrebet »Gerningsmandens Almenfarlighed« sættes i Stedet for det hidtil allfor udelukkende anvendte Begreb »den forbryderske Gerning«? Formuleringen var ikke særlig smuk, men efterlod næppe Tvivl om Meningen. Der forelaa tre Forhandlingsgrundlag (Prins, Du-

pont, Jaspar)*). De var alle enige om, at det er en Fejl ved det herskende System, at man ogsaa overfor de stadig tilbagefaldende ved Bedømmelsen lægger altfor stærk Vægt paa den sidste foreliggende Forbrydelse som isoleret Faktum og derved gennemgaaende kommer til altfor kortvarige og derfor virkningsløse Straffe. I Lighed med, hvad man næsten overalt er ført ind paa ved Behandlingen af de unge, de defekte, Alkoholister og Vagabonder, bør man ogsaa ved de stadig upaavirkede — og farlige — Recidivister lægge Vægten mindre paa den til Bedømmelse foreliggende sidste Forbrydelse end paa hele Personens Tilstand, bedømt efter hans Naturel og hele Forhistorie. Med andre Ord: Behandlingen bør mere tage Sigte paa Forbryderen, saaledes som han er (dokumenteret bl. a. ved hans Recidiver), end paa, hvad han har gjort. Den bør — her er Udtalelserne navnlig hos Jaspar ikke helt klare — bestaa i en langvarig Frihedsberøvelse, eventuelt paa ubestemt Tid, med Adgang til betinget Løsladelse, med energisk gennemført Arbejdstvang, men iøvrigt med det lempeligst mulige Regime og i Reglen uden Isolering.

Forhandlingerne**), der fra først af blev betegnede som kun bestemte til foreløbig Orientering i Spørgsmaalet, viste i det hele stærk Tilslutning til Indledernes Standpunkt, men dog ogsaa Divergenser af Betydning. Nogle vilde gaa videre, idet de hævdede, at en *état dangereux* kan foreligge og vil kunne konstateres ogsaa uden Recidiv, hvorfor de ikke vilde have dette gjort til ufravigelig Betingelse for Anvendelsen af den paa de almenfarlige Forbrydere beregnede særlige Behandling. Enkelte ansaa det omvendt for nødvendigt ved Siden af Recidivet at kræve yderligere objektive Kriterier, altsaa for saa vidt ikke at nøjes med almindelige Angivelser som »almenfarlig«, »professionel« Forbryder o. l. Man enedes sluttelig om at henvise Spørgsmaalet til fornyet Behandling paa næste Kongres.

*) Bulletin XIII. S. 78 flg., 85 flg., 92 flg.

**) Bulletin XIII. S. 426 flg.

Paa Kongressen i Hamburg havde Frankrig og Rusland saa at sige ikke været repræsenterede. Det skulde snart vise sig, at Oppositionen netop kom fra disse Lande, fra Rusland, der endnu næppe har begyndt at vikle sig ud af det absolutistiske Autokratis Jernhaand, og hvor den personlige Frihed derfor føles som en saare skrøbelig og usikker Erhvervelse, fra Frankrig, hvor det sidste Aarhundredes mange politiske Omvæltninger ligeledes, om end i mindre Grad, har rystet Tilliden til, at Statsmagten ubetinget vil respektere den i Menneskerettighedernes Erklæring af 1789 proklamerede personlige Frihed. Fra disse Landes Repræsentanter rejstes som sagt Betænelighederne, netop i den personlige Friheds Navn. De kom til Orde allerede ved det i 1909 i Amsterdam afholdte udvidede Bestyrelsesmøde, der skulde fikse Programmet for den næste Kongres. Til et af v. Liszt paa Grundlag af den i Hamburg fattede Beslutning udarbejdet Resumé knyttede Garçon en Betænkning, der stærkt understregede Nødvendigheden af i selve Loven at præcisere saavel Betingelserne for som Omfanget af de Sikkerheds- eller andre særlige Foranstaltninger — hvis Nødvendighed overfor visse Kategorier af samfundsfarlige Forbrydere ogsaa han erkendte — saa skarpt, at derved den personlige Frihed behørigt garanteredes *). Og endnu skarpere kom disse Betæneligheder til Orde ved Kongressen i Bruxelles (1910). De understregedes stærkt i de to af Garçon og Nabokoff udarbejdede Forhandlingsgrundlag **), der nærmest maatte vække den Forestilling, at der her bestod en uløselig Modsætning. Forhandlingerne ***) viste imidlertid, at det mere drejede sig om en Divergens i det teoretiske Udgangspunkt og i Formuleringen end om en uløselig Uoverensstemmelse i Realiteten. Det viste sig først, at alle var enige om, at visse ufravigelige Betingelser for Anvendelsen af de særlige Foranstaltninger, altsaa for Antagelsen af en

*) Bulletin XVI. S. 356 flg., 370 flg., 463 flg.

**) Bulletin XVII. S. 185 flg., 324 flg.

***) Bulletin XVII. S. 423 flg.

»état dangereux«, bør skarpt fastslaaes i selve Loven; og der var endvidere paa det nærmeste Enighed om, at gentaget Recidiv af en vis Betydning maa være en saadan ufravigelig Betingelse, for saa vidt Gerningsmanden ikke hører til de Kategorier, ved hvilke man allerede nu i større eller mindre Omfang anvender præventive Forholdsregler i Stedet for Straf — de unge, de abnorme, Drankere og Vagabonder. Endelig syntes ogsaa de fra visse Sider fremhævede Betæneligheder overfor Anvendelsen af Foranstaltninger af ubestemt Varighed at være svundne efter de indgaaende Redegørelser navnlig af v. Liszt og Prins. Og man vedtog slutte­lig enstemmigt følgende Udtalelse: »Der bør ved Lov indføres særlige Sikkerhedsforanstaltninger til Beskyttelse af Samfundet mod Forbrydere, som, være sig paa Grund af deres Tilbagefald, deres almindelige Livsførelse, nærmere bestemt i Loven, eller nedarvede eller andre personlige, gennem Begaelsen af en Forbrydelse manifesterede, Egenskaber, maa betegnes som samfundsfarlige« — hvorhos det overdroges Foreningens Bestyrelse at lade udarbejde detail­lerede Forslag til Løsning af denne Opgave og fremlægge dem til Drøftelse paa næste Kongres, altsaa den, som til Sommer afholdes i København. Med dette for Øje vedtog Bestyrelsen paa et Møde i Paris i Fjor et udførlig specialiseret Program *) for Udarbejdelsen af disse Forslag og overdrog til Nabokoff (St. Petersborg), Garraud (Lyon) og Cornateano (Bukarest) at afgive Betænkninger paa dette Grundlag. Det tør da haabes, at Kongressen i København vil kunne give en endelig Besvarelse af dette Spørgsmaal, der saa længe har staaet som en af Foreningens Hovedopgaver.

2. Af kriminalpolitiske Spørgsmaal nærmest vedrørende Penologien er det navnlig Spørgsmaalet om de korte Frihedsstraffe og Erstatningen for disse, som har beskæftiget Foreningen.

a. Under Hensyn til den næsten enstemmige Fordømmelse, som den overordentlig udstrakte Anvendelse af de

*) Bulletin XIX. S. 348 flg.

korte Frihedsstraffe, der længe var og til Dels endnu er typisk for vor Tids Strafferetspleje, overalt har været Genstand for, er det kun naturligt, at dette Spørgsmaal straks kom paa Dagsordenen for Foreningens første Møde (Bruxelles 1889)*). Da imidlertid alle paa Forhaand var enige om at fordømme den herskende udstrakte Anvendelse af de korte Frihedsstraffe, er det endvidere naturligt, at Diskussionen straks drejede ind paa Spørgsmaalet om, hvad der kan træde i Stedet for disse. Det blev da ogsaa disse Surrogater, hvis Behandling paa en Række følgende Møder traadte i Forgrunden. At korte Frihedsstraffe ikke helt kan undværes, blev dog straks fra flere Sider hævdet, og derved førtes man ogsaa ind paa det Spørgsmaal, om de gennem Skærpeder af Fulldbyrdelsen eller paa anden Maade kunde gøres mere virkningsfulde. Efter at dette Spørgsmaal var blevet drøftet paa den tyske Landsgruppes Møde i Halle (1891), blev det paa Grundlag af en Række Betænkninger **) indgaaende behandlet paa Kongressen i Antwerpen (1894)***). Der viste sig, dog ikke uden Modsigelse, Stemning for Indførelse af Skærpeder ved Udtaaelsen, navnlig af korte Frihedsstraffe, men udtaltes samtidig Haab om, at Gennemførelsen af sociale Reformers snart maatte overflødigøre deres Anvendelse. Nogen Resolution blev ikke vedtaget, og Spørgsmaalet har ikke senere været rejst paany.

b. Blandt de Forholdsregler, der er bragt i Forslag som egnede til delvis at erstatte Anvendelsen af de korte Frihedsstraffe, maa særlig fremhæves den betingede Straffedom. Den til Grund for denne liggende Tanke var — om end i en noget anden Form — allerede tidligere realiseret i nogle nordamerikanske Stater og i 1887 i England, hvorhos Institutet i 1888 var indført i Belgien. For saa vidt kan Foreningen ikke tillægge sig Paterniteten til denne Reform. Men Foreningen har lige fra sin Stiftelse omfattet den med en

*) Bulletin I. S. 44 flg., 52 flg., 157 flg.

**) Bulletin V. S. 85, 95, 99, 105, 195.

***) Bulletin V. S. 234 flg.

saadan Interesse, samlet et saa betydeligt Materiale til Belysning af den og øvet en saa mægtig Propaganda for dens almindelige Anerkendelse, at den med Rette kan regne sig dens ustandselige Sejrsgang gennem Landene til Ære. Allerede paa sin første Kongres vedtog den enstemmigt en Resolution, der anbefalede alle Landes Lovgivere at adoptere Principet i den betingede Domfældelse *). Senere er lignende Beslutninger fattede i en Række Landsgrupper samt paa Kongressen i St. Petersborg (1902); men dernæst har Foreningen gennem en lang Række Meddelelser, navnlig i de første 6 Aargange af sin Bulletin, men lejlighedsvis ogsaa senere **), søgt at holde Interessen for denne Reform levende ved at berette om dens successive Gennemførelse i en Række Lande og at gøre Rede for de ved Institutets Anvendelse indhøstede Erfaringer.

Som et andet Middel til at begrænse Anvendelsen af de korte Frihedsstraffe blev allerede ved de tidligere omtalte Forhandlinger paa Foreningens første Kongres særlig en udvidet Anvendelse af Bødestrafen fremhævet. Efter dernæst at have været drøftet paa den tyske Landsgruppes Møde i Halle (1891), blev Spørgsmaalet genoptaget paa Kongressen i Kristiania (1891). Det var her ikke blot den udvidede Anvendelse, men lige saa fuldt de lige saa paatrængende Reformers i Reglerne om denne Strafs Paaligning og Gennemførelse, der paa Grundlag af en overordentlig indgaaende og indholdsrig Betænkning (Rosenfeld, v. Liszt og v. Hippel)***)) blev Genstand for en interessant og frugtbringende Drøftelse †). Resultaterne af dette Arbejde, der ikke i nogen afgørende Grad er blevet modificeret ved nyere Undersøgelser, turde paa Grund af senere Drøftelser i vore hjem-

*) Bulletin I. S. 146 flg., 177 flg., jfr. om de af Prins og Lamasch afgivne Betænkninger sammest. S. 28 flg. og 34 flg.

***) Bulletin X. S. 296 flg., 302 flg.; XI. S. 220 flg.; XVII. S. 271 flg.; XVIII. S. 69 flg.

***)) Bulletin III. S. 135 flg.

†) Bulletin III. S. 237 flg., 307 flg.

lige Kriminalistforeninger være skandinaviske Læsere saa bekendte, at jeg ikke behøver at gøre nærmere Rede derfor. — Jeg skal blot tilføje, at man i Forbindelse med dette Spørgsmaal særlig har drøftet Muligheden af at erstatte den subsidiaire Fængselsstraf (Afsoningen) med Tvangsarbejde uden Frihedsberøvelse *). Trods principiel Enighed om det ønskelige i en saadan Reform tør man næppe paastaa, at det hidtil er lykkedes at anvise nogen sikker Vej til at komme ud over de dermed forbundne Vanskeligheder. Selv om Metoden i visse Tilfælde vil være praktikabel, tør man næppe regne med, at det ad denne Vej vil være muligt helt eller dog i væsentlig Grad at komme bort fra Afsoningen, hvor de andre og ganske sikkert virksommere Midler til at undgaa denne — rationel Fastsættelse af Bodens Størrelse, Hensstand, Adgang til Afdragsbetaling etc. — svigter.

3. Blandt de mange Emner fra mere spredte Felter, som Foreningen iøvrigt har optaget til Drøftelse, skal slutte­lig kort omtales nogle af de vigtigste.

Spørgsmaalet om Behandlingen af Tiggere og Løsgængere, der delvis ogsaa omfattes af det ovenfor under C. 1. c. omhandlede Problem og for saa vidt ogsaa er inddraget under Drøftelsen af dette, blev paa Kongressen i Paris (1893) gjort til Genstand for en selvstændig Behandling. Grundlaget dannede to Betænkninger af Robin og Drioux **), der stærkt understreger Forskellen mellem paa den ene Side de arbejdsudygtige eller ufrivilligt arbejdsløse og paa den anden Side de arbejdsu villige — altsaa praktisk talt de professionelle Tiggere og Løsgængere —, der alene bør være Genstand for Repression fra Samfundets Side. Forhandlingerne ***) fik navnlig Interesse gennem den belgiske Justitsminister Le Jeune's Redegørelse for det i Belgien indførte System, hvorefter de unge undergives Forsorgsopdragelse, Lejligheds-

*) Bulletin I. S. 45 flg.; II. S. 53 flg., 76 flg.; III. S. 204 flg., 243 o. fl. St.

**) Bulletin IV. S. 342 flg., 347 flg.

***) Bulletin IV. S. 376 flg.

Tiggere og Vagabonder anbringes i en særlig Anstalt, hvor de efter Evne oplæres i et for dem passende Arbejde, medens de vanemæssige Tiggere og Løsgængere, til hvis Identificering et særligt, hurtigt virkende System er indrettet, anbringes i en Tvangsarbejdsanstalt fra 2 til 7 Aar. Senere er Spørgsmaalet bl. a. to Gange blevet behandlet i den tyske Landsgruppe paa Grundlag af Betænkninger af v. Hippel, Tysklands Specialist paa dette Omraade. Om Resultatet maa jeg henvide til Beretningerne *).

Paa Kongressen i Hamburg behandledes paa Grundlag af en Række meget indgaaende Betænkninger (Lindenau, Hopff, Feuilloley, Honorat)**) Spørgsmaalet om Midlerne til Bekæmpelse af den internationale Kriminalitet. Der var Enighed om, at der ved alle Hovedstæders Politimyndigheder bør dannes Centralorganer, som samler og udveksler alle Oplysninger om den internationale Kriminalitet og umiddelbart (altsaa uden diplomatisk Mellekomst) træder i Forbindelse med hverandre. En hertil sigtende Resolution vedtoges, ligesom det overdroges Bestyrelsen at foranledige en international Konference sammenkaldt for at forberede en international Konvention til Bekæmpelse af internationale Forbrydelser ***). I ret nær Forbindelse hermed staar det paa Kongressen i Bruxelles (1910) behandlede Emne: International Reglementering af Forbryderes Udlevering †). Ogsaa her vedtoges det at paalægge Bestyrelsen at foretage, hvad den skønner hensigtsmæssigt for at bevæge en af de interesserede Regeringer til at tage Initiativet til Tilvejebringelse af fælles Udleveringsregler.

Endnu skal nævnes, at Foreningen paa flere Møder har behandlet Spørgsmaalet om Bekæmpelse af den hvide Slave-

*) Zeitschr. f. d. ges. Strafrechtsw. XIII. S. 810 flg.; Bulletin V. S. 377, 379, 392 flg.

***) Bulletin XIII. S. 192 flg., 206 flg., 247 flg., 260 flg.

***) Bulletin XIII. S. 370—425.

†) Bulletin XVII. S. 533 flg.

handel *) samt paa Kongressen i Hamborg Spørgsmaalet om Rehabilitation **) ***).

III. Spørger man endelig, hvilken Indflydelse Foreningens Virksomhed har udøvet paa den strafferetlige Udvikling i de forløbne 25 Aar, er det naturligt først at dvæle ved de haandgribelige Resultater, der foreligger i Form af gennemførte eller i de mange nye Straffelovsforslag foreslaede Reforme. Af Hensyn til Pladsen kan der her kun være Tale om en ganske summarisk Fremhævelse af enkelte Hovedpunkter, hvorefter det til Slut er naturligt at gøre et Par ganske korte Bemærkninger om Indflydelsen paa den almindelige videnskabelige Opfattelse.

1. Blandt de gennem Lovgivningen eller administrativt gennemførte Reforme, til hvilke Foreningens Virksomhed maa antages at have givet Stødet eller dog har været kende- ligt medvirkende, kan foruden den tidligere omtalte Refor- mering af en Række Landes Kriminalstatistik først nævnes den i et stort Antal Lande gennemførte væsentlig ændrede Behandling af Ungdomskriminaliteten gennem Forhøjelse af den kriminelle Lavalder, Afskaffelse af det tidligere for Straf- barheden afgørende Kriterium, Indsigt i Handlingens Straf- barhed (discernement) og en stærkt udvidet Anvendelse af Forsorg (Tvangsopdragelse) dels i Stedet for Straf, dels som rent forebyggende Foranstaltning overfor forsømte, men endnu ikke forbryderske Børn. Ogsaa den i flere Lande indførte Ordning med særlige Børne- eller Ungdomsdom- stole og Ansættelse af probation officers ell. lign. skyldes væsentlig de paagældende Landsgruppers Initiativ. Hvor disse Reforme ikke er fuldt gennemførte, staar de i Reglen paa Dørtærskelen. Det samme gælder den betingede Straffe-

---

*) Bulletin VIII. S. 163 flg., 202 flg., 346 flg.; X. S. 365 flg.; XI. S. 239 flg.

**) Bulletin XIII. S. 102, 124, 141, 145, 547—86.

***) Naar jeg i det foregaaende saa at sige ikke har omtalt det særlig i de skandinaviske Afdelinger af Kriminalistforeningen udførte Arbejde, skyldes det, at jeg forudsætter, at dette er Tidsskriftets Læsere bekendt.

dom i de Lande, hvor den, som i Tyskland, endnu ikke er indført *). Her kan ogsaa nævnes de i flere Lande gennemførte **) og i mange flere paa Dagsordenen staaende Reformers i Frihedsstraffene, særlig de korte Frihedsstraffe.

2. Paa langt flere Omraader bærer de i en Række Lande (Schweiz, Tyskland, Østerrig, Danmark m. fl.) fremkomne nyere Straffelovsforslag tydeligt Præg af Foreningens Virksomhed. I særlig Grad gælder dette det schweiziske Udkast; men ogsaa de andre, skønt gennemgaaende af højst konservativt Ophav, aflægger paa mange Punkter Vidnesbyrd om, at det af den internationale Kriminalistforening gjorte Arbejde ikke er gaaet sporløst hen. En Paavisning deraf i Enkeltheder kan ikke finde Sted her. Men et Gennemsyn blot af Kapitlerne om Straffene, Sikkerhedsforanstaltninger og Straffens Bestemmelse vil vise, hvorledes navnlig den af Foreningen saa stærkt fremdragne Nødvendighed af at bestemme Samfundets Reaktion overfor Forbrydelsen ikke alene efter den konkrete Forbrydelses Art og Grovhed, men tillige efter, hvilken Kategori af Forbrydere Gerningsmanden tilhører, har givet sig mere eller mindre udprægede og vellykkede Udtryk. I saa Henseende kan nævnes Bestemmelser om særlige Ungdomsfængsler og i det hele særlig Behandling af unge Forbrydere, nye særlige Foranstaltninger overfor formindsket tilregnelige og Vanedrankere og paa den anden Side overfor uforbederlige — eller dog upaaavirkede og derfor farlige — Recidivister, overfor professionelle Forbrydere og overfor vanemæssige Tiggere og Løsgængere ***). Et andet Omraade, hvor Foreningens Virksomhed har sat sig mere eller mindre tydelige Spor i Udkastene, er de ændrede Regler om Bødestrafen.

*) Jfr. bl. a. tysk Straffelovsudkast §§ 38—41, 68—70.

**) Jfr. bl. a. dansk Straffelovstillæg §§ 8, 10—14; svensk Lov 22. Juni 1906.

***) Jfr. bl. a. tysk Udk. §§ 42, 43, 63, 65, 70, 88, 89; schweiz. Udk. Artt. 11—18, 31, 32, 33, 55; østerrigsk Udk. §§ 36—38, 53, 55, 57, 63, 64, dansk Udk. §§ 35, 45, 50, 56, 84, 85, 87, 324—27.

3. At og hvorledes Foreningens Virksomhed har paa-
 virket den videnskabelige Opfattelse og, man kan sige, hele
 den almindelige Opinion og derigennem ogsaa den praktiske
 Retsudøvelse, lader sig selvfølgelig ikke i Enkeltheder paa-
 vise. Det bliver overhovedet altid og med Nødvendighed no-
 get af en Trossag. Thi hvor uomtvistelig den Udvikling,
 man kan godt sige det Omslag, i det almindelige Syn paa
 de strafferetlige Spørgsmaal, der er foregaaet i de sidste 25
 Aar, end er for enhver, der stadigt og opmærksomt har fulgt
 denne Bevægelse, lader det sig selvfølgelig aldrig eksakt godt-
 gøre, hvilken Andel Foreningens Virksomhed har haft deri,
 med andre Ord i hvilket Omfang denne Udvikling vilde have
 fundet Sted uafhængigt af Foreningens Eksistens. Betragter
 man imidlertid med Omhu de sidste Aartiers strafferetlige
 eller rettere kriminalistiske Litteratur, som den fremtræder
 i større Værker og utallige Tidsskriftsafhandlinger, vil man
 næppe kunne frigøre sig for det Indtryk, at de Mænd, hvis
 Arbejder har baaret denne Udvikling, i en iøjnefaldende
 Grad er de samme, som har været ledende indenfor For-
 eningen eller dens enkelte Landsgrupper, og at der ofte be-
 staar et tydeligt tidsmæssigt Sammenhæng mellem vigtige
 Spørgsmaals Drøftelse i Foreningen og deres mere intense
 Behandling i Litteraturen. Det er derfor næppe for dristigt
 at paastaa, at Foreningen i alt Fald har haft Betydning som
 en samlende og inciterende Faktor i denne Udvikling, og at
 den mægtigt har bidraget til at udbrede og fæstne nye Syns-
 punkter, nye Opfattelser af Maal og Midler for Samfundets
 Virksomhed til Kriminalitetens Bekæmpelse.

Det tør da haabes, at den skandinaviske Almenhed og
 særlig alle kriminalistisk interesserede vil omfatte Forenin-
 gens forestaaende Kongres i København med Opmærksom-
 hed og give den den Tilslutning, som den efter Foreningens
 tidligere Virksomhed og de til Behandling foreliggende Em-
 ners Vigtighed har Krav paa.

Carl Krohne.

Den 19 Februari 1913 afled juris hedersdoktorn, riddaren af järnkorset Carl Krohne, den preussiska fångvårdens nestor och främste man.

Hans ämbets titel var Verkligt geheime öfverregeringsråd och föredragande råd i inrikesministeriet. Han var där »referent« för fångvårdsärenden. För världen var han kort och godt D:r Krohne. Detta namn och denna korta titel säga tillräckligt för enhver, som något satt sig in i fångvårdslitteraturen, för enhver, hvars vägar fört honom in i kretsar, där straffrättsfrågor och verkställigheten af straff varit talets föremål. D:r Krohne åberopades så gärna såsom auktoritet.

Den preussiska fångvårdsreformen är yngre än många andra länders. Hvad tidigare E. C. Wines var för Amerikas förenta stater och John Howard för England, detsamma var i mycket D:r Krohne för Preussen. Han hade visserligen där sina föregångare: en Wichern, en Illing; och åtskilligt fanns för honom färdigt att hämta från föregångsländerna på fångvårdens område. Men storhet ligger ej blott i gifvandet af nya omhvälfvande uppslag, utan äfven i kraften att i trots af mötande motstånd och befintliga svårigheter genomföra hvad man anser godt af det, som redan på andra håll vunnit insteg.

D:r Krohne har lyckats bringa till kraftig och lycklig utveckling inom eget land ett i många hänseenden framstående fångvårdssystem. Att detsamma ännu ej hunnit

tillfullo genomföras och att i vissa delar kvarstå i ögonen fallande brister beror icke af honom, utan äger bestånd i trots af hans bemödanden.

Carl Krohne föddes den 10 December 1836 i Hannover, där fadern var kyrkoherde på landsbygden. Efter det han genomgått gymnasiet i Göttingen, bestämdes han helt naturligt att följa faderns bana, den prästerliga, och studerade för den skull så väl i Göttingen som ock i Jena de teologiska vetenskaperna. Då han ägde särskild håg för att undervisa och brann af lust at komma de unga nära, att få arbeta på deras karaktärsutbildning, dana personligheter, valde han efter afslutade studier med glädje lärarens kall. Han verkade såsom sådan vid realgymnasiet i Oldenburg. Själf har han berättat, hurusom han här af läroverkets föreståndare Tyebo Mommsen fick sin pädagogiska handledning. »Ve den lärare, omtalar han, som icke noga kände hvarje lärjunge och icke kunde ge klart besked, hvarför han behandlade den ena pojken så och den andra så.« Men i alla länder går det prästerna lätt på det viset, att söka de sig in på en väg, som ej direkt är den kyrkliga, så kallar snart Kyrkan sin tjänare åter. Och så gjorde hon äfven med den unge Krohne. Säkerligen har han på äldre dagar välsignat det steg, han sålunda tvingades med tungt hjärta att taga, då han från sin skola gick ut i det Oldenburgska landets bygder att verka sin prästerliga gärning bland sjöstadens skeppare, industriortens fabriksarbetare, hedmarkernas bondebefolkning. Ty det var på detta sätt han lärde känna de klasser af folket, ur hvilka lifvets hårdhet tager mängden af dem, som knyta handen mot lagen och af lagen dömas. Lifvet i skilda trakter bland de djupa lagren gaf ock den praktiska blicken för arbetarens behof och för hvad armar kunna göra af en försummad jord. Till sin blifvande lifs-

uppgift bar han från denna »hjälpprästens« tid med sig den erfarenhet, som gjorde det för honom naturligt att rätta sina åtgärder ej efter dröm och teori utan efter lämplighetens kraf.

Omständigheterna förde honom till sist under dessa år till befattningen såsom prästerligt biträde vid det Oldenburgska fängelset Vechta, där nya idéer på straffverkställighetens område redan börjat tillämpas. Landets storhertig var intresserad af dithörande frågor och följde med uppmärksamhet, huru det straffsystem verkade, hvilket här såsom vid en försöksanstalt genomförts. Philadelphia fängelsets principer om fångarnas hållande i enrum kombinerades med det irländska progressivsystemet. Dr Krohne berättar, hurusom storhertigen emellanåt kom till fängelset, gick från cell till cell och blef uppbragt, om direktören eller predikanten icke kunde upplysa om hvarje fånges egenskaper. Sålunda lärde sig Krohne att se till personen och icke endast till brottet. »Hos hvarje människa,« säger han, »hon må vara än så djupt sjunken, finns dock alltid en gnista af det gudomliga.«

Emellertid var ännu ej den tid kommen, då Krohne skulle få för lifvet ägna sig åt fångvårdens sak. Orosdagarna bröto in öfver det tyska landet.

Efter kriget med Danmark började Preussen och Österrike strida om rofvet; öfriga tyska stater inblandades; tyska förbundet upplöstes. Folken kallades i vapen, och Krohne bestämde till fältpredikant vid den oldenburgska armén. Här tjänstgjorde han under 1866-års krig på Preussens sida, tills detta land efter Königgrätz och Langensalza med sig införlifvat Krohnes fädernesland Hannover. Sedan lugnet för en tid inträdt, fick visserligen Krohne återgå till fängelseprästens tjänst i Vechta; men redan 1868 måste han på storhertigens bud utbyta densamma mot anställningen såsom fördelningspastor vid oldenburgska hären, hvarmed han dock kunde förena

predikantsysslan vid ett litet häkte i landets hufvudstad äfvensom en läraretjänst vid gymnasiet i Oldenburg.

Inemot två år förgingo. Då sändes åter mobiliseringsorderna ut genom telegrafens trådar, trumhvirflar ljödo i alla Tysklands vinklar och vrår. Frankrikes segervana örnar fördes mot rikets gränser. Nu gällde att se hvad ett enadt Tyskland förmådde mot Napoleons härskaror.

Fördelningspastorn följde den tionde armékorpsens artilleri, stod under Fredrik Karls befäl på fälten vid Metz i det öronbedöfvande kanondundret och var med, då prinsen krossade Loire-armén vid Le Mans den 6—12 Januari 1871. Det var sålunda Krohne vann äretiteln: riddare af järnkorset. Efter Frankfurterfreden kvarblef han vid ockupationsarmén.

Efter hemkomsten fick Krohne ändtligen helt uppgå i sin egentliga lifsuppgift, därtill än ytterligare rustad genom krigets allvarliga upplevelser, genom den fördjupade inblick i människosjälens, som arbetet bland nöden, lidandet och eländet på de blodiga slagfälten och under marschernas strapatser måste vara ägnadt att gifva. Krohne kallades nämligen nu till den ledigblifna befattningen såsom direktör vid straffanstalten Vechta. Han gjorde sig här och såsom ledamot af den tyska fångvårdsmanufaktureringen snart nog så högt ansedd, att han af den preussiska fångvårdsledningen kallades från det lilla förbundslandets jämförelsevis obetydliga straffanstalt till föreståndare för Preussens nybyggda, för ett blandadt cell- och gemensamhetssystem afsedda fängelse i Rendsburg och därifrån år 1883 till direktör för det stora cellfängelset Moabit i Berlin.

Under dessa år, allt sedan 1873, var Geheimerådet Illing inom inrikesministeriet referent för fångvårdsärenden, och med honom kom Krohne nu i närmaste beröring. Tillsammans med Illing deltog han i fångvårdskongresserna i Stockholm 1878 och i St. Petersburg 1890. Det kan med visshet antagas, att Illing och Krohne tillsammans planlade det reformarbete, som med allvar bedrefs; och

Krohne delar således med honom äran för hvad til fångvårdens upphjälpande i Tyskland under 1880 talet vidtogs: att Krohnes andel häri ej var ringa, är så mycket lättare att inse, som Illing nått 76 års ålder, då han år 1892 nedlade sitt ämbete. Detta öfvertogs då såsom en gifven sak af Krohne, hvilken således numera i egenskap af referent i inrikesministeriet fick ledningen af de därunder lydande fångvårdsanstalterna, en ledning, som han behöll kvar, också han, till sitt 76te år, då döden bröt hans verksamma, välsignelsesrika lefnad. År 1895 deltog Krohne i fångvårdskongressen i Paris, men därefter har han dragit sig mera undan det internationella fångvårdsarbetet.

Efter denna kortfattade redogörelse för de yttre dragen af Dr: Krohnes lif, torde vara på sin plats att lämna en öfversikt öfver fängelseväsendets utveckling i Preussen intill den tid, då Krohne fick tillfälle att däri mera verksamt ingripa.

Ett nytt strafförfarande började tillämpas år 1849, och en ny strafflag infördes år 1851. Närmaste följden häraf blef en hastig tillväxt i de dömdes antal och därmed öfverfyllnad af alla straffanstalter. Preussen hade nu lyckan att, såsom Sverige ägde Oskar I, på tronen hafva en konung, hvilken i hög grad intresserade sig för fängelseväsendets förbättring, Fredrik Wilhelm IV. Denne vann till medhjälpare »den inre missionens fader» Wichern, hvilken var i besittning af ovanlig organisationsförmåga. En af de första reformåtgärderna var att vid Berliner fängelset Moabit genomföra ett fullständigt cellsystem; och vid de stora gemensamhetsfängelserna försöktes en tillämpning af det s. k. progressivsystemet. I allmänhet förvarades fångarna vid landets fängelser i gemensamma sofsalar, och det arbete, som förekom, bedrefs hufvudsakligen på det sätt, att enskilda entreprenörer köpte fångarnas arbetskraft samt tilgodogjorde sig denna för egen räkning — det

s. k. entreprenadsystemet. Jämte det att reformarbetet i fortsättningen allt mera inriktades å cellens utvidgade användning, sträfvade man tillika för gemensamhetsfångarnas särskiljande nattetid i s. k. sofceller och för entreprenadsystemets inskränkande.

Intill år 1871, då en ny strafflag för hela det tyska riket kom till stånd, hade man hunnit så långt, att såsom önskemål fastslagits cellens användning för unga brottslingar samt tillfällighetsförbrytare äfvensom, i den mån ytterligare tillgång till celler kunde beredas, för andra förbrytare. Beträffande rannsakningsfångar hade man klart för sig, att de borde hållas afskilda från andra fångar och om möjligt äfven från hvarandra.

Men dessa önskemål voro ej lätta att realisera. Det var ej lätt att åstadkomma tillräckligt antal dagceller. Lika svårt visade sig att vinna behöfliga natteceller samt att undantränga de enskilda entreprenörerna. Man hade visserligen lyckats igångsätta arbeten för statsförvaltningarnas räkning, jämväl friluftsarbeten; men vid denna tid sysselsattes dock ännu inemot två tredjedelar af fängpersonalen af enskilda arbetsgifvare.

Med enheten i strafftillämpning de olika fängelserna emellan var ännu illa bestämt. Snart sagdt hvarje fängelseföreståndare tillämpade sitt särskilda system. Och häri åstadkoms ingen bättring genom 1871 års lag, hvilken gaf de administrativa myndigheterna nästan fullständigt fria händer att ordna förhållandena, huru en hvar fann bäst.

Dessutom kvarstod alltjämnt den sedan gammalt existerande dualismen i den öfre förvaltningen af fängelserna. En dualism, som ännu icke afhjälpts och fortfarande är till stort hinder. Såsom känt lyda under inrikesministeriet i allmänhet de större straffanstalterna. Under justitieministeriet lyda ett tusental smärre fängelser, men äfven åtskilliga stora anstalter. I båda ministeriernas fängelser intagas fångar af hvarje slag, dock aftjäna numera tukthusfångar sina straff allenast i inrikesministeriets anstalter.

Det är, då Illing inträdde såsom referent i sistnämnda ministerium, år 1873, upprättades visserligen en central-kommission för fängelseväsendet under ordförandeskap af understatssekreterären i inrikesministeriet; men som denna kommission ej hade någon beslutanderätt utan allenast hade att yttra sig i förekommande frågor, kunde den icke mycket åstadkomma till enhetens befrämjande.

Emellertid bedrefs reformarbetet med lika ifver inom justitie- som inom inrikesministeriet. Cellfängelser byggdes, sofceller inrättades, fångarbetet ordnades såväl inom det ena som det andra ministeriets anstalter.

Enligt hvad D:r Krohne omnämner i sin nekrolog öfver Illing, utgick denne i sitt reformarbete från den grundsatsen, att man vid behandlingen af brottslingarna hade att skilja mellan de yngre elementen, som ännu stodo vid början af brottslig utveckling, å ena sidan, och de i brott nedsjunkna vaneförbrytarna å andra sidan. De först nämnda borde behandlas i enrum för att bevaras från vidare besmittelse. Men då det ännu saknades tillräckliga anordningar härför, gick Illings sträfvan den ut på att få så många nya cellfängelser byggda som möjligt och att inrätta celler i de gamla anstalterna. Vid detta arbete anlidade han redan tidigt Krohnes erfarenhet, och denne lyckades genom sina anvisningar i betydande mån nedbringa byggnadskostnaderna. Under det att fängelset i Rendsburg, för hvilket Krohne såsom ofvan nämnts ett antal år var direktör, dragit en byggnadskostnad af tre millioner mark, ehuru det var afsedt allenast för 500 fångar, kostade det under hans medverkan uppförda fängelset i Strehlitz, för 526 fångar, allenast 1,200,000 mark. Krohne använde fångarna själfva såsom arbetare vid fångelsernas uppförande, en åtgärd, som var helt naturlig i betraktande af det stora antalet gemensamhetsfångar, tillhörande alla möjliga yrken, äfven byggnadsfacket. Såsom

ordförande för den kommitté, som af den tyska fängvårdsmannaföreningen tillsattes för uppgörande af normalplan för cellfängelser, inlade Krohne stor förtjänst. Denna kommittés arbete anses såsom grundläggande för alla sedermera utförda cellbyggnader i Tyskland.

Beträffande vaneförbrytarna, de många gånger straffade, ansåg Illing att de genom möjligast långa straff borde oskadliggöras för lång tid och genom långvarig tuktan afvännas från sitt brottsliga lif. Krohnes erfarenhet ledde honom till samma uppfattning. I fråga om de unga förbrytarna ifrade Illing för deras behandling i uppfostringsväg och ej genom straff, en tanke, som af Krohne upptogs och fördes vidare.

Vid Illings sida representerade Krohne såsom ofvan nämnts den preussiska fängvården vid fängvårdskongressen i Stockholm. Han uppträdde här såsom den praktiske fängvårdsmannen. Han framhöll, hurusom icke allt för mycket militärer borde ingå i fängelsernas bevakningskårer, utan att vaktmanskapet äfven borde rekryteras ur handverkarnas klass, emedan »en fånge, som står under en sådans ledning lär sig mera och visar större respekt.« Han framhåller ock, att äfven om bevakningen väljes ur yrkesarbetarens och icke ur den teoretiskt utbildade militärens klass, dock icke någon särskild skola för bevakningen behöfves, »då en profjtjänstgöring under sex månader eller mera vid en stor väl ordnad anstalt är den bästa skola, som kan erhållas«.

Krohne yttrar sig ock kraftigt mot användande af kroppsstraff såsom disciplinmedel i fängelserna. Dylika användes vid denna tid i ganska stor utsträckning inom de tyska anstalterna. Men Krohne trädde i opposition däremot. Kroppsstraffen, säger han, förnedra fången och ännu mer dem, som tillämpa och låta tillämpa dem.

Under de kommande åren, under mellantiderna mellan det kräfvande arbetet såsom fängelsedirektör i Rendsburg och vid Moabit och i egenskap af Illings rådgifvare, sam-

lade Krohne sina praktiska rön till ett omfattande och synnerligen förtjänstfullt verk »Lehrbuch der Gefängnis-kunde«, hvilket utkom år 1889. Det var på grund af detta framstående verk, som Krohne af juridiska fakulteten i Berlin utnämndes till hedersdoktor. Och hans namn blef kanske främst genom denna bok känt och aktadt vida utöfver det egna landets gränser.

För de skandinaviska länderna måste det ju vara glädjande, att Krohne i sin skrift betonar, hurusom Sverige på fångvårdens område utmärkte sig bland alla kultur-stater; hurusom därstädes följdes en på förhand väl genom-tänkt plan vid fängelseväsendets ordnande; och att man till följd häraf vid fängelsernas nybyggande lyckades und-vika det slöseri, »som i andra länder slukat så otroliga summor, att man föranledts undanskjuta fängelsereformen såsom något finansiellt outförbart.« Sin goda tanke om de svenska fängelserna bibehöll Krohne alltjämnt. Han uttryckte för besökande, som kommit norrifrån till Tysk-land för att studera de nya anstalterna därstädes, att han ej kunde förstå, hvarför ej hellre resepenningarne sparades och studierna gjordes i Sverige. Måhända hade han en viss svaghet för vårt land, dit han emellanåt förlade sina sommarvistelser.

Året efter den omnämnda lärobokens utgifvande del-tog D:r Krohne, ännu vid den gamle Illings sida, i fång-vårdskongressen i St. Petersburg. Såsom biträdande vid kongressens sekreteriat hade undertecknad tillfälle att där-se Krohnes lifliga ansikte med de vänliga, begrundande ögonen och det fasta draget kring munnen. Han stod då ännu i sin bästa kraft. Men försynt som han var, del-tog han ej mycket i förhandlingarna, inskränkte sig till några korta anmärkningar. Men han åberopades redan såsom auktoritet.

Det dröjde nu ej länge, innan D:r Krohne, år 1892, satt såsom fångvårdens främste representant i preussiska

inrikesministeriet. Hvad som af Illing i samråd med honom begynnts, hade han härefter att på egen hand föra vidare.

Den som icke själf däröfver reflekterat, inser förhända ej, i hvilket nära beroende fängelsereformerna stå af strafflagstiftningen. Denna utgör ramen. Och det är nog lätt att säga: så bör fängbehandlingen ordnas, dessa böra hållas i cell, dessa arbeta ute i fria luften, dessa sysselsättas med nyodlingar. Men förutsättningen för att detta allt skall kunna ske är först och främst att lagen tillåter det. Den administrativa myndigheten har att ordna fängvården på bästa sätt inom de af lagen gifna gränserna, icke utom dessa. Fängvårdsmyndigheten kan och bör väcka förslag om önskvärda lagändringar, men om dessa ej komma tillstånd, är nämnda myndighet urständsat att åstadkomma den lämpliga reformen. För Krohne låg den största svårigheten i de korta frihetsstraff på några få dagar, hvilka tillförde fängelserna snart sagdt tallösa skaror, belamrade anstalterna och förlamade verksamheten, än värre än hos oss de s. k. bötesfångarna. Redan år 1888 hade von Holtendorff i sin handbok för fängvård framhållit, att en omgestaltning af den tyska strafflagstiftningen måste föregå fängelsereformen och att denna enligt hans åsikt främst betingades af de korta frihetsstraffens undanträngande ur deras dåvarande ställning. En sådan reform fick Krohne icke upplefva.

Han fortsatte Illings arbete med nybyggandet af cellfängelser och inredandet af celler i gamla anstalter och detta med sådan kraft, att då vid Krohnes tillträde till referentplatsen i inrikesministeriet vid dess 50 fängelser funnos 5,873 celler, antalet i Mars 1911 växt till 12,920. Liknande arbeten ha pågått inom Justitieministeriets område med ej mindre kraft. Numera förvaras inemot hälften af inrikesministeriets och 65 proc. af justitieministeriets fångar i enrum. I stor utsträckning hafva sofceller inrättats för gemensamhetsfångarna eller afbalkningar för dem

åstadkommits i de gemensamma sofsalarna. Fortfarande måste dock ett betydande antal fångar hållas tillsammans äfven nattetid. Värre är, att ej ens rannsakningsfångarna alltid kunna bestås egna celler. Vid sex anstalter under Krohnes förvaltning hafva inrättats afdelningar för observation af sinnessjuka fångar. Särskildt finnas två afdelningar för andligt undermåliga individer. Fängelsehospital finnas ej. De, som konstaterats vara sinnessjuka, öfverflyttas såsom hos oss till de allmänna hospitalen.

Till stor del genom Krohnes förtjänst hafva nya grundregler af förbundsrådet den 28 okt. 1897 utfärdats. Enligt dessa böra i enrum hållas alla rannsakningsfångar samt de, som dömts till enkelt »Haft« och liknande straff. Vid tukthusstraff, fängelsestraff och skärpt Haft skall enrum användas, när straffet icke öfverstiger tre månader, när fången ej är äldre än 25 år samt när han ej förut undergått dylikt straff. Cellstraffet kan utsträckas till tre år, dock för de unga i regel ej utöfver tre månader. I afseende å de unga skall läggas särskild vikt vid straffets och arbetets uppfostrande moment. Fångarnas sysselsättning bör så ordnas, att konkurrensen med det fria arbetet i möjligaste mån undvikas och att statsförvaltningarna få sina arbeten utförda vid fångelserna.

I dessa regler har således Krohne fått i lagstiftningen den gamle Illings planer realiserade. Krohne har i praktiken omsatt dessa bestämmelser med stor energi och framgång, om de än ej kunnat till fullo genomföras.

Om hans åtgärder för möjliggörande af en tillämpning af grundreglernas föreskrifter om cellstraffet är ofvan ordadt. I fråga om fångarbetet inriktade sig Krohne på entreprenadsystemets upphörande. I sin sista årsberättelse framhåller han, hurusom bemödandena i denna riktning vid alla anstalter rastlöst fortsättas. »Först då entreprenadsystemet alldeles utesluits från våra anstalter, citerar han en fängelseföreståndares ord, först då kunna vi betrakta oss såsom herrar i eget hus«.

Från att såsom förut omnämnts vid början af 1870 talet hafva omfattat två tredjedelar af fångantalet, hade entreprenadarbetet år 1911 nedbringats till att beröra allenast 21 procent af fångarna.

Ett led i striden för frigörandet från de enskilda arbetsgifvarna utgöra D:r Krohnes åtgöranden för fångarnas sysselsättande med nyodlingsföretag, hvarom mycket talats. Han kände vådan af fångarnas inneslutande i de gemensamma salarna, och då målet att ernå tillräckliga isole-ringsrum låg fjärran, fann han lämpligare att föra därtill passande fångar ut till röjningsarbeten i de marker, han så väl kände från »hjälpprästens» dagar. Krohne uttrycker sina afsikter sålunda: »De osociala elementens arbetskraft bör utnyttjas i ändamål att bereda socialt värdefulla element, hvar till bondebefolkningen är att räkna, lämplig jord, där de kunna vinna sin goda utkomst.» Det är, såsom han säger, en hjälp, om än ringa, vid lösningen af det stora problemet: den inre kolonisationen. Med glädje återgifver Krohne en fängelseföreståndares ord: »Många gånger ha till mina öron kommit sådana yttranden, som låtit mig förstå, att fångarna tycka sig med dessa arbeten, hvarigenom nya värden frambringas, kunna försona sina försyndelser mot sina medborgares egendom».

Också vid justitieministeriets anstalter hafva liknande arbeten, ehuru i mindre omfattning, blifvit satta i gång.

För att icke en skef uppfattning må göra sig gällande i fråga om utsträckningen af dessa s. k. »Landeskulturarbeten» torde emellertid höra uppmärksammas, att den dagliga fångbesättningen vid Preussens straffanstalter uppgår till omkring 52,000. Då ungefär 1400 af inrikes- och 500 af justitieministeriets fångar sysselsättas med odlingsarbeten, motsvarar detta circa 3,6 procent af hela fångstocken. Om det dagliga fångantalet i Sverige beräknas till 3000, skulle proportionsvis i vårt land till dylika arbeten för ernående af likhet med Preussen sysselsättas 108 fångar. Det är ju ej ur vägen att påpeka, hurusom

just ungefärligen detta antal vid Svartsjö användes i jordbruksarbete.

Den officiella bestämmelsen rörande ifrågavarande sak innehåller, att till »Landeskulturarbeiten« skola användas fångar i möjligast stora antal, så vidt det kan ske utan skada för straffändamålet.

Vid sidan af nu omnämnda sträfvanden utvecklade Krohne en framgångsrik verksamhet för fångvårdens inre organisation. Han har åvägabragt en ny arbetsordning, har förenklat anstalternas förvaltning, inskränkt fångarnas användande för fängelsernas expeditionsgöromål. Han har nyreglerat tjänstbefattningarna inom fångvården och särskildt lagt sig vinning om att förkorta bevakningspersonalens tjänstgöringstid.

Äfven har Krohne utöfvat ett omfattande vetenskapligt arbete, ej endast för den omtalade, vidt kända läroboken. Han har på det vetenskapliga området i synnerhet sysselsatt sig med frågor om behandlingen af vilsekommen och brottslig ungdom samt af sinnessjuka och andligen undermåliga förbrytare. Han har i tal och skrift kämpat för straffsystemets förenkling, för borttagandet af frihetsstraff på kortare tid än en månad, för lång tids frihetsförlust för »sociala« brottslingar, hvilka enligt hans åsikt borde användas till jordbruksarbeten och ej hållas i cell, då de ju ej genom samvaron kunde än ytterligare fördärfvas.

I egenskap af den praktiska straffverkställighetens representant i den stora tyska strafflagskommittén, hvars förslag nu ligger under granskning, har han haft ett rikt tillfälle att verka för nya bärande åsikter.

Utan tvifvel skulle det internationella fångvårdsarbetet haft mycket gagn af Krohnes deltagande däri äfven på senare år. Men att han dragit sig därifrån, beror sannolikt mest af det skäl, att han ju endast kunde företräda

inrikesministeriets del af fängvården och fruktade att behöfva inför offentligheten i en eller annan fråga komma i strid med åsikter, som frambures af representanterna för justitieministeriet. Den anmärkningsvärda dualismen i den preussiska fängvårdsförvaltningen har äfven på detta sätt medfört mindre önskvärda konsekvenser.

I sitt nyligen utgifna arbete »Einführung in die Gefängniskunde« yltrar D:r Kriegsmann: »Det är framför allt D:r Krohnes förtjänst att med oafslätlig energie hafva arbetat på genomförandet af en fängelsereform enligt cellsystemet. Efter Krohnes inträde i inrikesministeriet har det varit honom förunnadt att i ledande ställning fortsätta reformarbetet med bättre resultat än Wichern«. Författaren borde gifvit samma vitsord i fråga om Krohnes fortsättning af Illings arbete.

Med D:r Krohne har Tyskland förlorat sin hittills mest uppburne man inom fängvården. Många ha i hans skola utbildats, och förvisso kan väntas, att bland dem finnes mer än en i stånd att fullfölja det stora reformarbetet till allt vidare fullkomning.

Med varmaste medkänsla i den förlust, som drabbat ej blott Tyskland, förena sig alla länders fängvårdsmän och intresserade på straffrättens område i vördnad kring minnet af den verksamhet, som med D:r Krohnes lif har slocknat, och kring hans namn, hvilket skall lefva i fängvårdens historia bland dess allra främsta.

Viktor Almquist.

Om procesmaaden i sager angaaende overtrædelser af „politilovgivningen“.

Af professor Jon Skeie.

I.

Der opstaar næsten daglig sporgsmaal om den rette forstaaelse af en eller anden af de mange bestemmelser, som man henfører under navnet politilovgivningen — i videre betydning: bygningslovgivningen, haandverkslovgivningen, fiskerilovgivningen, jagtloven, handelslovgivningen (derunder rusdrikloven, lukningsvedtægter), fabriktilsynsloven osv. Den sedvanlige fremgangsmaade med at faa løst et saadant sporgsmaal har hidtil været og er fremdeles den, at politimesteren sætter den, som fortolker og praktiserer en af disse bestemmelser paa en anden maade end politiet mener er den rigtige, under straffeforfølging, selv om handlingen maa antages at være sket i god tro og der for den af politiet bestridte forstaaelse ogsaa kan anføres gode objektive grunde. Det er uden videre klart, at denne fremgangsmaade i mange tilfælde maa føles som en ubillig hensynsløshed. Den moderne lovgivning indeholder saa mange, tildels nøksaa indviklede ordensforskrifter, at endog den mest samvittighedsfulde og lovlydige kan komme i skade for at overse en bestemmelse eller at forstaa den paa en anden maade end vedkommende myndighed. Det er ikke rimeligt, at en mand af den grund skal sættes under straffeforfølging. Og jeg har et indtryk af, at myndighederne ofte kunde opnaa det samme med en mindelig henvendelse og forklaring som ved et søgsmaal.

Men i mange tilfælde, hvor det gjælder store økonomiske interesser, lader striden sig ikke løse uden gennem rets- afgjørelse. Og loven burde da give adgang til at faa ende- lig dom i sagen, hurtig og uden den chikane, som ligger i en straffetiltale.

II.

Det kunde synes, at den norske lovgivning ogsaa havde sørget for dette ved bestemmelsen i straffeprocelseslovens § 2, hvor det heder: »Efter denne lovs regler behandles endvi- dere: 1. Sager, som anlægges af det offentlige for overtræ- delse af politilovgivningen, selv om straf ikke paastaaes . . .«.

Ved en højesteretskjendelse af 18 december 1908 (Rets- tidende 1909 s. 71) blev det afgjort, at paatalemyndigheden kan reise sag efter straffeprocelseslovens regler uden paastand om straf for at faa afgjort med retskraft det spørgsmaal, om en handelsret var bortfaldet. Ved meddomsrettens dom var saaledes kjendt for ret: »Tiltalte M. J., enke efter G. J., kjen- des uberettiget til vedblivende at drive den af hende under firma Breviks brændevinshandel siden 13 september 1906 drevne forretning med spirituosa . . .«. Indstevntes anke over sagsbehandling blev med 4 mod 3 stemmer forkastet. Flertal- let gaar i sin begrundelse ud fra, at den citerede bestemmelse i straffeprocelsesloven maa forstaaes saaledes, at det offentlige kan indbringe ethvert tvistemaal, som kan siges at angaa overtrædelse af politilovgivningen, for straffedomstolene.

Efter mit skjøn er denne afgjørelse ikke rigtig. Jeg skal ikke her udvikle de forskjellige grunde, som taler mod den af flertallet fulgte lovforklaring, men kun nævne en enkelt: Dersom paatalemyndigheden har adgang til at anlægge en saadan sag ved straffedomstolene, er dermed ogsaa afgjort, at disse er de e n e s t e kompetente. Anlægger det offentlige sag om et saadant spørgsmaal ved de civile domstole — saa- ledes som i den verserende Borregaardssag — maa denne af- vises. Nu er det imidlertid kun det offentlige, som kan reise

sag om disse spørgsmaal ved straffedomstolene; den private, som gjør gjældende en rettlighed, har ingen adgang dertil. Og for hans vedkommende har man da valget mellem enten at frakjende ham enhver adgang til at faa spørgsmaalet om en saadan rettlighed fastslaaet af domstolene eller at henvise ham til de civile domstole. Det første alternativ kan man vel ikke anlage. Det vilde efter dette være ganske afhængigt af politimyndighedens forgodtbefindende, om den private fik adgang til at opnaa en bindende dom angaaende retsforholdet. Paatalemyndigheden kunde endog anlægge den ene straffesag efter den anden for overtrædelse af politilovgivningen uden at bringe selve det præjudicielle rettlighedsspørgsmaal under paakjendelse. Man maatte derfor give den private en sogsmaalsret i civilprocessens former. Men derved vilde man faa den besynderlige regel, at en sag om det sammespørgsmaal maa anlægges for straffedomstolene, naar den ene part er sagsøger, for civildomstolene, naar den anden part reiser sagen. Og man savner ethvert holdepunkt for afgjørelsen af, hvilken domstol skulde have fortrinnet, om der samtidig anlægges sag ved den civile underret og ved meddomsretten. Naar resultatet bliver saa eiendommeligt, er det gjerne et merke paa, at udgangspunktet er feilagtigt. Bestemmelsen i strprl. § 2 nr. 1 maa naturlig begrænses til saadanne tilfælde, hvor paatalemyndigheden ligesom i straffesager gjør paastand om en retsfølge af overtrædelsen, saaledes at det er denne og ikke det præjudicielle retsforhold afgjørelsen gjælder. Det vil da her sige paastand om, at indstevnte skal tilpligtes at foretage noget for at rette en lovstridig tilstand (nedrive en bygning o. s. v.). Vil man have en retskraftig afgjørelse f. ex. om et privilegiums existens, maa sogsmaal herom anlægges ved de civile domstole, ogsaa naar det offentlige reiser sagen. At et saadant spørgsmaal heller ikke kan afgjøres med retskraft under en straffesag er da tydeligt nok. Det fremgaar jo til overflod ogsaa deraf, at paatalemyndigheden efter forvaltningsrettens principer sav-

ner enhver kompetence til — uden særlig bemyndigelse — at repræsentere staten i processer om retligheder af denne art.

III.

Under voteringen i en sag angaaende overtrædelse af veilovens § 54, paakjendt af Høiesteret 30 januar 1912 (Retst. 1912 s. 304), har et flertal (4) af de voterende udtalt den fortolkning, at straffedomstolen efter lovens § 2 nr. 1 kun har kompetence til at afgjøre, hvorvidt en overtrædelse har fundet sted, ikke til at træffe »en direkte ogsaa for fremtiden bindende afgjørelse af selve spørgsmaalet om tiltaltes ret til at disponere over den omhandlede vei«. Denne fortolkning staar — som man vil se — i skarp modsætning til Høiesterets afgjørelse af 18 december 1908. Den meddomsretsdom, som blev paaanket i Sagen af 1908, udtalte ligefrem, at indstevnte kjendes uberettiget til fremtidig handel; og naar anken over sagsbehandlingen da forkastes, er dermed afgjort, at meddomsretten var kompetent ikke alene til overhovedet at behandle en saadan sag, men ogsaa til at afsige dom af denne rækkevidde. Den fortolkning, som rettens flertal har udtalt i den sidste sag (1912), har imidlertid ikke — som det har været nævnt — faaet udtryk i nogen afgørelse; den paaankede meddomsretsdom blev nemlig ophævet af en realitetsgrund (urigtig lovanvendelse). Og stillingen er saaledes i virkeligheden den, at man fremdeles har et præjudikat for den lære, at straffedomstolene er kompetente til at afgjøre retskraftig spørgsmaalet om en handelsrets existens.

Og det forekommer mig, at hvor sterke indvendinger der end kan gøres mod en saadan lære, har den dog mere holdning end den, som er angivet af flertallet i den sidste høiesteretssag (Rt. 1912 s. 304). Efter denne skulde paatalemyndigheden kunne reise sag ved straffedomstolene for at faa en udtalelse om, hvorvidt en overtrædelse af politilovgivningen har fundet sted — saavidt jeg forstaar voteringen

ogsaa uden forbindelse med straffeaaestand —, men derimod ikke faa nogen bindende afgjorelse angaaende en paa-staaet rettighed. Men en proces, som hverken har til formaal at fuldbyrde en retsfolge (straf, erstatning eller gjenoprettelse af den retmaessige tilstand) eller at fastslaa et retsforhold (eller faktum) med bindende virkning er — saavidt jeg ved—noget hidtil ukjendt i retspleien. Og man savner ethvert holdepunkt i loven for en saadan konstruktion. En rent teoretisk udtalelse om, at en overtraedelse har fundet sted, har i virkeligheden heller ikke nogen praktisk raison. Indstevnte er ikke objektivt bunden deraf og domstolene i en ny sag folgelig heller ikke. Om indstevnte fortsaetter den virksomhed, som meddomsretten har erklaret ulovlig, og der saa reises ny sag, er der retslig intel iveien for, at den nye meddomsret udtaler det modsatte, selv om domsgrundlaget er noiagtig det samme som i den første sag; og bestaar retten af andre dommere (der vil som regel være andre domsmænd), er det ogsaa praktisk let tænkeligt, at resultatet bliver et andet; dommerne har ligefrem pligt til at fravige den ældre afgjorelse, naar de finder den urigtig. Enten man anlaegger en sag for at faa domstolenes udtalelse om, hvorvidt en handelslov er overtraadt, eller man søger domstolenes erklæring om, hvorvidt en brugsberettiget har overtraadt grænsen for sin raadighed, kommer ud paa ett, naar man hverken paa-staar retsfolge eller domskraftig fastsaettelse. Der er ligesaa liden lovhjemmel i det ene tilfaelde som i det andet for et saadant søgsmaal i straffeprocessens former. Vil paa-talemyndigheden anlaegge en sag efter strprl. § 2 nr. 1 bare for at faa en uforbindende udtalelse om, at indstevnte har overtraadt en politilov, er der efter mit skjøn ingen tvil om, at en saadan sag maa afvises. Nu kan man ganske vist sige, at efter den rigtige lære om udstrækningen af en straffedomms retskraft (jfr. IV nedenfor) opnaar man heller ikke i en straffesag noget mere, og det uagtet det væsentlige formaal med straffesagen i mange af disse tilfaelde netop er at faa en udtalelse af domstolene om det præjudicielle rettigheds-

spørgsmaal. Hertil er imidlertid at svare, at om der end drives misbrug med straffemyndigheden i denne henseende, viser dog straffældelsen, at sagen kan have havt et fornuftigt formaal i retsfølgen.

IV.

Straffedomstolene har heller ikke i sager, som anlægges til straffældelse, nogen kompetence til at fastslaa med domskraft omtvistede rettighedsspørgsmaal. Derom gjælder ganske det samme, enten straffen afhænger af en handelsrets bestaaen eller af, hvorvidt tiltalte har en eiendomsret eller brugsret til den grund, hvor en paatalt hugst har fundet sted. Straffedomstolen maa i begge tilfælde (saafremt den ikke frifinder paa grund af, at tiltalte har handlet i god tro) løse rettighedsspørgsmaalet. Men løsningen har ogsaa kun præjudiciel betydning; den gjælder kun i denne anvendelse, for spørgsmaalet om den i sagen paastaede retsfølge. Rettighedsspørgsmaalet bliver ikke *res judicata*.

I høiesteretsdomme ligger denne grundsætning endog afpræget i det ydre. Aller klarest var dette i den tid, da vøteringen var hemmelig. Vi tænker os, at en mand var sat under tiltale for ulovlig brændevinssalg, f. ex., og at han blev dømt i underret og overret, men frifunden i Høiesteret. Dommen lyder: »N. N. bør for justitiens tiltale i denne sag fri at være«. Mere faar ingen af parterne vide; det var dommerne under straf forbudt at meddele noget om domsgrundene. Vi kan — for enkelheds skyld — gaa ud fra, at det var in confesso, at det paatalte salg havde fundet sted. Men tiltalte har dels gjort gældende, at han havde ret til at drive saadan handel, dels at han ialfald har handlet i god tro. Parterne ved da ikke og kan efter lovens eget forbud ikke faa vide, om resultatet, frifindelsen, er bygget paa det ene eller det andet grundlag. Og det skulde da synes klart, at om begrundelsen er den, at tiltalte maa anses at have objektivt ret, kan den forseglede udtalelse herom ikke være retskraftig dom i det præjudicielle retsforhold. Vi kan imidlertid tænke os det

tilfælde, at ogsaa overrettens dom var frifindende, og at Høiesteret stadfæster denne in terminis («overrettens dom bør ved magt at stande»). Denne form er det vedtagne udtryk for, at Høiesteret (i det væsentlige) ogsaa slutter sig til den paaankede doms præmisser. Og dersom overretsdommen nu havde frifundet tiltalte, fordi den fandt, at han objektivt havde ret til at drive den paatalte handel, var dermed indirekte ogsaa den endelige doms præmisser givne; isaafald — kunde man sige — var der intet ydre iveien for at tillægge præmisserne domskraft. Alle er dog vistnok enige om, at man ikke paa denne maade kan lade en doms rækkevidde veksle efter det rent tilfældige, om høiesteretsdommen faar denne form af stadfæstelse, eller retten giver selvstændig konklusion. Og det selv om det var saa, at man af stadfæstelses-formen altid kunde slutte sig til overensstemmelse i præmisserne. En saadan slutning er imidlertid heller ikke sikker. Vi har tvertom — fra den tid voteringen foregaar offentlig — flere eksempler paa, at Høiesteret har stadfæstet in terminis en frifindende overretsdom i tilfælde, hvor overretten har bygget frifindelsen derpaa, at handlingen var berettiget, mens Høiesteret har frifundet, fordi tiltalte har handlet i god tro.

Ogsaa i den nuværende form giver en høiesteretsdom skarpt udtryk for den regel, at præmisserne ikke har domskraft: I mundtlige høiesteretssager findes der jo overhovedet ingen præmisser. Derfor maa, naar en straffedom skal ophæves paa grund af urigtig lovanvendelse eller urigtig sagsbehandling, ophævelsesgrunden indtages i konklusionen.

Naar man begrænser straffedommens retskraft til afgjørelsen om retsfølgen, bliver der ogsaa sammenhæng i straffeprocesslovens regler om ankegrundene. Efter strprl. § 379 kan tiltalte ikke paaanke en dom, dersom ikke skyldspørgsmaalet er afgjort imod ham, og han kan heller ikke begjære en meddomsretsdom indbragt til lagmandsret. Tænk vi os nu, at en mand er sat under tiltale ved meddomsret for ulovlig handelsvirksomhed, og at meddomsretten har for-

kastet hans paastand om at have ret til at drive handelen, men frifundet ham paa grund af god tro, da kan tiltalte ikke paanke denne dom eller faa den prøvet af lagmandsret. Det vilde da unegtelig være en eiendommelig retsregel, om han — i store økonomiske spørgsmaal — alligevel skulde være bunden af meddomsrettens dom. Nu kan man sige, at i dette tilfælde er der i virkeligheden ikke truffet nogen præjudiciel afgjørelse i det objektive spørgsmaal — fordi præmissernes udtalelse herom ikke er et nødvendigt gennemgangsled til resultatet. Det samme kunde imidlertid ogsaa siges i det tilfælde, at domstolen frifinder paa grund af præsription — efter at have udtalt, at tiltalte maa anses at have gjort sig skyldig i den paatalte forseelse. For s t r a f f e s a g e n er det i begge tilfælde unødvendigt at indlade sig paa det objektive spørgsmaal. Og vilde man tillægge udtalelsen herom retskraft i det sidste tilfælde, maatte det samme gjælde i første.

V.

Stillingen er saaledes den, at ogsaa de heromhandlede, offentligretslige rettigheds-spørgsmaal maa løses i civilprocessens almindelige former. Og den nuværende rettergang er paa disse omraader i mange tilfælde særlig uheldig — for begge parter og kanske mest for det offentlige. Dersom ikke en ny civilprocesordning kan gennemføres nogenlunde snart, bør man faa særegne regler om disse sager. De bør i første instans paadømmes af underdommeren med to domsmænd, anken bør gaa direkte til Høiesteret, og kjæremaalsudvalget gives en tilsvarende kompetence som i straffesager og vergemaalssager til at afvise en anke eller ophæve dommen. Ved en saadan ordning vilde sagen faa sin rette karakter, og man vilde hurtig opnaa en domskraftig afgjørelse i rettighedsspørgsmaalet. Og en saadan procesmaade kunde indføres ved faa og enkle lovregler.

Den norske kriminalistforenings årsmøde i december 1912.

Meddelt av lagmand Salomønsen.

Den norske kriminalistforening stiftedes i 1892 under den livlige bevægelse, som dengang hersket i Norge på straffetrettens felt. Den nye straffeprocesslov var netop begyndt at virke, og hele straffeloven var under revision. De mange nye spørgsmål opfordret til drøftelse, og foreningens formål var at samle de interesserte til diskussionsmøter. Sådanne møter holdtes jævnlig i de følgende år, og mange emner av stor interesse er blit behandlet. Forhandlingerne er optat med hurtigskrift og er utkommet i trykken. I 1901 sluttet foreningens virksomhet foreløbig. Det følgende år blev nemlig straffeloven vedtat, og stridsspøsmålene var indtil videre bragt ut av verden; man vilde vente og se, hvorledes den nye lov virket. Først i december måned sidstleden holdt foreningen sit næste møte. Også dette møtes forhandlinger vil om nogen måneder utkomme i stenografisk referat; men en gjengivelse på dette sted av hovedpunkterne kan måske ha sin interesse.

Det første emne gjaldt strafutmåling og blev indledet av byråchef i fængselsstyrelsen Nissen. Han begyndte sit foredrag med at uttale, at arbejdet mot forbryderondet er et led i arbeidet for det sociale fremskridt. Man må søke at forebygge forbrydelsen ved at utfinde dens årsaker og såvidt mulig bortrydde disse. Men ved siden herav må straf anvendes, og dennes formål er at motarbejde forbryderne ved at advare, forbedre eller uskadeliggøre. Også straffen tjener det sociale fremskridtsarbeide, og dette er, hvad der særlig må haves for øie ved strafutmålingen. Indlederen gik derefter over til en omtale av den gjældende praksis, som han belyste ved en række høist interessante og

instruktive statistiske opgaver, tildels støttet ved grafiske fremstillinger. Disse opgaver omfattet de 5 første år efter den nye straffelovs ikrafttræden, årene 1905—1909, og gjælder blot, hvad vor straffelov betegner som forbrydelser i modsætning til forseelser. De viser, at af første gangs forbrydere er det aldeles overveiende antal blit ilagt enten bøter eller en fængselsstraf av indtil 60 dage. Blot ca. 5 % av samtlige disse forbrydere blev idømt mere end 6 måneders fængsel; av dem, som dømtes for tyveri, endog blot 3 %. For personer, som tidligere har været straffet, spiller bøtestrafen en underordnet rolle. Strafutmålingen går her i det hele høiere, men dog ikke længere end at næsten 60 % fik fængsel i 120 dage og derunder. Straf av over 6 måneder blev ilagt vel 29 %, dog meget forskjellig for de enkelte forbrydelsesgrupper. Således hadde vel 40 % av sedelighetsforbryderne fåt sådan straf, mens så var tilfældet med blot vel 12 % av dem, som dømtes for forbrydelse mot offentlig myndighet og for legemsfornærmelse. Av samtlige forbrydere — både de, som dømmes for første gang, og återanterne — fik 14 % bøter, 19 % fængsel i 30 dage og derunder, 36 % fængsel mellem 30 og 60 dage, 16 % fængsel mellem 60 dage og 6 måneder, 8 % mellem 6 måneder og 1 år og 5 % mellem 1 og 3 år, mens blot 0,8 % fik høiere straf. Hvad specielt tyvene angår, fik for første gangs forbrydelse vel 85 % en straf av bøter eller av fængsel i 60 dage eller derunder; ved 2den gangs tyveri var straffen hævet noget, men også her var det dog over to tredjedeler, som blev idømt de nævnte lave straffe, mens ikke fuldt 10 % kom op i mere end 6 måneder. For 3dje gangs eller oftere begået tyveri fik vel 43 % fængsel i 120 dage og derunder, mens en fjerdepart fik fra 6 måneder til 1 år og vel en femtepart mere end 1 år. Av de 3213 mænd, som i de nævnte 5 år blev dømt for simpelt tyveri, var det blot 11, som fik mere end 3 års fængsel, og av de 1236, som dømtes for grovt tyveri, blev ikke mere end 3 dømt til fængsel i over 6 år.

Med hensyn til de små straffe, bøter og fængsel indtil 90 dage, er det videre at merke, at mange av disse blot gives betinget og ikke blir at fuldbyrde, hvis vedkommende ikke i de første tre år gjør sig skyldig i en ny forsællig forbrydelse eller forseelse. I årene 1903—1908 fik saaledes 15 % av samtlige domfældte mænd sådan betinget straf, og den har i årenes løp fåt stadig stigende anvendelse. Særlig er dette tilfældet for de første gangs straffældtes vedkommende,

idet dens anvendelse her er relativt fordoblet på de nævnte 6 år (fra 16 % i 1903 til 33 % i 1908). Men fremforalt spiller den betingede dom en betydelig rolle blandt de unge under 18 år. I 1908 fik nemlig næsten 61 % av samtlige domfældte i denne aldersgruppe slik dom. Av gutter mellem 18 og 20 år fik omtrent 30 % betinget dom, og av ældre personer omtrent 10 %.

Hovedresultatet av denne statistik er, at den langt overveiende del av straffene består av bøter og små fængselsstraffe, som atter i stor utstrækning gives ved betinget dom. Dette gjælder også for iteranterne. For tyveris vedkommende får ikke engang ved 3dje gangs eller endnu flere domfæddelser så mange som halvparten en straf, som overstiger 6 måneders fængsel.

Indlederen gik derefter over til at behandle disse straffes virkning på forbryderne og fremkom med en del høist interessante statistiske opplysninger om tilbakefaldet.

Den betingede straf viser særdeles gunstige resultater, idet det av de 1562 mænd, som i 5 året 1903—1907 fik sådan straf, var hele 79 %, som bestod prøven og ikke i de første tre år forovet nogen ny forsættlig strafbar handling. De korte frihetsstraffe, som ikke er git betinget og allsà er blit fuldbyrdet, viser følgende resultat: Av de 1196 mænd, som i 1901 og 1902 blev dømt til sådan straf for anden forbrydelse end tyveri, var det næsten 86 %, som ikke inden 5 år efter losladelsen var faldt tilbake, og blot 5 % som faldt tilbake to eller flere gange. Av de 1150 mænd, som i samme tidsrum blev dømt til kort frihetsstraf for tyveri, var det 67,5 %, som ikke faldt tilbake, og knapt 19 % som faldt tilbake 2 og flere gange. Statistiken viser videre, at når forbryderne først falder tilbake mere end én gang, kommer de ofte tilbake gang på gang. 84 av tyvene blev således straffet gjennemsnittlig mindst en gang årlig i disse 5 år. Med hensyn til de længere frihetsstraffes virkning tillater ikke pladsen her at referere de nærmere statistiske opplysninger. Det kan alene nævnes som hovedresultat, at — således som man også på forhånd kunde vente — tilbakefaldet er forholdsvis litet for dem, som straffes for første gang, mens det blir meget betydelig, like op til 60—70 % i visse aldersgrupper for dem, som er dømt flere gange.

Indlederen resumerer de givne opplysninger således: År om andet dømmes der for forbrydelser 13 à 1400 forbryder-

begyndere. Av dem får 3 à 400 betinget dom; de fleste av de øvrige avsoner en kort frihetsstraf. Og dermed stanser de aller fleste på forbryderbanen. En del kommer igjen en enkelt gang, for så ikke mere at komme under strafforfølgning. Men ved siden herav er der en stor skare, som vedblir at falde tilbake, og av dem skilles efterhånden ut et antal, som stadig vandrer ind og ut av fængslerne. En del av dem glir før eller senere over i løsgjængernes klasse og dømmes et stort antal gange for drukken-skap og løsgjængeri med efterfølgende indsættelse på tvangsarbeide og får desuten ubetydelige fængselsstraffe for simpelt tyveri og andre mindre forbrydelser. Men så er der også en del, som gang efter gang straffes for grove forbrydelser. Det er fremforalt indbrudstyvenes store skare, og blandt dem finder vi nutidens pengeskapssprængere og dynamitarder.

Det er av særlig interesse at få nærmere opplysninger om disse tilbakelandsforbrydere, vaneforbrydere, uforbederlige forbrydere, eller hvad man vil kalde dem, og indlederens fremstillet ved hjelp av plancher 41 mands hele straffeliv, deres stadige vandring ind og ut av fængsler og anstalter og deres forholdsvis korte frihetsperioder mellem hver straf. Han nævner f. eks. en mand, som blev straffet 6 gange for sit 18de år, og som 23 år gammel får sin 12te dom; 11 av disse domme gjaldt grovt tyveri, og ved den sidste dom fik han 1½ år. En anden blev mellem sit 22de og 36te år indsat i straffængsel eller tvangsarbeide ikke mindre end 30 ganger.

Spørsmålet er nu, om den foran skisserte praksis med hensyn til strafutmåling er hensigtsmæssig.

Den belingede dom viser efter indlederens mening så gode resultater, at den overfor *b e g y n d e r e* kan brukes i endnu større omfang, end det nu gjøres, og den nugjældende grænse, hvorefter sådan dom blot kan avsiges for straffe på 90 dages fængsel og derunder, foreslås forhøiet til 6 måneders fængsel.

Men hensyn til de små fængselsstraffe gjælder det, at de brukes i for stor utstrækning ligeoverfor iteranter. Særlig er denne praksis uheldig overfor de *u n g e f o r b r y d e r e*. Det er et utslag av misforstått humanitet, at ihærdige forbrydere, som knapt er kommet utover barnealderen, får den ene lille straf efter den anden. Det er så langt fra, at slik behandling er til gutternes bedste, at man ivertom hand-

ler ilde mot dem ved ikke at ta sig alvorlig av dem i en alder, da der endnu er håb om ved streng disciplin og jevnt og nyttig arbeide at søke at gjøre fremtiden bedre for dem, end fortiden har været. Den aldersgrænse, som nu gjælder for indsættelse i skolehjem, nemlig 16 år, bør forhøies til 18 år, og der bør åpnes adgang til at få gutter under 21 år ind under særegen og passende langvarig behandling i et ungdomsfængsel, noget i likhet med det engelske Borstal-system.

Hvad angår den store mellemgruppe av forbrydere, alle de som ikke er ganske unge, og som begår en enkelt eller nogen få forbrydelser med længere mellemrum, er den herskende praksis for strafutmålingen tilfredsstillende.

Det samme kan derimot ikke siges om strafutmålingen likeoverfor v a n e f o r b r y d e r n e. Av disse må først utskilles l o s g j æ n g e r n e, som mest driver med simple tyverier, slagsmål og drik, svækkede personer som ikke er samfundsfarlige i snevrere forstand, men dog er til byrde for samfundet. Disse folk hører hjemme i tvangsarbeidshusene. Meget mere farlig er den anden hovedgruppe av vaneforbryderne, de som legger for dagen et bestemt forbrydersk sindelag. De findes inden forskjellige forbrydelsesgrupper; der er både sedelighetsforbrydere og bedragere blandt dem. Men de talrigste finder vi blandt tyvene, folk som stadig begår eiendomsindgrep, fra naskeri og hæleri til skapsprængning og ran.

Det er efterhånden gåt mere og mere op for nutiden og er nu almindelig erkjendt, at denne grovere kriminallitet må møtes med andre midler end de, som brukes likeoverfor andre forbrydere. Om midlerne kan der i det enkelte være uenighet, men alle er enige om, at der i samfundsbeskyttelsens interesse må kræves lange straffe med eller uten efterfølgende forvaring. Til påvisning herav gjennemgik indlederen de bestemmelser herom, som er indtat i de nyere fremmede love og lovutkast. På dette standpunkt står også den norske straffelov, som i § 65 gir adgang til likeoverfor dem, som har gjort sig skyldig i flere nærmere angivne forbrydelser, hvoriblandt også grovt tyveri, og som på grund av sine forbrydelser må ansees særlig farlige for samfundet eller for enkeltes liv, helbred eller velfærd, at anvende såkaldt u b e s t e m t s t r a f, idet det kan bestemmes, at forbryderen kan beholdes i fængsel, sålänge det findes fornødent, dog ikke længere utover den fastsatte straffetid

end det tredobbelte av denne og i inlet tilfælde længere end 15 år utover den. Efter fængselslovens § 24 blir han at løslate på prøve ved utløpet av den fastsatte straffetid, såfremt det da antages at kunne ske uten særlig fare. I motsat fald kan han istedenfor at beholdes i fængsel overflyttes til tvangsarbeidshus. Ved utløpet av hvert følgende år blir spørsmålet om løsladelse at ta under fornyet overveielse.

Vor lov inneholder således fuldt tidsmessige og hensigtssvarende bestemmelser; men ulykken er, at de ikke brukes. I de 8 år, vi nu har hat hjemmel til at anvende ubestemte straffedomme, er de ikke benyttet en eneste gang. Og også de ordinære straffe utmåles altfor mildt likeoverfor de ihærdige vaneforbrydere, og kun sjelden gjør man bruk av de strengere straffe, som loven gir adgang til at benytte i iterationslifælde. Disse folk må uskadeliggjøres. Der er ikke nogetsomhelst forhold mellom deres krav på frihet og samfundets krav på beskyttelse mot dem. Domstolene må ikke tillate, at en dreven indbrudstyy skal få anledning til efter snarlig løsladelse at begå nye forbrydelser og utsætte sine medmennesker for økonomisk tap og kanskje vold, for derefter påny at sætte rettergangens store og kostbare apparat i bevegelse med det resultat, at han påny kommer ind i det fængsel, hvorfra han nylig var løslatt. Det må arbeides frem til almindelig forståelse, at der ved strafutmålingen er vigtige samfundsinteresser at vareta, idet straffen er det virksomste middel til ikke alene at hindre de forbrydere, vi her taler om, fra selv at skade sine medmennesker og det samfund de lever i, men også fra at sætte ind i verden barn, som må forutsættes for en stor del at ville bli fremtidige forbryderrekruter.

Til slutning antydet indlederen den forandring i vore bestemmelser om ubestemte straffedomme, at myndigheten til at bestemme om deres anvendelse fratages lagretten (juryen) og udelukkende henlægges til de retslærde dommere. Avgjørelsen forutsætter en så utviklet strafferettlig opfatning og et så åpent blik for samfundsinteresserne, som man vanskelig kan vente at finde hos lægdommere, der har liten eller ingen strafferettlig erfaring.

I den påfølgende lange diskussion fik indlederens synsmåter i det store og hele varm tilslutning. Den åpnedes av minister H a g e r u p, som fremhævet, at der av den fremførte statistik kunde utdrages den lære, at den almindelig hørte klage over de korte frihetsstraffe, som vistnok også

i mange henseender var begrundet, dog synes at ha mindre vekt overfor vort fængselsvæsen, idet det viser sig, at et meget stort antal av de således straffede ikke falder tilbake. På den anden side viser statistiken, at likeoverfor de habituelle forbrydere er strafutmålingen ikke tilfredsstillende. Domstolene synes fremdeles at følge den ældre retning, som man kalder den klassiske, og hvorefter der tages mere hensyn til den forøvede gjerning end til gjerningsmandens personlighet. Spesielt er det jo påfaldende, at bestemmelsen om ubestemt straf ikke er blitt anvendt. Også bortset fra denne, har det været lovens mening, at der i videre utstrækning end sket ved strafutmålingen skulde tages hensyn til gjerningsmandens individuelle farlighet. Måske er det en feil ved straffeloven, at den ikke inneholder en utvetydig uttalelse herom. Måske er det også en feil ved bestemmelsen om de ubestemte straffedomme, at den ikke gjælder vaneforbryderen i sin almindelighet, men blot de »særlig farlige«.

Blandt samtlige talere hersket der enighet om det urigtige i at anvende korte straffe overfor dem, som allerede er straffet flere gange. En fængselsprest uttalte således: Der gives intet farligere middel til at vænne forbrydere til at bli ufølsomme for straf end denne successive med ganske små skritt foretagne økelse av straffen, eftersom de falder tilbake. Straffen kommer ikke til at virke som noget overvældende; men derved forstyrres grundlaget for den påvirkning, man kan øve i fængslet. Sterk og varig påvirkning kan heller ikke opnåes i nogen få måneder. Den samme taler klaget også sterkt over den infami, som i det almindelige omdømme følger med straffen. De fleste forbrydere, som har været under længere påvirkning i fængslerne, går ut med gode forsætter og ærlige hensigter, men det blir umulig for dem at holde dette, fordi de støtes bort og negtes hjelp og arbeide. Det viktigste av alt er at bortrydde det forfærdelige forbryderhat, som findes.

Som midler, der kunde bidra til at rette på denne tendens til at anvende for korte frihetsstraffe, nævntes av flere talere, at dommerne burde få utdannelse i biologisk og psykiatrisk retning, således at de sattes i stand til at ta tilborlig hensyn til gjerningsmandens karakter, opdragelse, arv o. s. v. Likeså burde det materiale, hvorpå dommerne har at bygge, suppleres og forbedres. Der bør indhentes ganske andre nøyaktige opplysninger om tiltaltes tidligere liv, end hvad nu er tilfældet. Navnlig bør der alltid, når vedkommende har været

straffet før, erhverves uttalelse fra fængslets tjenestemænd om hans opførsel i fængslet og om deres bedømmelse av hans karakter og åndsutvikling. Mot dette sidste gjordes der forøvrig fra en fængselsdirektør den indvending, at når oplysningerne var ufordelagtige, vilde der vækkes uvilje mot fængslet hos vedkommende, og dette vilde medføre uheldige følger, når han påny kom ind i samme fængsel. Som en hensigtsmæssig foranstaltning nævntes oprettelse av et centralkontor, hvor der blev ført fuldstændige biografier over alle forbrydere, og hvorfra man i alle gjentagelsestilfælde vilde kunne få oplysninger. Fra flere hold hævdedes det videre, at psykiatrisk observation burde finde sted i videre utstrækning, end det nu gjøres. En taler opstillet endog som ønskemål, at hver eneste person, som kom under tiltale, måtte bli undersøkt av læge, — at sådan undersøkelse altså blev et fast led av enhver straffesak.

Hvad specielt angår de ubestemte straffedomme var det bemerkelsesværdig, at ingen under diskussionen tok avstand fra disse. En enkelt taler, en lagmand, hadde dog ingen erfaring for, at de var påkrævet, da de almindelige strafferammer gav fuld adgang til at anvende tilstrækkelig høi straf. Andre talere vilde ha adgangen til at anvende ubestemt straf utvidet. Fra enkelt hold blev det endog hævdet, at sådan straf burde være det normale likeoverfor alle asociale og antisociale forbrydere. Øvrigheten burde gives samme myndighet overfor dem som overfor sindssyke og anvende enhver forholdsregel, som findes hensigtsmæssig, likefra den mildeste, som f. eks. familiepleie, til den strengeste, stadig isolation i celle. En taler foreslog, at ubestemt straf ombyttes med internering på ubestemt tid, og at der blir opprettet en egen anstalt for sådanne internerede, specielt indrettet for disse. Forøvrigt avvistes den antydning, som var fremkommet, om at skylden for, at ubestemt straffedom aldrig avsagdes, skulde være at søke hos juryen, idet det oplystes, at juryen aldrig var blit forelagt noget spørsmål og derfor heller ingen anledning hadde hat til at svare.

Med hensyn til den betingede straf uttaltes det under diskussionen av flere, at der på grund av de gunstige resultater, den viser, burde åpnes adgang til at anvende den i endnu videre utstrækning. Man var enig med indlederen i, at også længere straffe end fængsel på 90 dage burde kunne gives betinget, og man fandt, at den opregning, som vor

straffelov inneholder i § 52 av de omstændigheter, som særlig skal berettige til at gi betinget straf, kan utgå av loven, og at der isteden blot uttales: »Betinget straf kan anvendes, når dette anlages at være i den tiltaltes og i samfundets interesse« eller noget lignende. Som en omstændighet, der stiller vore resultater av den betingede straf i et endnu gunstigere lys, blev det forøvrig under diskussionen pekt på, at der i henhold til det hos os gjældende oppportunitetsprincip i mange tilfælde ikke blir reist nogen tiltale, skjønt forbrydelsen er fuldt bevist, og at påtalemyndigheten også har adgang til at undlate påtale på betingelse av, at vedkommende ikke inden en viss tid gjør sig skyldig i en ny strafbar handling. Dette anvendes naturligvis i de tilfælde, hvor der er mest håb om, at vedkommende ikke skal fortsætte på forbryderveien, og de personer, som overhodet sættes under tiltale og får en betinget straffedom, horer derfor ikke alltid til dem, om hvem man har de aller bedste forhåbninger.

Som en særlig mangel ved strafutmålingen blev av flere talere nævnt dens ujevnhet. Enkelte domstole utmåler straffen strengere end andre, og inden samme domstol, som kan bestå av forskjellige medlemmer, er der også store ulikheter. Nogen centralinstans haves sågodtsom ikke, idet adgangen til at påanke en sak til hoiesteret på grund av strafutmålingen efter loven er meget innskærket. Som en mulig hjelp i denne henseende nævntes samarbeide mellem lagmændene og utarbeidelse av en samling typiske domme til veiledning. En enkelt taler foreslog også at vende tilbake til det gamle system med mere begrensede strafferammer og minimumsrammer for iteranter.

Møtets andet emne »Om forandringer i løsgjængerloven« indlededes av politiadjutant Wiesener, som gav en indgående fremsstilling av vore lovregler forut for den nugjældende lov »om løsgjængerer, betleri og drukkenskap« av 31 mai 1900 (trådt i kraft i 1907) og sammenlignet disse med bestemmelserne i den nye lov. Referat herav må imidlertid her forbigås av hensyn til pladsen. Han skildret videre, med hvilke store forventninger den nye lov var imøteset, men hvorledes disse var blitt skuffet. Loven hadde vist sig litet brukbar i sådanne tilfælde, hvor den var mest påkrævet. Man har fundet den for kom-

plicert i sin teknik, for omsvopsfuld og for litet klar i sine begrepsbestemmelser. Loven er forresten bedre end sit rygte. Det væsentligste ansvar for, at den er kommet i miskredit, må bæres av dem, som har skullet anvende den, særlig da domstolene. Men loven trenger dog i høi grad forbedringer. Bestemmelserne i §§ 1 og 2 om, at personer, som hengir sig til orkesløshet, under visse omstændigheter skal advares av politiet, og, om mulig, anvises arbeide, er upraktiske og bør utgå. En av lovens hovedbestemmelser findes i § 4, som sætter straf av fængsel indtil 3 måneder og gir anvisning på at anvende tvangsarbeide indtil 3 år eller i gjentagelsestilfælde indtil 6 år for dem, som »hengir sig til lediggang eller driver omkring under sådanne forhold, at der er grund til at anta, at han til sedvane helt eller delvis ernærer sig ved straffbare handlinger, som kan medføre høiere straf end bøter«, f. eks. ved tyveri, hæleri, betleri eller straffbar usedelighet. Denne bestemmelse er i de første 5 år av lovens virketid kun blit anvendt på 89 mænd og 88 kvinder i det hele land. For enhver, som kjender til losgjængerforholdene, må dette fremstille sig som et aldeles urimelig forhold. Bare i Kristiania vilde det ikke være vanskelig at utpeke hundreder om året, på hvilke paragrafens bestemmelser passer. Men skylden for, at de anvendes så litet, falder på domstolene, som stiller for store fordringer til beviset. Når politiet har bevist, at vedkommende hengir sig til lediggang eller driver omkring, må det være nok, at det sandsynliggjøres, at han under disse forhold ikke kan leve av andet end straffbare handlinger av en viss størrelse. Noget bevis for bestemte, konkrete handlinger kræves ikke. Det må under disse omstændigheter bli tiltaltes sak at avsvække det sandsynlighetsbevis, som hans ydre livsførsel har vakt mot ham, ved positive opplysninger om arbeide m. v., og domstolene må ikke noie sig med løse påstande i så henseende eller stole på vidneforklaringer fra tiltaltes kammerater, som ikke er stort bedre end ham selv. Det har været foreslått, at man skulde sløife betingelsen »ernære sig ved straffbare handlinger« og istedet indsætte ordene »uten at kunne påvise lovlig erhverv«. Men dette vilde ikke hjelpe. Man kunde allikevel ikke fordre av tiltalte, at han selv skulde fremskaffe fuldt bevis for sit lovlige erhverv. Det kunde alene kræves av ham, at han efter evne hjalp til med at fremskaffe opplysninger, og dette kan kræves også efter den gjældende lov. En ønskelig forandring kunde det derimot være, om paragrafen gaves

anvendelse også på lediggjængere, som lever på fattige forældre eller på kammerater, uten egentlig at bette, og på personer, som lever av andres erhvervsmæssige utugt på sådan måte, at de ikke kan straffes efter strl. § 206. Videre burde der til uttrykket »ernærer sig ved strafbare handlinger« føies »eller skaffer sig nydelser, luksus eller lignende«. Dette vilde ha betydning likeoverfor usedelige kvinder, som har en skinbeskjæftigelse, eller som bor hjemme hos sine forældre og tilsyneladende underholdes av disse. For at lette beviset i denne slags saker, bør derhos politiet gives adgang til at pålægge en person, som mistænkes for at være løsgjænger, under strafansvar med visse mellemrum at melde sig for politiet og gjøre rede for, hvad han har level av og beskæftiget sig med siden sidste fremmøte. Dette har sit forbillede i den danske lov av 3 mars 1860 § 2. Muligvis burde denne politiets adgang dog gjøres avhengig av rettens bestemmelse for hvert tilfælde.

I lovens § 18 bestemmes det, at den, som er »forfalden til drukkenskap« under visse betingelser kan indsættes i tvangsarbeidshus eller kuranstalt. Dette er et uklart uttryk og volder ofte tvil, navnlig fordi loven på et andet sted bruker et andet uttryk for drikkfældighet »hang til drukkenskap«, hvilket sidste må antages at betegne en mindre utpræget grad av drikkfældigheten end det første. Paragrafen burde simpelthen gives sådan lydelse, at den kan anvendes, når vedkommende »anses så hengiven til drukkenskap, at hans anbringelse i tvangsarbeidshus eller kuranstalt findes hensigtsmæssig«.

Lovens § 27 sætter straf av fængsel indtil 90 dage for den, som trods advarsel motvillig undlater at forsørge sin familie, så at denne kommer i nød, eller at erlægge pålagt underholdningsbidrag til hustru eller barn; en i henhold hertil avsagt straffedom taper dog sin virkning, såfremt det pålagte bidrag erlægges. Denne bestemmelse er lovens enfant terrible. Utfaldet av en sådan sak er ikke sjelden den rene hasard, og bestemmelsen bør forandres. Advarslen bør sløifes som unødig og egnel til at forsinke saken, en forsinkelse, som vedkommende ofte benytter til at forsvinde. Uttrykket »motvillig« er uheldig, idet det av domstolene har fåt en meget indskrænkende fortolkning. Selv om vedkommendes evne til at betale er fuldt paa det rene, kan han bli fri ved at angripe selve retsgrundlaget for sin forpligtelse, f. eks. ved at negte for at være barnets far, eller

ved at hævde en subjektiv opfatning herav, som utelukker forsæt. I stedetfor »motvillig« kunde der måske sættes »uten rimelig eller antagelig grund«. Uheldig er også slutningsbestemmelsen om, at den idømte straf bortfalder, hvis domfældte betaler. Den som kan, men ikke vil betale, kan på grund av denne bestemmelse trygt la det komme til saksanlæg; han løper derved ingensomhelst risiko for at bli straffet, men nyder godt av alle chancer for at bli frifundet. Bestemmelsens mening er naturligvis den, at det er bedre, at de berettigede får penge end at angjældende får straf. Men denne hensigt opnåes kun for en liten del; ti de fleste betaler ikke, og ihvertfald som regel kun avdragsvis, og da vil der, når beløpet er betalt, ofte være påløpet likeså store beløp som restancer på det senere end dommen løpende bidrag. Hele denne bestemmelse bør derfor sloifes.

Indlederen nævnte videre, at adgangen til at appellere saker fra meddomsret til lagmandret burde innskrenkes, og at adgangen til at anvende varetaegtsfængsel burde utvides.

De maksimumstider, som loven oppstiller for innsattelsen i tvangsarbeidshus, — 3 år og 18 måneder og i gjentagelsestilfælde den dobbelte tid, — er for lange; ti de skræmmer domstolene fra at anvende loven. Om tiderne blev redusert med en tredjedel, vilde de allikevel være lange nok til, at hensigten med tvangsarbeidet kan oppfylles.

Foredragsholderen sluttet med at opkaste det spørsmål, om man ikke burde forlate det judicielle system og gå tilbake til den gamle ordning, hvorefter administrative myndigheter fattet bestemmelse om innsættelse på tvangsarbeide. Også ved en sådan ordning kunde der skapes betryggende garantier mot vilkårlighet, og ordningen vilde bli meget mere effektiv. En politiembedsmand kjender disse folk og deres levesæt og de samfunds- og arbeidsforhold, hvorunder de lever, mens en tilfeldig sammensatt ret med lægdommere som oftest ingensomhelst erfaring har på disse områder. Taleren syntes at ha sympati for det system, som gjælder i Sverige efter lov av 12 juni 1885. Men han vilde dog trods det anførte ikke gå så vidt som til at foreslå domstolenes heromhandlede myndighet ophævet, men måtte tilråde en reform med hensyn til domstolenes sammensætning. De lægmænd, som fungerte som dommere i denne slags saker, burde uttrækkes av et særskilt utvalg, bestående av personer med erfaring og kjendskap til forholdene, og den

retslærde dommer burde ikke skifte; en og samme mand burde fungere i alle sådanne saker.

Diskussionen åpnedes av ekspeditionschef for fængselsvæsenet *W o x e n*, som bekræftet indlederens oplysninger om, at bestemmelserne om tvangsarbeide ikke hadde virket efter hensigten, idet de blev anvendt i altfor liten utstrækning, og meddelte statistiske data herom. Alle oplysninger viser, at der i vort land går om et stort antal personer, arbeidskye, løsgjængere, omstreifere, drukkenbolter, som burde være tat under behandling i en anstalt; særlig gjælder dette omstreiferne. Grunden skyldes dels loven selv, dels dens håndhævelse, og i sidstnævnte henseende er det ikke bare domstolene, men også politiet, som bærer ansvaret. Politiets behandling av disse saker har ikke været tilstrækkelig systematisk og energisk; men dette er ikke politiets feil. Det er for svakt utstyret til overhodet at kunne tilfredsstille lovens fordringer. Specielt bestemmelserne om omstreifervæsenet forutsætter et for det hele land organisert statspoliti, som imidlertid ikke er blit oprettet. Også over domstolene klages der, navnlig over deres store fordringer til bevisets tilstrækkelighet. Om at vende tilbake til det administrative system kan der dog neppe for alvor bli tale, skjønt også et sådant måtte kunne ordnes således, at der ingen uret blev øvet. Også loven selv har sine feil. Under dens utarbeidelse gik man stadig videre og videre i retning av individets beskyttelse mot uretmæssig behandling og tilsidst så langt, at det er blit småt nok med samfundets beskyttelse. Taleren erklærte sig enig med indlederen i, at kravet på arbeidsanvisning i § 1 burde utgå, fordi der på mange steder ingen anledning er til at gi sådan anvisning. I § 4 burde ordene »til sedvane« og »som kan medføre høiere straf end bøter« utgå. Helst burde man kanskje vende tilbake til de gamle fattigloves definition og straffe som løsgjænger den, som til sedvane hengir sig til lediggang eller driver omkring, uten at det kan påvises, at han har tilstrækkelig lovlig underhold. Desuten trænges særlige bestemmelser for omstreifere, da disse ofte, ialfald tilsyneladende, driver handel eller håndværk; det bør overveies, om ikke sådan virksomhet overhodet bør være forbudt for den slags personer. I § 18 er ordet »forfalden« uheldig; det fortolkes av enkelte domstole så strengt, at paragrafen ikke anvendes, medmindre der foreligger lægeerklæring for, at der er en sykkelig tilstand tilstede, en fortolkning som

støttes ved paragrafens uttrykk »helbredelse«. Muligens bør der ikke oppstilles andre betingelser for, at domstolen skal gi påtalemyndigheten bemyndigelse til at indsætte vedkommende end, at han bevises at være hengiven til drukken-skap, hvorefter det da blev påtalemyndighetens sak at over-veie, om bemyndigelsen bør benyttes. Taleren nævnte også andre paragrafer i loven, som burde forandres, således §§ 16, 19 og 27, og omtalte de klager, som almindelig høres over, at saksbehandlingen tar for lang tid. En utvidelse av adgangen til at anvende varetægtsfængsel vilde kanskje hjelpe. Forsvarer er ikke påkrævet i disse saker, og der kunde også være spørsmål, om de ikke kan avgjøres av forhørsretten uten tilkaldelse av domsmænd. Reglerne om den betingede løslatelse av tvangsarbeide bør også forandres i retning av at lette adgangen til gjenindsættelse, når det findes ønskelig, uten at nogen domstols mellemkomst her er påkrævet. Forandringer i lovgivningen hjelper dog mindre; det er lovens håndhævelse, det kommer an på, og for denne spiller den almindelige opinion en stor rolle. Man må søke at få folk til at forstå, at tvangsarbeide ikke blot er tvang, men en social barmhjertighets- eller velgjørenhetsgjerning.

Næste taler var forstander for Kristiania arbeidsanstalt O m s t e d, som fandt forholdene i mange henseender bedre efter den nye lov end tidligere. Navnlig var det av betydning, at man nu kunde beholde vedkommende personer på anstalten i længere tid. Før kunde det hende, at samme person blev indsat flere gange i samme år, og dette var meningsløst. Et stort fremskritt var det også, at domstolene har fått avgjørelsen av, om indsættelse skal finde sted. Det administrative system var en skam for et civilisert folk og hadde de uheldigste følger derved, at de, som blev indsat, ofte indbildte sig, at de var blitt uretfærdig behandlet. Også den nye ordning hadde dog sine mangler. Navnlig må det indrømmes, at mange personer, som burde ind på tvangsarbeide, nu ikke kommer der. Men herfor har ikke loven skylden; grunden er væsentlig at søke i politiets mangelfulde utstyr og organisation. Omstreifervæsenet blir man ikke kvit, før der kan skaffes mere politi på landsbygden; man kan ikke vente, at en lensmand skal risikere liv og lemmer for at legge sig efter et taterfølge. Også i byerne må der forandringer. Ved Kristiania politi bør der opprettes en egen avdeling for behandling av løsgjengersaker; først derved vin-

des det fornødne personalkjendskap. Nu er alt planløst og gir indtryk av, at politiet ikke sætter sig i bevægelse, før der forligger anmeldelse, arrestation for drukkenskap eller lignende, og når der skrides til sak, er forberedelsen ikke tilstrækkelig grundig. Der skaffes ikke tilstrækkelige opplysninger om tiltaltes tidligere liv og forhold; at han tidligere har været innsatt på tvangsarbeide eller straffet eller undergit psykiatrisk observation, findes ofte ikke berørt under saken. En lægeundersøkelse av tiltalte er i disse saker endnu mere påkrevet end i andre straffesaker. Ved siden av politiet kan dog muligens også domstolene ha nogen skyld for, at loven ikke anvendes. Er det riktig, hvad der blev sagt under diskussionen av møtets første emne, at dommerne er for tilbøielige til at bedømme gjerningen og ikke tar tilstrækkelig hensyn til personen, så gjælder denne bebreidelse med tifold ret i disse saker, hvor det netop kommer an på en bedømmelse av personens hele habitus. Innsættelse på tvangsarbeide kan være den sidste chance for vedkommendes redning, og denne chance gjælder det ikke at forspilde. Taleren sluttet sig til tanken om egne domstole for disse saker. Heller ikke forsvarerne forstår sin opgave, når de anser det for sin pligt under enhver omstændighet at søke at få tiltalte fri; de bør tænke på, hvad der er bedst for det menneske, hvis sak de taler. Til støtte for sin mening om, at loven var god nok, når den bare blev brukt, anførte taleren tilslut en statistik, hvorav det fremgik, at det væsentlig var fra Kristiania og de andre større byer nedgangen i antallet av tvangsarbeidsfanger skrev sig. I de mindre byer, hvor politiet kjendte sine folk, var antallet like stort nu som før eller endog større.

Fængselsdirektør S e g e l k e T h r a p mente, at løsgjængerloven hadde sat sig et for høit ideal. Tusinder av mennesker rammes av den, men man har fængsler og anstalter blot for hundreder. Dette misforhold måtte sætte sit præg på domstolenes avgjørelser og politiets bestræbelser. Man bør stræbe henimot, at tvangsarbeidshusene avløser fængslerne til behandling av de personer, som stadig begår småforbrydelser, og hvis egentlige synd er, at de er arbeidsskye. Lange fængselsstraffe passer nemlig kun for de farlige forbrydere. Under efterforskningen i anledning av f. eks. et tyveri bør der derfor, når ikke forholdet på forhånd er på det rene, regelmæssig undersøkes, om vedkommende er løsgjænger, og hvis han dømmes, burde der være adgang til

at pålægge ham som pligt for fremtiden at gjøre rede for sine livsforhold. Bli'r han så påny dømt for tyveri eller en anden forbrydelse av den art, at den kan drives som levevei, må det være hans egen sak at godtgjøre, hvad han har levet af, hvis han vil undgå at komme på tvangsarbeide.

Under den videre diskussion blev det fra medicinsk hold hævdet, at lægeundersøkelser i disse saker burde få megel større anvendelse, at lovens uttryk i § 18 »forfalden til drukkenskap« er tvetydig, idet der ikke er skjelnet mellem syke mennesker, som lider av kronisk alkoholisme, og løsgjængere, som drikker sig ofte fuld, og at der ikke havestilstrækkelige anstalter, idet vi specielt savner en lukket statsanstalt for alkoholikere. Det blev nævnt som mangler ved loven, at den ikke tar sigte på de u h e l b r e d e l i g e alkoholikere (disse bør behandles som sindssyke), og at den ikke har tilstrækkelige tvangsmidler likeoverfor alkoholikere av overklassen.

Fra dommerhold fik den fremførte kritik over politiets utilstrækkelige forberedelse av disse saker tilslutning. Vedkommende taler hævdet nødvendigheten av ordentlige strafferegistre, som vi i motsætning til andre lande savner. Tidligere domfældelser blir ofte ikke opplyst, idet man i disse små saker ofte nøier sig med tiltaltes egen forsikring om at være ustraffet og på denne måte gir enhver løsdriver offentlig troværdighet. Videre kom der uttalelser om domstolenes sammensætning, idet noget særeget utvalg for meddommere i disse saker frarådedes, om forsvarernes optræden og om en mulig utvidelse av forelægsinstitutionen til at omfatte også vedtagelse av tvangsarbeide.

Til slutning nævntes specielt de k v i n d e l i g e løsgjængere. Det var her en hovedopgave at hindre prostitutionen. Et av de bedste midler vilde være at utvide skolehjemmenes virkekreds, såat de kan motta piker også mellom det 16de og 18de år. Kvindelig politi bør opprettes. I tvangsarbeidsanstalterne bør der være adgang til enrumisbehandling og til adskillelse mellom de prostituerede og andre.

Møtets tredje og sidste emne var »o m s i k k e r h e t sforanstaltninger mot ikke-sindssyke forbrydere efter straffelovens § 39«. Denne paragraf lyder således: »Når retten finder, at en tiltalt, der enten frifindes eller i henhold til §§ 45 eller 56 idømmes nedsat

straf, er farlig for retssikkerheten på grund av utilregnelighet eller formindsket tilregnelighet, kan den beslutte, at han efter øvrighetens nærmere bestemmelse blir at anvise eller forbyde et bestemt opholdssted, eller, forsåvidt dertil efter almindelige forskrifter, utfærdiget av kongen eller den, han dertil bemyndiger, er adgang, at anbringe i sindssyke- asyl eller kur- eller pleie-anstalt eller arbeidshus. Den trufne forholdsregel blir igjen av vedkommende regjeringsdepartement at opphæve, når den efter indhentet lægeerklæring ikke længere findes nødvendig. — I lagmandsretssaker skal retten, inden den fatter sådan beslutning som i forrige led omhandlet, forelægge lagretten spørsmål, om tiltalte på grund av utilregnelighet eller formindsket tilregnelighet er farlig for retssikkerheten. Alene et for tiltalte gunstlig svar er bindende for retten.«

Emnet indlededes av politilæge dr. W i n g e, som begyndte med at fremhæve, at der måtte skjelnes skarpt mellem de s i n d s s y k e og de s i n d s s v a k e. Bedømmelsen av de første og avgjørelsen av, hvorledes de skal behandles, bør tilligge administrative myndigheter, som handler på grundlag av en sakkyndig lægeerklæring. Det gjælder her en virkelig sygdomstilstand, og alene en læge kan behandle denne og ha en begrundet mening om, hvorledes den vil utvikle sig, og om hvorvidt den kan antages at ville gi sig utslag i farlige handlinger. Lægen bør derfor også alene ha ansvaret for, hvad der blir gjort. Således er også den norske ret, idet sindssykeloven av 17 aug. 1848 gir politiovrigheten adgang til at indlægge en sindssyk på asyl, når der foreligger lægeerklæring for, at han er farlig for den offentlige sikkerhet. Anderledes derimod er forholdet med de s i n d s s v a k e. Også for disses vedkommende vil man vistnok som regel måtte ty til lægens hjelp, nemlig for at konstatere de psykiske abnormiteter, som ofte bevirker den sindssvakes farlighet. Men ved siden herav er der andre momenter, som spiller den største rolle, og hvor lægen ikke er den særlig sakkyndige, således vedkommendes karaktereiendommeligheter og de slutninger, som kan utdrages av den straffbare handling, han har forøvet. Vurderingen av denne handling kan være avgjørende for bedømmelsen av den sindssvakes farlighet. Derfor bør ikke bestemmelsen her ligge hos lægen, og heller ikke hos administrative myndigheter, men avgjørelsen av, om den sindssvake skal anses som farlig for den offentlige sikkerhet, bør ske ved dom. Dette er også vor

gjældende ret i henhold til den paragraf, som er gjenstanden for dette foredrag.

Denne paragraf handler videre om de sikkerhetsforanstaltninger, som kan træffes mot sådanne sindssvake, farlige personer. Loven bestemmer nemlig på andre steder, at de sindssvake enten kan ansees som utilregnelige eller som formindsket tilregnelige med den følge, at de enten blir fritat for straf eller blot får en forholdsvis liten straf for sine handlinger. Men under disse omstændigheter må der træffes anden forføining mot dem, hvis de kan anses for farlige og antages at ville fortsætte med sine strafbare handlinger. Og bestemmelserne herom gives i den nævnte § 39.

Paragrafen lider av den grundfeil, at den er skrevet ut fra forutsetningen om et andet utilregnelighetsbegrep end det, som er blit det gjældende. Utkastet til loven var nemlig bygget på den såkaldte metafysiske tilregnelighetsret, hvorefter også en sindssyk person under visse omstændigheter kan straffes, mens den endelige lov sluttet sig til den biologiske opfatning og erklærte de sindssyke for ubetinget straffrie. Denne forandring burde også ha medført ændring i § 39, men dette skedde ikke, og følgen er, at den nu sammenblander de sindssyke og de sindssvake, mens disse burde holdes skarpt fra hinanden, da både avgjørelsen av farlighetsspørsmålet og de forholdsregler, som bør tages, er væsensforskjellige for begge.

Som en mangel ved paragrafen må det videre betegnes, at den ikke påbyder indhentelse av lægeerklæring som en betingelse for, at der kan avsiges dom om iverksættelse av sikkerhetsforanstaltninger, skjønt den har fundet det påkrevet at foreskrive sådan erklæring som nødvendig for, at foranstaltningen igjen kan ophæves.

Paragrafen har ikke svaret til forventningerne, og grunden hertil er at søke i, at forfatterne ikke klart har hat for øie de praktiske vanskeligheter, som er forbundet med at drage passende og samfundsbetryggende omsorg for de sindssvake. Mens man har nogenlunde rede på antallet av de sindssyke og på hvor stor procent av disse der kan ansees for farlige, (i Norge kan vi regne 12000 sindssyke, hvorav ca. 200 farlige), er man ganske uten opplysninger i begge disse henseender, når der spørres om de sindssvake, skjønt en rent medicinsk betragtning vel kan si, at deres antal er langt større end de sindssykes. Mens

der videre er sørget ganske godt for asylplads for de sindssyke, er det blot nogen enkelte av det store antal sindssvake (særlig alkoholister), som vi kan skaffe plads til i anstalt, og mens vi for de farlige sindssyke har kriminalasylet, er der ingen anstalt med fængselsmæssig sikkerhet, hvor en farlig sindssvak kan anbringes. Alt måtte altså skapes fra nyt av, og man foreslog da også bygning av kur- eller pleieanstalt og arbeidshus. Men ved lovens behandling i stortinget blev man ængstelig for omkostningerne, og paragrafen blev omredigert på sådan måte, at man ikke blev bundet til at bygge, og nogen »kur- eller pleieanstalt« er da endnu ikke kommet istand. Den eneste adgang, man nu har til anstaltbehandling av disse personer, er at indsætte dem på arbeidshus. Men herved er hele paragrafen blit forfeilet, og resultatet er, at den nye straffelov ved, som nævnt, at utstrække utilregneligheten til også at omfatte enkelte sindssvake og ved bestemmelserne om lav straf for de forminket tilregnelige, sålangt fra at øke retsikkerheten, på dette punkt netop har svækket den.

Paragrafen er videre uklar, idet det ikke sikkert fremgår av den, at domstolen kun har at avgjøre, at vedkommende er farlig, og at der skal træffes forføining mot ham, mens det blir øvrighetens sak nærmere at bestemme, hvilken av de i paragrafen nævnte foranstaltninger, som skal træffes. Selv om den fortolkes på denne måte, gir den imidlertid øvrigheten for liten valgfrihet og opstiller for få alternativer. Der burde være anledning til at kombinere de forskjellige foranstaltninger og la den ene avløse den anden, f. eks. først bostedsindskrækning og derefter anbringelse i anstalt, hvis den første ikke hjelper, eller løslatelse av anstalt betinget af, at vedkommende tar et bestemt opholdssted. Der burde videre være adgang til at pålægge vedkommende avhold fra den gift, f. eks. alkohol, som har forårsaket hans lovovertrædelse, og til uten videre at indsætte ham i anstalt, hvis han brot pålægget. Helst burde hermed være forbundet offentlig politiopsigt.

Endelig er det en feil, at paragrafen ingen bestemmelse har om dem, som ikke bør straffes på grund av v a n f ø r h e t eller l e g e m l i g s y g d o m, men som kan være farlige bl. a. på grund av smitte, og derfor ikke bør lates i frihet. Dette er et særdeles praktisk spørsmål; ofte må en straffavsoning avbrytes f. eks. på grund av tuberkulose, syfi-

lis eller diabetes. Sykehusene har ingen almindelig bevogtningsspligt, og noget invalidfængsel har vi ikke.

Til slutning fremkom indlederen med utkast til en ny § 39 overensstemmende med de synsmåter, som han hadde fremholdt.

I den påfølgende diskusjon deltok først en række sindssykelæger.

Dr. D e d i c h e n hævde, at det alene var læger, som kunde avgjøre, hvorledes personer, som gik ind under § 39, i det enkelte tilfælde burde behandles. Nogen av dem kan anbringes i skolehjem, når aldersgrensen for optagelse i disse sættes op, andre i alkoholkursteder. En del må ha asylbehandling, indtil de muligen kan sættes ut i privatforpleining eller i en koloni. Men for størstedelen er det nok, at de kommer bort fra brændevin og dårlig selskap og sættes under en viss disiplin. I den hensigt bør der opprettes en slags friere og enklere anstalter, f. eks. en større bondegård i en avsides dal eller på en ø, hvor der er tilstrækkelig med dyrkbar jord. Rømte nogen, fik man bruke strengere midler. Man måtte idetheletat prøve sig frem.

Asyldirektør, dr. V o g t uttalte: De sindssvake er mere abnorme end syke. De lider av psykiske mangler eller skjævheter, for hvilke lægebehandling litet hjelper. De må støttes på anden måte, anvises et passende milieu o. s. v. Til dem hører de imbecille, hysterikerne, alkoholikerne og de psykopatiske. Det gjælder her tilfælder, hvis bedømmelse er særlig vanskelig, fordi de uten klare grenser glider over i det normale. Her skal kun tales om de hoiere grader av sindssvakhet. Når en sådan person ansees som utilregnelig og frifindes eller som forminsket tilregnelig og får nedsat straf, må der træffes andre foranstaltninger mot ham, såfremt samfundssikkerheten kræver det. § 39 gir ikke administrationen den fornødne frihet i valget av disse forholdsregler, og taleren sluttet sig her til indlederens kritik. I nødsfald må man også ha adgang til at anvende fængslig forvaring, som undertiden kan være mindre hårdt for vedkommende end arbeidsanstalten. Den nødvendige lægeundersøkelse bør ske allerede tidlig på hans forbryderbane. Foruten uttrykket »farlig for retssikkerheten« bør der tillike anvendes begrepet »u t r y g for retssikkerheten«, og i sidste tilfælde gives anvisning på mildere forholdsregler end i første. På denne måte vilde man lettere få domstolene til at anvende bestemmelserne. For enkelte sindssvake, spesielt

alkoholikere, burde der være adgang til at undergi dem observation, selv om de ingen forbrydelse endnu har begået.

Dr. Scharffenberg, læge ved Kristiania tvangsarbeidsanstalt, fremhævet, at § 39 indeholder en i høj grad værdifuld realitet, idet den gir adgang til istedenfor en tidsbegrænset dom at anvende detention på ubestemt tid, og dette er av den største betydning likeoverfor de personer, det her gjælder. Hittil har 7 personer i henhold til denne paragraf været innsat på Kristiania tvangsarbeidsanstalt, og til forståelse av, hvilke personer der her handles om, og av de resultater, som opnåes, gav taleren en indgående og meget interessant kasuistik angående disse 7 personer. Han nævnte videre, at arbeidsanstalt hadde sine fordele fremfor fængsel, navnlig derved, at man meget lettere kunde undlate at anvende disciplinærstraf; sådan straf anvendtes overhodet aldrig likeoverfor en sindssvak; man noiet sig med at isolere ham i celle. På den anden side var der den betenkelighet ved arbeidsanstalten, at den ikke gav samme sikkerhet mot rømning som et fængsel. — § 39 lider av den mangel, at man ikke har overgangsformer mellem detention og fuld frihet. Den forutsætter, at detentionen skal vedvare, indtil vedkommende er helbredet, i hvilket fald enhver sikkerhetsforanstaltning skal bortfalde. Det er imidlertid umulig at avgjøre på anstalten, om f. eks. en person med atypisk alkoholreaktion er helbredet eller ikke; dertil kræves det, at han sættes på prøve. I praksis har vi søkt at hjelpe på denne mangel. Idet vi løslater personen, oppstiller vi visse vilkår, som han skal opfylde, og han må gi sit samtykke til påny at innsættes i anstalten uten retsforfølgning, hvis han bryter vilkårene; blandt disse er alltid totalavhold, undlatelse av at forøve strafbare handlinger og forbliven på det sted, hvor han anbringes og sættes i arbejde. Hans forpleier og arbeidsgiver forpligter sig til at melde det, straks der sker noget galt, og han blir påny innsat i anstalten, hvis han ikke første gang slipper med en advarsel. Denne fremgangsmåte, som er godkjendt av departementet, har i sine resultater vist sig ganske tilfredsstillende. — En anden feil ved lovens system er det, at man kan anvende straf ved siden av anbringelse overensstemmende med § 39. Dette er ulogisk. Egner vedkommende sig først til en sådan anbringelse, bør den straks komme til anvendelse. Den særskilte idømmelse av straf medfører blot, at de svakhodede personer, det her gjælder, føler sig uret-

færdig behandlet, når de blir holdt i forvaring, efterat allerede straffen er utsonet. — Trods sine mangler er § 39 en god bestemmelse, og det er bare at beklage, at den anvendes for litet; ved en utvidet bruk vilde man opnå en stor del av, hvad der er tilsigtet ved de ubestemte straffedomme, som nærmere omhandles under diskussionen av det første emne på møtet.

Minister H a g e r u p hævde, at lægerne vistnok burde ha en væsentlig, for ikke at si en avgjørende stemme ved bedømmelsen av disse personer; men i den personlige frihets interesse må borgerne kræve, at avgjørelsen omgjørdes med retsregler, hvis prøvelse kan tillate en viss mere objektiv kontrol. Forøvrig er der meget, som taler for, og kan gjerne opstilles som et ønskemål, at der erhverves psykiatrisk erklæring i alle straffesaker av nogen betydning. Men der er praktiske vanskeligheter derved; det vil koste mange penge, og lægerne har ikke overalt i landet den fornødne psykiatriske indsigt.

Vor lov handler om tre arter farlige personer, de sindssyke, de sindssvake og de åndsfriske. De sindssyke kan behandles efter sindssykelovens § 10 og indsættes på asyl, når de er farlige. Opdages det derfor under et fængselsophold, at en fange er sindssyk, kan direktøren henlede politiets opmærksomhet på saken, og fangen kan i fornødent fald overflyttes til sindssykeasylet. For de åndsfriskes vedkommende havestemmelsen i § 65 om de ubestemte straffedomme, og for de sindssvake bestemmelsen i § 39. Betingelserne for anvendelsen av disse to bestemmelser er også forøvrig meget forskjellige. I den første kræves der en høiere grad av farlighed, i den sidste blot farlighed for retssikkerheten i sin almindelighet. Det er i sidste fald nok, at sikkerheten er truet, at man føler sig u t r y g, og nogen optagelse av dette sidste ord i paragrafen, således som foreslått av en tidligere taler, er derfor unødvendig. Simple tyverier og underslag kan begrunde farlighet efter § 39, men ikke efter § 65. Også den forholdsregel, som bringes i anvendelse, er meget forskjellig efter disse paragrafer. Efter § 65 er det skjærpet straf med påfølgende fængsel på ubestemt tid og efter § 39 formindsket straf med påfølgende forvaring i kur- eller arbeidsanstalt. Den tale, som ofte høres, at de abnorme farlige netop bør straffes strengt, fordi de er litet mottagelige for straffens påvirkning, således at en kortere straf er uvirkosom, kan ikke tiltrædes, da den forutsætter en hel omvælt-

ning i forestillingen om straf og brøde. Sålænge man fastholder, at straffen som straf har sin foranledning i den forbryderske gjerning, kan man ikke opgi et visst forhold mellem straffen og gjerningen. Derimot er der mindre principielle indvendinger at gjøre mot den tanke, som utkastedes av dr. Scharffenberg, at der overhodet ingen straf burde anvendes, når de i § 39 omhandlede særlige sikkerhetsforanstaltninger kom til anvendelse. Ti vi anser ikke længer straffen som en nødvendig fyldestgjørelse av et elisk krav på gjengjældelse, men alene som et middel i samfundets kamp mot forbryderskheten. Hvis andre forholdsregler kan tjene dette formål likeså godt som straf, kan straffen gjerne bortfalde. Herpå har vi også forbillede i løsgjængerloven. Men isåfald måtte domstolen gives en større indflydelse på at bestemme foranstaltningens art end den, § 39 nu gir den.

Det store spørsmål er imidlertid, om den sondring, vor straffelov på denne måte gjør mellem de forskjellige slags farlige forbrydere, er begrundet og gjennemførlig. Nyere undersøkelser viser jo, at et overordentlig stort antal av habituelle forbrydelser har sin rot i imbecillitet eller i kronisk alkoholisme, og selv om ikke imbecilliteten fra først av er så fremtrædende, vil de forhold, hvorunder en person, som havner på den habituelle forbryderbane, lever, medføre en avstumpning av de psykiske kvaliteter, som betinger evnen til at ha sans for de moralske værdier og for straffens betydning, en slags moral insanity. Hvor grænsen mellem det friske og det syke her går, er det vanskelig at si. Men allikevel er det denne grænse, hvorpå vi bygger vort tilregnelighetssystem og vor sondring mellem de tilfælde, som går ind under § 65, og de, som går ind under § 39. Trods alt må dog denne grænse fastholdes. Vi kan ikke opgi det tilregnelighetsbegrep, som vi hittil har regnet med som grundlag, nemlig at et menneske, hvis sjælelige tilstand ikke er patologisk, må straffes, når det begår forbrydelser.

Med hensyn til de foranstaltninger, § 39 gir anvisning på, er det mulig, at paragrafen kan være gjenstand for forbedringer i den retning, indlederen uttalte sig for. Dens tanke er langt mere elastisk, end muligen dens ord er blit, og tanken er den, at de foranstaltninger, som man faktisk har adgang til at anvende, og som man måtte finde hensigtsmessige til beskyttelse av samfundet mot disse per-

soner, kan bringes i anvendelse. Vanskeligheten ligger i vore mangelfulde indretninger. Det var glædelig at høre dr. Scharffenbergs uttalelser om, at anbringelse i arbejdsanstalt hadde vist sig hensigtsmæssig for flere av disse personer. Men for dem, som er farlige på grund av alkoholisme, trænges en egen kuranstalt. Skolehjemmene egner sig også til videre anvendelse, og aldersgrænsen for optagelse i disse bør forhøies. Særskilte såkaldte tvangsskoler for imbecille bør også oprettes i videre utstrækning end skedd.

Under den videre diskussion hadde de tidligere talere påny ordet til nærmere tydeliggjørelse og begrundelse av sine meninger. Indlederen betonet i forbindelse dermed, at § 39 for at bli tilfredsstillende forutsatte foruten nye anstalter også et effektivt politi på landet, som kunde føre opsyn med de farlige sindssvake, som man lot være på fri fot. Han ønsket videre gjenoprettelse av det i Christian den femtes Norske Lov 1—21—1 omhandlede sikkerhetsfængsel, om end bestemmelsen måtte redigeres anderledes end den gamle bestemmelse og gives en videre ramme. Fra dr. Scharffenberg og dr. Vogt blev det hævdet, at også alkoholikere med nytte kunde behandles på arbejdsanstalt. Minister Hagerup pekte på som et mulig hul i loven, at § 39 ikke kunde anvendes, når det først var under straffetiden, at sindssvakheden blev konstatert. Til slutning fandt der sted en replikveksel mellem indlederen og høiesteretsjustitiarius Thinn. Den første hadde fremholdt, at det er nødvendig at bevise sindssygdøm, forat sådan kan anlages at være tilstede; tvil i så henseende er ikke tilstrækkelig. Herimot indvendte Thinn, at enhver tvil måtte komme til talte til gode, og at han måtte frifindes som utilregnelig, hvis dommeren var i uvisshet med hensyn til sindssygdommen. Indlederen replicerte hertil, at hans uttalelse aldeles ikke gjaldt spørsmålet om tilregnelighet, — et spørsmål som er den sakkyndige læge helt uvedkommende —, men kun det psykiatriske bevis. En læges konklusion må altid være, enten at vedkommende sygdom er tilstede, eller at der ikke foreligger bevis for sygdommen, og i sidste fald kan han heller ikke gå ut fra, at den er tilstede. Det indrømmedes dog, at i præmisserne vilde lægen måtte fremholde sin tvil, og at det stod dommeren frit for at benytte disse og på grundlag av dem frifinde en tiltalt, fordi man ikke var overbevist om hans tilregnelighet.

Ved siden av forhandlingerne om de anførte tre emner bød også møtet på et interessant foredrag av strafanstaltsdirektør Smedal om »tilståelse og negtelse av forbrydelser«. De fleste forbrydere tilstår sin brøde, men grundene kan være meget forskjellige. Enkelte tilstår i den tanke, at de nu vil bryte med sit dårlige liv. Det kan være følge av en dypere overveielse, kanskje av anger, men ofte også av en viss flosthet. Andre tilstår, fordi beviserne er så sterke, at negtelse er unyttig. Derved håber de også at få mildere straf eller senere at opnå benådning. Tilståelsen har videre ofte sin grund i en stilliende eller uttrykkelig avtale mellem flere forbrydere om, at den, som først blir grepet, eller som har de færreste tidligere domme, skal ta det hele på sig for at fri de andre. Kanskje tilstår han også for at få saken hurtig avsluttet og få hindret, at der anstilles undersøkelser om andre forbrydelser, han har begått. At få saken avgjort hurtig og i stilhet er også uten hensyn hertil et motiv særlig for unge og tidligere ustraffede personer; de gamle forbrydere er ikke rædde for offentligheten i retsforhandlingen, men liker ikke avisreferaterne og spesielt ikke anvendelsen av opnavne.

Der er enkelte forbrydere, som alltid og under alle forhold negter sin brøde. Selv om beviset er overvældende, negter de. Dette er et utslag av usandfærdighet, som oftere træffes i ondartede former i skolehjemmene. De fleste negter imidlertid i håb om at gå fri, og de appellerer til høiere ret for ikke at gå glip av nogen chance; de har et ubestemt håb om, at noget skal ske. Enkelte, som negtet fra først av, fastholder sin negtelse, bare for at stå ved den og vise sig som »voksne folk«. Andre har den eiendommelige skik, at de ved hver ny indsættelse i strafanstalten hidsig negter den brøde, de nu er dømt for, men erkjender, at de har været rigtig dømt de forrige gange, skjønt de da negtet. Et præg av likegladhet blir der over de fanger, som vistnok erklærer sig aldeles uskyldig dømt, men indrømmer, at de forresten har gjort så meget galt, at de får finde sig i det, om de »ryker« av og til. Meget hyppig begrundes negtelsen ved overstadig beruselse, enten således at de intet husker, eller således at de ikke var ansvarlige, at de f. eks. har indbildt sig at handle i selvforsvar. Ofte er der dog mere ædle motiver for negtelsen, således skamfølelsen og kammeratfølelsen. Den første spiller særlig ind ved forbrydelser, som ansees for særlig vanærende i det almindelige omdømme,

f. eks. sedelighetsforbrydelser, og tanken på slegt og pårørende kan her være avgjørende. Også skamfølelsen likeoverfor fængslets funktionærer, som han sidst lovet aldrig at komme igjen, kan være av betydning. Kammeratsfølelsen gjør sig overmåde sterkt gjældende mellem forbryderne; det kan ta sig form næsten av ridderlighet, og ingen fange er så foragtet som den, der har angit sine kammerater, især da om de har mottat betaling for det. Enkelte særlig rutinerne forbrydere negter, idet de ræsonnerer som så, at det er motpartens, politiets, sak at skaffe beviserne, og at de ingen opfordring har til at hjelpe til hermed.

Spør man nu negterne om, hvorfor de blev dømt trods sin uskyldighet, får man mange svar. Omtrent undtagelsesfrit siger fangerne, at de ikke tviler på, at dommeren har dømt retfærdig, om de end finder straffen for streng. Men dels legger de skylden på politiet, som ikke har villet eller kunnet skaffe tilveie de nødvendige opplysninger, dels på vidnerne, som forsættelig eller uforsættelig har avgitt uriktig forklaring («halvdelen av vidnerne mot mig er tugthuskandidater, som burde ha været her», sa engang en fange), dels på de sakkyndige, som på grund av forutfattede meninger eller ukyndighet har misforstått saken, dels endelig på lagmanden, som har git en feilagtig retsbekering og likesom lagt lagretten (juryen) et skyldig på læben.

Som en undertone til negtelsen hører man undertiden, at de domfældte mener sig forfulgt, da det er guds vilje, at de skal lide, som de fromme i verden til alle tider har gjort. Hos andre tar det form av en slag fatalisme; det er nu engang deres lod at være på livets skyggeside; for mange er dette et uttrykk for følelse av vanmagt og håbløshet.

En eiendommelig negtelsesgrund har enkelte svenske løsgjængere, som straffes for ulovlig tilbakevenden hit til landet. De negter lovligheten av den norske straffelovs bestemmelser herom og påstår sig derfor uskyldig dømt.

Under fængselsopholdet forandrer fangerne ofte sin tidligere forklaring. De tilbakekalder tidligere avgiven tilståelse eller modifierer den og angiver de forskjelligste grunde for, at de tidligere har løiet på sig selv. Omvendt hænder det hyppig, at de, som har negtet, nu tilstår. Dette sker ikke sjelden for at indynde sig hos fængslets vedkommende og er da et utslag av beregning og av liten moralsk værdi. Men andre tilstår, særlig for fængslets prest, efterat der er begyndt en indre forandring hos dem. Foranledningen kan

være sygdom og dødsfald i hjemmet eller andre ting, som gjør sterkt indtryk, således tanken på den ulykke, de ved forbrydelsen har bragt over andre. Undertiden avgives denne tilståelse på dødsleiet. En sådan fange svarte på spørgsmålet om, hvorfor han ikke hadde tilståt før: »For den alvidende gud har jeg bekjendt min synd, men menneskene skylder jeg intet regnskap, når de først har dømt mig«. De fleste av dem, som engang har neglet, fastholder imidlertid sin negtelse med stadig større og større ihærdighet. Disse er fængslets vanskeligste fanger. De er misforniet med alt og klager over alt og tåler ingen antydning om, at de muligen kan være skyldige. Hos sine medfanger vinder de ingen tiltro, og dette ærgrer dem endnu mere. Ti fangeflokken idethele ræsonnerer, som en ældre fange gjorde: »Uskyldig er ingen — naturligvis; noget har de hat med det at bestille«. Muligheten av, at der virkelig kan forekomme tilfælde av uskyldighet, kan naturligvis ikke benegtes. Dette er et vanskelig punkt, hvorom enhver fængselsmand med nogen erfaring vil uttale sig med forsigtighet.

Under fængselsopholdet hænder det også, at fanger tilstår at ha forøvet forbrydelser, som ikke tidligere er anmeldt eller opdaget. Dette sker særlig blandt yngre fanger med større moralsk holdning. Undertiden avgives der også »tilståelser« om forbrydelser, som vedkommende slet ikke har begått eller endog k u n n e t begå. Dette kan han gjøre for at pynte på sit renommé inden fængslet eller for at bli transportert omkring til undersøkelser og derunder få adgang til at rømme.

Taleren opkastet derefter spørsmål om, hvorledes forbryderne anskuer forbrydelse, ansvar og straf. Teoretisk har de i almindelighet samme anskuelse som folket idethele og mener, at det voksne og åndsfriske menneske har tilstrækkelig viljekraft til at motstå fristelsen og til at handle overensstemmende med den almindelige retsbevissthet. Som en sjeldenhet kan man træffe en enkelt fange, som vistnok erkjender at ha forøvet en efter loven strafbar handling, men allikevel påstår sig uskyldig dømt i kraft av syndefrihetslæren. De har selv blot været et værktøj for den onde magt, fristeren eller djævelen, som er den virkelig skyldige. Dette minder om den moderne deterministiske retning. Men om end de almindelige forbrydere erkjender sig både retslig og moralsk ansvarlig for sine handlinger, fremhæver de ofte, at de ikke forstår, hvorledes de kunde handle, som de gjorde.

Hos mange har der været forsæt, plan eller vilje om at gjøre ondt, men hos de fleste ikke; de gjør det trods gode forsætter og straffe-truselen. De har selv en bitter følelse av sin holdningsløshet, korttænktethet og impulsivitet. Til egentlig anger eller dypere erkjendelse av handlingens dårlige beskaffenhet, merker man dog litet. De beklager den væsentlig av hensyn til de ulykkelige følger. Derfor har de sjelden nogen trang til at yde den fornærmede opreisning. Ved straffidelsen har de gjort fyldest både for broden og for den voldte skade, det er den almindelige opfatning. Enkelte føler dog virkelig dypere anger, og for dem blir gjerne straffen et vendepunkt og et gode for livet.

Ved siden av alt det nævnte er det også mange andre ting, som spiller ind ved spørsmålet om tilståelse og negtelse, f. eks. forbrydernes legemlige og åndelige utrustning, deres intelligens, kundskaper og utvikling, indflydelsen av alder, familie- eller erhvervsforhold, degeneration m. v.

Taleren meddelte til slutning statistiske opplysninger om antallet av tilfælde, hvor der har foreligget tilståelse i sammenligning med de øvrige tilfælde, og om tilståelsens hyppighet ved forskjellige arter av forbrydelser. Også i sidstnævnte henseende er der en viss lovmæssighet, og den store regel er, at negtelsen av skyld er hyppigst ved de forbrydelser, som er belagt med sværere straffe, eller som er særlig vanærende i det almindelige omdømme, og at man utenfor sedelighetsforbrydelsernes gruppe har flest negtere blandt recidivisterne.

Litteratur.

Hakon Jørgensen: Kortfattet Fremstilling af Læren om Forbrydelsens Efterforskning, almindelig Del og Signalementslæren. København 1912. 148 Sider. Arnold Busck.

»Faglig Uddannelse« er Tidens Løsen.« Saaledes begynder Forf. sit Forord, og rent afset fra, hvorvidt dette kan siges at være et af Tidens mange Løsener, kan man straks give ham Ret i hans Udtalelse, at man maa undres over, at Kravet om faglig Uddannelse for Politiet ikke forlængst er tilfredsstillt. Medens man udenfor Danmark har sat Politiet i Stand til at følge med i den almindelige Udvikling, er der herhjemme gjort saare lidet i saa Henseende; man er i det væsentlige bleven staaende ved en Ordning, hvor den, der, som Forf. siger, i Dag er Haandværker, Tyende eller lignende, i Morgen uden nogen særlig Uddannelse er Politimand.

Om Samfundet staar sig ved denne Ordning, er et Spørgsmaal for sig, som ikke ligger for her; det er fra Politiet selv, det Udslag af en Læretrang, som den foreliggende Bog er, er udgaaet, og at den hidtidige Ordning for Politiet er højst utilfredsstillende, det vil enhver, der er eller har været ansat i det saakaldte eksekutive Politi, straks erkende, saa vist som de alle en Gang har oplevet dette: i Gaar i civil Stilling, idag i Politiets Tjeneste med helt nye Pligter, i en helt ny Stilling overfor sine Medmennesker, og det i en Stilling, der retter umaadelig store Krav til sin Mand — alt uden nogensomhelst særlig Udrustning (afset fra den udvendige) til at opfylde disse Pligter og til at bære det dermed forbundne Ansvar.

Den, der har forsøgt at raade Bod paa de uheldige Forhold og instrueret den Politistyrke, han har haft til Raadighed, har i denne Instruktion fundet et nyt og udmærket Mid-

del til at lære sine Folk at kende, og samtidig har han med Glæde erfaret, med hvilken Iver disse har søgt at tage imod Belæring. Medens en saadan Instruktør paa et enkelt Felt, nemlig Opdagelsespolitiets, har kunnet finde Grundlag for sin Undervisning i tyske og franske Haandbøger samt den i 1899 af daværende Justitiarius Ingerslev udgivne forkortede Gengivelse af Hans Gross' Haandbog, har han manglet ethvert trykt Grundlag paa Politiets andre Omraader og savnet en Lærebog, ved hvis Hjælp Deltagerne i Undervisningen kunde følge denne og gøre et selvstændigt Arbejde. Det maa da hilses med stor Tilfredshed, at en tjenestegørende Politieembedsmand har fundet Tid og Arbejdskraft til at skrive en Lærebog som den foreliggende, og Forf. fortjener paa Forhaand Tak herfor, en Tak, der formentlig bedst er bleven ham ydet ved, at Landets Politimyndigheder i udstrakt Maalestok har anskaffet Eksemplarer af hans Bog.

Ikke alene som Grundlag ved Undervisning skal denne kunne bruges, men ogsaa som Vejleder ved Selvstudium.

Som Kilder anfører Forf. i sit Forord — paa en noget ufuldstændig Maade — Hans Gross, Bertillon, Henry og Reisz, og man genfinder navnlig Sporene af de to førstnævnte.

Den foreliggende Bog deles i to Afsnit, nemlig »Forbrydelsens Efterforskning. Almindelig Del« og »Signalementskæren«.

Signalementskæren, der indtager godt en Tredjedel af hele Lærebogen, indeholder en Fremstilling af Bertillons portrait parlé og kun heraf, idet Forf. straks erklærer, at det antropometriske System og Fingeraftryksystemet ikke vedkommer Signalementskæren. Heri kan man dog ikke være enig med ham. Maalene er delvis uundværlige og delvis en Støtte for portrait parlé, og baade disse og Fingeraftrykkene tjener til at identificere Forbryderen, de hører til hans Signalement, selv om Aftrykkene helt og Maalene tildels først træder i Brug paa et noget senere Stadium af hver enkelt Sag, nemlig naar den mistænkte er anholdt. At denne Udelukkelse ikke er ligegyldig, fremgaar af, hvad der nedenfor bemærkes om den stedmoderlige Behandling, Forf. har ladet Læren om Fingeraftrykkene blive til Del. Derimod kan man slutte sig til hans Hjærtesuk i Anledning af den Tilsidesættelse af det Bertillonske System, som har fundet Sted, efter at Fingeraftryksystemet er trængt igennem. Den er saa meget mindre forstaaelig, som dette sidste System

ikke paa noget Punkt kan erstatte portrait parlé, og som det altid maa blive Politiets Opgave at sikre sig saa stærkt Bevis som muligt for en Forbryders Identitet i Tilfælde, hvor han benægter den. De to Systemer skulde da supplere og støtte hinanden, ikke konkurrere.

Reglerne om portrait parlé har tidligere været fremstillede paa Dansk af Politiinspektør Henrik Madsen og Dr. Daac i en i 1899 i Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet offentliggjort Afhandling, der tillige gav en Fremstilling af det antropometriske System. Forf.'s Signalementskære er udstyret med en Række gode Gengivelser af Bertillonske Clichéer; disse er ganske uundværlige for den, der vil tilegne sig Fremstillingen ved Selvstudium. Om man overhovedet er i Stand til paa den Maade at sætte sig ind i Reglerne om portrait parlé, er meget tvivlsomt, det lærer man formentlig kun ved selv at optage det paa et Identifikationsbureau; men den, der begynder et Kursus et saadant Sted, vil have de bedste Betingelser for hurtig at tilegne sig Portrætet i Ord og kunne anvende det, naar han har lært Forf.'s Fremstilling.

Lærebogens første Afsnit indeholder 6 Kapitler, der naturlig falder i to Dele, nemlig I—III, der omhandler henholdsvis »Efterforskningens Formaal«, »Afhøring, Vidnebevis. Egen Tilstaaelse« og »Indiciebeviset«, og IV—VI, der omhandler henholdsvis »Besigtigelse og Husundersøgelse«, »Forbrydelsens Spor« og »De sagkyndige«.

Den fra Naturens Haand vel udrustede Politimand, der kommer til Undersøgelse paa et Gerningssted, møder med spændte Nerver og aabne Sanser. Derfor er han imidlertid ikke sikker paa at modtage alle de Indtryk, som Stedet skal give ham, paa, at han kan se, høre og i bogstavelig Forstand lugte alt det, som det siger og viser ham. Til at duelliggøre ham hertil sigter Kap. IV—VI og da navnlig Kap. V. Det gælder for ham om at være fuldt vidende om alt, hvad der er fremstillet under »Forbrydelsens Spor«, om at saa mange Iagttagelser som muligt kan foregaa ganske mekanisk og om at faa alt med, thi her er den største periculum in mora, mange Spor forsvinder hurtig og kan ikke rekonstrueres. Naar den største Del af begaaede Forbrydelser forbliver uopdaget, skyldes det vel bl. a. den Omstændighed, at Undersøgeren kommer for sent paa Gerningsstedet og tilmed maa- ske ikke har tilstrækkelig Tid til sin Raadighed, for Tid skal der til.

Først i Rækken af Spor nævner Forf. Fodspor og giver en indgaaende Beskrivelse af, hvorledes man skal opsøge disse, beskytte, beskrive, opmaale og bevare dem. Fremstillingen er saa omhyggelig, at der ikke kan være Tvivl om, at den, som vil tilegne sig den, kan lære med Sikkerhed at behandle Fodspor. Det er øjensynligt, at Forf., der har konstrueret et Maaleapparat til Brug ved deres Optagelse, nærer Forkærlighed for disse Spor, og den, der lader haant om dem, maa ialfald give ham Ret i, at Sikringen af Fodaftryk »ikke sjældent vil kunne udelukke en hel Mængde Mennesker fra at blive sigtede for en vis Forbrydelse eller endog bevirke, at en uskyldig mistænkt snarest sættes paa fri Fod«.

Hvorfor Forf. behandler Fingeraftrykkene, som han derefter gaar over til, paa ganske ufyldstgørende Maade, er ikke let at forstaa. Der gives en knap Anvisning paa at opsøge og bevare Aftryk, derimod savnes en Udredning af selve Systemet, Klassificeringen og Identificeringen, og de faa Bemærkninger om Mønstrene turde være værdiløse. Forf. siger: »For den Politimand, der skal arbejde med Forbrydelsens Efterforskning, er det af mindre Betydning at kende Fremgangsmaaden ved Optagelsen af Fingeraftryk. Det er nok, at han ved, at der paa Centralbureauet for Identifikation findes Fingeraftryksark af en Mængde straffede Personer, at der i alle Landets Arresthuse forefindes de til Fingeraftryks Optagelse fornødne Apparater, og at alle Landets Arrestforvarere har lært at optage Fingeraftryk. Ligeledes er det af mindre Betydning at kende den Maade, hvorpaa Registreringen gaar for sig. Det er tilstrækkeligt at vide, at det i en Del Tilfælde vil være muligt at identificere en Person, selv om ikke alle hans Fingeraftryk, men kun nogle enkelte findes paa Gerningsstedet. Ja, i meget betydelige Sager vil det endog være muligt at udfinde Gerningsmanden paa Grundlag af et enkelt Fingeraftryk, og et saadant vil være tilstrækkeligt til at overbevise en sigtel, der paa anden Maade har paadraget sig Opmærksomheden.«

Dette sidste er rigtigt, og derfor er det uforstaaeligt, at det skulde være »af mindre Betydning« at kende Fremgangsmaaden osv. Det er netop ogsaa denne Fingeraftrykkenes Evne til at røbe Gerningsmanden, der har bevirket, at Systemet saa hurtig blev udbredt og ialfald for en Tid har skubbet det antropometriske System til Side. I Begyndelsen af dette Aarhundrede henledte det engelske Politi, som har Æren af Systemet (Henry), Opmærksomheden paa, at man

ved Hjælp af Fingeraftrykkene havde opdaget Gerningsmændene til Forbrydelser, hvor intet andet Spor var efterladt. I et Tilfælde drejede det sig om et Indbrud i en Juvelererforretning, foretaget gennem Loftet; paa dettes Glasplader udenom det gennembrudte Sted fandt man nogle Aftryk, som straks identificeredes, og kort efter anholdt Politiet Tyvene, der opholdt sig i en By langt borte fra Gerningsstedet og endnu var i Besiddelse af de stjaalne Koster. Disse Meddelelser i Forbindelse med den Lethed, hvormed man optager en Persons daktyloskopiske Signalement, var Aarsag til, at Systemet med enestaaende Hurtighed gik sin Sejrs-gang gennem Europa. Her i Landet blev det indført i 1904, og det følgende Aar indeholdt det foran citerede Tidsskrift for Fængselsvæsen en af daværende Overbetjent Carl Hansen forfattet Afhandling om Systemet; den led af Urigtigheder og blev formentlig af den Grund ikke meget bekendt. Nu havde der været Lejlighed til at give en rigtig og indgaaende Fremstilling af Systemet, og dertil var der særlig Grund, baade fordi det nu praktiseres ved alle Landets Arresthuse, saa at enhver kan følge Optagelsen af Signalementerne, og fordi dette System giver rig Anledning til at lære Politimanden Grundigheden, denne umoderne Dyd, som er saa nødvendig for ham. Paa det forsømte bør der snarest muligt raades Bod.

Videre gives der Anvisning paa at finde og undersøge Mærker efter Skud, Blodspor og forskellige andre Spor. Navnlig Blodsporene behandler Forf. meget indgaaende, som rimeligt er, og henleder i den Forbindelse Opmærksomheden paa forskellige Forholdsregler, som altid maa iagttages i Sager, hvor det drejer sig om at udfinde Aarsagen til et Menneskes Død.

Bl. a. til Udfindelse af alle disse Spor skal »Besigtigelsen« og Husundersøgelsen tjene. Men at foretage en Husundersøgelse paa fyldestgørende Maade er en meget vanskelig Opgave, til hvis blot nogenlunde tilfredsstillende Løsning det er nødvendigt at møde vel forberedt. Den Anvisning, som Forf. giver paa at foretage en saadan Undersøgelse, er meget omhyggelig; den begynder med en Opfordring til altid at have en Række Rekvisiter tilrede, saa at man uden at spille Tid kan tage dem med til Undersøgelsesstedet, fremstiller derefter de forberedende Skridt og opfordrer til at lægge en Plan for Undersøgelsen. Fremdeles findes Vejledning til at beskrive et Gerningssted og optage Situationsriids

m. m. I sin Indledning til dette Kapitel siger Forf., at der til et moderne Politi absolut maa stilles det Krav, »at alle de Funktionærer, der har at gøre med Forbrydelsers Efterforskning, véd ganske nøjagtig Besked med, hvilke Oplysninger de sagkyndige vil kunne give«. Her røres der ved et af de vigtigste Punkter i Politiuddannelsen. Politimanden, der kommer i tjenstlig Berøring med alle mulige Livsforhold, skal, da ingen kan være sagkyndig paa ret mange Omraader, forstaa at spørge, at gøre Brug af al den Sagkundskab, der overhovedet eksisterer. Til Grundlag for nærmere Undervisning i saa Henseende tjener Kapitlet om de sagkyndige og om de Spørgsmaal, der kan ventes besvarede af disse, baade de videnskabelig uddannede og de sagkyndige Praktikere. En sagkyndig, der atter og atter nævnes i hele Lærebogen, er Fotografen, og herfor fortjener Forf. megen Tak. Det er højst besynderligt, at Politiet her i Landet ikke i langt højere Grad end sket har taget Fotografien i sin Tjeneste. Den fotografiske Plade bevarer for stedse den øjeblikkelige Situation, og den viser os mangt og meget, som det blotte Øje ikke ser. Andensteds har man forlængst vidst at drage den fulde Nytte heraf.

I Fremstillingen af de tre nu omtalte Kapitler savner man saadanne enkelte praktiske Vink, som den egne Erfaring sætter i Stand til at give, som f. Eks. dette: altid at se paa Uret, naar man modtager en vigtig Anmeldelse, og notere Klokkeslettet, dels fordi man da ialfald har dette at holde sig til under et senere Virvar af »Oplysninger«, og dels fordi det i en nervepirrende Sag kan være heldigt straks at minde sig selv om, at der er noget, der er uforstyrreligt. Slige Vink kommer maaske i den bebudede specielle Del.

I Lærebogens 3 første Kapitler gives bl. a. Regler for Afhøring af Anmelder, af sigtet og af Vidner, ligesom der handles om den egne Tilstaaelse. Disse Kapitler er de svageste, vel nok fordi det er saa vanskeligt at give almengyldige Regler paa disse Omraader. Paa et Punkt maa der tages absolut Afstand fra Forf., nemlig fra hans Bemærkninger om Tilvejebringelse af Tilstaaelse. Naar han her sammenligner Politimanden med en Fisker og den sigtede med en Fisk, der skal »gaa paa Krogen«, kalder Beviserne for Garn og taler om at faa den sigtede til at »gaa i Tøjet«, siger, at man skal undlade at nævne de rette Ord som »Tyveri« og »stjaalet« og bruge »neutrale Udtryk«, løber han Fare for at uddanne sin Elev til noget ganske andet, end han

ønsker. Paa dette Punkt egner Bogen sig ikke til Grundlag for Selvstudium.

Bogen er skrevet i et livligt og let læseligt Sprog og fremtræder i behagelig Udstyrelse og Format. Den vil være i Stand til at afhjælpe et af Politiets mange Savn, og den Modtagelse, den har faaet, opmuntrer Forf. til at fortsætte sine Arbejder paa den øvrige Del af Efterforskningens Disciplin.

Christian Riise.

Mindre Meddelelser.

Den internationale Kriminalistforening afholder sin 12te Kongres i København i Dagene fra d. 27. til d. 31. August 1913.

Dagsorden:

Onsdag d. 27. August om Aftenen: Modtagelse i Langelinjes Pavillon.

Torsdag d. 28. August Kl. 10 Form.: Kongressens Aabning. Resten af Dagen er forbeholdt til Besigtigelse af Byen og dens vigtigste Institutioner. Efter Aabningshøjtideligheden samles den internationale Kriminalistforenings Bestyrelse til et Møde.

Fredag d. 29. August Kl. 9 pr. Form.: Forhandling om Kongressens første Emne: La loi doit établir des mesures spéciales de sécurité contre les délinquants, dangereux à raison: soit de leur état de récidive légale, soit de leurs habitudes de vie qu'elle définit, soit de leurs antécédents héréditaires et personnels manifestés par un crime ou un délit qu'elle détermine. (Se Bulletin de l'Union internationale de droit pénal, Bd. XIX 1912 pag. 348.)

Kl. 7: Modtagelseskomiteéns Festmiddag for Deltagerne i Kongressen.

Lørdag d. 30. August Kl. 9½ pr. Form.: Forhandling om Kongressens andet Emne: La réforme de l'enseignement juridique et de l'éducation des magistrats qui statueront sur la question de l'état dangereux. (Se Bulletin de l'Union XIX pag. 350.)

Om Aftenen Modtagelse paa Raadhuset.

Søndag d. 31. August: Udflugt til Frederiksborg og Kronborg—Marienlyst.

Modtagelseskomitéen bestaar af:

Den danske Kriminalistforenings Bestyrelse, nemlig Professor Dr. juris Carl Torp (Formand), Kriminalretsassessor Fr. Rüdinger (Sekretær), Overlæge Professor Dr. med. A. Friedenreich, Direktør for Fængselsvæsenet Thorkil Fusing, Overlæge Dr. med. Chr. Geill, Byfoged Aug. Goll, Birkedommer Chr. M. Jespersen, Næstformand i So- og Handelsretten, Kriminalretsassessor Jul. Møller og Justitiarius i den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret Dr. juris C. Ussing,

samt endvidere:

Overretssagfører Axel Bang, Overretssagfører Carl Becker, Overretssagfører F. V. L. Bentzen, Forretningsfører for Fængselshjælpen Carl Bielefeldt, Overinspektør for Opdragelsesanstalterne, Formand i Overværgeraadet, Overretsassessor L. C. Brun, Straffedommer Th. E. Budtz, Professor Dr. med. Viggo Christiansen, Kontorchef i Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet Frz. Dahl, Højesteretssagfører C. L. David, Geheimekonferensraad Dr. juris J. H. Deuntzer, Borgmester Etatsraad Th. Dybdal, Generalauditor H. Giørtz, Læge Fru A. Harbou-Hoff, Fabrikejer Chr. Hasselbalch, Højesteretssagfører C. B. Henriques, Professor Dr. phil. H. Høffding, Overpræsident Kammerherre F. de Jonquières, Kabinetssekretær Kammerherre A. Krieger, Veksellerer A. F. Lam m, Professor Dr. juris Jul. Lassen, Justitiarius i Højesteret Dr. juris N. Lassen, Højesteretssagfører Otto Liebe, Professor Dr. juris H. Munch-Petersen, Formand i Overværgeraadet, Kriminalretsassessor Eyvind Olrik, Overretsassessor Axel Petersen, Overretsassessor Aug. Schou, Departementschef i Justitsministeriet F. Schröder, Direktør for Skt. Hans Hospital, Dr. med. Aug. Wimmer, Overretssagfører Fr. Wolff, By- og Herredsfoged, fh. Konsejlspræsident og Justitsminister, Medlem af Folketinget C. Th. Zahle.

Af Hensyn til Forberedelserne til Kongressen anmodes de skandinaviske Deltagere om i Tide at anmelde Deltagelse i Kongressen til Dansk Kriminalistforenings Sekretær, Kriminalretsassessor F. Rüdinger, Nørrevoldgade 15³, København K. Alle Spørgsmaal vedrørende Indlogering paa Hotel bedes stiledes til Politiasistent Hakon Jørgensen, Lyngbygades Politistation, København N.

For at deltage i selve Kongressens Forhandlinger fordres kun, at man er Medlem af den internationale Kriminalistforening

(Medlemsbidrag 8 Rmk.). For Deltagelse i de af Modtagelseskomitéen arrangerede Festligheder, ved hvilke den danske Kriminalistforening er Vært for de fremmede Deltagere, vil de danske Deltagere have at erlægge et Kontingent, der senere vil blive fastsat.

En international Kongres for Børnebeskyttelse afholdes i Bryssel i Dagene fra d. 23. til d. 26. Juli 1913 under Protektorat af Kongen og Dronningen af Belgien og med Belgiens Justitsminister, Udenrigsminister og Indenrigsminister som Ærespræsidenter. I den Kommission, der forbereder Kongressen, er de nordiske Lande repræsenterede af: Professor Dr. med. C. J. Salomonsen og Professor Dr. juris Carl Torp for Danmark, Professor Dr. Axel Johannessen for Norge, og Professor Dr. O. Medin og Dommer H. Salomon for Sverig. De fleste Lande deltager ved officielle Delegerede, saaledes for Danmark Overinspektoren for Opdragelsesanstalterne, Overretsassessor Brun.

Kongressen har to Sektioner henholdsvis for »Enfance moralement abandonnée« og for »Hygiène de l'enfance« og »Puériculture«. De Spørgsmaal, der opstilles til Forhandling paa Kongressen, er følgende:

Ire Section. — *Enfance moralement abandonnée.*

1. Compétence des tribunaux pour enfants.

Y a-t-il lieu de confier aux tribunaux pour enfants toutes affaires judiciaires concernant les enfants comme la déchéance de la puissance paternelle, les questions de tutelle, etc...? Dans l'affirmative, quelles sont les mesures propres à écarter, dans l'opinion publique, la confusion entre ces tribunaux et les juridictions répressives ordinaires?

2. Organisation de la mise en liberté surveillée.

a) Comment doivent être réglés pendant la période de mise en liberté surveillée les rapports du juge avec l'enfant, avec les parents, tuteurs, etc., avec les délégués à la protection de l'enfance, avec les œuvres de bienfaisance s'occupant de l'enfance? Quels sont les moyens les plus pratiques d'organiser cette procédure?

b) Y a-t-il lieu d'organiser une éducation technique pour les délégués à la protection de l'enfance? Eventuellement, quelles sont les matières à enseigner ou les instructions à leur donner?

3. Enfants anormaux.

Importance de la question de l'anormalité dans la recherche, le jugement et le traitement des enfants moralement abandonnés.

4. Tutelle des enfants naturels.

Y a-t-il lieu d'organiser législativement pour les enfants na-

turels la tutelle professionnelle, c'est-à-dire d'instituer des fonctionnaires nommés et salariés par l'autorité publique et dont la tâche consistera à exercer la tutelle sur tous les enfants mineurs de leur ressort auxquels on n'a pu trouver un représentant convenable?

IIe Section. — *Hygiène de l'enfance. — Puériculture.*

1. Statistique.

Uniformisation des bases de statistique de la mortalité infantile.

2. Vulgarisation.

Recherche des moyens de vulgarisation des procédés hygiéniques et des notions de la puériculture.

3. Protection.

Quelles sont les mesures propres à protéger l'enfant mis en garde ou en nourrice hors du domicile des père, mère et tuteur légal?

4. Alcoolisme?

Quelles sont les mesures propres à protéger l'enfance contre l'alcoolisme?

Question commune aux deux sections.

Création d'un Office international pour la protection de l'enfance.

Indtægning som Deltager i Kongressen koster 10 frcs og finder Sted hos Organisationskommissionens Generalsekretær, Henri Jaspas, avenue de la Toison d'Or, N° 93, Bruxelles, inden 1. Juni 1913.

Internationale Møder om Børnesagen. Professor Klumker, Leder af »Archiv Deutscher Berufsvormünder«, i Frankfurt am Main har ved Henvendelse til Overinspektoren for Opdragelsesanstalterne, Overretsassessor Brun, foreslaaet Afholdelse af Møder om Børneforsorgen med Deltagere fra Tyskland og de nordiske Lande. Møderne, som Professor Klumker ogsaa kalder Uddannelseskursus (Ausbildungskursus), tænkes at skulle vare ca. 10 Dage og at afholdes dels i en eller flere nordtyske Byer, dels i en eller flere danske Byer. Spørgsmaal, hvis Betydning og Løsning interesserede de forskellige Lande, skulde drøftes, og Besøg finde Sted paa nærliggende Opdragelsesinstitutioner. Et saadant første fælles tysk-østrigsk Møde er afholdt i Wien d. 18. til 20. Juni 1912.

Professor Klumker i Forbindelse med andre tyske Herrer foreslaar, at der til Sommer eller Efteraar holdes et tysk-dansk Fællesmøde angaaende Børneforsorg; de fem Dage skulde Mødet

holdes i tyske Byer, nemlig tre Dage i Hamburg, én Dag i Hannover og én Dag i Hildesheim-Göttingen; og der er allerede fra tysk Side forelagt et Program for disse fem Dage. Det var saa Meningen, at de øvrige Dage paa lignende Maade skulde tilbringes i Danmark. Fra tysk Side vil der i det mindste komme ca. 12 Deltagere, hvoraf de fleste forstaaer Dansk, saa at Forhandlingerne kan føres paa ethvert af de to Sprog.

Denne Sag er fra dansk Side bleven taget op af »De danske Plejehjemsforeninger«, hvis Overbestyrelse er bemyndiget til at forhandle videre herom. Der er desangaaende dannet en foreløbig Komité, bestaaende af Overretsassessor Brun, Grev Ahlefeldt-Laurvig til Lundsgaard og Skoledirektør, Professor Bauditz.

Under et Besøg i Norge har Overretsassessor Brun forhandlet Spørgsmaalet med Chefen for Justits- og Kirke departementet, Chefen for Fængselsvæsenet i Kristiania, Byretsassessor Holtan m. fl. Man stillede sig der imødekommende og vilde i hvert Tilfælde gaa med til at prøve at deltage i et første Møde. Der vil ligeledes blive forhandlet med Sverige og Finland.

Lombrosopræmien. Organisationskomitéen for den VIII. internationale kriminal-anthropologiske Kongres indbyder til Konkurrence om den ved Cesare Lombrosos Testamente indstiftede *Lombrosopræmie* under følgende Betingelser:

En Præmie af 1000 Lire uddeles ved den internationale kriminal-anthropologiske Kongres i Budapest i Sommeren 1914 for det mest fremragende Arbejde eller den betydningsfuldeste Opdagelse paa Kriminal-Anthropologiens Omraade. Arbejdet eller Opdagelsen maa være eller blive offentliggjort i Løbet af Aarene 1911—12 og 1913—14. Deltagelsen i Konkurrencen er international. Utrykte Manuskripter kan i maskinskreven Stand modtages til Konkurrencen; Præmiens eventuelle Udbetaling sker i saa Fald, naar Skriftet foreligger trykt. For allerede trykte Arbejders Vedkommende er en Indsendelse til Prisdommerkollegiet — den nævnte Organisationskomité — ønskelig, men ikke en nødvendig Betingelse. Komitéen bestaar af Prof. Dr. Aschaffenburg, Cöln, Prof. v. Balogh, Prof. Dr. Ferri, Rom, Dr. Kurella, Bonn, Geh-Medicinalrath Prof. Sommer, Giessen, og Fru Dr. Gina Lombroso-Ferrero.

Bøger indsendte til Redaktionen.

Förhandlingar vid Kriminalkongressen i Stockholm d. 28., 29. och 30. August 1911. Utgifna af Den svenska Kriminalistföreningen genom Aug. Wirén. Stockholm 1912.

- Förhandlingar vid Svenska Kriminalistföreningens ordinarie årsmöte i Stockholm den 30. Augusti 1912. Stockholm 1913.
- Forhandlingerne paa Dansk Kriminalistforenings niende Møde. Første Hæfte. Kbhvn. 1912. — Andet Hæfte. Kbhvn. 1913. (G. B. N. F.)
- Forhandlingerne paa Dansk Kriminalistforenings tiende Møde. Første Hæfte. Kbhvn. 1913. (G. B. N. F.)
- Hakon Jørgensen: Kortfattet Fremstilling af Læren om Forbrydelsens Efterforskning (almindelig Del) og Signalementslæren. Kbhvn. 1912. (A. Buscks Forlag.)
- Eyvind Olrik: Almindelig borgerlig Straffelov. Henvisninger og Domsoversigter omfattende Tiaaret 1902—1911. Kbhvn. 1912. (G. E. C. Gads Forlag.)
- Meddelelser fra Universitetets retsmedicinske Institut. I. 1912.
- Finska Fångvårdsstyrelsens berättelse för år 1910 (Bidrag til Finlands officiella statistik. XII. Fångvården). Helsingfors 1912.
- Niels Stjernberg: Kommentar till lagen om vilkorlig straffdom den 22. Juni 1906. Upsala & Stockholm 1912.
- Francis Hagerup: Udvalgte mindre juridiske Afhandlinger. Anden Samling. Kristiania 1913. (H. Aschehoug & Co.)
- C. W. Westrup: Stat og Borger i det gamle Babylon (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, udgivne af Det philologisk-historiske Samfund Nr. 91). Kbhvn. 1913. (Tillge & Co.s Boghandel.)
- Beretning om Strafanstalterne i Danmark i Finansaaret 1911—12. Kbhvn. 1913.

Den metriske Fotografi.

Af Vicefængselsinspektør G. Brøchner-Mortensen.

Fotografien er et af den moderne Kriminaltekniks vigtigste Hjælpemidler. Meget hurtigt efter, at denne Opfindelse var naaet ud til Offentligheden, og medens den endnu be- fandt sig paa et ret primitivt Udviklingstrin, finder vi den anvendt til Identifikation af Forbrydere. Saaledes omtales allerede i 1854*) et Tilfælde, hvor en Sigtets Identitet fast- sloges og hans Fortid afsløredes, hvilket atter førte til vig- tige Tilstaaelser fra hans Side — alt ved Hjælp af Daguerréo- typier, en halv Snes Stykker oplagne efter hinanden og sendte fra Undersøgelsesretten i Lausanne til forskellige Lan- des Politiovrigheder.

Siden da har Fotografien gjort store Fremskridt i Ret- ning af Hurtighed, Tydelighed og Mulighed for mekanisk Mangfoldiggørelse af en enkelt Optagelse, og siden da er det Net af Identifikationsstationer, hvormed Landenes Regerin- ger har omspændt Jorden, dannet og knyttet stedse tællere.

Det kunde være fristende her at følge den Udvikling, der ligger imellem hint ovenfor citerede første Forsøg og de nu almindelig brugte Forbryderfotografier i Profil og en face; at se, hvorledes disse sidste har naaet en stedse større Grad af Fuldkommenhed, lige fra de første famlende Forsøg og de mere tilfældige Stillinger af Modellen til de nu i Pariser- politiet oplagne uovertræffelige Signalementsfotografier, alle

*) Journal des Tribunaux 1854, 10 septembre, cit pag. 35—36 i Locard: L'identification des récidivistes, Paris 1909 chez Maloine.

i samme Belysning og Størrelse, alle i samme med Signalementslæren (portrait parlé) stemmende Stillinger*).

Fristende kunde det ogsaa være at skildre M. Bertillons Forsøg paa at skabe portative Forbryderalbum efter det af ham opfundne Signalementssystem (D. K. V. Album) og at følge de fra anden Side mod denne Ordning rejste Indvendinger og anstillede Forsøg paa Problemets Løsning. Men Pladsen vilde ikke slaa til. At gengive de interessante Forslag, der i saa Henseende er stillede af Prof. Oloriz i Madrid og af M. Th. Borgerhoff i Bruxelles, saavel som de Bestræbelser, der af den belgiske Regering, bistaaet af den fortræffelige M. Groonbeer, gøres, for at enhver i Landet arresteret Person kan blive fotograferet og Pladen med hans Fotografi indlemmet i et Centralbureau for hele Riget, vilde sikkert føre videre, end Redaktionens Taalmodighed kan strække.

For denne Gang har man velvilligst laant mig Plads til nogle Bemærkninger om den metriske Fotografi, og andre Emner maa hvile til bedre Lejlighed.

Forinden jeg, vistnok for første Gang i Skandinavien, meddeler udførligere Oplysninger om denne den sindrigste af M. Alphonse Bertillons Opfindelser, skylder jeg en Tak til Opfinderen, som under mit tre Maaneders lange Studieophold i hans Service med enestaaende Liberalitet tilstedte mig Adgang til sit Laboratorium, tillod mig at benytte og lære at kende Indretningen af alle de der brugte Apparater og overantvortede mig i sine fortræffelige Medarbejderes Hænder, saaledes at jeg under den bedste Vejledning fik Lejlighed til at deltage i Servicens Arbejde paa Gerningssteder, i la Morgue og i de fortrinligt indrettede Arbejdslokaler i Palais de justice. Jeg maa ved denne Lejlighed fremhæve den smukke Beskedenhed, hvormed denne det tekniske Po-

*) I Stedet for den hidtil, ogsaa her i Norden brugelige Reduktion $\frac{1}{7}$, er den parisiske Service de l'identité judiciaire for et Aars Tid siden begyndt paa den sædvanlige Plade (9×13) at fremstille Billederne i $\frac{1}{5}$ Reduktion, en Størrelse, der alt er adopteret af det belgiske Identifikationsvæsen og ventelig snart vil blive indført af Københavns Politi.

litis Altmeister, da jeg anmodede om hans Tilladelse til i mit Hjemland at publicere hans Opfindelse, bad mig virke for dens Udbredelse, fordi den var praktisk nyttig, men samtidig fremhævede, at det ikkun drejede sig om »l'œuf de Christophe Colomb«.

Fotografien har, hvor det drejer sig om Gengivelse af Gerningssteder, den utvivlsomme Fordel for en Beskrivelse i Ord, at den intel glemmer. Forudsat at Eksponering og øvrige tekniske Vilkaar er rigtig opfyldte, skal Fotografiet med Naturnødvendighed vise Genstandene, som de er. Da den fotografiske Plade er at ligne, ikke ved en menneskelig Hjerne, men ved Menneskeøjets Retina, kan intel glemmes og intel mistydes. Og dette ikke alene i Iagttagelsen, men ogsaa i Reproduktionen; hvad Kameraets Objektiv har set, fæstnes uforanderligt paa Pladen. Det sete kan senere forandres nok saa meget, i Fotografiet har man stedse et uimodsigeligt Vidnesbyrd om, hvorledes det sete var i det afgørende Øjeblik. Heri ligger Fotografiens store Fortrin for den sædvanlige Gerningsstedsbeskrivelse. Ikke saaledes, at hin overflødiggor denne; men Fotografien supplerer paa væsentlig Maade Beskrivelsen, hvor noget i denne maatte være glemt, og den virker hurtigt og med usvigelig Nøjagtighed, hvor Optagelse af Situationsrids kræver Tid og aabner Mulighed for Fejl.

Men er det vel rigtigt, at Objektivet er skarpere end det skarpeste menneskelige Øje og Pladen paalideligere end nogen menneskelig Hukommelse, saa maa det ikke glemmes, at det, der foregaar i Kameraet, intet Sidestykke frembyder til den psykiske Virksomhed, der ved Bearbejdning af Synsindtryk foregaar i den menneskelige Hjerne.

Fotografiet gengiver Tingene, ikke som de er, eller saaledes som vi ad Erfaringens og Sammenligningens Vej slutter os til, at de er, men saaledes som de synes: de fjerne Ting smaa, mindre, jo fjernere de er, parallelle Linier som sam-

menløbende, alle Vinkler anderledes end i Virkeligheden, kort sagt, det følger Perspektivens Love.

Det siger sig selv, at den fotografiske Gengivelse her har et Minus sammenlignet med Beskrivelsen, men dette Minus søger den metriske Fotografi ikke alene at ophæve, men endog at omdanne til et betydeligt Plus.

For at forklare, hvori den metriske Fotografering be-
staar, bliver det imidlertid nødvendigt lidt udførligere at gen-
give Lovene for den fotografiske Reduktion og for Perspek-
tiven, Naturlove kunde de kaldes. Det blev sagt, at Foto-
grafiet gengiver Tingene mindre, end de er*), desto mindre,
jo fjernere de er. Hvor mange Gange de er formindskede,
kan man imidlertid med matematisk Nøjagtighed udlede af
Forholdet mellem to Størrelser, nemlig Afstandene mellem
Objektivet og den følsomme Plade paa den ene, den fotogra-
ferede Genstand paa den anden Side. Den første Afstand
kaldes Udtrækket (tirage focal). Billedet vil paa Pladen —
hvad en simpel geometrisk Konstruktion viser — fremtræde
lige saa mange Gange formindsket, som der er Udtræk mel-
lem Objektivet og Genstanden $\div$ 1 Udtræk. Saaledes vil
en Genstand, der er fjernet 6 Udtræk fra Objektivet, blive
formindsket $6 \div 1 = 6$ Gange. Er Udtrækket 25 cm og
Afstanden mellem Objektivet og Modellen 1,50 m, vil Re-
duktionen blive $\frac{1}{6}$, hvilket f. Eks. netop er Tilfældet ved den
ovenfor omtalte nyeste Forbryderfotografering.

Men heraf følger, at ethvert med Objektivet parallelt
Plan og alle de i samme i det fotograferede Rum beliggende
Genstande maa undergaa en Reduktion, som staar i Forhold
til det Antal Udtræk, der ligger mellem Planet og Objektivet.

Denne Viden bringer os allerede et vigtigt Skridt fremad
mod det, der er Maalet for den metriske Fotografi: paa Bil-

---

*) Der tænkes paa det almindelige Tilfælde, at Fotografiet er en
formindsket Gengivelse af Genstandene. Det behøver næppe nærmere
at paavises, at de neden for gengivne Love gælder ogsaa for det om-
vendte Tilfælde, hvor det drejer sig om Forstørrelser.

ledet at kunne maale de fotograferede Genstandes virkelige Dimensioner.

Endnu kræves imidlertid, for Maalet er naaet, Kendskab til Perspektivlovene, som derfor kortelig skal omtales.

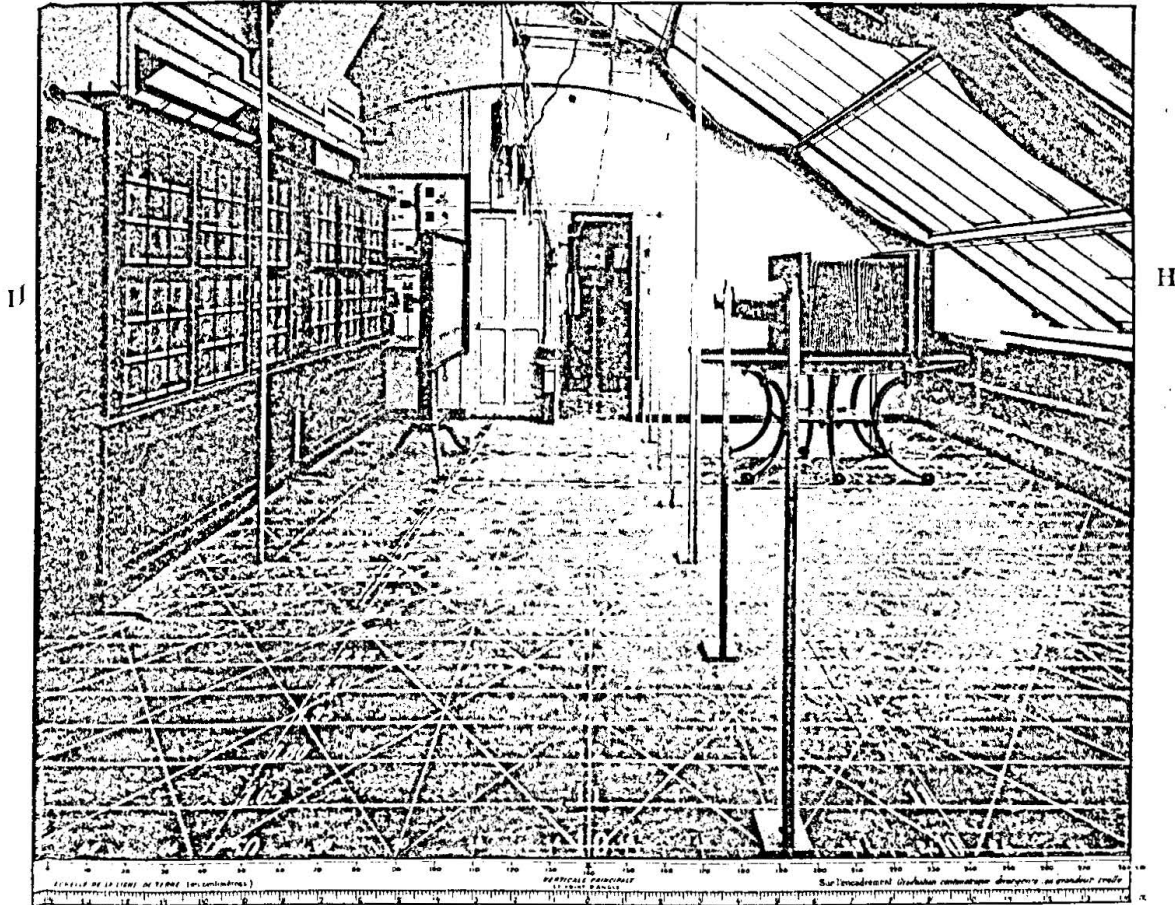

Fig. 1.

Fig. 1 viser et Værelse (en Del af Pariserpolitiet's Atelier), hvor der paa Gulvet er trukket en Række dels indbyrdes og med Billedets Grundflade parallelle, dels mod Værelsets Vægge og mod dets Baggrund løbende Kridtstreger. I lige Linie paa Gulvet er opstillet en Række Stokke, tilsyneladende aflagende i Størrelse.

Forholdet er nu i Virkeligheden det, at de med Foto-

grafiets Grundflade parallelle Kridtstreger, der paa Billedet synes at være anbragt i forskellig Afstand fra hinanden, er equidistante. Afstanden imellem dem er nøjagtig udmaalt til 15 cm, hvilket netop er Størrelsen af Udtrækket i det Apparat, hvormed Fotografiet er taget.

De Linier, der løber skraat ud mod Værelsets Vægge, synes at tendere mod hinanden og deres Forlængelser at samles i samme Punkt paa hver sin Side af Billedet. De Punkter til begge Sider af Billedet, hvori de synes at løbe sammen, kaldes i Perspektivlæren Distancepunkterne. Den Linie, der forbinder disse Punkter, kaldes Horisonten. Den svarer til et horisontalt Plan lagt gennem Objektivets Akse, parallelt med den horisontale Grundflade, hvorpaa Kameraet er opstillet, in casu med Gulvet i Atelieret.

Paa Fotografiet synes de omhandlede skraa Linier ved Billedets Grundflade at skære hinanden i ulige store Vinkler; i Virkeligheden danner de alle i Skæringspunkterne Vinkler paa 90° , men kun en af disse fremtræder i sin rette Størrelse. Toppunktet af denne kaldes Vinkelpunktet (point d'angle); den Linie, der halverer den, er vinkelret paa Horisonten og kaldes Hovedvertikalen (verticale principale). Den svarer til et lodret Plan lagt gennem Objektivets Akse.

Endelig er Stokkene, der staar paa Gulvet, ikke ulige store, men alle af samme Højde, nemlig 1,50 m, hvilket netop er den Højde, hvori Objektivets Akse befinder sig over Jorden. En Linie, lagt gennem alle Stokkenes Toppunkter, viser sig at falde sammen med Horisonten. Det vil ses, at Stokkene er anbragte paa de equidistante parallelle med Grundfladen, og at de, ligesom disse, synes at være ulige langt fjernede fra hinanden.

Endelig vil enhver Linie, parallel med den tænkte Forbindelseslinie mellem Stokkenes Toppunkter, synes at tendere mod det samme Punkt i Horisonten, det saakaldte Forsvindingspunkt (point de vue), der falder sammen med Skæringspunktet mellem Horisonten og Hovedvertikalen og ligger i Forlængelse af Objektivets Akse.

I de her kortelig fremstillede Love for Reduktion og Perspektiv og i den ved Fig. 1 foretagne Demonstration af disse ligger i Virkeligheden Nøglen til den metriske Fotografi.

Hvad der gælder om de under Horisonten liggende Planer, har lige Gyldighed for de over Horisonten værende. Ogsaa her vil alle Parallele løbe mod Forsvindingspunkt eller Distancepunkter og alle Vinkler paa 90° omdannes undtagen den ene, der halveres af Hovedvertikalen.

Som det vil ses af det foregaaende, følger ved Fotografering paa et horisontalt Plan med Kendskab til Objektivets Højde over Jorden den Viden, at Billedets Horisont findes netop i samme Højde over Jorden. Er Objektivets Akse 1,50 m hævet over Jorden, vil alle paa Jorden hvilende lodrette Genstande, der rager op over Horisonten, skæres af denne i en Højde af 1,50 m. Uden at kende noget til den fotografiske Reduktion vil man ved et simpelt Regnestykke kunne finde saadanne Genstandes Højde, en Fremgangsmaade, der, skønt den kun udgør en Del af den metriske Fotografi i strengeste Forstand, dog skal nævnes her.

Til dens Udførelse udkræves en Indretning af Kameraet, som er en Hovedbetingelse for Optagelse af metriske Fotografier overhovedet, hvorfor den straks paa dette Sted kan beskrives.

For at kende Horisontens Stilling paa den fotografiske Gengivelse er der i den bagerste Del af Kameraet (eller i Kassetten, hvori Pladen indsættes) anbragt fire tynde ca. 1 cm lange, kløftede Naale, hvis Forlængelser vil skære hinanden i et Punkt, der ligger i Forlængelse af Objektivets Akse. Disse Naale kaster deres Skygger paa Pladen og fremtræder paa det færdige Fotografi som svage Streger, ragende et Par Millimeter ind over Billedkanten paa alle fire Steder. Ved at trække Forbindelseslinien mellem Bunden af Kløften i de henholdsvis paa begge Sider og foroven og forneden afsatte Skygger har man paa Billedet nøjagtig angivet Horisonten og Hovedvertikalen.

Paa Fig. 1 kan man f. Eks. bestemme Højden af Dør-

aabningen ved Hjælp af et almindeligt Reguladetrykke. Dørkarmen fra Gulvet til Horisonten udmaales ved Hjælp af en Passer paa det under Billedet anbragte, her stærkt formindskede Centimetermaal til 3,7 cm, hvilken Del af Døraabningen vides i Virkeligheden at være 1,50 m. Hele Døraabningen fra Gulvet til den øverste Kant er paa Fotografiet 5,5 cm. Altsaa er Døraabningens virkelige Højde 2 Meter 22 cm 75 mm. I Signalementsfotografien finder denne Fremgangsmaade en interessant Anvendelse, idet man paa et med Angivelse af Horisont optaget Fotografi kan maale en staaende Persons Højde uden at kende det mindste til Billedets Reduktion. Fig. 2 viser en Prøve paa et saadant Fotografi, hvis Horisont er 1,50 m over Jorden. Det erstatter den i enkelte Signalementsbureauer, f. Eks. i Moskva, anvendte Metode, at fotografere Personer i hel Figur opstillede ved Siden af en Maalestok. Skal Maalet være nogenlunde nøjagtigt, maa, efter den russiske Metode, Personen staa ganske tæt op mod Maalestokken, hvilket giver Holdningen noget ufrit, samtidig med at Højden kun kan angives approximativt. Paa det her givne Fotografi kan man derimod med fuldstændig Nøjagtighed maale den fotograferede Persons Højde, samtidig med at han, hvad der for Genkendelsen er af største Betydning, indtager ganske tvangfri Stillinger. Det franske Statspoliti optager med et af M. Bertillon konstrueret portativt Apparat Fotografier som Fig. 2 paa en almindelig Plade 16×21 .

Men vi vender tilbage til den metriske Fotografi i strengeste Forstand. Vi har set, at Kendskabet til Horisontens Højde, d. v. s. til Objektivets Højde over Jorden, muliggjorde Højdemaaaling af Genstande, der rager op over Horisonten. At det samme gælder om Genstande, der ligger lavere end Horisonten, er givet. At man endelig kan udfinde det indbyrdes Forhold mellem forskellige Genstandes Højde og dermed Afstandene mellem to eller flere Punkter, der ligger i et vertikalt Plan i det fotograferede Rum, er kun en videre Udformning af det foran fremstillede. Paa Fig. 1, hvor vi ved, at de paa Gulvet opstillede Stokke alle er lige høje, fremtræder Loven med uimodsigelig Klarhed; men i Virkeligheden

Fig. 2.

vil de samme Maalinger kunne foretages paa ethvert Fotografi, hvis Horisonthøjde er kendt. — Det blev ovenfor sagt, at den fotografiske Reduktion var afhængig af Forholdet mellem Udtrækket og de fotograferede Genstandes Afstande fra Objektivet. Enhver Lokalitet, fotograferet med et Apparat, hvis Udtræk er kendt, kan, saaledes som det i Virkeligheden er sket med Rummet Fig. 1, tænkes delt af Linier, trukne parallelt med den fotografiske Plade og fjernede netop 1 Udtræks Længde fra hinanden. Kender man Udtrækket, vil man ved en simpel Anvendelse af Reduktionsloven kunne finde ethvert paa Jorden værende Punkts Afstand fra Objektivet, følgelig ogsaa saadanne Punkters indbyrdes Afstande.

Ved Anvendelse af Reduktionsloven maa det imidlertid huskes, at Objektivet først begynder at se Jorden i en Afstand fra dets egen Projektion paa denne, svarende til dets Højde over Jorden. Er Objektivet saaledes 1,50 m over Jorden og Udtrækket 15 cm, vil Billedets Underkant fremstille et Plan, der ligger 1,50 m fra Objektivets Projektion, og alle paa Jorden hvilende Genstande, der befinder sig i dette Plan, vil undergaa en fotografisk Reduktion af 10. Ved en fortsat Anvendelse af Reduktionsloven udfindes det, at f. Eks. den 25de Reduktionslinie ligger netop 25×15 cm, d. v. s. 25 Udtræk, fra Objektivet, den 30te netop 30×15 cm o. s. v.

Praktisk talt vil dette sige, at man kan finde Reduktionen af enhver Genstand, der hvilende paa Jorden befinder sig i et vertikalt Plan parallelt med den fotografiske Plade. Vælger vi f. Eks. paa Fig. 1 den fjerde af de paa Gulvet opstillede Stokke, ser vi, at den befinder sig paa den 25de Reduktionslinie. Maalt med Passer paa Fotografiet viser den sig at være 6 cm høj. Dens virkelige Højde er altsaa 6×25 cm = 1,50 m, hvilket vides at være rigtigt.

Da det naturligtvis er vanskeligt for hver enkelt Fotografering nøjagtig at maale Udtrækket og Objektivets Højde over Jorden, er det nødvendigt, at disse Dimensioner er forud udmaalte og afmærkede paa Apparatet, saaledes at

Operatøren kun har at indstille sit Apparat efter den paa samme anbragte Maalestok for at vide, i hvilken Reduktion og med hvilken Horisonthøjde Fotografiet vil fremtræde.

Paa det foran nævnte, af M. Bertillon til det franske Statspoliti konstruerede portative Fotografiapparat er der paa Kameraets Bagside og paa Foden anbragt Centimetermaal, hvorpaa Udtræk og Horisonthøjde med Lethed kan aflæses. Dette Apparat, der er i Stand til at optage metriske Fotografier, koster omtrent det samme som et almindeligt Fotografiapparat. I Politipræfekturet i Paris og i la Morgue findes dyrere og endnu mere præcist virkende Installationer, men da deres Konstruktion i Hovedtrækkene er den samme som det billige Apparats, og da de i Kostbarhed vilde overstige mindre Politietaters Kræfter, skal de ikke nærmere omtales.

Til Opfyldelse af den for Optagelse af metriske Fotografier nødvendige Betingelse, at Kameraets Plader er nøjagtig horisontale og vertikale, er der paa dets Sider anbragt to Waterpas, hvorefter det indstilles. Endvidere findes paa selve Kameraet et lille Kompas, hvis Stilling man altid noterer sig ved Optagelsen for senere paa Aftryk af Fotografiet og navnlig de nedenfor omtalte, efter Fotografiet tegnede Grundrids at kunne angive den fotograferede Lokalitets Orientation.

Det vil af det foregaaende fremgaa, hvilke Fordele den metriske Fotografi frembyder fremfor den almindelige Fotografering af Gerningssteder, denne være saa omhyggelig den vil. Paa selve Fotografiet kan man optage nøjagtige Maal af en hvilken som helst Genstand, enhver Distance i det fotograferede Rum kan maales, og Forhold, som det først senere under Undersøgelsen af begaaede Forbrydelser viser sig af Interesse at kende, lader sig ved Hjælp af et straks optaget metrisk Fotografi med matematisk Nøjagtighed konstatere, selv om Gerningsstedet er forandret, siden Forbrydelsen blev begaaet.

Hemmeligheden ved den metriske Fotografi, »l'œuf de

Christophe Colomb», er Kendskabet til Udtrækkets Længde og Horisontens Højde. Er disse Størrelser konstante, vil Fotografiet altid blive optaget paa samme Maade. Ved Apparatets Indretning har M. Bertillon, samtidig med at gøre Fotograferingen til noget eksakt i Stedet for noget tilfældigt, muliggjort en ganske mekanisk Fremgangsmaade, som man blot behøver at følge for at naa til et forud givet Resultat. Det er iøjnefaldende, hvilket Fremskridt dette betyder, ikke alene i Kriminalteknikken, men for enhver Art af videnskabelig Fotografering.

I Stedet for i hvert enkelt Tilfælde at aftegne Reduktionslinier og Horisontlinie paa Aftrykkene af den efter det metriske System optagne Plade, har man, som Fig. 3 viser, konstrueret metriske Rammer, trykte paa de til Opklæbning af Fotografierne bestemte Kartoner. Drager man Omsorg for ved Opklæbningen at anbringe de paa Fotografiet af de tidligere omtalte i Kameraet anbragte Naale afsatte Skygger udfør det paa Rammerne afsatte Mærke for Horisonten og Hovedvertikalen, kan man ved Hjælp af Passer og Lineal finde alle de til Maalingen nødvendige Planer i Fotografiet.

Under Fotograferingen kan det undertiden, af Hensyn til paa Gerningsstedet efterladte Spor, være ønskeligt at medtage den Del af Jorden eller af Loftet, der er Apparatet saa nær, at Objektivet i sin normale Stilling ikke vilde se den, uden at Lokalteterne tillader at rykke Apparatet længere tilbage. I dette Øjemed er det muliggjort at decentrere Billedets Akse nedad eller opad ved at sænke eller hæve enten Objektivet eller Pladen. For at kunne anvende de sædvanlige Love for den metriske Fotografi og for at kunne benytte de sædvanlige til Opklæbning bestemte Kartoner er det nødvendigt at kende Størrelsen af Decentrationen, der aflæses paa en paa Kameraet i dette Øjemed anbragt Maalestok. Man adderer eller subtraherer da det Antal Centimeter, som Billedet er decentreret i Forhold til den sædvanlige Horisont højde.

Den Lov, hvorefter de ovenfor omtalte metriske Ram-

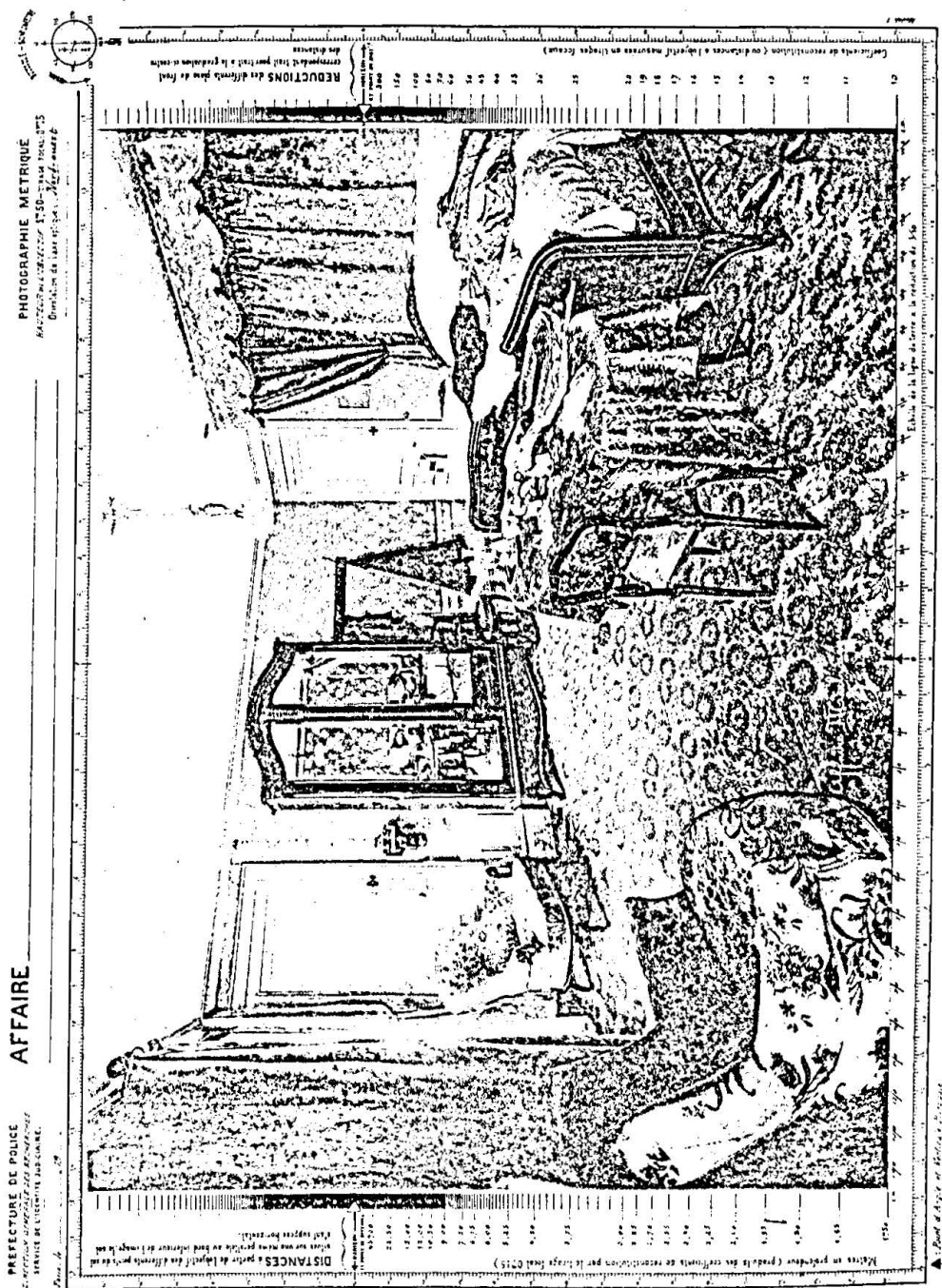

Fig. 3.

mer er konstruerede, er følgende: Enhver Reduktionslinie maa findes i en Afstand under Horisontlinien svarende til Objektivets Højde divideret med det paagældende Reduktionstal. Den 25de Reduktionslinie findes f. Eks., naar Objektivets Højde er 1,50 m, $\frac{150}{25} = 6$ cm under Horisontlinien, den 30te 5 cm under Horisontlinien o. s. v. Denne Konstruktion, som er uafhængig af Udtrækket og af Billedets Format, er, som alt sagt, foretagen en Gang for alle for Fotografier tagne med forskellig Horisont. Den almindelig benyttede Horisonthøjde er for Interiører 1,50 m, hvilket omtrentlig svarer til en middelstor Mands Øjehøjde over Jorden. — Paa Rammerne anføres, som Fig. 3 udviser, Reduktionsliniernes Nummer tilhøjre. De forskellige Planers Afstande fra Objektivet udfindes ved at multiplicere det tilsvarende Reduktionstal med Udtrækket, in casu 15; Afstandstallet er angivet i Meter paa Rammen tilvenstre. Den metriske Ramme omgives atter af et Centimetermaal i virkelig Størrelse, hvorpaa de ved Fotografiets Benyttelse fornødne Maal kan tages*). Endelig findes paa Rammen aftrykt et Kompas, hvorpaa indtegnes Kompassnaalens Stilling, saaledes som denne noteredes ved Optagelsen af Fotografiet.

Man vil have bemærket, at der hidtil kun er talt om Maaling af Genstande og Distancer, der befinder sig i vertikale og horisontale Planer. Hvor det drejer sig om skraa Linier, vil det være det simpleste at omdanne Fotografiet til Grundrids efter den Metode, som nu skal forklares.

Det blev ovenfor sagt, at den metriske Fotografering ikke alene søgte at ophæve Manglerne ved de sædvanlige Fotografier af Gerningssteder, men at den endog tilføjede disse et betydeligt Plus. Der sigtedes til den Egenskab ved

---

*) I Gengivelsen heri Tidsskriftet er Fotografier saavel som Rammer undergivne en vilkaarlig Reduktion, dikteret af Hensyn til Pladsen. Hvor der her og i det følgende tales om Maal, optagne paa Fotografiet, maa derfor dette formindskede og ikke et virkeligt Centimetermaal benyttes.

de metriske Fotografier, at de i Løbet af ganske kort Tid og med en Nøjagtighed, der overtræffer den finest udførte Arkitekttegning, lader sig omdanne til Grundrids af den fotograferede Lokalitet. Fremgangsmaaden er følgende: Paa et Stykke Papir optegnes en Række parallelle Linier (Fig. 4), der er fjernede et Udtræks Længde, in casu 15 cm, fra hinanden, denne Afstand dog reduceret til den Formindskelse, hvori Planen ønskes. Paa Fig. 4 er Reduktionen $\frac{1}{30}$, Afstanden mellem de parallelle Linier altsaa 5 mm. Planen kan naturligvis tegnes i en hvilken som helst Formindskelse efter foranstaaende Anvisning; ønskes f. Eks. $\frac{1}{20}$ Formindskelse af det samme Fotografi, bliver Afstanden $7\frac{1}{2}$ mm.

Paa en af de parallelle Linier vælges et vilkaarligt Punkt (O), der skal angive Objektivets Plads i Rummet. Gennem dette Punkt oprejses en vinkelret paa de parallelle (OX), hvilken Linie angiver Hovedvertikalen. Paa denne udmaales 15 cm regnet fra O; den parallelle Linie, der findes netop 15 cm fra Objektivet, er Horisontlinien (AB). Denne inddeles i Centimeter i virkelig Størrelse, regnet fra dens Skæringspunkt med Hovedvertikalen, svarende til den virkelige centimetriske Ramme omkring Fotografiet. Endelig nummereres de parallelle fra O_1 til X_1 , idet man begynder med Nul paa den Parallel, paa hvilken Objektivet er angivet at befinde sig. Hermed har man givet Skelettet, hvorover et metrisk Fotografi, optaget med det ovennævnte Udtræk, kan omskabes til Grundrids.

Tager man f. Eks. Fig. 3, et Hotelværelse paa Quai d'Orsay, kan man begynde med at finde det venstre Bagben af den under Bordet staaende Stol. Paa Fotografiet trækkes gennem det søgte Punkt en Linie parallel med Horisonten; den viser sig at skære den metriske Indramning tilhøjre ved Tallet 13, findes altsaa paa den 13de Reduktionslinie eller, læst paa Rammen tilvenstre, at være 1,95 m fjernet fra Objektivet. Paa Grundplanen (Fig. 4) maa det søgte Punkt altsaa findes et Steds paa den med Nummer 13 betegnede af de parallelle Linier.

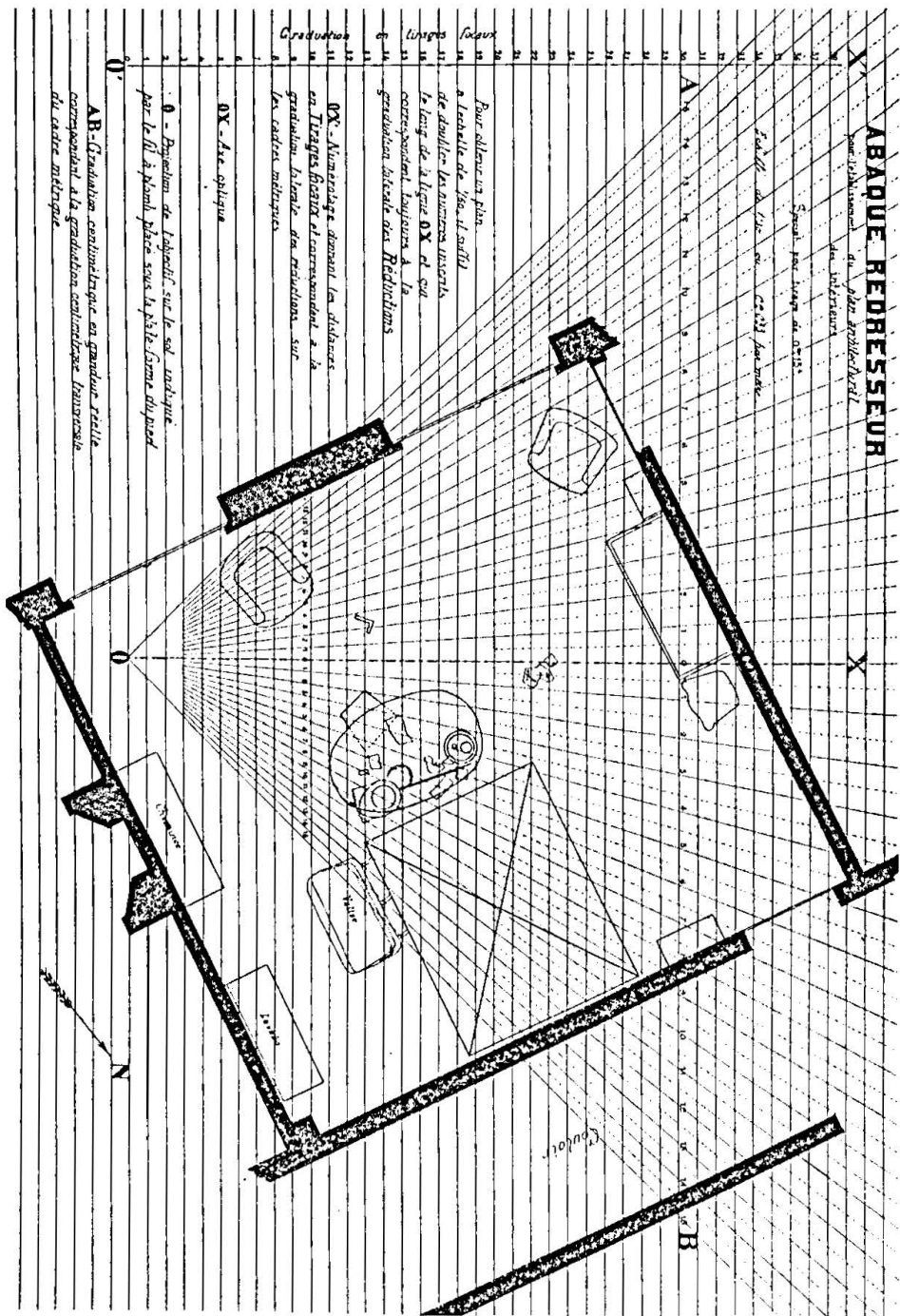

Fig. 4.

Paa Fotografiet nedfældes derefter gennem det søgte Punkt, Stolebenets Berøring med Gulvet, en vinkelret paa Horisonten; denne vinkelrette viser sig at skære den rundt om Fotografiet anbragte centimetriske Ramme 2 cm tilhøjre for Hovedvertikalen.

Paa Grundplanen udmaales paa Linien AB 2 cm tilhøjre for Hovedvertikalen (OX), og det saaledes fundne Punkt paa AB forbindes med Punkt O. Hvor Forbindelseslinien skærer den 13de Parallel, er det søgte Punkt beliggende.

Efter denne Anvisning og ved at benytte afvekslende Fig. 3 og Fig. 4 vil enhver med største Lethed kunne finde et hvilket som helst Punkt paa Gulvet i det fotograferede Hotelværelse og ved at forbinde de saaledes fundne Punkter efterhaanden tegne et fuldstændig nøjagtigt Grundrids af Værelset med alle dets Møbler.

Fremgangsmaaden er her for Tydeligheds Skyld beskrevet lidt mere udførligt. I Praksis overspringer man den første af de beskrevne Operationer, Forberedelsen af Grundridsets Optagelse ved Optegning af Reduktionslinier, Horisont og Hovedvertikal. Da Fotograferingen med et givet Udtræk efter Apparaternes Indretning altid er den samme, har man ladet trykke Vifter, forestillende det fotografiske Synsfelt og med Reduktionslinierne aftrykte i en indbyrdes Afstand, der svarer til den Formindskelse, hvori Planen ønskes. Disse Vifter opklæbes paa et almindeligt Stykke Tegnepapir, Synsfeltet udfyldes som foran beskrevet, og det udenfor Synsfeltet liggende (paa Fig. 4 f. Eks. en Del af Væggene) tilføjes ved Hjælp af den Viden, man har om, at Væggene i Værelset følger rette Linier og skærer hinanden i rette Vinkler. Vil man ikke nøjes hermed, er der intet til Hinder for, at man tager endnu et Fotografi fra den modsatte Side af Værelset, udklipper og opklæber den derefter udfyldte Vifte sammen med den første og saaledes supplerer denne med nøjagtige Oplysninger om den Del af Gerningsstedet, som det første Fotografi ikke viste.

Saaledes kan man vedblive, indtil man, ved Optagelse

af et tilstrækkeligt Antal Fotografier og ved Kombination af et lige Antal efter disse udfyldte Vifter, har et fuldstændigt Grundrids af Gerningsstedet, det være sig et enkelt Værelse, et Landskab eller et helt Bygningskompleks.

Som det ved at sammenholde Fig. 3 og 4 vil ses, danner Grundplanen et for Forstaaelse af den paa Gerningsstedet herskende Situation meget vigtigt Supplement til Fotografiet. Af allerstørste Betydning er det, at man paa Planen nøjagtigt kan udmaale enhver Distance mellem Punkter paa Gulvet, ogsaa i skraa Retning, hvad der paa selve Fotografiet kun ved en mere indviklet geometrisk Konstruktion lader sig gøre. Og den hele Fremgangsmaade er sluttelig saa simpel, at det i Praksis tager mindre Tid at realisere den, end det her har taget at beskrive den.

En interessant Anvendelse finder den her beskrevne fotografiske Metode under Navn af den p e r s p e k t o m e t r i s k e Fotografi paa Optagelsen af Lig med disses nærmeste Omgivelser paa Jorden, Blodpletter, Vaaben o. l.

Enhver, der har beskæftiget sig med Kriminal­sager, kender de i Politiefterretninger og i Retsakter almindelig forekommende Fotografier af Lig, som Regel meget utilfredsstillende, fordi de oftest er optagne i samme horisontale Plan, hvori Liget er anbragt paa Gerningsstedet eller i Lighuset. Liget fremtræder følgelig i Forkortning, saaledes at man f. Eks. paa Fotografiet ser Undersiden af Hagen, en Del af Næsespidsen og kun lidt af Panden. At et saadant Fotografi i Genkendelsesøjemed er ganske ubrugeligt, vil man let konstatere ved at betragte et af dem. Ogsaa paa dette Omraade har M. Bertillon indført vigtige Reforme, som ingen Politietat burde tøve med at adoptere. Grundloven for Pariserpolitiet's Fotografering af Lig er den, at de bør optages under ganske de samme Omstændigheder som Signalementsfotografiet af Levende, d. v. s. saaledes at Ansigtets Lineamenter vises, som de virkelig er, og ikke saa-

ledes som de fremtræder i fotografisk-perspektivisk Forkortning. Kameraet anbringes saaledes, at dets Objektiv vender lodret mod Jorden, hvorpaa Liget ligger. I la Morgue i Paris findes et i Henseende til Præcision uovertræffeligt, men vanskelig transportabelt Apparat til Optagelse af saadanne Fotografier. Det franske Statspolitis ovenfor ofte omtalte Apparat er imidlertid i Stand til at optage Fotografier paa samme Maade, og i Virkeligheden lader ethvert Apparat sig indrette saaledes, at Kameraet kan anbringes parallelt med Jorden. Liget anbringes ganske paa samme Maade som Forbryderen ved Fotografering i Profil og en face, en Fremgangsmaade, som i ethvert Tilfælde alle Praktikere kender. Set i Profil maa Linien mellem Øjekrog og øverste Kant af tragus danne en Vinkel paa 15° med Horisontalen, in casu, da Stillingen er liggende, med Vertikalen. Set en face maa Skæringspunktet mellem de to Linier, der deler det fotografiske Felt i fire lige store Kvadrater, falde sammen med Næseroden. Stillingen opnaas let ved Anbringelse af et Underlag under Ligets Nakke; dens Rigtighed kontrollerer man ved at skønne, om et horisontalt Plan lagt gennem de to Øjekroge er parallelt med Jorden og med det horisontalt anbragte Objektiv.

Fig. 5 viser et saadant Fotografi. Man vil se, hvor naturlig Stillingen er, og i hvor høj Grad det er egnet til Genkendelse af den fotograferede. Til større Fuldkommenhed kan man endelig aabne Ligets Øjne og, hvis det er stærkt ukendeliggjort ved Opløsning eller af Saar, undergive det et af de andetsteds fra noksom bekendte Ligtoiletter. (Se bl. a. Eksempler hos Lindenau: Die Kriminalpolizei). Fotografiet er opklæbet i en Indramning, en saakaldet perspektometrisk, der, naar man anbringer det i en vis Afstand fra Øjet, tjener til at give det yderligere Relief.

Er Udtrækket i Apparatet og Objektivets Højde over Liget kendt, er Fotografiet metrisk, og man kan ligefrem anvende de for metriske Fotografier gældende, ovenfor udviklede, Love paa det.

Naturligvis er det vanskeligt at angive, i hvilke horisontale Planer de forskellige Dele af Liget befinder sig, men det lader sig dog gøre med en Nøjagtighed, der praktisk talt er tilstrækkelig. Har man Brug for eksakte Maal, kan man tage sin Tilflugt til den stereometriske Fotografi, som nedenfor skal omtales.

Anbringer man Liget saaledes, at Øjekrogene ligger nøjagtig 20 cm over Jorden, og er Udtrækket 25 cm, medens Objektivet er 1,70 m over Jorden, vil det horisontale Plan, der gaar gennem Øjekrogene, være reduceret $\frac{1}{5} \left(\frac{150 \div 25}{25} \right)$.

Denne Reduktion kan, da den falder paa det i fysiognomisk Henseende interessanteste Plan, kaldes Billedets Middelreduktion, og det omtalte Plan kaldes Sammenligningsplanet, fordi Maalene fra alle andre Planer kan henføres til det. Maalene optages paa Indramningen, der er konstrueret forud efter følgende Principper:

Man tænker sig Liget omgivet af en foroven aaben Kasse med parallelle Vægge, 30 cm høje (Fig. 5). Kassens indvendige Sider tænkes inddelte ved horisontale, i en indbyrdes Afstand af 10 cm parallelt løbende Linier. Fra Kassens øverste Kant til dens Bund tænkes draget vertikale Linier, ligeledes parallelle og i en indbyrdes Afstand af 10 cm. Overensstemmende med de tidligere udviklede Regler vil Afstandene mellem de horisontale Linier paa Fotografiet fremtræde i en af Udtrækket og Objektivets Højde over Jorden afhængig Reduktion, medens de vertikale vil synes at tendere mod det samme Punkt, Forsvindingspunktet. Efter at have optegnet to paa hinanden vinkelrette Linier, der forestiller Horisont og Hovedvertikal, vælger man en vilkaarlig Længde, der paa hver sin Side af Forsvindingspunktet skal angive Synsfeltets Begrænsning af den tænkte Kasse, f. Eks. 35 cm til hver Side. Men dette vertikale Plan paa 70 cm vilde paa Fotografiet fremtræde i en Reduktion svarende til dets forskellige Deles Afstand fra det optiske Centrum. Paa Ind-

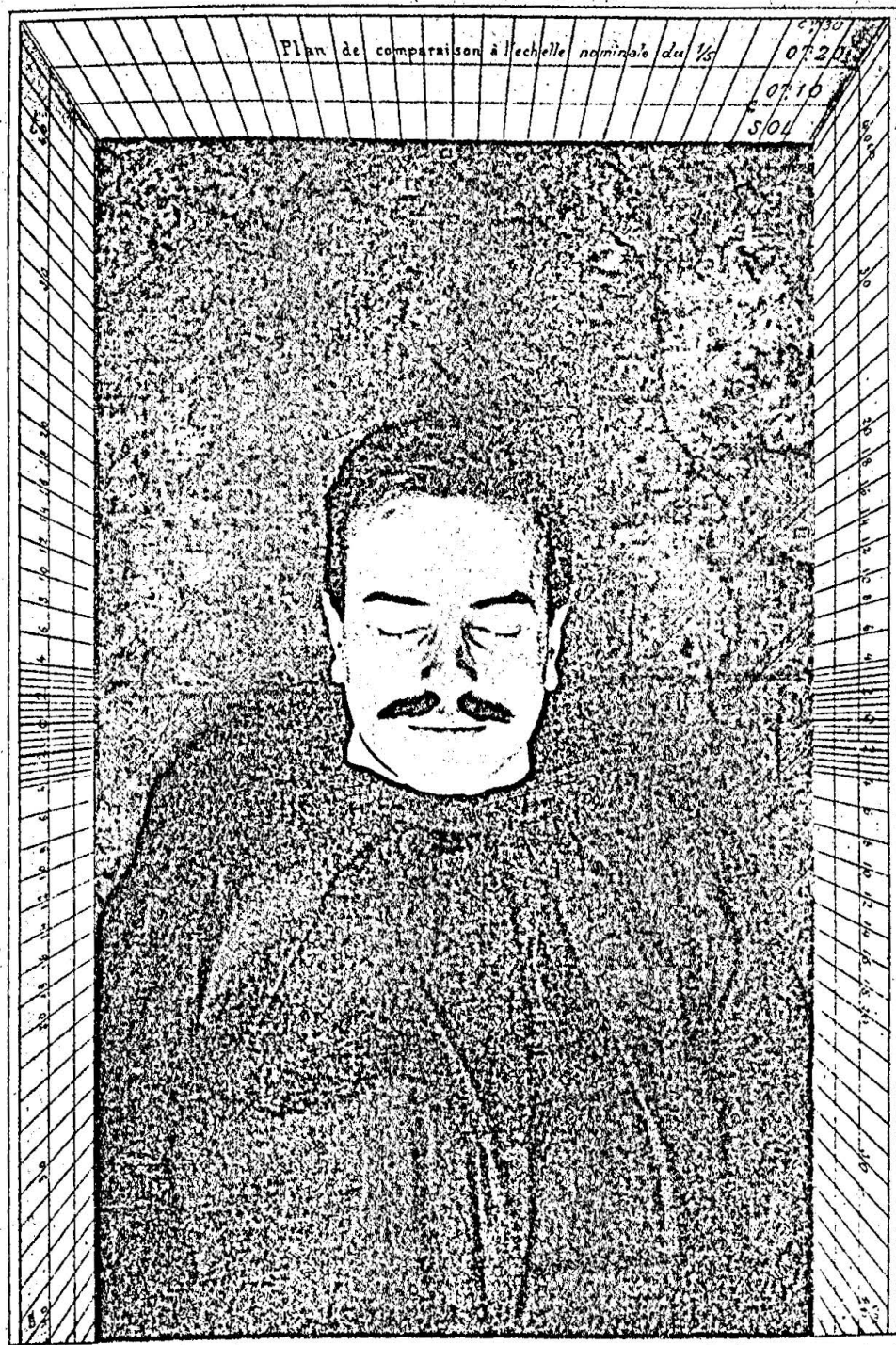

Fig. 5.

ramningen til Fig. 5, hvor Udtrækket er 40 cm og Objektivets Højde over Jorden 2,20 m, er Reduktionen:

$$\begin{aligned} \text{Paa Jorden} \quad \frac{220}{40} &= 5,50 \\ 10 \text{ ctm højere} \quad \frac{210}{40} &= 5,25 \\ 10 \text{ ctm højere} \quad \frac{200}{40} &= 5,00 \text{ (Middelreduktionen)} \\ 10 \text{ ctm højere} \quad \frac{190}{40} &= 4,75 \text{ o. s. v.} \end{aligned}$$

Med de saaledes fundne Reduktionstal divideres Halvdelen af Kassens vilkaarlig valgte Bredde, 35 cm, hvorefter den herved udkomne Afstand afsættes paa Horisontlinien, idet man gaar ud fra Hovedvertikalen. Gennem de saaledes fundne Punkter paa Kassens Sider trækkes parallelle med Hovedvertikalen. Paa samme Maade udfindes Afstandene for de med Horisontlinien parallelle Linier paa Kassens Endestykker, hvoraf dog kun den øverste fremstilles paa Indramningen.

De paa Jorden vertikale Linier konstrueres efter den almindelige Reduktionslov. Paa Middelreduktionslinien (20 cm over Jorden) udmaales den for disse Liniers indbyrdes Afstand valgte Dimension, in casu 10 cm, divideret med Middelreduktionstallet 5, altsaa 2 cm, og Linien drages fra Forsvindingspunktet gennem det saaledes fundne Punkt til Kassens øverste Kant. Paa samme Maade fortsættes med de øvrige vertikale, indtil de alle er dragne overensstemmende med Perspektivloven, tilsyneladende divergerende mod Kassens Overkant, alle udgaaende fra det samme Punkt i Midten af Kassens Bund.

Ligesom ved de metriske Fotografier af Interiører behøver man naturligvis ikke i hvert enkelt Tilfælde at foretage denne, iøvrigt ganske simple, Konstruktion af Indramningen. Denne findes trykt til Brug ved Opklæbning af Fotografier med forskellig Reduktion, og man har da kun at

paase, at de paa Fotografiet af de tidligere omtalte 4 Naale afsatte Skygger anbringes udfor Indramningens Mærker for Horisont og Hovedvertikal.

Den praktiske Nytte af den perspektometriske Fotografi vises bedst ved et Eksempel.

Vil vi paa Fig. 5 maale Afstanden mellem de ydre Øjekroge, tages Maalet paa Fotografiet med en Passer; det viser sig at være 2 cm. Overført paa det Reduktionsplan paa Indramningen, der falder sammen med Øjnene, in casu 20 cm over Jorden, viser Afstanden sig at være nøjagtig 10 cm.

Man vil forstaa, at de saaledes optagne Maal kun er eksakte, hvor det drejer sig om horisontale Planer. De skraa Planer maales imidlertid uden Vanskelighed ved en simpel grafisk Fremgangsmaade, analog med den ved Maaling af skraa Linier i Interiører anvendte.

Vil vi f. Eks. maale Afstanden mellem højre Ørelaps nederste Kant og højre Øjenbryns indre Spids, tages Distancen med Passer paa Fotografiet. Den optegnes paa et Stykke Papir i Middelreduktionen 5, in casu $\frac{15 \text{ mm}}{5} = 3 \text{ mm}$. Den saaledes optegnede Linie danner Grundlinien i et Trapez, hvis parallelle Sider forestiller henholdsvis Ørelappens og Øjenbrynets Højde over Jorden, nemlig ca. 10 og ca. 17 cm. Trapezets fjerde, skraa Side giver den virkelige Afstand mellem de to Punkter, nemlig 125 mm.

Man vil have bemærket, at det er nødvendigt, for at udføre den sidst beskrevne Konstruktion, at vide, i hvilken Højde over Jorden de forskellige Dele af Liget befinder sig, hvilket naturligvis for en enkelts Vedkommende lader sig gøre ved Anbringelse af Liget. Alle øvrige maa derimod, som ovenfor sket, bedømmes approximativt, hvad der giver den hele Metode noget usikkert, hvor det er om at gøre at opnaa Maal, der paa Millimetre svarer til Virkeligheden. Jeg har dog ikke villet forbigaa Beskrivelsen af den perspektometriske Fotografi, fordi denne dels ved Anbringelsen af Liget giver Anledning til Optagelse af langt bedre Fotografier end

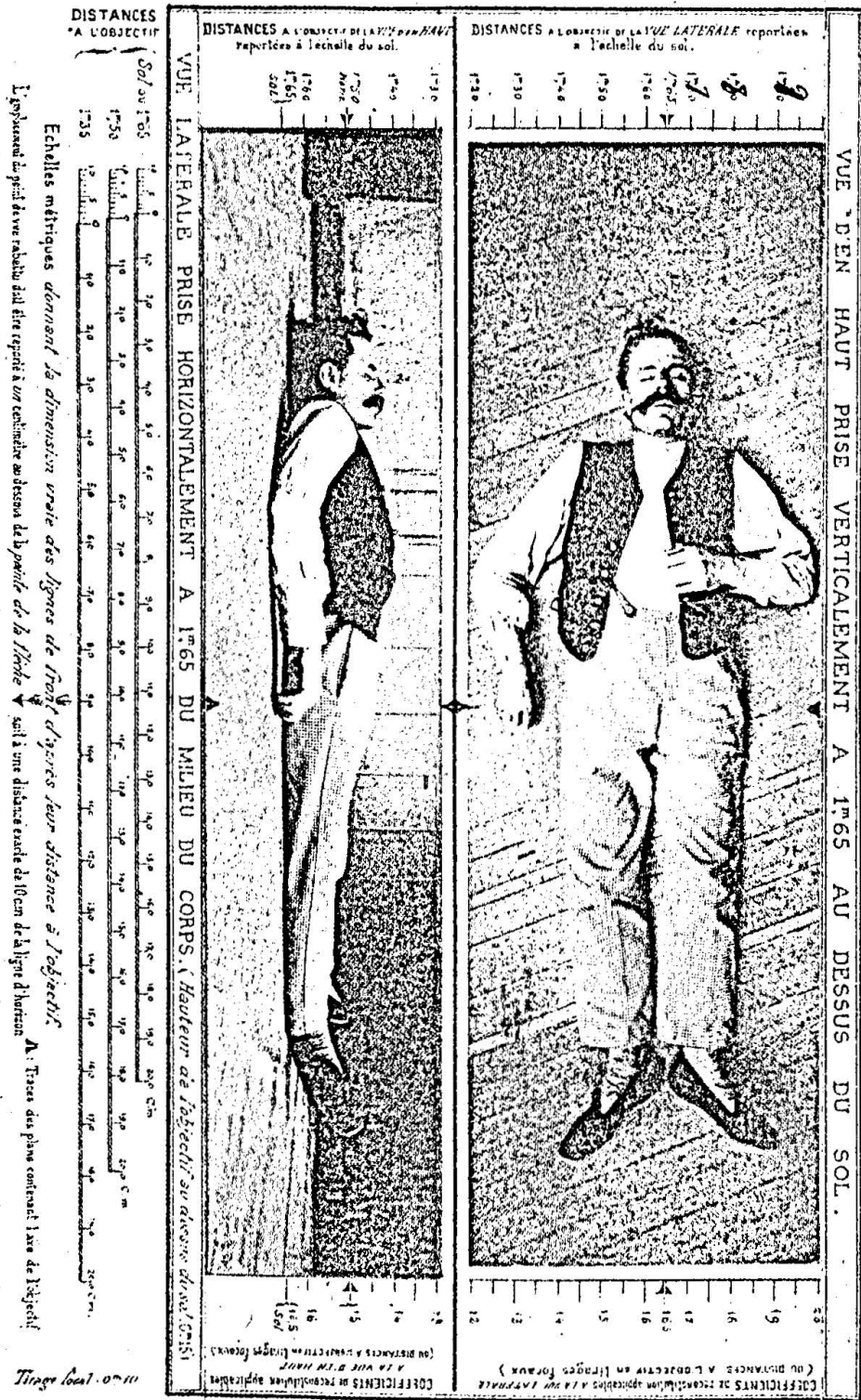

Fig. 6.

de hidtil kendte, dels virkelig i givet Tilfælde, f. Eks. hvor det drejer sig om Beskrivelse af tilføjede Læsioner eller af den Liget omgivende Del af Jorden, selv med den mindre Grad af Bestemthed kan gøre Nytte. I Paris er det almindelig Skik, at Liget, efter Optagelse af metriske og perspektometriske Fotografier paa Gerningsstedet, henbringes til la Morgue, hvor det fotograferes perspektometrisk i en med Signalementslæren stemmende Stilling.

Lignende Indvendinger kan derimod ikke rejses mod den sidste af de fotografiske Metoder, som her skal forklares, den saakaldte *stereometriske*. Den anvendes almindelig paa Fotografering af Lig paa Gerningssteder og tillader Optagelse af aldeles eksakte Maal paa selve Liget saavel som paa dettes nærmeste Omgivelser, uden at man behøver forud at kende de forskellige Punkters Højde over Jorden.

Metoden fordrer, som Fig. 6 viser, Optagelse af to forskellige Fotografier, et taget i Profil, d. v. s. horisontalt, et andet en face, d. v. s. vertikalt paa Liget. I det første Tilfælde er Objektivet anbragt 1,65 m fra Liget og hævet 15 cm over Jorden, i det andet hævet 1,65 m over Jorden. I begge Tilfælde er Udtrækket 10 cm. Følgelig vil de to Billeder, skont optagne i forskelligt Plan, hvad Reduktionen angaar, ganske svare til hinanden, saaledes at man fra det ene til det andet kan overføre de Maal, som udfindes ved Hjælp af de ovenfor udviklede Love for den metriske Fotografi. Ganske særlig gælder dette om Højdemaalene, som det vertikale Billede ikke giver, men som enhver med Lethed vil udfinde paa det horisontale. Middelreduktionen af det i vertikalt Plan optagne Billede anslaaes til $\frac{1}{15}$, idet et med Jorden parallelt Plan, der er hævet 15 cm over denne, antages at halvere Liget, hvilket giver Reduktionsformlen: $\frac{165 \div 15}{10}$.

De to saaledes optagne Fotografier opklæbes i forud konstruerede Rammer, der bestaar i to ved Siden af hinanden liggende Rektangler. Det til det i vertikalt Plan optagne Fotografi bestemte Rektangel er 10×20 cm stort og deles

i 4 lige store Rektangler af to paa hinanden vinkelrette Linier (Horisont og Hovedvertikal); det andet er $4,5 \times 20$ cm, ligeledes delt i fire Rektangler af to paa hinanden vinkelrette Linier, af hvilke den ene, den lodrette, deler Billedet i to Halvdele, medens den anden er anbragt 2,5 cm fra Overkanten og 2 cm fra Underkanten af Billedfeltet. Ved Opklæbningen maa man nøje overholde, at de paa Fotografierne af de tidligere omtalte Naale afsatte Skygger anbringes ud for de Steder, hvor de ovennævnte Vinkelrette skærer Indramningen.

Til højre og til venstre paa begge Rektangler er afmærket Afstande, der i $\frac{1}{16^{1/2}}$ Reduktion viser, til venstre Afstandene til Objektivet, for Profilbilledets Vedkommende Objektivets Højde over Jorden i det vertikalt optagne Billede, til højre det Reduktionstal, hvormed de paa det vedkommende Billede søgte, men paa det andet Billede (Komplementærbilledet) optagne Maal vil være at multiplicere for at give de sande Maal.

For Nemheds Skyld er der forneden paa hvert Karton aftrykt metriske Maalestokke i Reduktionen 1,65, 1,50 1,35.

Som ovenfor sagt benyttes de udfør hvert Billede afsatte Tal til Udfindelse af Maal, som søges paa, men som efter Sagens Natur ikke kan udfindes paa det i modsat Plan optagne Billede*).

Et Eksempel vil bedst vise Fremgangsmaaden: Vil man paa Fig. 6 maale Længden af det fotograferede Ligs højre Øre, trækker man paa Vertikalbilledet gennem Øret en pa-

*) Paa Fig. 6, der ligesom Fig. 2 og 5 ere laante fra en af det parisiske Politipræfektur udgiven, af Dr. Louis Tomellini fra Genua forfattet Piece, har det været nødvendigt at rette Tallene til venstre paa det øverste Billede. Da de ere anvendelige paa Profilbilledet, maa de stige med 10 ctm ad Gangen, ogsaa over Horisontlinien og ikke, som det ved en Fejltagelse var sket, aftage med 10. Tallene til højre ere rigtige.

Den nævnte lille Piece: Photographie metrique, Système Bertillon, Lyon 1908, der af Politipræfektoret benyttes som Ledetraad for Studerende, lider desværre ogsaa paa andre Punkter af Misforstaaelser og Uklarhed.

raller med Horisonten; den skærer Indramningen tilhøjre ved 15,5. Maalt med Passer paa Profilbilledet er Ørets Længde 4 mm, dets virkelige Længde er altsaa 62 mm. Vil vi omvendt maale Længden af Personens venstre Haand fra Haandleddet til Lillefingerens Bøjning, multipliceres det paa Fotografiet optagne Maal, 6 mm, med det paa Profilbilledet fundne Reduktionstal. (Haanden ses ganske vist ikke her, men vi ved fra Vertikalbilledet, at den befinder sig i samme Plan som Ligets Overflade). Reduktionstallet er 14, den søgte Længde er altsaa 84 mm.

Den Liget omgivende Del af selve Jorden og alle de paa denne værende Genstande, Vaaben, Blodpletter, Fodspor o. s. v., kan maales, enten direkte ved Multiplikation med vedkommende Reduktionstal (in casu 1,65) eller ved Overførelse af Maalet fra det ene Billedet til det andets Indramning.

Her som ved den metriske og den stereometriske Fotografi gælder det, at kun de med den fotografiske Plade parallelle Planer lader sig nøjagtig bestemme ved direkte optagne Maal. Skraa Planer maales ved at omdanne Fotografierne til en grafisk Fremstilling af det fotograferede, analog med de tidligere ved de før omtalte Metoder anvendte.

Fig. 7 viser, hvorledes man finder et givet Punkt A i det søgte Plan, af hvilket Punkterne a_1 a_2 kan paavises paa de to Fotografier.

Fra Punkt a_1 drages til Forsvindingspunktet P_1 en Linie, paa hvilken den søgte horisontale Projektion maa findes. Paa Horisontlinien afsættes derefter det Punkt R paa Vertikalbilledet, som ligger i samme Afstand fra Hovedvertikalen (P_1 P_2) som Punkt a_2 paa Profilbilledet. Punkt R forbindes med det Punkt paa Hovedvertikalens Forlængelse, der angiver Forsvindingspunktets Nedfældning paa Jorden, og som findes 10 cm under Horisonten (O_1). Linien O_1 R skærer Linien P_1 a_1 i et Punkt A_1 , som angiver det søgte Punkt A's horisontale Projektion. For at udfinde Punktets virkelige Højde over Jorden trækker man paa Profilbilledet Linien

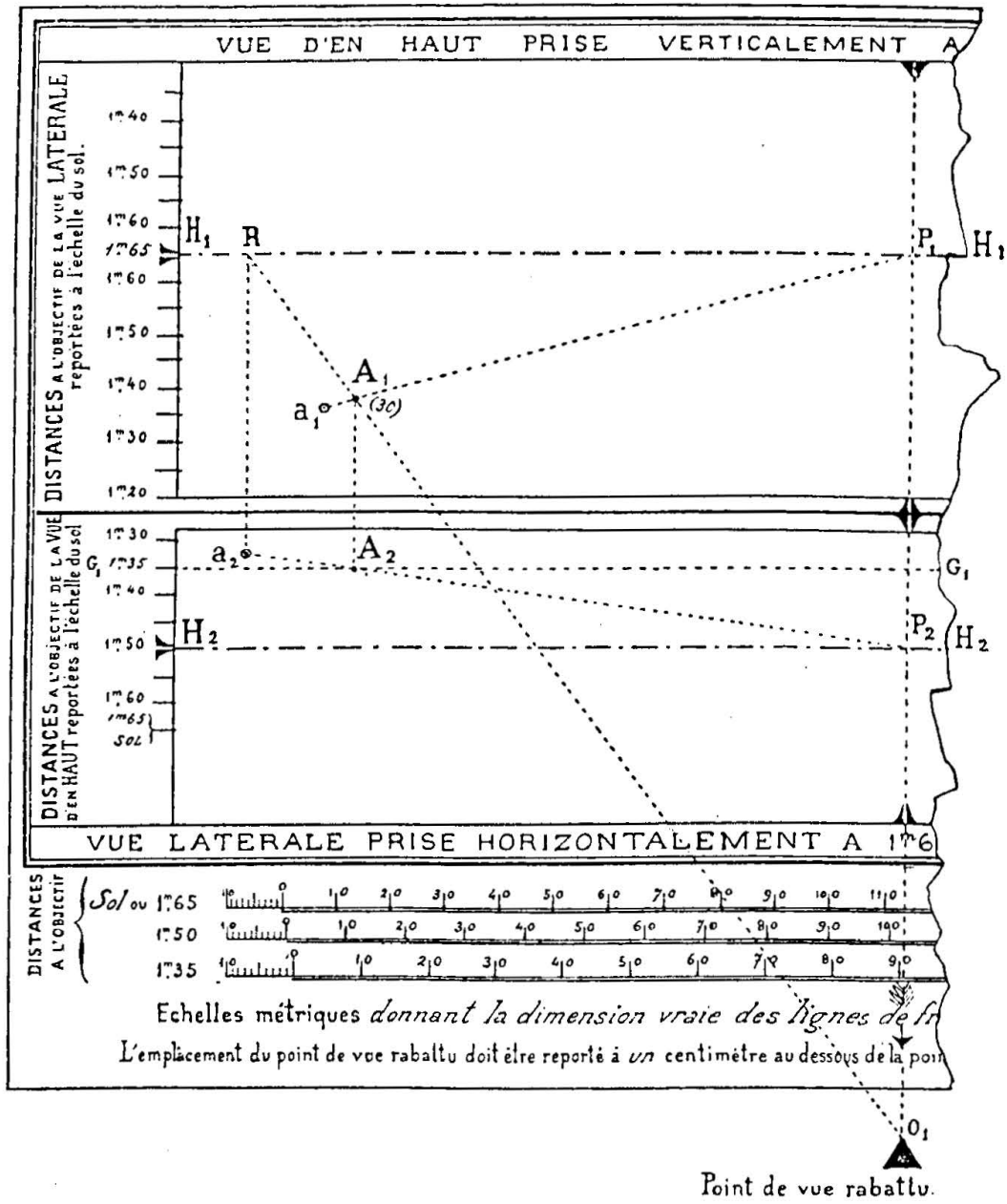

Fig. 7.

$a_2 P_2$ og drager en parallel med Hovedvertikalen gennem det nys fundne Punkt A_1 . Hvor denne skærer $a_2 P_2$ i Punkt A_2 , er det søgte Punkt A's vertikale Projektion. En parallel med Horisonten draget gennem Punkt A_2 skærer Rammen tilvenstre ved 1,35, hvilket altsaa er det søgte Punkts Højde over Jorden.

Ved denne, som det synes noget indviklede, men i Virkeligheden ganske simple og med Vinkel og Lineal hurtigt udførte Operation har man opnaaet at tegne et Grundrids af Fotografiet, forsynet med Højdeangivelse for ethvert Punkt af dette.

Skont dette Tidsskrift væsentlig henvender sig til en kriminalteknisk interesseret Kreds, kan det maaske nævnes, at den senest beskrevne Fremgangsmaade sikkert vilde være af betydelig Nytte ogsaa for andre med videnskabelig Fotografering beskæftigede, Læger, Arkæologer, Naturvidenskabsmænd og Folk, der giver sig af med Reproduktion af Kunstværker.

Forinden jeg slutter, kan jeg ikke undlade at nævne en Indvending mod den her beskrevne, af M. Bertillon gjorte Opfindelse, en Indvending, som ganske vist aldrig er kommet offentlig frem, men som jeg har hørt fremsætte, navnlig af tyske Kriminalfotografer. De Vedkommende mener, at eksakte Maal vel kan optages paa selve den fotografiske Plade, men at Maalene, naar denne reproduceres paa Papir, forvanskes paa Grund af Papirets Sammentrækning.

Hertil er imidlertid at svare, at der for det første, hvor det er meget eksakte Maal om at gøre, intel er til Hinder for at optage Maalene paa selve Glaspladen; og dernæst er der ved Behandlingen af det af Pariserpolitiet benyttede Papir og ved Opklæbningen af Billederne ved Hjælp af et særligt Gummipapir under Anvendelse af varme Jærn draget Omsorg for, at Papiret aldeles ikke trækker sig, hvilket let konstateres ved at lægge Glaspladen over Kopien.

Der er i Virkeligheden ingen Grund til at nære Betænkelighed ved at indføre den store Opfinders saa sindrigt ud-

tænkte Metode, til Gavn for Kriminalteknikken og dermed til Erhvervelse af et nyt Vaaben i Kampen mod Forbrydelsen. Maatte de foranstaaende Linier give Stødet til, at man her i Norden anstiller Forsøg med den metriske Fotografi, og maatte den her givne Beskrivelse af Metoden vise sig at være tilstrækkelig Vejledning for den, i hvis Lod det falder, først at vandre den hidtil uprovede Vej.

Fångvård och vård av frigivna.

Av föreståndaren för centrala hjälpbyrån, pastor *J. Uddin*, Stockholm.

Redan har ett sekel förflutit sedan reformarbetet av fängelseväsendet begynte på allvar. Samhället vaknade till medvetande om andra förpliktelser mot en fånge än att nödtorftigt hålla honom vid liv och förhindra hans rymning. Uppgiften blev att icke blott straffa, utan även samtidigt förbättra. Något slutligt gott har på detta område lika litet som på andra upphunnits. Men på många sätt har dock under den gångna tiden en verklig fångvård framvuxit enligt detta ords betydelse.

Dessa reformsträvanden ha med nödvändighet dragit andra reformplaner med sig. Det insågs allt klarare, att man icke hunnit mer än halvvägs, om man sökte förbättra fångarna under strafftiden, men sedan lämnade dem vind för väg under den svåra tiden efter frigivningen. Just då skulle de gamla svårigheterna återvända, än mer försvårade av vanäran. Just då skulle de nya uppsåten visa sin styrka eller sin svaghet. Den undervisning och handledning och uppfostran, som ägnades fångarna, krävde med nödvändighet som avslutning en kraftig skyddsverksamhet.

För att odla detta vidsträckta verksamhetsfält bildades under förra århundradet s. k. fångvårdssällskap i rikets flesta län. Kristianstads län gjorde början 1848. I allmänhet var det fångvårdsmän, som togo initiativet.

Man länkte sig i begynnelsen, att varje län borde sörja för sina frigivna. Detta program visade sig snart mindre

tillfredsställande. Man fann sig ofta icke kunna göra den frigivne en bättre tjänst än att bereda honom utkomst på en ort, där hans föregående var för de flesta okänt, så att icke hans mod nedslogs och hans försök att börja på nytt motarbetades genom misstro och elakhet. Den ena orten kunde också ha större behov av arbetskraft än den andra. Det kunde även lätt inträffa, att den ena föreningen av begränsade tillgångar hindrades lämna den frigivne så effektiv hjälp, som en annan möjligen kunnat. Och slutligen kunde mångfaldiga anledningar föra en fångvårdsförenings skyddslingar till andra föreningar, vilka i sådant fall borde äga kännedom om de erfarenheter om klienten, som förut gjorts. Fångvårdssällskapens isolering visade sig förlamande för verksamheten, och behovet av sammanlutning gjorde sig gällande.

Det var detta centralisationssträvande, som 1879 gav anledning till en nybildning på området. Dåvarande generaldirektören i fångvårdsstyrelsen G. Fr. Almquist gav impulsen, då han till den 16 juni nämnda år sammankallade fångvårdsstyrelsens ledamöter och tjänstemännen vid fångvårdsanstalterna i Stockholm till möte i fångvårdsstyrelsens lokal. Mötet beslöt konstituera sig under namn av Centralföreningen till stöd för frigivna. Som första punkt på föreningens program uppsattes »att genom förbindelse med lokala skyddsföreningar samverka med och understödja dessa i deras verksamhet till frigivnas bästa.» Därjämte borde föreningen »även omedelbart, för att därigenom söka förekomma återfall i brott, bringa moraliskt stöd och materiell hjälp åt ur fängelse frigivna.»

Föreningen har alltsedan i allmänhet bibehållit samma sammansättning som vid bildningen och sammanträtt till månatliga sammankomster i fångvårdsstyrelsens sessionsrum. Medlemsavgifter ha ej upptagits, utan har fångvårdsstyrelsen av fångvårdens »besparingskassa» eller från understyrelsens förvaltning stående fonder utanordnat för verksamheten nödiga medel.

Centraliseringsåtgärderna visade sig i vårt land lika svårlösta som annorstädes. Frukten för centralorganet som en styrande myndighet, vilken skulle komma att lägga band på de enskilda föreningarnas självständighet försvårade den viktiga frågans lösning. För att kunna för sammanslutningen åstadkomma någonting alls måste Centralföreningen begränsa sitt syfte därtinnan till det minsta möjliga. Den begärde således blott, att de lokala föreningarna ville till Centralföreningen insända en årlig redogörelse för sin verksamhet i och för införande av densamma i Centralföreningens årsberättelse. Så har ock alltsedan skett. Centralföreningen erbjöd sig vidare att efter förmåga deltaga i de lokala föreningarnas kostnader där så kunde finnas påkallat.

Föreningen har i stället med desto större intresse ägnat sig åt sin andra mer direkt gagnande verksamhet, de frigivnas stödjande. Året 1906 innebär härvidlag en viktig vändpunkt. För att bättre kunna tillgodose de frigivnas behov av arbetsanställning träffade föreningen nämnda år avtal med en enskild kommissionsbyrå om hjälp med platsförmedling. Överenskommelsen visade sig lycklig. Antalet arbetsanställda var redan första året 64 och steg följande år till 171. Samarbetet med den enskilda platsbyrån fortgick lyckligt till 1911, då densamma öfverläts i andra händer och trädde i den enskilda föreningen »Skyddsvärnets« tjänst.

Det var klart att Centralföreningen icke fördenskull kunde låta allt återgå till det gamla. Man hade haft nog erfarenhet av pänningunderstöd, som använts illa, beklädningshjälp, som förvandlats till brännvin. En rationell och modern anordning från fångvårdens sida av hjälparbetet var en tvingande nödvändighet. Centralföreningen öppnade omedelbart egen byrå för platsanskaffning m. m. under namn af Centralföreningens platsbyrå.

Verksamheten för frigivna hade därigenom på visst sätt fastare sammanknutits med fångvården. En rad om-

ständigheter syntes emellertid göra en än större enhetlighet önskvärd. Och fångvårdsstyrelsen tvekade icke att gå vidare på den inslagna vägen och tog steget helt ut, då Centralföreningens platsbyrå förra året lades direkt under fångvårdsstyrelsen under namn av Kungl. Fångvårdsstyrelsens Centrala Hjälpbyrå.

Då denna utveckling och anordning hittills torde vara ganska ovanlig, må det vara tillåtet att i det följande något utförligare motivera densamma.

*

Vem bör ansvaret för en stark skyddsverksamhet i första rummet åligga? — Man torde ha rätt att svara: fångvårdsmännen själva.

De frigivna äro i många avseenden ett slags människor för sig. Allmänheten bedömer dem lätt antingen för hårt eller för mildt. Det dagliga umgänget med dem i fängelset uppenbarar bäst deras fel och förtjänster. Det måste därför anses gagneligt att samma personer, som under fängelsetiden lärt känna dem, även söka ordna på bästa sätt för dem efter frigivningen.

Denna möjlighet att verkligen hjälpa utgör också det förnämsta stödet för framgången av fångvårdsmännens svåra uppfostringsarbete. Fången ser i sina överordnade icke bara sina plågåre, utan också sina hjälpare, om han vill göra sig förtjänt därav. Han sluter sig till dem med större förtroende och blir mottagligare för gott inflytande. Ingen verkligt framgångsrik fångvård kan länkas utan att den också utmynnar i skyddsverksamhet.

Vad som på detta sätt är en plikt blir också en rättighet. Mycken tid och många krafter användas i fångelserna på att fostra de bestraffade. Men detta arbete når icke något verkligt resultat förrän efter frigivningen och är därför ej heller förrän då avslutat. Det är efter frigivningen, som den utsådda säden skall begynna bära frukt. Varje fångvårdsman har därför rätt att kräva sådana an-

ordningar, att han själv kan så långt som möjligt följa den frigivne och se till att den utsådda säden kan få utveckla sig under någorlunda drägliga förhållanden och ej trampas ner av oöverbanneliga svårigheter.

I den av fångvårdsstyrelsen under fjolåret utfärdade arbetsordningen för fångelserna har fångvårdens uppgifter med avseende på tiden efter frigivningen kommit till klart uttryck. Fängelseförvaltningarna äro ålagda att så långt möjligt är anskaffa avgående fångar goda platser och eljest på bästa sätt stödja dem.

Fängelseförvaltningarnas många svårigheter härvidlag ligga emellertid i öppen dag. Platsförmedling allra mest åt frigivna är en vanskelig uppgift och kräver mycket arbete och helst en rationellt anordnad byrå. I fråga om fängelseförvaltningarna kan man knappast begära, att de skola kunna sträcka sig längre än till några av dem kända arbetsgivare i deras omnejd. Däremot kunna på grund av den närvarande anordningen av fångelsernas arbetsdrift till samma yrkesfängelse sammanföras fångar från hela landet. Straff- och tvångsarbetsanstalternas skyddsverksamhet krävde en gemensam Centralbyrå, därifrån hela arbetet kunde överblickas, och vilken vid behov kunde lämna bistånd, där sådant begärdes.

Ur den uppfattning av fångvårdens uppgifter med avseende på skyddsverksamheten, som i det föregående framhållits, framgår med nödvändighet, att även den centrala byrån för anskaffande av platser åt frigivna bör tillhöra fångvårdens eget område. Den kan icke med tillräcklig fördel lämnas helt åt frivilliga krafter. Först genom den centrala hjälpbyråns anslutning till fångvårdsstyrelsen har räddningsverksamheten fått sin starka betoning såsom en hela fångvårdens viktiga angelägenhet.

Till nyssnämnda motiv för fångvårdsstyrelsens beslut med avseende på centralbyrån slutar sig ännu ett av icke mindre vikt. De gamla svårigheterna att kunna åstad-

komma en centralisering av skyddsverksamheten framträdde på ett beklagligare sätt än någonsin.

Det livliga intresse för räddningsverksamhet, som under vårt århundrade upplammat, har framkallat en mängd nya initiativ och flera nya arbetsorganisationer ha bildats. Fängelseförvaltningarna och skyddsföreningarna ha tagit nya och friska tag. Den svenska kyrkan har genom sin diakonistyrelse gripit sig an arbetet med det livligaste intresse. Frälsningsarmén har sedan länge gått i spetsen i fråga om stora sociala räddningsföretag.

På samma gång arbetet vann i intensitet, gjorde sig bristen på enhetlighet allt kännbarare. Tiggeriet och dagdriveriet ha uppmuntrats genom alla tillfällen att få hjälp, än här och än där. De sämsta elementen ha dragit den bästa nyttan av verksamhetens sönderfallande, och deras cirkulation har i hög grad underlättats av våra dagars goda kommunikationer. Fastän de olika organisationerna till mycket stor del haft samma klientel, har dock den ena icke kunnat tillägna sig den andres erfarenheter.

Så som saken hade utvecklats sig, föreföll det omöjligt för någon enskild organisation vid sidan av de andra att kunna vinna allmänt erkännande såsom för alla gemensamt centralorgan. Svenska kyrkan har i diakonistyrelsens byrå sitt eget centralorgan på området. Frälsningsarmén har sitt i sin sociala byrå i huvudstaden; etc.

Om någon verklig centralisering av arbetet skulle kunna åstadkommas, så måste centrum förläggas till ett område, som dock ingen, vilken vill arbeta för frigivna fångar, kan komma förbi, d. v. s. till fångvården själv. Även strävan efter enhetlighet framkallade fångvårdsstyrelsens centrala hjälpbyrå.

*

Den nya anordningen för centralisering har hittills visat sig lycklig. Allra bäst har naturligtvis samarbetet med fängelseförvaltningarna kunnat ordnas. Allt arbete för de frigivnas arbetsanställning och hjälp, som av dem

utföres, blir för byrån känt genom en redogörelse därför, som enligt föreskrift av fångvårdsstyrelsen månatligen från rikets samtliga straff- och tvångsarbetsanstalter till byrån insändes. Redogörelsen innefattar även meddelanden om sådan hjälp, som till äventyrs lämnats av skyddsförening, kommun eller enskild. Beträffande planerna i omedelbart sammanhang med frigivningen är byrån på detta sätt mycket väl underrättad. Det för rapporten fastställda formuläret är ganska utförligt. Det innehåller den understöddes fullständiga namn, födelsedag, hemort, brott, straff och strafftid, anledning till brottet för så vitt densamma kunnat utrönas, uppförande i fängelset, flit och arbetsskicklighet, understödets form och summariska anteckningar om föregående levnadsförhållanden. Dessa rapporter sammanföras på byrån i byråns generalregister, nummerade, lösa akter, en för varje klient, tillgängliga genom ett lappregister.

För Stockholm, där arbetets splittring blir särskilt kännbar, har fångvårdsstyrelsen dessutom utfärdat särskilda föreskrifter. Alla straff- och tvångsarbetsfångar, som hava sin hemort i Stockholm och vid frigivningen förpassas dit, förståndiges att efter sin ankomst omedelbart anmäla sig på byrån. För att denna bestämmelse skall bli effektiv har också föreskrift utfärdats, att den frigivne tillkommende premiemedel, vilka förut fått av honom utkvitteras på olika ställen, i pastorsexpeditionerna, i polisen m. m., skola översändas till Centralbyrån för att av densamma antingen disponeras till den frigivnes bästa eller till honom överlämnas, om han ej behöver vädja till byråns bistånd. Till byrån anmäles samtidigt, om den frigivne anses kunna hjälpa sig själv eller om särskilda dispositioner för honom träffats.

Fångvårdens räddningsarbete har genom nu nämnda anordningar vunnit en fast organisation. Alla planer och anordningar för tiden närmast efter frigivningen samlas i

byråns generalregister, och fängelseförvaltningarna kunna därur vid förefallande behov rekvirera utdrag.

För ett bättre samarbete med enskilda hjälporganisationer har en ny form försökts, ett konsekvent genomförande av de anordningar, som nyss framställts. Byrån har till skyddsföreningar och därmed jämställda organisationer utsänt begäran, att även de måtte till byråns generalregister anmäla av dem lämnade understöd — mot att de i gengäld kunna i likhet med fängelseförvaltningarna begära de upplysningar, som byrån vid förefallande behov må vara i stånd att lämna.

Anordningen är nyligen börjad och det är för tidigt uttala sig om dess resultat. De begärda meddelandena lämnas byrån beredvilligt. Men det ligger i öppen dag, att en skyddsförening ofta måste omedelbart behandla en begäran om understöd, och att tiden därför ofta ej tillåter inhämtande av upplysningar från centralbyrån. Malmöhus läns förening till stöd för värnlösa och fallna har därför föreslagit, att byrån borde för varje frigiven upprätta ett slags motbok, närmast i överensstämmelse med de böcker, »frigivningspass«, som tilldelas villkorligt frigivna. Boken borde förvaras hos den skyddsförening, som senast haft den hjälpsökande om hand. I densamma skulle anteckningar göras i diarieform om vad som med den frigivne försökts och lyckats eller misslyckats. Förslaget har mycket för sig, men stöter också på många svårigheter.

En mycket tillfredsställande form för samarbete har kommit till stånd mellan byrån och svenska kyrkans diakonistyrelsens avdelning för räddningsarbete. Styrelsen har nämligen denna avdelning huvudsakligen förlagd till Centrala Hjälpbyråns lokal. Alla anteckningar om arbetet göras på samma handlingar. Styrelsen har den stora förmånen av tillgång till byråns handlingar, och byrån överlämnar med tacksamhet åt diakonistyrelsen fall, som den vill åtaga sig. Den ena har ständigt kännedom om vad den

andra gör, och var och en kan göra allt vad han hinner utan att dock någonsin komma i vägen för den andra. — Det vore önskligt att detta uppslag till en fullt tillfredsställande enhetlighet, som på samma gång lämnar fria händer åt det oumbärliga enskilda initiativet, kunde vidare utföras, det stora arbetet till gagn.

Ehuru det klart borde framgå även av det föregående, torde dock vara på sin plats att här inskjuta den anmärkningen, att fångvårdsstyrelsens kraftiga initiativ naturligtvis icke avsett att kringskära och motarbeta den enskilda och frivilliga räddningsverksamheten, utan tvärt om att erbjuda även den nya möjligheter till kraftutveckling. Fångvårdsstyrelsen har av gammalt med stora summor understött frivilliga räddningsorganisationer och gör så alljämt.

Det är för tidigt att yttra sig om huruvida fångvårdens direkta upptagande av skyddsverksamheten i utsträckt omfattning på sätt som angivits, kan för nämnda arbete medföra vissa svårigheter. Hittills har dock alla omständigheter pekats i motsatt riktning.

Anordningen har visserligen från visst håll angripits. Det har sagts, att fångvårdsstyrelsen skulle ställa de frigivna under ett slags polisuppsikt, vilket ju är fullkomligt stridande mot verkliga förhållanden. En viss tillsyn över klienterna måste varje skyddsorganisation för frigivna sträva att utöva, och så har ock centralbyrån sökt göra, dock alltid genom frivilliga krafter. Den frigivnes föregående måste i regel röjas för arbetsgivaren, men eljest sker det icke. Om byrån är enskild eller fångvårdens kan därvidlag ingenting betyda. Hur saken än ordnas, så måste det dock helt snart bli för allmänheten känt, vilket klientel byrån har.

Vidare har framkastats, att de frigivna helst vilja slippa ha med fångvården vidare att göra. Härtill svaras, att ingen tvingar dem därtill. De äro fria även så tillvida att de fritt kunna hänvända sig vart de behaga. Dess-

utom torde allmänna meningen bland de frigivna ingalunda vara den, som sålunda antagits. Med det system, som numera i allmänhet råder vid fängelserna, veta fångarna mycket väl, att om de vilja sköta sig, äga de i fångvårdens män överseende och hjälpsamma vänner. Fångvården bildar i många avseenden ett slutet helt, inom vilket de äro tacksamma få lämna sina förtroenden, väl vetande, att de där äro i gott förvar.

*

Centrala hjälpbyrån består f. n. av en föreståndare, en kassaförvaltare, en assistent, ett skrivbiträde och en vaktmästare, var till kommer diakonistyrelsens diakoner. Föreståndaren är tillika pastor vid straffängelset i Stockholm, och kassaförvaltare är en revisor i K. Fångvårdsstyrelsen. För byrån har särskild lokal förhyrts vid Engelbrektsgatan n:r 41, där byrån disponerar 5 rum. Arbetstiden är förlagd till kl. 10—4 vardagar. Mottagningstiden för hjälpsökande är kl. 10—11 f. m.

I förhållande till Fångvårdsstyrelsen äger byrån hela den rörelsefrihet, som erfordras, och varje spår av byråkrati saknas. Byråföreståndaren får månatligen avlämna redogörelse för arbetets gång och är naturligtvis ansvarig för detsamma, men är eljest fullt självständig under det dagliga arbetet. Löpande ärenden behandlas utan uppskov, och viktigare ärenden kunna när som helst hänskjutas till Fångvårdsstyrelsens bestämmande.

För att platser så mycket som möjligt skola kunna beredas direkt vid frigivningen, insända rikets fängelseförvaltningar före den 15 i varje månad uppgift på dem, som under nästföljande månad skola frigivas och då önska byråns bistånd i något avseende.

Till underlättande av möjligheten för arbetsanställning, har byrån satt sig i förbindelse med en hel del tidningsredaktioner och genom deras tillmötesgående erhållit, fritt eller mot erläggande av postbefordringsavgift, något över

100 tidningar från Stockholm och landsorten. Deras annonser om lediga platser genomgås, och i de fall byrån har lämplig arbetskraft att erbjuda, avsändas meddelande därom och erbjudande av vidare upplysningar under diskretion.

För anskaffande av goda platser har också diakonistyrelsen varit behjälplig. En av deras diakoner har rest från socken till socken, hållit föredrag för att intressera folk och upplysa dem om hvad det här gäller. I trakter, där förbrytelser varit sällsynta eller okända, har allmänheten ofta visat sig uppfylld av förskräckelse för varje frigiven såsom för en förfärlig bandit. Föredrag om saken ha varit mycket välbehövlige. Diakonen har vidare genom prästerskapet eller annorledes sökt erhålla kännedom om vilka personer i trakten, som kunde anses lämpliga taga värd om en frigiven och sedan genom personliga besök sökt intressera dem för saken. Det säger sig själft, att personer, som vid sådant besök lovat göra sitt bästa, sedermera ej alltid kunna ha en ledighet att erbjuda vid byråns behov därav. Metoden måste därför kombineras med andra. Men denna form för platsförmedling äger sitt stora värde i den särskilda kännedom om arbetsgivaren och förhållandena på arbetsplatsen, som därigenom vinnes.

Även vid de nödvändiga förundersökningarna av de hjälpsökandes hem- och familjeförhållanden, uppförande och duglighet i föregående arbete m. m. har en diakon lämnat ett mycket gagneligt biträde; likaså i allmänhet där det för byrån gällt att hjälpa utan att synas, vid överlämnande av hyresbidrag direkt till värden etc.

Byrån har lyckats knyta till sin verksamhet omkring 1000 personer såsom ombud; i allmänhet präster eller skollärare, kommunal- eller fattigvårdsmän. Meningen är att så småningom nå fram till minst ett ombud i varje pastorat, så att ett nät av hjälpare står färdigt i hela landet. Ombudens uppgift är att inom sin ort väcka

intresse för räddningsarbetet bland frigivna fångar, att lämna byrån upplysning om arbetsgivare, som äro lämpliga och villiga, samt att vid behov öva en diskret tillsyn över klienter, som inom deras områden erhålla tjänst.

Vid betraktande av de siffror, som byråns verksamhet under fjolåret har att uppvisa, måste ihågkommas, att fjolåret, tillika med en del av 1911, varit byråns egentliga grundläggningsår. Ännu den 1 januari 1912 disponerade byrån allenast ett rum och hela den tjänstgörande personalen bestod av föreståndaren.

Byrån har under år 1912 understött: A) genom anvisad tjänst, arbetsstillfälle eller vård 403 personer, 366 män och 37 kvinnor; B) genom inköp av arbetsverktyg eller beklädnad, genom hyresbidrag, matpängar eller liknande 188 personer, 177 män och 11 kvinnor; C) genom hjälp att på annan ort söka sin utkomst 36 personer, alla män. — Indelingen är uppställd på samma sätt som av gammalt skett i den allmänna fängvårdsstatistiken, vilken upptager samtliga under berättelseåret frigivna personer, som vid afgang från fängvårdsanstalt kommit i åtnjutande av understöd i en eller annan form. Till jämförelse meddelas, att hela antalet sålunda understödde år 1912 belöpte sig till 1940, däri ej inräknade de många under tidigare år frigivna, som år 1912 jämväl mottagit hjälp.

Såsom av siffrorna framgår har byråns bemödande i främsta rummet gått ut på att skaffa platser, i nödfall åtminstone på arbetshem. Av de 403 personer, som falla under denna rubrik, ha de flesta därjämte erhållit annan hjälp i form av verktyg, beklädnad, hyreshjälp, matpängar, resa till arbetsplats m. m. — De 188 personer, som erhållit hjälp enligt rubrik B, ha i regel fått visa intyg om arbetsanställning, såvitt ej sjukdom eller särskilt ömmande omständighet kunnat föranleda undantag. Rubrik C innebär i allmänhet reshjälp från Stockholm till hemorten, för några sjömän även hjälp till utländsk hamn.

Beklädnadshjälpen är en dyrbar avdelning av verk-

samheten. För att kunna nedbringa dessa kostnader har byrån efter mönster från den danska Fængselshjælpen börjat insamla gamla klädar. Byråns vaktmästare lämnar först hos familjer, han tänker besöka, en skrivelse i brevlådan och infinner sig sedan några dagar efteråt med täckt kärra för att efterhöra, om man har någonting att undvara. Försöket har hittills utfallit mycket väl. På en del ställen, där man ej haft annat att lämna, har han i stället erhållit pänningar. Endast en del myndiga portvakterskor inom den förnämre stadsdelen ha förorsakat svårigheter.

I fångelserna beredes åt fångar som så önska tillfälle att lära ett yrke. Är strafftiden kort, är det naturligtvis endast de första grunderna, de hinna inhämta. För att kunna bereda dem tillfälle till fortsatt utbildning efter frigivningen har byrån i en del fall bidragit till deras uppehälle och avlöning under deras lärotid hos viss mästare. I allmänhet har det tillgått så, att byrån, skyddslingen ovetande, utbetalat genom arbetsgivaren en viss utfyllnad av den avlöning, denna ansett sig kunna betala. Anordningen har visat sig lycklig, även därför att den i allmänhet även uppmuntrat arbetsgivaren att göra sitt allra bästa.

Då och då har byrån fått mottaga klagomål från en arbetsgivare, emedan den och den, som av byrån sänts till honom, avvikit, medförande så och så mycket, som han tillnarrat sig i förskott eller på annat sätt oärligt tillägnat sig. Lyckligtvis har det hittills icke rört sig om större summor, och byrån har återbetalat beloppet. Man vill ju ogärna mista en arbetsgivare, på vilken man sätter värde.

Det ekonomiske underlaget för fångvårdsstyrelsens hjälpverksamhet utgöres av fångvårdens besparingskassa, vilken vid 1911 års utgång visade en behållning av kr. 403,823: 90. Enligt den 10 juni 1912 av kungl. Maj:t stadfäst reglemente för denna kassa användas densammas inkomster enligt fångvårdsstyrelsens beprövande till understödande av frigivna, till underhåll av »särskild plats-

byrå« och till stödjande av föreningar eller skyddshem; som verka till frigivnas bästa. Även avkastningen av några under fångvårdsstyrelsens förvaltning stående donationer äro för ändamålet disponibla. Slutligen har riksdagen i år i likhet med föregående år på extra stat anvisat 10,000 kr. att av fångvårdsstyrelsen för skyddsverksamheten användas. Till enskilda förenings understödjande utbetalar Fångvårdsstyrelsen årligen 12,000 kr. och mera.

*

En hel del frigivna lämna fängelserna med nedsatta krafter och hava stort behov av någon tids rekreation under måttligt arbete.

Och hur många äro icke de frigivna som tränga till att riktigt tagas om hand, uppfostras nästan som barn!

Många urspårade behöva också särskild tillsyn under någon tid, så att man må komma under fund med ärligheten i deras nya uppsåt, innan de rekommenderas till enskild arbetsgivare. Med vart år som går visar sig en sådan prövning och sovring allt nödvändigare, om ej hela arbetsmarknaden skall till ytterlighet försvåras. Saken är möjligen i vårt land särskilt ömtålig. Den svenska folkkaraktären gör våra skyddslingar svårhanterliga och trotsiga, våra arbetsgivare pessimistiska. Förhållandet mellan herre och dräng saknar den gemyttlighet, som övervinner så många svårigheter. En arbetsgivare, som misslyckas, försöker sällan en gång till. Det enda, som torde kunna åstadkomma någon stabilisering av arbetsförmedlingen är en egen försöksanstalt, där tvivelaktiga element få underkasta sig en tids prövning. Det visar sig då, att många genast vägra underkasta sig den tillsyn, en sådan anstalt ålägger, strax röjande sitt mindre allvarliga uppsåt, och att andra helt snart tröttna på anstaltens regelbundna, arbetsamma liv utan alkohol. Systemet frånskiljer på så sätt mindrevärda element, en ingalunda föraktlig vinst.

Som en ringa begynnelse till en sådan rekreations-, uppfostrings- och provningsanstalt inköpte fångvårdsstyrelsen i fjol egendomen Åby vid en liten station Bärby, en mil från Upsala. Lanthemmet öppnades under juli månad 1912. Plats finnes för circa 15 skyddslingar.

Ett sådant hem kommer att nästan helt och hållet vara beroende av föreståndarens kvalifikationer. Styrelsen var nog lycklig finna en synnerligen lämplig föreståndare, diakon H. Kjellberg. Hemmet har hittills varit enbart till glädje.

Alla kontrakt med skyddslingarna och tryckta plakat på väggarna ha omsorgsfullt undvikits. Kontrakt att stanna viss tid på vissa villkor ger lätt skyddslingen den föreställningen, att han är outhärlig och gör honom pretentiös. Beslutar han sig för att gå, är kontraktet värdelöst. — Karakteren av hem skulle också minskas av tryckta ordningsregler. Man har lämnat hela dagordningen åt föreståndarens bestämmande. Han har samma myndighet, som husefadern i andra gårdar på landet. Och föreståndaren har förstått vinna sitt inflytande genom att undvika att befalla. Han börjar själv arbeta vid viss tid och ingen mankerar. Inga bestämmelser finnas beträffande tiden att gå till sängs. Men efter dagens id äro alla nöjda med att gå till vila vid niotiden. Ingen kyrkplikt förekommer, men skyddslingarna följa i allmänhet föreståndaren till kyrkan och ha t. o. m. bildat en sångkör, vilken uppträtt såväl där som i ett närbeläget missionshus. Måltiderna intagas gemensamt av föreståndaren, hans hustru och skyddslingarna. Hela hemmet gör intryck av ett vanligt gott hem på landet.

Vid hemmet sysselsättas såväl yrkes- som grovarbetare. Vi ha en skomakare, för någon tid sedan tillfälligt ej mindre än tre stycken, en skraddare, en snickare, en kock. I julas, då ett upprop i tidningarna tillförde hemmet åtskilliga böcker, sysselsatte hemmet även en bokbindare. Grovarbetarna få arbeta i trädgården, ladugården och jordbruket. Äro de ovana vid sådana sysslor få de lära sig

dem, för att sedan om möjligt kunna få plats på landet och lämna huvudstaden för alltid.

Skyddslingarna erhålla allt fritt och dessutom en dagspänning, varierande efter ådagalagd flit. I vissa fall har ackordsarbete kunnat användas och betalats ganska väl.

En mycket glädjande omständighet är, att grannarna, som i början vid egendomens inköp av fångvårdsstyrelsen voro ytterst uppskrämda, nu blivit helt omstämnda. Förhållandet mellan dem och hemmet präglas nu av stor välvilja.

Fængselsvæsen.

Bør Cellestraffen modificeres?

Ved »absolut« Cellestraf forstaas i det følgende en saadan Straffebehandling, hvorefter Fangen tilbringer Natten, Arbejdstiden, Fritiden og Spisetiderne i Encelle og iøvrigt —altsaa navnlig under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur samt under Legemsøvelser udenfor Gaardturene — holdes afsondret fra andre Fanger. Og ved »Modifikationerne« i Cellestraffen sigtes alene til en Ophævelse af Isoleringen under Gudstjeneste, Undervisning, Gaardtur og Legemsøvelser udenfor Gaardturene. »Modificeret« Cellestraf foreligger ikke blot, naar Isoleringen ophæves paa alle de nævnte Punkter, men ogsaa naar det kun sker paa et eller flere af dem.

Spørgsmaalet, om Cellestraffen bør modificeres, er jo ingenlunde et nyt Spørgsmaal. I sin »Lehrbuch der Gefängniskunde« (pag. 250) udtaler *Krohne*, at den tidligere Strid om den strengere eller mildere Form for Cellestraf er forstummet i den nyeste Tid, idet man har vænnet sig til at anse adskilte Spadseregaarde, »Stalls« og Masker som *Adiaphora*, som man bibeholder, naar man ikke viger tilbage for de Merudgifter, som de forvolder, og som man opgiver, naar man foler sig overbevist om gennem godt Tilsyn at kunne hindre Fangernes Samkvem udenfor Cellen *). Ogsaa

*) I de Lande, hvor man ofrer de betydelige Beløb, der ere forbundne med Fangernes Afsondring i Kirke, Skole og Gaarde, vil man ikke kunne samstemme med *Krohne* i at anse de paagældende Foranstaltninger som »*Adiaphora*«. Bemærkningen om, at man har »vænned sig« hertil, passer formentlig kun paa Forholdene i Preussen, hvor det økonomiske Hensyn tages stærkt i Betragtning ved Opførelsen af Fængsler. Det maa erindres, at selv et nok saa godt Tilsyn ikke kan hindre den Ulempe for Fangen, som Masken i Forbindelse med de andre Foranstaltninger tilsigter at værne ham imod, nemlig at blive set (og senere genkendt) af Medfanger.

i den skandinaviske Fængselslitteratur har Spørgsmaalet været behandlet, saaledes af *Fr. Bruun* i hans Bog »Om Fuldbyrdelse af Strafarbejde«, i hvilken han gør udførligt Rede for Striden mellem det absolutte og det relative Cellesystem og foreslaar (pag. 103 og 109 ff.) det sidste gennemført som Led i det progressive System, saaledes at Fangen, efter at han i den første Tid har været underkastet det absolutte System, skal være i Fællesskab i Skolen og senere ogsaa under Gaardturen.

Medens man i Tyskland, navnlig i Preussen, i større og større Udstrækning er kommen ind paa at modificere Cellestraffen, har man i de nordiske Lande indtil den seneste Tid næret Betæneligheder herved. Baade i Norge, Sverige og Danmark er Cellesystemet hidtil gennemført uden Modifikationer *).

Overdirektor *Almquist* har imidlertid paa den svenske Kriminalistforenings Møde i Stockholm i August 1911 udtalt Ønsket om, at en ny Straffelov vil give Adgang til »efter vederbörandes pröfning« at modificere Cellestraffen i Kirken, Skolen, under Gaardtur og Legemsovelser **). I den norske Fængselsstyrelse overvejer man dernæst for Tiden det her rejste Spørgsmaal, forsaavidt angaar Fangerne i Bodsfængslet i Kristiania. Og det samme Spørgsmaal er endelig blevet overvejet i Direktoratet for Fængselsvæsenet under Udarbejdelsen af Forslaget til den kgl. Anordning af 28. Maj 1913 om Fuldbyrdelse af Forbedringshusarbejde i Nyborg Straffeanstalt. Ved denne Anordning — der i et vist Omfang giver Straffeanstaltens Inspektion Adgang til at modificere Cellestraffen ***) — er Spørgsmaalet imidlertid

*) I Horsens Straffeanstalts Celleafdeling anvendes dog ikke Stall-Systemet; derimod holdes Celfangerne i afsondrede Spadseregaarde. I Nyborg Straffeanstalt, der endnu ikke er taget i Brug, er Stall-Systemet delvis gennemført, nemlig i det Omfang, som svarer til Antallet af Enkelteceller, ligesom der findes nogle afsondrede Spadseregaarde. De Celfanger, der undergives modificeret Cellestraf, ville ligesom Fællesfangerne faa Gaardtur paa en stor uindhegnet Plads indenfor Ringmuren og Gymnastik samme Steds eller i et særligt Gymnastikhus.

***) Förhandlingar vid Kriminalkongressen i Stockholm 1911, pag. 118—119.

****) De i Anordningen indeholdte Bestemmelser, der vedrører det her rejste Spørgsmaal, ere følgende:

§ 17. De første 2 Maaneder efter Indsættelsen tilbringer Fangen paa *Begyndelsesstadiet*. Fangen holdes afsondret fra andre Fanger saavel under Arbejdet som under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur, samt i Fritiden og Spisetiderne, medmindre Helbredshensyn efter Lægens

ikke løst i sin Almindelighed, thi Anordningen handler kun om mandlige Fanger i Alderen 14—23 Aar (og endda ikke alle disse, idet de nævnte Fanger, hvis de tidligere mindst to Gange har udstaaet Strafarbejde, skal indsættes i Vridsløselille Straffeanstalt, for hvilken den nævnte Anordning ikke gælder, og i hvilken Cellestraffen fuldbyrdes uden Modifikationer). Og dernæst er Forholdet som sagt det, at Anordningen kun giver Inspektionen Adgang til at modificere Cellestraffen og ikke foreskriver nogen Pligt i saa Henseende. Der skal altsaa nu paa Grundlag af Anordningen skabes en Praksis, og paa dennes Udvikling — enten i Retning af en udstrakt Benyttelse af den nævnte Adgang eller i modsat Retning — kan en sagkyndig Drøftelse af Spørgsmaalet ventes at ville faa nogen Indflydelse.

Derfor og fordi Spørgsmaalet for Tiden beskæftiger Sindene i alle tre nordiske Lande, vil det være af Interesse her i Tidsskriftet at faa drøftet Spørgsmaalet, om hvis Besvarelse Meningerne er delte her i Landet og sandsynligvis ogsaa i Norge og Sverige. De nedenstaaende Linier, der i sin Tid nedskreves under de Overvejelser, som i Fængselsdirektoratet gik forud for Udarbejdelsen af den ovennævnte Anordning, fremsættes da her som Grundlag for en Diskussion, i hvilken forhaabentlig Fagfæller i alle tre Lande vil deltage.

Skøn gor det nødvendigt i større eller mindre Udstrækning at afvige herfra.

§ 18. Naar den for Ophold paa Begyndelsesstadiet fastsatte Tid er forløben, overgaar Fangen til *Mellemstadiet*, paa hvilket han opholder sig i Tiden indtil 1 Maaned før den Dag, da han skal løslades. Paa Mellemstadiet arbejder Fangen enten under Afsondring fra andre Fanger eller, efter Indstilling af Anstaltens Inspektør med Justitsministeriets Billigelse, i Fællesskab med andre Fanger. Sidstnævnte Behandling af Fangen, der kan omfatte enten hele den daglige Arbejdstid eller kun en Del af denne, kan finde Sted straks ved hans Overgang til Mellemstadiet eller senere under Opholdet paa dette, og hvis den af Inspektøren skønnes at burde bringes til Ophor forinden Fangens Overgang til det i § 25 ommeldte Slutningsstadium, maa der derom gøres Indberetning til Justitsministeriet.

§ 19. Overfor en Fange, der arbejder under Afsondring fra andre Fanger, bestemmer Inspektøren, om saadan Afsondring ogsaa skal finde Sted under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur.

§ 25. Den sidste Maaned før Løsladelsen tilbringer Fangen paa *Slutningsstadiet*. Fangen holdes afsondret fra andre Fanger under Arbejdet, medmindre hans Helbredstilstand gør det betænkeligt. Inspektøren bestemmer, om Fangen ogsaa skal holdes afsondret fra andre Fanger under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur samt i Fritiden og Spisetiderne.

En Diskussion om det rejste Spørgsmaal kan ikke undgaa at komme ind paa Spørgsmaalet om Fangemasken, og det var ønskeligt, om ogsaa dette Spørgsmaal kunde blive nogenlunde indgaaende drøftet.

Cellestraffen har nogle gode og nogle uheldige Virkninger. Da det indbyrdes Forhold mellem disse imidlertid er forskelligt for de forskellige Individider, kan Spørgsmaalet om Berettigelsen af at modificere den absolutte Cellebehandling — hvorved dennes uheldige Virkninger kan afværges, men hvorved samtidig dens gode Virkninger muligen bliver illusoriske — ikke besvares paa en almengyldig Maade. Spørgsmaalet afhænger af, dels hvilken Vægt man overfor den paagældende Kategori Fanger tillægger Cellestraffens forskellige Virkninger, dels i hvilket Omfang en Modificering af Cellestraffen ophæver disse Virkninger.

I. Cellestraffens heldige Virkninger.

a. 1. Cellebehandlingens »positive Funktion« — den af Ensomheden flydende pædagogiske Virkning (Eftertanke, Anger) — er tidligere bleven stærkt overdreven. Kun overfor nogle Fanger virker Ensomheden pædagogisk heldigt, overfor andre er den virkningsløs *). Overfor den første Klasse Fanger vil Cellebehandlingens heldige Virkning imidlertid kunne bevares, selv om Behandlingen modificeres, og Cellebehandlingen bør modificeres overfor disse Fanger — ligesom overfor den anden Klasse Fanger —, hvis der derfor kan anføres særlige Grunde, der er stærkere end mulige Modgrunde.

2. Det Fortrin, som Cellebehandlingen har fremfor Behandlingen i Fællesskab, at den muliggør en mere intensiv Paavirkning af Fangen fra Fængselspersonalets Side, forringes dernæst ikke ved, at Cellebehandlingen modificeres — i nogle Tilfælde vil den nævnte Paavirkning maaske endog styrkes derved.

b. Det væsentlige ved Cellestraffen ligger formentlig i dens »negative Funktion«, i dens »negative« Virkninger:

*) Overfor atter andre virker Ensomheden uheldigt, idet den fremkalder Trods, Sløvhed eller Depression. Overfor disse Fanger er der i og for sig deri en Opfordring til at modificere Cellebehandlingen, at man derved kan afværge dennes pædagogisk uheldige Virkning, jfr. nedenfor om Cellestraffens uheldige Virkninger.

at forhindre demoraliserende Paavirkning af Medfanger og at beskytte mod at blive kendt af disse. Den sidste Virkning indtræder naturligvis kun, naar Cellebehandlingen suppleres med, at Fangerne bærer Maske, naar de er udenfor Cellen og ikke er afsondrede fra andre Fanger.

En Modificering af Cellestraffen maa derfor gennemføres saaledes, at den ikke medfører Mulighed for en demoraliserende Paavirkning af Fangerne indbyrdes. Da dette imidlertid meget vel kan lade sig gøre, kommer en Modificering af Cellestraffen ikke nødvendigvis i Strid med det angivne Hensyn: at værne Fangen mod moralsk Smitte.

Enhver Modifikation i Cellestraffen vil derimod nødvendigvis komme i Kollision med Hensynet til at værne Fangen mod at blive set (og senere genkendt) af Medfanger. Om en Modificering af Cellebehandlingen desuagtet er berettiget, beror paa, dels hvilken Vægt man tillægger det nævnte Hensyn, dels hvilke Goder der formentes at kunne opnaas ved en Modificering. Og det er klart, at en Modificering ikke frembyder nogen Betænkelighed i den angivne Henseende, naar det ikke er paabudt Fangerne at bære Maske*), idet dette jo er ensbetydende med, at man ikke tillægger det nævnte Hensyn nogen Vægt.

II. Cellestraffens uheldige Virkninger.

Ovenfor er nævnt Cellestraffens heldige (positive og negative) Virkninger og i Almindelighed behandlet Spørgsmaalet om den Indflydelse, som Cellestraffens Modificering har paa disse Virkninger.

Cellebehandlingen har endvidere nogle uheldige Virkninger. Overfor nogle Fanger virker den strængt gennemførte Isolation uheldigt paa Sindstilstanden eller paa det legemlige Helbred. I nogle Tilfælde virker den pædagogisk uheldigt. Og den er forbundet med nogle praktiske Ulemper, idet den hæmmer nogle af de Virkemidler, der staar til Raadighed i Fængslet. Hvor disse Cellestraffens uheldige Virkninger indtræder eller viser sig paa en særlig følelig Maade, er der Opfordring til at modificere Behandlingen.

*) Omvendt maa det erkendes, at der kan være Grund til at paabyde Maske, selvom man indrømmer Modifikationer i Cellebehandlingen med Hensyn til Undervisning, Gaardtur og Gymnastik, nemlig naar disse Modifikationer kan gennemføres saaledes, at Fangen kun bliver set af de — maaske meget faa — Fanger, sammen med hvilke han faar Undervisning, Gaardtur og Gymnastik. Ved ikke at bære Maske bliver han derimod set ogsaa af de — maaske mange — andre Fanger, der findes i Fængslet.

I Henhold til ovenstaaende vil der formentlig i vid Udstrækning være Grund til at modificere Cellestraffen overfor yngre Mandsfanger, hvis Straffetid ikke er ganske kort (f. Eks. over 3 Maaneder).

Følgende Grunde taler derfor:

1) Den strænge Isolering virker særlig slovende og deprimerende paa den unge Fange.

2) Den ægger den ungdommelige Fange til at søge at krydse eller overvinde de til Isoleringens Gennemførelse truffne Foranstaltninger. Den virker saaledes pædagogisk uheldigt og giver Anledning til en Mængde Disciplinærforseelser med deraf følgende Forhor og Afstraffelser. (I Vridselille Straffeanstalt udgør »indbyrdes Meddelelse«, d. v. s. ulovlig Forbindelse mellem Fangerne, ca. 50 pCt. af de i Aarets Løb begaaede Disciplinærforseelser.)

3) Den lægger Hindringer i Vejen for en rationel Udnyttelse af Gaardturene og — omend i mindre Grad — af Undervisningen. Og begge disse Foranstaltninger spiller en særlig stor Rolle overfor de unge Fanger; særlig de unge Legemer taaler daarligt det stillesiddende Liv i den indelukede Celle, og de Unge trænger særlig til Disciplinering og til Bekæring.

Med Hensyn til Legemsøvelser er det lettere for Læreren at lede disse, de kan gøres mere alsidige, og der kommer mere Liv og Appel over dem, naar Fangerne er i Fællesskab, end naar de er afsondrede i hver sin Gaard; Fangerne kan i første Fald lære af at se Medfangernes Øvelser (hvad enten de udføres paa rette eller urette Maade), og der avles Kappelyst mellem Fangerne. Det maa dernæst erindres, at Gymnastik under Kommando ikke blot har Betydning som Legemsøvelser, ikke blot har en heldig Indflydelse paa det legemlige Befindende, men den har ogsaa en heldig Virkning i psykisk (pædagogisk) Henseende, idet den udvikler Evnen til at opfatte hurtigt og præcist og vænner til at lystre. Denne Gymnastikkens pædagogiske Virkeevne, der netop er af saa stor Betydning overfor det store Flertal af de Unge, som trænger til at disciplineres, udfolder sig bedst, naar Gymnastikken drives i Fællesskab.

Med Hensyn til den almindelige Motion under Gaardturene er det, naar den foregaar i Fællesskab, lettere for Betjenten at gennemføre, at Fangerne bevæger sig stadig og i rask Tempo.

Med Hensyn til Skoleundervisningen vil det, at den fin-

der Sted i Fællesskab, fremme dens Livlighed og Fangernes Kappelyst.

At Gaardture, gymnastiske Øvelser og Skoleundervisning, naar de ledes paa rette Maade, kan foregaa i Fællesskab saaledes, at der ikke derved skabes Mulighed for demoraliserende Paavirkning af Fangerne indbyrdes, er klart.

Det kan naturligvis ikke absolut udelukkes, at Fangerne giver hinanden enkelte Meddelelser (skriftlige eller mundtlige) eller Ting. Men ved Paapasselighed kan det i vid Udstrækning forhindres, og at Fangerne lejlighedsvis kan se deres Snit til at give hinanden enkelte Meddelelser eller Ting, det er dels — under Hensyn til Meddelelsernes sædvanlige Indhold og Tingenes sædvanlige Beskaffenhed — i Almindelighed ingen Ulykke, dels noget, der jo ogsaa kan ske under et strengt Afsondringssystem (og som muligen sker endog hyppigere under et saadant paa Grund af den Fristelse, som det i saa Henseende rummer).

Med Hensyn til Gudstjeneste bemærkes:

Da Fangerne i Almindelighed er mindre optagne af Prædikenen end af Undervisningen, og da Deltagernes Antal er større og Kontrollen derfor vanskeligere i Kirken end i Skolen, vil indbyrdes Meddelelse eller Forbindelse i Kirken finde Sted hyppigere end i Skolen, ligesom uheldige Samtaler kan finde Sted under Salmesangen. Men Forholdet forværres formentlig ikke ved, at man opgiver Stall-Systemet, i alt Fald ikke — med Hensyn til Fangernes Given hinanden skriftlige Meddelelser, Skraa o. a. — naar Kirken indrettes som i nyere preussiske Fængsler, saaledes at Fangerne sidder i særlige Aflukker, der ikke hæver sig amfiteatralsk, og hvis Sider kun naar Fangen til midt paa Brystet, naar han sidder ned; Fangen kan saaledes ikke give sin Sidemand noget, uden at Armen løftes op over — eller den paagældende Ting kastes over — Aflukkets Sidevæg, hvad straks kan bemærkes.

En lignende Grund som den, der ovenfor anførtes for Undervisning i Fællesskab — at Undervisningen bliver mere livfuld —, kan ikke anføres for Gudstjeneste i Fællesskab (d. v. s. uden Afsondring). Herfor taler formentlig kun det, at ved Opgivelsen af den fuldstændige Afsondring ophæves Fristelsen til at bryde denne og bortfalder det knugende, som den fuldstændige Isolering rummer.

Paa den anden Side kan den af Afspærringen flydende Ubemærkethed have sin Værdi under Gudstjenesten (Fangen

vil da ikke genere sig for at give Udtryk for, at han er greben eller bevæget), ligesom ogsaa Fangens Afsondring fra Medfangerne forhindrer, at han distraheres ved at iagttage disse.

Herefter synes Cellestraffens Modificering mindre paa-krævet under Gudstjenesten end under Gaardtur, Gymnastik og Skoleundervisning.

I Henhold til det ovenfor bemærkede bliver der en fælles Indvending imod at modificere Cellestraffen ved at lade Gaardtur, Gymnastik, Skoleundervisning og Gudstjeneste foregaa i Fællesskab, nemlig den, at dermed ophæves Cellebehandlingens gavnlige Virkning i Henseende til at beskytte Fangen mod at blive set (og senere genkendt) af Medfangerne *).

Dette Hensyn dækker over følgende Betragtninger:

1) Det kan for Fangen være krænkende, at hans Skam stilles til Skue for saa mange andre; han vil helst »gemme sig«.

2) Naar han er kommen paa fri Fod, kan det at møde et fra Fængslet kendt Ansigt give ham en Ubehagsfølelse gennem Mindelsen om »det mørke Punkt« i hans Liv, ja, han risikerer, at tidligere Medfanger generer ham ved Tiltale eller højrosted Omtale.

3) Tidligere Medfanger, som ser ham ude i det frie Liv, kan skade ham ved at fortælle til Tredjemand, f. Eks. hans Arbejdsgiver eller Arbejdskammerater, at han har været i Fængsel.

4) Tidligere Medfanger kan benytte deres i Fængslet erhvervede Kendskab til ham til Pengeafpresning, idet de truer ham med at »afsløre« ham overfor Arbejdsgiveren, Kammeraterne, Ægtefællen, Kæresten, dennes Familie o. s. v.

5) Tidligere Medfanger kan, naar de træffer ham eller maaske endog opsøger ham, forlede ham til letsindigt Levned eller nye Forbrydelser.

Det under 3—5 anførte viser, at Fangen ved at blive set af andre Fanger i Fængslet udsættes for Farer, som undgaas, naar han holdes fuldstændig afsondret fra Medfangerne.

Det her omtalte Hensyn bør formentlig i Almindelighed udelukke de angivne Modifikationer i Cellestraffen, naar det drejer sig om en ung Fange, der i Virkeligheden er ufordær-

*) *Fr. Bruuns* Imødegaaelse af denne Indvending, l. c. pag. 107—109, synes ikke overbevisende.

vet, og som derfor i Almindelighed vil komme fra et godt Hjem. (En saadan Fange bør naturligvis ogsaa bære Maske.) Hvor det derimod drejer sig om ret anløbne unge Fanger, bør det anførte Hensyn ikke udelukke de angivne Modifikationer i Cellebehandlingen; dette gælder navnlig unge Fanger, der tidligere har været straffede — hvorved bemærkes, at i Arresthusene bæres ikke Maske og gennemføres i det hele Isoleringen ikke saa strængt —, eller som har været anbragte paa Opdragelsesanstalt, navnlig af strengere Art. I tvivlsommere Tilfælde bør det overlades til Inspektørens Skøn, om Modifikationerne i Cellestraffen bør foretages eller ikke. I den første Tid (2 à 3 Maaneder) efter Indsættelsen i Fængslet bør Fangen altid holdes strængt afsondret fra Medfangerne, for at Inspektøren kan faa Tid til at lære Fangen og hans Fortid at kende og saaledes erhverve et Grundlag for sit Skøn om den for Fangen bedste Behandlingsmaade (stræng Cellestraf, modificeret Cellestraf, modificeret Fællesskab, fuldstændigt Fællesskab), og en saadan kortere Tids absolutte Afsondring kan — bortset fra nogle sjældne Undtagelsestilfælde — ikke have nogen uheldig Virkning paa Fangen.

Hvad dernæst angaar Kvindefanger*) og ældre Mandsfanger, bør de angivne Modifikationer i Cellestraffen ikke gores, thi de Grunde, som overfor de unge Fanger taler for disse, vil ikke gøre sig gældende her, og der er derfor ikke Anledning til at tilsidesætte de Hensyn, der taler for at lade Fangen forblive uset af andre Fanger i Fængslet (og Fangen bør derfor ogsaa bære Maske). Forudsætningen er imidlertid, at Cellestraffen ikke anvendes overfor andre Fanger end saadanne, overfor hvilke de nævnte Hensyn har nogen Vægt. Og denne Forudsætning er til Stede, forsaavidt angaar Forholdene her i Landet, hvor Cellestraf i Almindelighed ikke anvendes overfor ældre Fanger, som to Gange tidligere har udstaaet saadan Straf.

Den Opfattelse, for hvilken der ovenfor er gjort Rede, gaar i Korthed ud paa, at den strænge Isolering virker uheldigt paa yngre mandlige Fanger, at der derfor overfor saadanne er Grund til at modificere Cellestraffen, at kun Hen-

*) I en Afhandling (i Fængselshjælpens 10. Aarsberetning) »Hvorledes bør Strafarbejde afsones?« udtaler Fængselsinspektør *Adolf Goos*: »Kvinden, hvis Gærning i det daglige Liv i væsentlig Grad udføres inden Døre, taaler gennemgaaende Cellebehandlingen bedre end Manden«. I modsat Retning udtaler *Almquist* sig l. c. pag. 115. Goos' Udtalelse stemmer formentlig med den almindelige Opfattelse her i Danmark.

synet til at værne Fangen mod at blive set af Medfanger taler herimod, *at* dette Hensyn i visse Tilfælde har en saa stor Betydning, at det bør udelukke en Modificering af Cellestraffen, og *at* det bør overlades Anstaltens Inspektion, efter Forløbet af en vis kortere Tid (2 à 3 Maaneder), i hvilken Fangen holdes fuldstændig afsondret fra andre Fanger, at skønne derover.

Spørgsmaalet om Masken *) bør formentlig besvares saaledes: De Fanger, overfor hvem den absolutte Cellestraf anvendes, bør bære Maske, de andre ikke, i alt Fald ikke, hvis de er i Fællesskab i Kirken, hvor jo almindeligvis hele Fangebesætningen er til Stede. Hvis der i samme Fængsel anvendes baade det absolutte og det modificerede Cellesystem, vil saaledes nogle Fanger bære Maske, andre ikke; men herimod kan der næppe anføres nogen afgørende Indvending **).

Det Spørgsmaal, om det skal paabydes Fangerne at bære Maske, eller om de kun skal have Ret dertil, bør formentlig besvares saaledes: Alle Fanger, som det anses for rigtigst at undergive absolut Cellestraf, skal være pligtige til at bære Maske. Omvendt bør en Fange, som faar Undervisning, Gaardtur og Gymnastik i Fællesskab med andre Fanger, kunne forlange at bære Maske, naar han gaar til og fra Skolen, Gaarden og Gymnastiklokalet.

Af hygiejniske Grunde bør Fangemasken kasseres, naar den Fange, der har brugt den, løslades; den bør derfor fremstilles saa billigt som muligt.

Juni 1913.

Thorkil Fusing.

*) I Vridsløselille Straffeanstalt, hvor det absolutte Cellesystem hersker, bæres Maske. I Kristianshavns Straffeanstalt, hvor det samme System hersker, bære de kvindelige Celfanger i Stedet for Maske Forklædet opslaaet over Hovedet, naar de gaar fra og til Cellen. I Horsens Straffeanstalts Celleafdeling, jfr. Noten foran, anvendes ikke Maske.

***) I Sverige bærer Celfangen kun Maske, hvis han ønsker det, jfr. *Almquist* l. c. pag. 112, og i svenske Celfængsler maa det formentlig saaledes forekomme, at nogle Fanger bære Maske, andre ikke. Se endvidere *Fr. Bruun* l. c. pag. 109: »Ingen Fange kan mod sin Vilje tvinges til at deltage i den fælles Undervisning eller den fælles Gaardtur. Den Fange, der vil være ukendt, kan saaledes forblive at være det, og det er ogsaa derfor, at jeg anser det for rigtigt at bibeholde Masken«.

*Norge.***Fra fængsels- og tvangsarbeidsvæsenet i Norge.** Av byraa-
chef Hartvig Nissen.

Reglerne for straffangers indsættelse i de forskjellige fængsler av 1 juni 1911 blev forandret av Fængselsstyrelsen 22 februar 1913. Da den senere tids fangetal tillot at utvide kredsene av dem som skulde avsonne sin straf i Bodsfængslet (cellefængsel) fremfor i fællesanstalterne Akerhus og Trondhjems landsfængsler, blev nemlig reglerne forandret paa følgende maater: Aldersgrænsen for dem som skal indsættes i Bodsfængslet uten hensyn til straffetid og tidligere straffældelser blev hævet fra 24 til 25 aar. Mens der forøvrig gjaldt den regel at fanger som var over 24, men ikke 50 aar, skulde sættes ind i Bodsfængslet naar de var ilagt straf av fængsel i ikke over 3 aar og ikke tidligere hadde avsonet straf i Bodsfængslet, blev nu enhver maximal aldersgrænse avskaffet, straffetidsgrænsen hævet til tidsbegrenset fængsel i ikke over 6 aar og forøvrig bestemt at fanger som var over 25, men under 30 aar, skulde ind i Bodsfængslet naar de tidligere ikke hadde været der mere end én gang, mens alene ældre fanger bare skulde ind der hvis de tidligere ikke hadde været i Bodsfængslet. — Som følge av høit fangetal i Kristiania kreds fængsel maatte Fængselsstyrelsen 28 januar 1913 bestemme at indtil videre skulde hjælp fængslerne i Smaalenene gjøre tjeneste som kreds fængsler for personer som dømtes inden amtet, og at personer som dømtes inden de tre romerikske sorenskriverier og efter gjældende regler skulde sættes ind i Kristiania kreds fængsel, istedet skulde sendes til enten Hamar kreds fængsel eller Kongsvinger hjælp fængsel (eftersom det i det enkelte tilfælde fandtes hensigtsmæssigt), saaledes at sidstnævnte fængsel for disse fangers vedkommende gik midlertidig over til kreds fængsel.

Løslatelse paa prøve blev indført i Norge ved fængselsloven av 31 mai 1900 og sat i kraft i oktober s. å. Saakenge institutet var nyt og ikke prøvet overfor den enkelte forbryder, blev — efter lovens forudsætninger — løslatt mange fanger som hadde været straffet flere ganger. Da ny løslatelse paa prøve i almindelighed ikke er tilstaaet, er antallet av løslatelser paa prøve sunket. Denne bevægelse fremgaar av nedenstaaende tabel. I terminen 1 april 1900—31

mars 1901 blev fra oktober til mars løslatt paa prøve 245 mænd og 88 kvinder som utgjør henholdsvis 39 % og 41 % av terminens samtlige løslatelser. I tabellen er disse to procenttal beregnet efter det samlede antal løslatelser i tiden fra løslatelsen paa prøve blev indført, idet disse tal skjønsmæssig er sat til det halve av alle løslatelserne:

Aar.	Løslatt ialt		Derav procentvis løslatt paa prøve		Aar	Løslatt ialt		Derav procentvis løslatt paa prøve	
	M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.
Oktober 1900— mars 1901 ..	c.314	c.44	78	82	1906—1907.	481	61	42	51
1901—1902	598	52	70	37	1907—1908.	420	49	40	55
1902—1903	582	57	60	39	1908—1909*)	517	61	42	56
1903—1904	522	59	52	29	1909—1910.	370	24	41	38
1904—1905	501	50	43	34	1910—1911.	378	36	40	28
1905—1906	473	51	45	51	1911—1912.	396	43	40	37

*) $\frac{3}{4}$ Aar.

Om virkningen av løslatelsen paa prøve kan jeg henwise til de undersøkelser som jeg har offentliggjort i Nordisk Tidskrift for Fængselsvæsen 1910, s. 11—33. Efter hvad der er meddelt, var der av de 605 mænd som blev løslatt paa prøve i de to budgetaar 1902—1904, 54 % som ikke avsonde reststraffen. Efter beregninger som blir meddelt i Fængselsstyrelsens aarbok 1909, blev der i de fem kalenderaar 1901—1905 løslatt paa prøve 1496 mandsfanger, hvorav 56 % bestod prøven. Av de øvrige 44 % avsonde 28 % reststraffen fordi de kom ind i landsfængsel efter ny dom, mens 16 % avsonde reststraffen av anden grund (domt til kortere straf end 6 mdr. eller andet daarlig forhold). Resultatet er særskilt beregnet for de 425 mænd som blev løslatt paa prøve i de to kalenderaar 1904 og 1905. Av dem var det 65 % som ikke avsonde reststraffen. De øvrige 35 % fordeler sig med henholdsvis 21,5 % og 13,5 % paa hver av de to nævnte grupper som avsonde reststraffen. Til yderligere belysning av forholdet har jeg gjort op følgende summariske beregninger: I de $10\frac{3}{4}$ aar fra oktober 1900 til juni 1911 kom

der ind i landsfængslerne 1021 fanger som hadde været løslatt paa prøve, nemlig 666 som kom ind i henhold til ny dom paa fængsel i 6 mdr. eller derover og 355 som av anden grund kom ind til avsoning av reststraf. Sætter vi nu disse gjenindsatte i forhold til de 2194 mandsfanger som blev løslatt i de 9³/₄ aar oktober 1900 til juni 1910 (en periode som altsaa er et aar kortere end ovennævnte) vil vi finde at 46 % avsonte reststraffen, nemlig 30 % fordi de var kommet ind igjen i landsfængsel efter dom, og 16 % av anden grund. Efter dette hadde 54 % ikke avsonet reststraffen. Efter de nævnte undersøkelser i Fængselstidsskriftet var de fanger som ikke avsonte reststraffen, gjennemsnittlig blit fritat for en straffetid av 228 dager. Gaar vi ut fra den samme beregning for de omhandlede 9³/₄ aar, skulde de 1173 mandsfanger som blev løslatt i dette tidsrum, og som bestod prøven, ha været fritat for en samlet straffetid av omtrent 732 aar. Samtidig ledet dette til en nedgang i periodens daglige middeltal av omtrent 75 fanger i landsfængslerne. Som det vil forståes er disse beregninger bare tilnærmelsesvis rigtige. Men de gir dog et indtryk av hvilken rolle løslatelsen paa prøve spiller for de løslatte som bestaar prøven, og for landsfængslernes fangetal.

De daglige middeltal av fanger i aarene 1904-05—1911-12 vil sees av følgende tabel:

Aar	Landsfængslerne		Kredsfængslerne og de større hjelpefængsler					Straffanger		
	M.	K.	Ialt			Derav straffanger		Ialt		
			M.	K.	Tils.	M.	K.	M.	K.	Tils.
1904—1905	596	64	273	29	302	150	14	746	78	824
1905—1906	546	71	307	35	342	174	18	720	89	809
1906—1907	529	65	287	36	323	165	21	694	86	780
1907—1908	442	52	281	37	318	169	19	611	71	682
1908—1909	403	40	333	33	366	198	18	601	58	659
1909—1910	397	35	340	40	380	210	25	607	60	667
1910—1911	425	59	384	43	427	247	29	672	88	760
1911—1912	407	60	427	43	470	295	28	702	88	790

Tvangsarbeide efter løsgjængerloven i de fem aar 1 august 1907—31 juli 1912 (indsættelser paa resttid ikke regnet med):

	Mænd	Kvinder
Ørkesløshet (§ 2).....	15	—
Løsgjængeri (§§ 4 og 5, tildels i forbindelse med §§ 2, 18 og 19)	94	88
Drukkenskap (§§ 18 og 19).....	469	72
Ialt sat ind...	578	160

Tvangsarbejdstidene for de mandlige tvangsarbejdere som blev løslatt i de fire aar 1 august 1907—31 juli 1911:

Sat ind paa indtil	Løslatt endelig Mænd	Løslatt paa prøve Mænd	Den gennemsnitlige tid som de paa prøve løslatte havde siddet i tvangsarbejde		
6 maaneder	7	3	4 maaneder	15 dager	
9 —	2	1	6 —	4 —	
12 —	3	14	7 —	2 —	
15 —	—	—	—	—	
18 —	44	258	8 —	17 —	
24 —	—	3	13 —	28 —	
30 —	—	—	—	—	
36 —	1	8	20 —	11 —	

Omsorgen for løslatte. Paa grundlag av Fængselsstyrelsens aarbøger for 1901—1909 har jeg utarbejdet nedenstaaende sammendrag av de oplysninger som aarbøgerne har om hjælp til fangerne og deres familier. For at lette oversigten er de seks første aar slaat sammen i to treaarsperioder. Opgaverne gjælder mands- og kvindefanger underrett.

	19 ⁰¹ / ₀₄	19 ⁰⁴ / ₀₇	19 ⁰⁷ / ₀₈	19 ⁰⁸ / ₀₉ (⁶ / ₄ aar)
Til hjælp for slægtninger har følgende fanger anvendt arbejds-penger.....	157	179	64	40
med kroner...	1355	1695	549	388
Fra landsfængslerne blev løslatt (endelig og prøve) følgende fanger.....	1875	1619	468	578
Til de løslattes opklædning og hjemsendelse blev anvendt..... ialt kr....	39696	33464	10050	13121
gennemsnillig kr....	21,17	20,67	21,47	22,72
Av de løslatte landsfængselsfanger hadde følgende antal indestaaende arbejds-penger.....	1499	1299	374	471
som er følgende pct. av ovenstaaende, ialt løslatte	79,9	80,2	79,9	81,5

	19 ⁰¹ / ₀₄	19 ⁰⁴ / ₀₇	19 ⁰⁷ / ₀₈	19 ⁰⁸ / ₀₉ (⁵ / ₄ aar)
Samlet beløp av disse fangers arbeids- penger ..... kr....	20246	19909	6270	7950
Gjennomsnittlig beløp paa hver som hadde arbejdspenger ..... kr....	13,50	15,32	16,70	16,88
Følgende antal fanger hadde i arbeids- penger ..... under 10 kr....	1037	814	210	299
10 kr. og derover...	462	485	164	172
som er følgende pct. av dem som hadde arbejdspenger.....	30,8	37,3	43,9	36,5
over 100 kr. hadde...	19	14	4	10
Fra kreds fængslerne og de større hjelpe- fængsler blev løslatt følgende straffan- ger	40553	29889	8685	12444
Ved disse fængsler blev brukt til løslattes understøttelse ..... kr....	26183	25329	7438	10551
som væsentlig bruktes til uundvær- lige beklædningsgjenstande for føl- gende antal fanger..... ialt...	3021	2786	794	1140
derav i Kristiania krf....	1821	1559	436	665
Fængsels selskaperne har ydet følgende antal understøttelser.....	2888	2302	749	806
med ialt ..... kr....	43957	42769	9604	10009
eller gj.snittlig pr. understøttelse kr....	15,22	18,58	12,82	12,42
Sum av arbejdspenger, understøttelser av fængslerne og av fængsels selska- perne	131437	123166	33911	42019

Litteratur.

Francis Hagerup: Udvalgte mindre juridiske Afhandlinger. Anden Samling. Kristiania 1913.

Ovennævnte Værk fremtræder som en Fortsættelse af den i 1901 udgivne Samling med samme Titel og afgiver ligesom den første Samling et imponerende Vidnesbyrd om Forfatterens Evne til paa saa at sige alle Retslivets Omraader at klarlægge de vanskeligste Problemer og bidrage til deres Losning. Forfatterens Stilling til Retsproblemerne underbygges med en usædvanlig Belæsthed og bæres af en højt udviklet aandelig Kultur, der lader ham hente frugtbare Impulser fra andre Omraader af Aandslivet. Paa en enkelt nær har alle Afhandlingerne i Aarenes Lob været offentliggjorte i »Tidsskrift for Retsvidenskab«; de har alle ved deres Fremkomst haft Aktualitetens Interesse: Mindeord om afdøde Retskæde, Indlæg til forestaaende Lovgivningsreformer, Anmeldelser af udkomne Værker og Indlæg i den stændende videnskabelige Strid.

Af særlig strafferetlig Interesse skal følgende fremhæves:

I sin smukke *Mindetaale over Bernhard Getz* (1901) fremhæver Forf. den afdødes Fortjenester af den norske Straffeløvsreform, særlig hans Evne til at overvinde de Vanskeligheder, der er forbundne med enhver saadan Reform: de almindelige Vanskeligheder ved at give de ledende Retstanker et tilstrækkelig klart og omfattende Udtryk og de specielt strafferetlige Vanskeligheder, der beredes dels ved den herskende Samfundsopfattelses Krav paa en fornuftig Afgrænsning af det strafbares Omraade, dels ved de skiftende Opfattelser af Forbrydelsens og Straffens Væsen og Formaal. Han fremhæver, at det for Getz stillede sig som en Nødvendighed ikke blot at reformere den egentlige Straffelov, men i Tilslutning hertil at udarbejde Udkast til andre Love, der havde Bekæmpelsen af Forbryderondet i det hele

til Formaal: Love om forsømte Born, om Losgængerer og Drukkenskab, om Modarbejdelse af venerisk Smitte og offentlig Usædelighed.

I Afhandlingen *Aarsagssammenhæng og Retsstridighed* (1909) undergiver Forfatteren den nordiske og tyske Retsvidenskabs Stilling til dette vanskelige Emne en særdeles indgaaende Behandling. Han fremdrager særlig den af den tyske Fysiolog v. Kries i 1888 udgivne Afhandling »Ueber den Begriff der Möglichkeit« og slutter sig i det væsentlige til v. Kries, naar denne søger nærmere at bestemme og begrænse den retlig relevante Kausalitet og i saa Henseende lægger den afgørende Vægt paa, om Retsforstyrrelsen er et Udslag af Handlingens erfaringsmæssige generelle Evne til at medføre Forstyrrelsen: i saa Fald er Foraarsagelsen adækvat og retlig relevant; eller om den konkrete Retskrænkelse vel er foraarsaget ved Handlingen, men paa en Maade, hvormed der ikke erfaringsmæssigt kunde regnes: i saa Fald er Kausaliteten tilfældig og retlig irrelevant. Jfr. Modsætningen mellem den adækvate Kausalitet, naar et Knivstik foranlediger Saarfeber med dødelig Udgang, og den tilfældige Kausalitet, naar den saarede maa foretage en Rejse for at søge Læge og undervejs rammes af Lynet. Særlig strafferetlig Betydning har Afgrænsningen mellem den adækvate og den tilfældige Kausalitet ved Spørgsmaalet, om Straffen for en forsættelig Handling bør skærpes i Tilfælde af en uforsættelig Følges Indtræden.

Kausalitetsproblemet er jo af Betydning ikke blot ved Spørgsmaalet om Straf og Erstatning for fuldbyrdet Retsbrud, men ogsaa naar Retskrænkelsen er ufuldført, dels med Hensyn til Straf for Forsøg, dels med Hensyn til Nødværgeretten, og Forf. har vistnok Ret, naar han — med v. Liszt — mener, at Undersøgelserne af Betingelserne for en skadegørende Handling objektive Retmæssighed endnu ikke kan siges at have ført til afsluttende Resultater, og naar han fremhæver, at der med Hensyn til Bestemmelsen af den retlig relevante Kausalitet ikke er nogen Nødvendighed for at lægge samme Maalestok til Grund i de forskellige Forhold, i hvilke Bestemmelsen af Kausaliteten er af retlig Betydning. — Den Handlendes Ansvar er forskelligt begrundet, eftersom Talen er om Strafansvar for fuldbyrdet Forbrydelse, Strafansvar for Forsøg, Erstatningsansvar for foraarsaget Skade og Ansvar overfor Udøvelse af Nødværge, og

der har vistnok været for stærk Tilbøjelighed til i Begrebet »retsstridig Handling« at finde en Generalnævner, der lader sig anvende paa alle disse Forhold.

I Afhandlingen om *Deportationsstraffen* (1899) anmelder Forf. nyere franske og tyske Værker om denne Strafs Hensigtsmæssighed og gengiver — særlig efter A. Korn: »Ist die Deportation unter den heutigen Verhältnissen als Strafmittel praktisch verwendbar«, Berlin 1898 — de Erfaringer, der er indhøstede i de forskellige Lande, navnlig Frankrig og Rusland, i hvilke Deportation anvendes. Disse Erfaringer gaar efter den almindelige Mening ud paa, at den ved Deportationen tilsigtede Forening af Straffe- og Kolonisationsojemed er ugorlig, og at Deportationen — bortset fra den utvivlsomme Fordel for Moderlandet, ved at Fængslerne i dette affolkes — er demoraliserende for de deporterede og faretruende for de frie Kolonister paa Deportationsstedet, ligesom ogsaa Bekostningerne ved Deportationen langt overstiger Bekostningerne ved den indenlandske Straffuldbyrdelse.

Afhandlingen *Anarkisme og Strafferet* (1901) er en Anmeldelse af Hermann Seufferts Bog: »Anarchismus und Strafrecht«, Berlin 1899, og indeholder interessante Oplysninger om Anarkisternes Virkemaade og de uhyre Vanskeligheder, Politiet har at kæmpe med overfor de anarkistiske Organisationer og den anarkistiske Propaganda. Den maaltbevidsste, professionelle Anarkists samfundsødelæggende Virksomhed søges holdt nede i første Række ved et kraftigt, internationalt samvirkende Polit, i anden Række ved strænge Straffe for anarkistiske Voldshandlinger, Deltagelse i anarkistiske Komploter m. v. Efter Erfaringer fra Østerrig og Spanien antages en streng og effektivt haandhævet Straffelovgivning ikke at have været uden Betydning til Bekæmpelse af Ondet. Adskillige Lovgivninger har særlig indført skærpede Frihedsstraffe for almindelige Forbrydelser, der udføres i anarkistisk Øjemed, hvilket af Kendere anses for nyttigere end en skrappere Anvendelse af Dødsstraffen, der ikke antages at kunne have nogen afskrækkende Virkning overfor Mænd, der ifølge § 1 i den af den russiske Anarkist N e t s c h a j e w forfattede Katekismus er »viede til Døden« og kun har én Interesse, en eneste Tanke og en eneste Lidenskab: Revolutionen. — Langt vanskeligere stillet er Polit og Straffelovgivning overfor den anarkistiske Propaganda og dens ganske ube-

regnelige Udslag ved suggestiv Paavirkning af Personer, der ikke er professionelle Anarkister eller Medlemmer af anarkistiske Komplotter. Forfatteren fremhæver den herskende Uenighed om, i hvilket Omfang denne Propaganda — under Hensyn til Aandslivets Frihed — bør kunne rammes af Loven gennem Straf for almindelig Opfordring til at begaa Forbrydelser og Straf for Lovprisning og Forherligelse af Forbrydelser. Han finder det rigtigt, at den norske Straffelovs § 140 straffer Forherligelsen ved Siden af den offentlige Opmuntring, og tager Afstand fra den af Prof. Torp i Tilskueren 1912 S. 295—96 fremsatte Kritik af det danske Straffelovsudkasts § 143, der hjemler Straf for at fremstille det som fortjenstligt at begaa Forbrydelser eller at forherlige deres Udøvere.

Afhandlingen Til Belysning af v. Liszts Strafferetsopfatning (1906) er en Anmeldelse af v. Liszts »Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge« (1875—1904) og indeholder dels en kritisk Gennemgang af v. Liszts Straffeteori, saaledes som den er fremsat 1882 og modificeret 1896, dels en Fremstilling af Forf.'s eget Syn paa Straffens Begrundelse og Formaal.

Forf. anerkender den nyere realistiske Strafferetsskoles maalbevidste og folgerigtige Reformbestræbelser, men adværer samtidig mod at tillægge den nyere Retning hele Æren for alle de moderne Opfindelser, der staar paa Skolens Program, idet han henviser til, at baade de ubestemte Straffedomme, de betingede Straffedomme og Tanken om Opdragelse i Stedet for Straf overfor unge Forbrydere er Ideer, der ogsaa har været fremsatte i ældre Tid og har været søgt realiserede uafhængigt af nogen enkelt teoretisk Skole, omend ikke saa maalbevidst og energisk som i Nutiden.

Overfor v. Liszts ensidige Betoning af Specialpræventionen og hans principielle Forkastelse af Gengældelsessynspunktet — efter v. Liszt er Straffen principielt rettet mod Forbryderen, ikke mod Gerningen, og Straffens Formaal er, alt efter Forbryderens Kvalitet, henholdsvis Forbedring, Afskrækkelse og Uskadeliggørelse — hævder Forf. Generalpræventionens Berettigelse og Gerningens principielle Betydning. Han forkaster den rene, absolute Gengældelsesteori, der anser Gengældelsen som selvgjaldigt Øjemed, men henviser til, at Straffen faktisk er Gengældelse: »Vilde man overhovedet benægte, at Straffen indeholder en Gengældelse, ø: et Onde, der tilføjes paa

Grund af en bestemt Gerning, vilde man savne ethvert Støttepunkt for de juridiske Forudsætninger, hvortil Straffens Anvendelse i den gældende Ret overalt er knyttet.« Efter Forf.'s Anskuelse forbindes der med Straffen en etisk Misbilligelse af vedkommende Gerning. Paa den anden Side hævder Forf., at den etiske Misbilligelse ikke er tilstrækkelig til at begrunde de Foranstaltninger, der maa træffes overfor Forbryderen. Medens Misbilligelsen bliver svagere, naar Tilregneligheden er formindsket, vil ofte den fra et saadant Individ truende Samfundsfare blive større. Overfor de formindsket tilregnelige og overfor farlige Vancforbrydere tiltrænges der yderligere præventive Foranstaltninger end dem, der begrundes ved den forskyldte sædelige Misbilligelse, men disse Foranstaltninger har efter Forf.'s Anskuelse ikke den principielle Karakter af Straf, hvilket dog ikke betinger en Forskel i den praktiske Behandlingsmaade.

En nærmere Kritik af Forf.'s Straffeteori vilde falde udenfor denne Anmeldelses Ramme. Det skal kun fremhæves, at det forekommer Anmelderen, at Forf. har Ret, naar han tager Afstand fra en ensidig Fremhævelse af Specialpræventionen, og naar han betoner Gerningens principielle Betydning som positivt begrundende Strafbarheden — og ikke blot til Begrænsning af det strafbares Omraade. Derimod forekommer Forf.'s Fremhævelse af Gengældelsen som en faktisk Egenskab ved Straffen Anmelderen overflødig og hans Henvisning til Samfundets etiske Misbilligelse uden tilstrækkelig Værdi. Denne »etiske Misbilligelse« synes at være en altfor almindelig holdt Formel, der ikke indeholder stort andet end en Omskrivning af det Faktum, at der straffes, og at der er en Trang til at straffe. — Ved en Uddybning af Generalpræventionssynspunktet og navnlig Hensynet til Straffetruslens Effektivitet og ved at kombinere dette Synspunkt med de specialpræventive Hensyn vil man vistnok naa til en Forklaring og Begrundelse af Strafinstituttet, der fører til Resultater, som i mangt og meget falder sammen med, hvad Tilhængerne af de moderate Gengældelsesteorier hævder. Straffetruslens Formaal er at beskytte Retsgoderne og af Hensyn hertil under Straf at forbyde visse Gerninger. Generalpræventionssynspunktet fører ikke blot til at tillægge Gerningen principiel Betydning for Strafbarheden, men ogsaa til en Gradation af Straffens Størrelse efter Forbrydelsens objektive Grovhed, og det vil vistnok baade i subjektiv og i objektiv Henseende afgive

de juridiske Forudsætninger for Straffens Anvendelse, som Forf. alene mener at kunne finde i Gengældelsen eller den etiske Misbilligelse.

Oluf H. Krabbe.

Dr. L e o n o r e S e u t t e r: Die Gefängnisarbeit in Deutschland mit besonderer Berücksichtigung der Frauen-Gefängnisse. Mit 55 Tabellen. Ergänzungsheft VI zu Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. Tübingen 1912. 207 s. 8°. Kr. 5,40.

Forfatterinden gir en indgaaende og alsidig fremstilling av fangearbeidet i de tyske fængsler. Efter en historisk indledning følger et avsnit om fangearbeidets betydning. Idet forfatterinden fremhæver at antallet av dem som var uten beskjeftigelse paa grund av mangel paa arbeide, er en maalestok for den vægt som blir lagt paa arbeidet i fængslerne, meddeler hun forskjellige opgaver herover. Av de 73 198 straffanger som sat i Tysklands fængsler 1 december 1905 var det bare 1,6 % som ikke var git anledning til arbeide. Og av dem faldt de aller fleste paa de smaa fængsler med plads til mindre end 50 fanger, hvor 13,9 % av fangerne var uten beskjeftigelse paa grund av mangel paa arbeide. Dette forhold var forskjellig i de enkelte forbundsstater, størst i Bayern med 59,8 %, mindst i Baden hvor ingen var uten arbeide av den nævnte grund. Forfatterinden fremhæver videre at ved sammenligning mellem det frie arbeide og fangearbeidet maa man huske paa at en stor Del av fangerne staar paa lærlingestadiet og derfor overhovedet ikke yder noget nævneværdig. Dette fremgaar tydelig av en meget interessant tabel over antallet av fanger i de preussiske strafanstalter som i 1907 og 1908 var beskjeftiget med arbeide som de forut hadde drevet i friheten. Forholdet var noget forskjellig inden de enkelte arbeidsgrener, men i det hele var det ikke engang 9 % som hadde saadant arbeide og som altsaa var kommet utover lærlingestadiet. I et følgende kapitel faar vi en utredning av de i Tyskland herskende arbeidssystemer. Herunder gives en fremstilling av konkuransforholdet mellem fangearbeidet og det frie arbeide. Av nogen særdeles oplysende tabeller ser vi forholdet mellem antallet av frie arbeidere og fanger i Preussen i 1907, fordelt paa de forskjellige virksomhetsgrener. Efter dette faldt der f. eks. i møbelsnekkerfaget 0,5 fanger paa 100 frie arbeidere, i skomakerfaget 0,2, børstefabrikation 1,5. Fangearbeidet spiller

i det hele ingen betydelig rolle paa markedet. Av det følgende fremgaar at utviklingen i Preussen i væsentlig grad skiller sig fra utviklingen i Sydtyskland, forsaavidt som Preussen — efter sterkt at ha foretrukket entreprenørsystemet — stadig skyver dette mere tilside og vender sig mot regie- og akkordsystemet, mens de sydtyske stater ikke gjennomgaar nogen saa utpræget ændring i sit system. Men i hele det tyske rike lar sig dog paavise en utvikling fra entreprenørsystemet til de to andre nævnte systemer. Efter disse almindelige utredninger følger en særlig og omfattende fremstilling av fangearbeidet i kvindefængslerne med henblik paa forskjellen mellem den mandlige og kvindelige kriminalitet og paa forskjellen mellem de to kjøns arbeidsevne og arbeidsydelse. I et slutningskapitel faar vi saa en fremstilling av fangearbeidets indflydelse saavel paa fangebehandlingen som paa fængslernes økonomi. — Boken indeholder saa meget av almen interesse at den vil læses med utbytte ogsaa av fængselsmænd utenfor Tysklands grænser.

Løslatte fangers utvandring.

Pastor Dr. phil. H. Seyfarth, Hamburg-Fuhlsbüttel, har nylig i et litet skrift uttalt sig om spørsmålet: Hvad kan Stat og forsorgsforening gjøre for i egnede tilfælder at lette løslatte fanger utvandring? Han fremhæver først at det ikke er saa længe siden man ansaa utvandring, særlig til Nordamerika, som saa at sige et universalmiddel til redning av løslatte. At det gik enkelte godt, blev lat som bevis for at denne fremgangsmaade var riktig. At utvandringen i 99 av 100 tilfælder med rasende fart paaskyndet de ulykkelige fuldstændige undergang, det kom ikke til offentlighetens kundskap. I hvilket omfang dette »redningsarbeide« maa være drevet, lar sig ane naar man stiller sig for øie de overordentlig skarpe indvandringsregler som i det sidste ti-aar er truffet av de Forenede Stater og mange andre land. Den meningsløse tanke at svake karakterer, som dog det overveiende flertal av de løslatte er, kan reddes paa denne maate, kan ikke bli bekjæmpet energisk nok. Og denne tanke er heller ikke nutildags utdød nogetsteds.

Saa urimelig som en saadan planløs utvandring er, saa velsignelsesrik og nødvendig kan dog i bestemte, enkelte tilfælder en planmæssig drevet utvandring bli for mange løslatte. De fordømmer som stiller sig iveien for folk som engang er kommet i konflikt med straffeloven, er overordent-

lig store, og de øker naar det gjælder folk av den dannede klasse. Særlig for dem er mangengang alle dører lukket. For saadanne folk er utvandringen ofte den eneste vei til redning. Men vel at merke bare for dem som har en ærlig og redlig vilje til at gjøre øvet uret god igjen og energi til at overvinde vanskeligheter, ikke for eventyrere, svake, holdningsløse karakterer, — de gaar endnu hurtigere til grunde i utlandet end hjemme.

Forfatteren tar saa for sig spørsmålet om Staten kan gjøre noget for at lette ovennævnte mennesker utvandringen. Han utvikler at den burde ta sig av dem ogsaa efter utvandringen, men saadan som forholdene nu er, maa man regne med at dette overlates den private forsorg.

Men hvad kan saa forsorgsforeningerne gjøre her, spør han videre. Skal utvandringen virkelig bli veien til redning, maa den forberedes paa det omhyggeligste, og det kan ikke være tvil om at det store flertal av de lokale forsorgsforeninger ikke er istand til at træffe disse forberedelser paa hensigtsmæssig maate. Her er en centralisation nødvendig. Den av forfatteren stiftede »Deutsche Hilfsverein in Hamburg« har sat sig til opgave netop paa dette omraade at utfylde de lokale foreninger. Forfatteren gir saa en meget interessant skildring av denne forenings arbeide. Enhver som onsker foreningens hjelp maa gjennemgaa en flere maaneders prøvetid i foreningens overgangsstation i Hamburg, mens det blir avgjort om han er skikket for utvandring. I denne overgangstid faar enhver bolig, kost og arbeide samt blir meddelt nødvendig sprogundervisning og i fornøden utstrækning lært op i færdigheter som særlig kan komme ham til nytte. Samtidig sætter foreningen sig i forbindelse med sine hjælpere — som den har hele verden over — for at skaffe den løslatte et passende arbeide. I tilfælde av uforskyldt nød kan den løslatte ogsaa efter utvandringen regne paa foreningens støtte. Omkostningerne er forskjellige efter reisens længde og efter kravet til utrustning, sprogundervisning m. v. I almindelighet regnes med 800—1000 Mark. Disse penger maa som regel skaffes av vedkommende lokale hjelpeforening, slægtninger o. s. v. I fornødent fald støtter dog foreningen selv med penger. I det sidste aar gav den ut 4000 Mark alene i dette oiemed.

Det lille skrift anbefales enhver som arbeider for løslatte fanger. Det faaes gjennom bokhandlerne ved henvendelse til forfatteren, og kommer paa kr. 1,00. Dets tittel er:

»Was können Staat und Fürsorgevereine tun, um in geeigneten Fällen entlassenen Gefangenen die Auswanderung zu erleichtern?«

Dr. iur. M a n f r e d S c h n e i d e r: Die Fürsorgeerziehung Minderjähriger in Württemberg. Stuttgart. 128 s. Kr. 2,50.

Forfatteren gir en systematisk fremstilling av den württembergske lov av 29 december 1899 om tvangsopdragelse, eller som den heter efter en novelle av 11 november 1905, lov om forsorgsopdragelse. — Efter indledningsvis at ha fremhævet forsorgsopdragelsens sammenhæng med straffelovgivningens bekjæmpelse av ungdomskriminaliteten gir forfatteren en kort oversigt over den her omhandlede lovgivnings historiske utvikling i Württemberg og gaar saa over til en utførlig gjennemgaaelse av de gjældende retsregler. Hertil er knyttet oplysninger om utgifterne og om lovens virkninger. Loven selv er trykt op i sin helhet, likesaa de nærmere bestemmelser om lovens gjennemførelse av 14 februar 1900. — Forsorgsopdragelse kan — likesom i Norge — ikke bringes i anvendelse overfor dem som har fylt 16 aar. Württemberg har denne aldersgrænse fælles med en række mindre forbundsstater, mens Preussen, Baden, Hessen o. a. sætter grænsen til det fyldte 18de aar. Forfatteren gjør her gjældende at der let kan findes dem paa 17 aar som der lettere kan øves indflydelse paa end andre paa 15 aar som uten betænkning blir overgit til forsorgsopdragelse. Desuten lar det sig temmelig sikkert sige, hævder han, at flertallet av de piker som gaar over i prostitutionen, begynder sit erhverv i tiden mellem 16de og 18de aar. Efter gjentagne iagttagelser er forsorgsopdragelsen i disse tilfælder ofte kronet med held. Det er værdt at lægge merke til, fortsætter han, at den nye hamburgske lov, som kunde gjøre sig nyttig den største sum av erfaringer, overhodet ikke sætter nogen grænse for anvendelse av forsorgsopdragelse før ved opnaelsen av fuldmyndighetsalderen (21 aar). — Forsorgsopdragelsen avsluttes i Württemberg regelmæssig med opnaelse av 18-aarsalderen, mens denne aldersgrænse i mange andre tyske stater, saaledes i Preussen og Hamburg, først ligger ved myndighetsalderen (i Norge ligger som bekjendt grænsen i de mildere skolehjem ved det 18de, i de strengere ved det 21de aar). Forfatteren hævder at alle anstaltbestyrere er enige om at forsorgsopdragelsen maa

vare mindst 2 aar, men der hersker meningsforskjel om hvor aldersgrænsen for avslutningen bør sættes. Der synes at hæve sig sterke røster til fordel for 21-aarsgrænsen, særlig for pikers vedkommende. I usedvanlige tilfælder kan dog forsorgsopdragelsen ogsaa i Württemberg strækkes ut til det 20de aar. I 1906 blev dette besluttet for 12 gutter og 18 piker. — Dr. Schneiders indholdsrike lille bok støtter den mening som har fundet flere talsmænd i Norge: loven om forsømte barn maa utvides til at kunne bringes i anvendelse ogsaa paa dem som er i alderen 16—18 aar.

Dr. C. Stern: Der gegenwärtige Stand des Fürsorgewesens in Deutschland unter besonderer Berücksichtigung der Verhütung und Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten. Leipzig 1911. 219 s. Kr. 4,00.

I sin virksomhet som læge og direktør for en klinik for hudsygdommer i Düsseldorf har forfatteren faat et aapent blik for den støtte som arbeidet for bekjæmpelsen av kjønssygdømmene har i den virksomhet som av private foreninger, stat og kommune øves for at beskytte ungdommen mot at komme paa gale veier og for at hjelpe op igjen dem som det er gaat galt med. Det er en meget interessant fremstilling av denne mangeartede virksomhet forfatteren gir os i sin bok, og han gjør det — visselig med rette — fuld av beundring for hvad der paa dette omraade utrettes i Tyskland. Dette arbeide interesserer i særlig grad kriminalisterne. Thi, som forfatteren fremhæver, fra det dype fald er det bare et litet skridt til forbryderbanen og for kvinderne til prostitutionen. — Boken falder i tre deler. I første del utvikles først forskjellige spørsmåal vedkommende ungdomskriminaliteten og mindreaariges prostitution, hvorunder han ogsaa gir en række statistiske opplysninger som viser »hvad indsigtsfulde mænd og kvinder stadig mere betoner, at spiren til sædelig fordærvelse blir lagt meget tidligere i mange hjerter end sorgløse forældre og opdragere mangengang antar«. Under omtalen av de prostituertes alder meddeles en opgave fra Wien, hvorefter antallet af unge prostituerte i de senere aar er gaat ikke ubetydelig ned, takket være bedre opplysning og forsorgsvæsenet. Ved behandlingen av spørsmålet om prostitutionens årsaker gives bl. a. en række opplysninger om de slette boligforhold i de større byer med sammenstuvning av mange mennesker av forskjellig kjønn i smaa rum og fremhæves at ogsaa paa det her omhandlede

omraade fortjener boligspørsmålet en ganske særlig opmerksomhet. Forfatteren gir saa en utførlig oversigt over alle de forskjellige slags foreninger som har til fælles maal at ta sig av og beskytte unge mennesker. Herunder kommer han ogsaa ind paa spørsmålet om den rolle som mangelfuld utvikling av sjælsevernerne (geistige Minderwertigkeit) spiller blandt dem som forsorgsvæsenet tar sig av. I et særskilt kapitel omhandles den preussiske lov om forsorgsopdragelse av 2 juli 1900. Der har gjort sig en vis misstemning gjældende mot denne lov. Dette er, mener forfatteren, ikke berettiget. De opplysninger som foreligger om dens virkninger, synes tilfredsstillende. Og særlig er de meget gode for dem som er kommet under forsorgsopdragelse i en tidlig alder. At resultatene ikke alltid er tilfredsstillende, skyldes da, hævder Dr. Stern, ikke loven, men at den paa mange bringes i anvendelse altfor sent. — Efter at ha omhandlet hvad der gjøres for at forebygge fald, gaar forfatteren i anden del over til det arbeide som gjøres for at række en hjelpende haand til dem som allerede er faldt. Vi faar her en meget utførlig oversigt over de Magdalenastiftelser og beslægtede institutioner som findes i Tyskland, med illustrerte specialbeskrivelser av enkelte av dem som typer paa de forskjellige slags institutioner. I bokens tredje del meddeles en oversigt over de sykehusavdelinger som findes i Tyskland for dem som lider av hud- og kjønssygdommer.

Hartvig Nissen.

Mindre Meddelelser.

Foreningen til Motarbeidelse av Omstreifervæsenet har gitt ut beretning om sin virksomhet i 3-aarsperioden 1 juli 1909 — 30 juni 1912. Ivert av foreningens tre barnehjem, **Askviknes** i Os (Søndre Bergenshus amt), **Lillegaarden** i Eidanger (Bratsberg amt) og **Rostad** paa Inderoen (Nordre Trondhjems amt) har hatt 38 barn, altsaa tilsammen 114 omstreiferbarn. Mange av barnene er blitt tatt op som spædbarn, maksimumsgrænsen ved optagelsen er 4 aar. Barnene blir paa hjemmene til de er 15—16 aar eller endnu mere. Da hjemmene er aapnet henholdsvis i oktober 1899, høsten 1901 og januar 1901, har følgelig hittil ikke mange barn forlatt dem. Før omhandlede 3-aarsperiode var seks barn gaatt ut fra Askviknes. I periodens løp har yderligere tre forlatt dette barnehjem. Paa de andre hjem blev de første barn konfirmert i dette 3-aar, nemlig to paa Lillegaarden og to paa Rostad. Ingen av dem hadde dog ved periodens slutning endnu forlatt hjemmene, idet de fortsatte som tjenere der. Der har, oplyser beretningen, stadig været spørsmaal efter at faa barn ind paa hjemmene. Men det har ikke været mulig at ta op flere for der blir ledige pladser. — Arbeidet med de voksne er i 3-aarsperioden bragt betydelig frem. Arbeiderkolonien paa **Svanviken** (ved Kristiansund) for hele familier er utvidet med 2 smaahjem saa den nu har 10 smaahjem, en storrelse som ansees passende. Kolonien fik i 3-aaret endvidere en bygning med forsamlingslokale og to skoleværelser samt en verkstedsbygning. Arbeiderkolonien er i alle retninger en opdragelsesanstalt. »Mænd, kvinder, barn, alle skal opdrages for at bli skikket til at indlemmes i samfundet. Det er et stort og intenst arbeide der lægges paa alle. Men det er ingenlunde forgjæves at arbeide med dem. — — Arbeidet har i det hele gaatt rolig og godt, og det har ikke manglet paa rigtig glæ-

delige oplevelser.« Enhver kolonist forpligter sig til at bli paa Svanviken indtil 2 aar, minimumstiden er $1\frac{1}{2}$ aar. I de to sidste aar var det ikke mere end fire familier som hadde forlatt Svanviken uten at bli sin lid ut, og av dem blev en familie tat op igjen. — Paa gaarden Bergfløtt i Lier (Buskerud amt) blev 22 oktober 1911 aapnet en arbeiderkoloni for enslige mænd. Efter forskjellige byggearbeider kan kolonien ta 33 kolonister, som hver faar sit eget lille værelse. For tiden har den dog bare 16 mand. For at skaffe tilstrækkelig arbeide om vinteren maa der bygges en verkstedsbygning. Og før det er gjort kan kolonien ikke ta fuldt bekæg. Foreningen har dog haab om at dette vil kunne gjøres snart. Denne arbeiderkoloni er ikke beregnet paa de egentlige omstreifere. Den er anlagt for geseller og enslige vandringsmænd, hvorav der er en stor og sterkt voksende skare i Norge.

Nærværende anmelder har ved besøk paa Rostad, Svanviken og Bergfløtt faat et levende indtryk av hvor foreningens arbeide er gavnlig og opofrende, og hvor dens virksomhet er omfattende. Dette store arbeide kræver selvsagt mange penger. Regnskapet er avlagt særskilt for de fire komiteer som leder arbeidet (hovedkomiteen i Bergen, sondenfjeldske komite i Kristiania, nordenfjeldske komite i Trondhjem og komiteen for Romsdals kreds i Kristiansund) og for hvert enkelt av de tre regnskapsaar. Jeg har imidlertid stillet alle Indtægtsregnskaperne sammen og har da fundet at foreningens væsentligste indtægter har været gjennemsnittlig aarlig i hvert av periodens tre aar (utbytte av eiendommenes drift ikke regnet med): Fra komiteer og foreninger (kvindeforeninger, barneforeninger m. v.) kr. 16 493,61, andre bidrag kr. 8216,49, kollekter og ofringer kr. 4017,21, altsaa ad privat vei tilsammen kr. 28 727,31, statsbidrag kr. 12 000,00, underholdningsbidrag i henhold til lov om behandling av forsømte barn og for familierne paa Svanviken (av »fante-fondet«) kr. 23 064,73. —

Losgjængerlovens § 7 bestemmer bl. a. at politiet under visse betingelser kan tilholde en person som flakker om fra sted til sted uten at kunne paavise fast bopæl, at forskaffe sig saadan. Er han uvillig eller ute av stand til at forskaffe sig bopæl, skal, forsaavidt de hertil fornødne midler er bevilget, fast bolig anvises ham av det offentlige efter nærmere regler, git av Kongen. Saadanne regler for omstreiferes bosættelse ved Staten blev utfærdiget ved kgl. resolution av

27 november 1907. Efter Kirkedepartementets anmodning har foreningen paalat sig arbeidet med disse tvangsbosættelser. Det er, oplyser beretningen, overmaade vanskelig. Men det er tillike et stort og betydelig arbeide som er et nødvendig supplement til foreningens arbeiderkolonier. Reglerne — som er tat ind som bilag til beretningen — forutsætter et samarbeide mellem den frivillige virksomhet paa Svanviken og Staten. Efter reglernes § 1 ydes nemlig hjælp til bosættelse, naar det gjælder arbeidsføre personer, fortrinsvis dem der har været paa en arbeiderkoloni eller paa tvangsarbeide en passende tid for at lære at arbeide og vænne sig til et rolig liv. Den første bevilgning til dette oiemed, 12 000 kroner samt 1500 kroner til de hermed forbundne reiser, blev git for budgetterminen 1909—1910. Senere er aarlig det samme beløp bevilget. Av kolonistfamilier fra Svanviken er der nu paa forskjellige kanter av landet bosat 15 familier. Av disse bosættelser er en helt mislykket, og en familie er paany optat paa Svanviken for helt at begynde forfra. Foruten disse 15 kolonistfamilier er der 3 familier som er blit bosat ved Statens hjælp, hvorav den ene efterat manden hadde utstaat tvangsarbeide. Denne familie maatte dog flytte efterat manden var dømt paany. —

Beretningen fremhæver at det føles meget sterkt, at løsgjængerloven kun i ringe grad gjøres gjældende. Det vilde i høi grad være ønskelig, uttales videre, at den revision av loven som Justisdepartementet holder paa med, blev paa-skyndet, og at loven fik en saadan form at den kunde bringes i anvendelse. Som det nu er, virker den kun saare litet.

Hartwig Nissen.

Fængselshjælpen har udsendt sin 10de Aarsberetning omfattende Tiden fra d. 1. April 1912 til d. 31. Marts 1913. Det er blevet Sædvane, at Fængselshjælpen's Beretninger indledes med en eller anden mindre Afhandling, og Beretningerne har derigennem flere Gange givet gode Bidrag til Belysning af strafferetlige Spørgsmaal, der er fremme i Tiden. Denne Gang indeholder Beretningen en lille Opsats af Fængselsinspektør Adolf Goos: Hvorledes bør Strafarbejde afsones? Det siger sig selv, at nogen dyb Behandling kan dette vidtgrenede Spørgsmaal ikke faa paa de syv Sider, Fremstillingen optager, og der var derfor maaske nogen Grund for Forf. til at vogte sig for saadanne kategoriske Domme som f. Eks. denne, at Cellestraf som principal Afsoningsmaade snart turde have udspillet sin

Rolle. Det er formentlig ikke en Elimination af Cellestraffen, men derimod en Tillæmpning af den, der kan rejses Spørgsmaal om. Man er allerede kommet langt bort fra det oprindelige Auburn'ske System, og yderligere Modifikationer af Cellestraffen beskæftiger netop Fængselsmændene, saaledes som det bl. a. ses af Fængselsdirektør Fussings i dette Hæfte optagne Artikel. Hovedgrunden, hvorfor Goos's Afhandling er fremkommen, synes imidlertid at være for at prise Friluftsarbejdets Betydning. Og heri kan han have Ret, fordi Erfaringerne har vist, at det har en sjælden Evne til at rette selv forhærdede Forbrydere i aandelig Henseende samtidig med eller maaske netop fordi det betinger en sund legemlig Udvikling, der staar i Modsætning til de svage Drivhusplanter, som Strafarbejdet ellers let udvikler, hvad enten det saa udstaaes i Celle eller paa Fællesarbejdssale. Men atter her skyder Forf. dog vist over Maalet, naar han dekretterer, at det sikkert vil være det rette altid at overlade til de straf-fuldbyrdende Myndigheder at bestemme, hvilken Afsoningsmaade der i hvert enkelt Tilfælde bør anvendes paa de domfældte. Der bør dog vist være en betydelig Afstand mellem en saadan Blanketbestemmelse og det Spillerum, der indenfor Lovens Rammer kan overlades til Straffuldbyrdelsen.

Selve Fængselshjælpens Virksomhed i det forløbne Aar falder i det væsentlige indenfor de Rammer, Foreningen efterhaanden har fastslaaet. Virksomheden foregaar stadig i Samvirken med Justitsministeriet, der paa flere Punkter — foruden med et meget rundeligt Tilskud paa Finansloven — støtter Foreningens Bestræbelser og Autoritet. Ministeriet har i Aarets Løb til Fængselshjælpen henvist 226 betinget benaadede Personer (i samtlige 10 Aar 3165). Disse er som Regel over 18 Aar. Kun i 51 Tilfælde er Fængselshjælpens Tilsyn stillet som Vilkaar for Personer mellem 14 og 18 Aar. Forholdet er det, at ved de talrige Fritagelser for Tiltale, som bliver unge Personer i denne Alder til Del, vil regelmæssig Forsorg gennem Værgeraadsinstitutionen blive stillet som Betingelse, hvad den midlertidige Straffelovs § 15 ogsaa forudsætter som det normale. Iøvrigt samarbejder Fængselshjælpen ogsaa med Værgeraadsinstitutionen, bl. a. gennem den af Fængselshjælpen oprettede Opdragelsesanstalt af strengere Art Skolehjemmet Prøven, hvor netop fortrinsvis Værgeraadene Alumner anbringes, saaledes at Prøven indtager en Stilling, der nærmer sig til Statens egen Opdragelsesanstalt Braaskovgaard for de særligt vanskelige indenfor den vanartede eller forbryderske Ungdom.

I Aarets Løb har Foreningen bistaet ialt 2140 Personer, deraf

884 ny. I Glostrup har Foreningen et — altfor lille — Optagelseshjem for store Dreng, og i Lyngby et lignende Hjem for Kvinder. En ejendommelig Plads indtager Foreningens Kontorassistance, der i Aarets Løb har beskæftiget 137 Mænd i ialt 2851 Arbejdsdage og for 420 Kunder udført 896 Ordre.

Skolehjemmet Prøven, der ligger i Rødovre i Nærheden af København, har hidtil haft Plads til 40 Elever, men bliver i den nærmeste Tid ved Hjælp af en paa Finansloven opnaaet Bevilgning udvidet til at kunne modtage 60. Elevernes senere Anbringelse ved Haandværk lettes ved Hjælp af et Smede- og et Snedkerværksted paa selve Anstalten; endvidere er der til Anstalten — foruden et mindre Landbrug — knyttet et betydeligt Gartneri, der efterhaanden beskæftiger adskillige Elever. *E. O.*

Børneforsorg. Den sædvanlige aarlige Statistik fra Overværgeraadet foreligger nu for 1912. I Aarets Løb har Overværgeraadet godkendt, at ialt 809 Børn er anbragt udenfor Hjemmet i Henhold til Børneloven af 14. April 1905*). De tilsvarende Tal for de foregaaende Aar har udgjort i 1906: 585, 1907: 598, 1908: 642, 1909: 849, 1910: 802, 1911: 722. Af de saaledes antagne 5007 Børn var ved Udgangen af 1912 endnu 3967 under Værgeraadets institutionens Forsorg. Regnet efter Forældrenes Opholdssted var af de 5007 Børn 1885 fra Hovedstaden, 1608 fra Provinsbyerne og 1490 fra Landdistrikterne, 9 var fra Udlandet og for 15 var Forældrenes Opholdssted uoplyst. Hovedanbringelserne for de i 1912 udenfor Hjemmet anbragte Børn var: Opdragelsesanstalt 115, Optagelses- og Iagttagelseshjem 261, Børnehjem 88, privat Pleje 282 (deraf i Plejehjem paa Landet 256). Børnenes Alder ved Anbringelsen (regnet efter Godkendelsesdagen) var: Under 2 Aar 48, 2—4 Aar 71, 4—7 Aar 81, 7—10 Aar 151, 10—12 Aar 144, 12—14 Aar 132, 14—16 Aar 115, 16—18 Aar 67. Af de 809 Børn blev ialt 214 anbragt efter forudgaaende Iagttagelse paa Optagelses- og Iagttagelseshjem, deraf 71 paa Opdragelsesanstalt (herunder fra Hovedstaden 35 og fra Provinsbyerne 24), 38 i Børnehjem og 72 i Plejehjem.

Egenlig Paaanke fra Forældres Side af Værgeraadets Beslutning om et Barns Fjernelse forelaa kun i 25 Tilfælde. I 22

---

*) Ifølge Børneloven skal enhver af et Værgeraad foretagen Fjernelse af et Barn fra Hjemmet godkendes af Overværgeraadet for at blive endelig. Forandring heri er foreslaaet i den af Udvalget til Børnelovens Revision afgivne Betænkning (se dette Tidsskrifts 1ste Hæfte S. 94).

Tilfælde blev en af et Værgeraad indstillet Beslutning om et Barns Anbringelse udenfor Hjemmet ikke godkendt af Overværgeraadet. Grunden hertil har i Reglen været enten at det drejede sig om et Barn af udenlandske Forældre, der ikke havde nogen Art Hjemstedsret her i Landet, eller at der ikke var oplyst noget Forhold, der kunde henføres under Børnelovens § 1, hvor Betingelserne for et Barns Anbringelse udenfor Hjemmet opstilles.

E. O.

Den internationale Kriminalistforenings Kongres i København.
 Det fuldstændige Program for Kongressen udsendes i disse Dage af Dansk Kriminalistforening:

Onsdag den 27. August Kl. 8 $\frac{1}{2}$ Aften finder en tvangfri Modtagelse Sted i Langelinjes Pavillon, til hvilken af Pladshensyn Indbydelse kun vil kunne udstedes til den i Anledning af Kongressen dannede Modtagelseskommité.

Torsdag den 28. August finder der om Formiddagen en Aabningshøjtidelighed Sted i Rigsdagsbygningen, hvilken Dansk Kriminalistforenings Medlemmer indbydes til at overvære. Den øvrige Del af Dagen er forbeholdt Kongressens Deltagere til Besigtigelse af Byen og forskellige Institutioner. I Tilslutning til Aabningshøjtideligheden holder den internationale Kriminalistforenings Bestyrelse et Møde.

Fredag den 29. August Kl. 9 $\frac{1}{4}$ Form. finder Kongressens første Møde Sted i Rigsdagsbygningen med følgende Emne:

Das Gesetz musz bestimmte Schutzmasznahmen einführen zur Sicherung der Gesellschaft vor Verbrechern, welche angesichts ihrer Rückfälligkeit, ihrer allgemeinen Lebensführung oder ihrer ererbten sowie sonstigen persönlichen Eigenschaften gemeingefährlich erscheinen. Das Gesetz musz hierbei bestimmen, wann der hierzu erforderliche Tatbestand jener Rückfälligkeit, allgemeinen Lebensführung oder ererbten oder sonstigen persönlichen Eigenschaften vorliegt.

Indledere: Prof. Wladimir Nabokoff (St. Petersburg), Prof. René Garraud (Lyon) og Prof. Visolu Cornateano (Bukarest), hvis Rapporter til Kongressen er optagne i Bulletin de l'Union internationale de droit pénal, Bd. XIX, pag. 348 ff.

Kl. 12 $\frac{1}{2}$ serveres Frokost à 1 $\frac{1}{2}$ Kr. i en Sidesal. Kl. 7 Aften finder Modtagelseskommitéens Festmiddag for Kongressens Deltagere Sted paa Skydebanen.

For Deltagelse i Festmiddagen betales af danske Deltagere 15 Kr.

Lørdag den 30. August Kl. 9½ Form. finder Kongressens andet Møde Sted i Rigsdagsbygningen med følgende Emne:

Die Umgestaltung des juristischen Unterrichts und die Unterweisung der Beamten, welche mit der Entscheidung der Frage der Gemeingefährlichkeit betraut werden.

Indleder: Prof., Dr. Heimberger (Bonn), hvis Rapport til Kongressen er optaget i Bulletin de l'Union, Bd. XIX, pag. 350 ff.

Kl. 12½ Frokostpause som foran.

Kongressens Forhandlingssprog er Tysk, Fransk og Engelsk.

Alle Medlemmer af Dansk Kriminalistforening og Modtagelseskomitéen er indbudte til som Tilhørere at overvære Kongressens Forhandlinger, men kun de Medlemmer, der tillige er Medlemmer af den internationale Kriminalistforening, kunne deltage i Forhandlingerne og Afstemningerne. Der er intet Ekstrakontingent for Deltagelse i Kongressen.

Kriminalistforeningens Bestyrelse skal meget anmode Dansk Kriminalistforenings Medlemmer om i saa stor Udstrækning som muligt og snarest belejligt at indmelde sig i den internationale Kriminalistforening (Aarskontingent 7 Kr. 25 Øre).

Lørdag Aften finder en Modtagelse Sted paa Raadhuset, til hvilken Modtagelseskomitéen og de Medlemmer af Dansk Kriminalistforening, der tillige er Medlemmer af den internationale Kriminalistforening, og som senest den 28. August paa Kongressens Bureau har anmeldt, at de ønsker at deltage i Kongressen, vil blive indbudte.

Søndag den 31. August Kl. 8½ à 9 Form. finder med Ekstratog en Udflugt Sted til Frederiksborg Slot og Kronborg—Marienlyst, hvor der ved 1-Tiden finder en Afskedsfrokost Sted. Kl. 3 à 4 Efterm. finder Hjemrejsen Sted med et Skib, der af Det forenede Dampskibsselskab vil blive stillet til Disposition for Kongressen. Om Bord serveres Eftermiddagsthe. Danske Deltagere betaler for Deltagelse i denne Udflugt 10 Kr.

Anmeldelse om Deltagelse i Festmiddagen og Udflugten, hvori alle Medlemmer af Dansk Kriminalistforening kunne deltage, tilstilles indtil Aabningen af Kongressens Bureau Politiasistent Hakon Jørgensen, Farungade Nr. 15.

Anmeldelse fra de danske Medlemmer af den internationale Kriminalistforening om Deltagelse i Kongressen ligesom Indmeldelse i den internationale Kriminalistforening sker til Kriminalretsassessor Rüdinger, Nørrevoldgade Nr. 15⁴, til hvem iøvrigt alle Henvendelser Kongressen vedrørende bedes stiledede. Kongressens Kasserer er Fabrikejer Chr. Hasselbalch. Af Hensyn til

Turiststrømmen anbefales det udenbys Deltagere i god Tid at sikre sig Værelse paa Hotel.

Ærespræsidiat for Kongressen er overtaget af Konsejlspræsident og Justitsminister C. Th. Zahle.

Foruden den tidligere omtalte Modtagelseskomité (se dette Tidsskrifts 2det Hæfte S. 196) er der nu dannet en Damekomité, bestaaende af Frk. Cold, Fru Admiralinde Gad, Professorinderne Munch-Petersen og Torp og Fru Overretsassessor Tybjerg samt Overretssagfører Linnemann som Sekretær; denne Komité har velvilligst paataget sig at bistaa Modtagelseskomitéen ved at forevise Kongresdeltagernes Damer Byens Seværdigheder og Omegn.

Endelig har Overretssagfører Ingwersen velvilligst lovet at forestaa Ledelsen af Kongressens Bureau.

Bøger indsendte til Redaktionen.

Olaf Salomonsen: Den norske Straffeproceslov med Kommentar.

I Bd. Krnia. 1911. II Bd. Krnia. 1913.

Lærebog for Opsynsbetjente ved Strafanstalterne. Udgivet af Direktoratet for Fængselsvæsenet. Kbhvn. 1913.

Tiende Aarsberetning fra Fængselshjælpen $\frac{1}{4}$ 1912— $\frac{31}{3}$ 1913.

Sveriges officielle statistik. Fångvården år 1911. Af Kungl. Fångvårdsstyrelsen.

Om samhällets skyddsåtgärder mot farliga återfallsförbrytare.

Anförande vid XII:e internationella kriminalistkongressen i Köpenhamn
af *Nils Stjernberg*.

Herr President!

Mina damer och herrar!

På de båda sista af den internationella kriminalistföreningens kongresser, vid hvilka frågan om behandlingen af farliga kriminella element förevar till behandling, var Sverige dess värre föga representeradt; och det har därför ansetts lämpligt att vid detta tillfälle några synpunkter framfördes äfven från svensk sida. Jag skall därvid i öfverensstämmelse med den i dag fastställda förhandlingsordningen inskränka mig till första punkten af problemet nämligen frågan om behandlingen af farliga återfallsförbrytare.

Medan Sverige beträffande de psykiskt mindrevärdiga genom en under loppet af detta år stiftad lag erhållit möjlighet att ingripa till samhällets skydd gent emot den viktigaste gruppen af dessa — de farliga alkoholisterna — föreligger i vårt land ännu intet lagförslag angående behandlingen af de farliga recidivisterna; och detta ehuru vårt land särskildt under de sista årtiondena i mycket allvarliga kriminella tilldragelser, som ej sällan uppfyllt hela samhället med skräck, ägt tillräcklig grund att ägna detta spörsmål sin uppmärksamhet.

Åtminstone delvis får detta förklaras däraf, att lösningen af detta kriminalpolitiska problem hos oss är förbundet med vissa särskilda svårigheter, som jag här i korthet

vill antyda. De nyare lagstiftningar, hvilka med uppgifvande af det franska systemet för skyddsåtgärder mot återfallsförbrytare icke utan vidare antaga en samhällsfara vara för handen, då ett på visst sätt kvalificeradt återfall föreligger, utan anordnat en mer eller mindre fri prövning af spörsmålet huruvida en verklig fara för samhället i brottslingens person är för handen eller ej, öfverlåta nämligen til lika till skydd för den personliga friheten besvarandet af denna fråga åt juryn. Så är — såsom den ärade referenten i ämnet vid denna kongress framhållit — förhållandet i Norge, hvarest strafflagen själf uttryckligen föreskrifver, att frågan om förbrytarens samhällsfarlighet skall föreläggas juryn. Så är också fallet i den engelska Prevention of Crime Act af 1908 och, så vidt jag vet, äfven i denna lags förebilder i den australiska lagstiftningen. Och hvilken uppfattning man än i allmänhet må hysa om juryinstitutionens värde såsom straffprocessuellt institut, kan det väl knappast förnekas, att i detta fall dess medverkan utgör en garanti för medborgarnes rättssäkerhet — eller kanske riktigare: för deras känsla af rättssäkerhet — som icke får underskattas. I Sverige är emellertid, om man bortser från tryckfrihetsförbrytelserna, juryinstitutionen icke för handen. Vår gamla, sedan början af 17:de århundradet i hufvudsak oförändradt bestående domstolsorganisation känner i princip hvarken »Schöffen« eller jury. Enligt denna organisations principer äro domstolarne i första instans, äfven för svåra brottmål, i städerna: af kommunen valda — och för lifstid valda — domarekollegier; och på landet: en landtdomare under medverkan af tolf af kommunerna valda representanter — den fornsvenska »nämnden« — hvilka tillsammans med domaren afgöra såväl bevisfrågor som rättsfrågor, likvisst på så sätt att dessa representanter, blott om de äro enhälliga, kunna afgöra dessa frågor i strid med den uppfattning, som domaren företräder. Detta är som man ser en metod för lekmanneelementets deltagande i rättsskipningen, som alls

icke motsvarer moderna kraf, om ock detta deltagande, särskildt på grund af sin ålder, icke är utan sitt intresse. Och om nu än den hos oss igångsatta processreformen skulle komma att inrymma ett större inflytande åt lekmannelementet — hvarom för närvarande ingenting är bekant — bör det dock utan vidare vara klart att man icke hos oss kan få i väntan på densamma till en obestämmd framtid undanskjuta ett sådant problem som behandlingen af farliga recidivister. Då uppstår den frågan: under hvilka förutsättningar kan en sådan lagsliftning med vår nuvarande domstolsorganisation genomföras hos oss? Jag skall här såsom ett bidrag till denna frågas besvarande tillåta mig blott några helt korta anmärkningar i den förhoppningen, att de synpunkter, som därvid komma till synes, kanske ock kunna göra anspråk på en allmännare räckvidd.

Den allmänna rättsuppfattningen i vårt land har icke blifvit skakad af någon »skolstrid« mellan olika straffrättskolor; och man kan säkerligen tryggt påstå, att det i den allmänna meningen icke skulle väcka någon anstöt, om man vid bestraffandet af återfallet toge särskild hänsyn till den brottsliga individens samhällsfarlighet oberoende af den sist föröfvade gärningens art och beskaffenhet, eller — om man hellre vill så uttrycka saken — att skuldmomentet i den föreliggande gärningen göres beroende icke blott af de särskilda yttre och inre egenskaperna hos denna gärning utan äfven af den ställning denna gärning intager i den brottsliga personlighetens lif i det hela. Men för såvidt det gäller att i domen ålägga rättsföljder af obestämt innehåll har äfven hos oss fruktan för godtycke och minskning i medborgarnas rättssäkerhet kommit till synes, detta särskildt också inom rāmärkena för det socialdemokratiska partiet. Ja, man har till och med hos oss hört fördelarne af den klassiska straffrättskollans vedergällningstanke prisas af den grund, att des straffsystems i viss mån möjliggör för den brottslige medborgaren att

på förhand beräkna hur mycket det kostar att genombryta samhällets lagar!

På det att nu af denna fruktan icke måtte skapas något hinder för den föreliggande reformen, måste först och främst hos oss, liksom väl öfverallt, i själfva lagen tydligt komma till synes att det endast är fråga om fall af den allra allvarligaste fara för samhället. Jag skulle därvid i detta sammanhang blott vilja framhålla följande. Skall samhällets skyddsintresse icke offras, kan man — så synes det åtminstone mig — icke nöja sig med en enhetlig reglering af de formella förutsättningarne för särskilda skyddsåtgärders tillgripande i afseende å antalet återfall. Farans intensitet beror ju nämligen icke blott på graden af sannolikhet för nya rättskränkningars inträde, utan också på vikten af de intressen, som hotas. I de fall, då brottslingens tidigare kriminella lif indicerar en fara för allvarliga ingrepp i medborgarnas högsta och allmännaste intressen såsom t. ex. kroppslig integritet, personligt skydd mot sedlighetsförbrytelser och dylikt, är det från samhällets synpunkt både önskligt, och väl också möjligt, att det formella krafvet på återfallens antal väsentligen reduceras. Det synes mig, att man för sådana fall mycket väl skulle kunna försvara äfven den norska strafflagens ståndpunkt, som icke ens kräfver, att något återfall i egentlig mening föreligger, utan medgifver särskilda skyddsåtgärder så snart blott mer än en allvarlig förbrytelse föreligger, äfven om vederbörande icke förut blifvit straffad. Detta dock endast under den förutsättningen, att frågan om särskilda skyddsåtgärders behöflighet pröfvas först efter utsläandet af det vanliga straffet. I sådant fall kan man säkerligen ofta draga mycket bestämda slutsatser icke blott i afseende å den ifrågavarande brottslingens farlighet för samhället utan ock angående det ordinära straffets verkningslöshet. Men äfven om man ej vill gå så långt, måste dock faran i sådana fall, då den brottslige ter sig såsom farlig för medborgarnes personliga

säkerhet, äfven från samhällets synpunkt framstå såsom så allvarlig redan på grund af de hotade intressenas art, att man icke bör binda samhällets inskridande vid allför stränga formella villkor i afseende å graden af sannolikhet för framtida kränkningar. Eljes skulle i många fall skyddet brista just då det vore som allra mest behöfligt! Det är ju dock ännu i de flesta europeiska länder alljämt så, att det ofta måste anses beroende på en tillfällighet, om en brottsling af denna art såsom otillräknelig (eller förminskadt tillräknelig) verkligen blir oskadliggjord eller om han såsom tillräknelig hemfaller åt det sedvanliga, för samhällets skyddande otillräckliga straffet. Och det kommer väl, särskildt om man betänker den invecklade beskaffenheten af gränfallen på detta område, att trots alla psykiatriska framsteg ännu länge så förblifva.

Där åter de intressen som hotas, att döma efter förbrytarens kriminella föregående, egentligen äro af lägre ordning — såsom t. ex. ifråga om en kriminalitet, som enligt hela sin natur endast är riktad mot egendom — där måste man ock, synes det mig, i rättssäkerhetens intresse uppställa väsentligt större kraf på antalet föregående återfall för rätten att förklara honom farlig, detta redan af den grund, att här måste föreligga en väsentligt högre sannolikhet för nya kränkningars inträde för att öfver hufvud taget farans intensitet från samhällets synpunkt skall kunna anses jämbördig med de nyssnämnda fallen. Endast så lär man väl ock kunna neutralisera den fruktan för ojämnhet i skyddsåtgärdernas användning som gör sig gällande i de kretsar, hvilka i vår tid särskildt ställt sig så som uppgift att försvara garantierna för den medborgerliga rättssäkerheten.

Det synes mig som om man genom en dylik lösning kommer att intaga den rätta midten mellan de intressen, som här korsa hvarandra. Man kan vid ett studium af de nutida lagarna och lagförslagen i denna punkt svårigen undgå intrycket, att vissa af dessa i ett utan tvifvel

berättigadt intresse att skydda samhället uppdragit alltför vidsträckta gränser för särskilda skyddsåtgärders inträde i fråga om återfallsförbrytare, medan andra, som väl därvid mera haft den professionella, mot annans egendom riktade kriminaliteten för ögonen, dragit dessa gränser ifråga om de legala förutsättningarna för ett inskridande alltför snäva och därigenom i viktiga hänseenden offrat samhällets behof af skydd mot den farlige förbrytaren.

* * *

Det andra hufvudvillkoret för införandet i vårt land af särskilda skyddsåtgärder mot farliga återfallsförbrytare är skapandet af anordningar i själfva förfarandet, hvarigenom garantier mot ojämnhet och godtycke i deras användande kunna vinnas som åtminstone kunna anses motsvara den garanti, hvilken juryns medverkan för farans konstaterande i andra länder utgör. Under gifna förhållanden kunna sådana garantier hos oss knappast vinnas på annan väg än under användande af maktfördelningens princip d. v. s. genom att uppställa krafvet på en samverkan af flera skilda statsorgan såsom betingelse för skyddsåtgärdernas tillgripande. I nära anslutning till det österrikiska lagförslaget af 1909 kunde denna tanke först och främst realiseras på det sättet, att domstolen, då den dömer öfver det föreliggande brottet, endast äger ålägga det sedvanliga ordinära straffet och vid sidan däraf, i händelse tillräckliga grunder föreligga, endast har rätt att be- myndiga den straffet verksfällande myndigheten, åt hvilken borde gifvas en för detta ändamål så passande organisation som möjligt, att vid strafftidens slut och före den dömdes frigifvande taga under ompröfning, om tillräckliga grunder äro för handen för att hos domstol göra framställning om vederbörandes ytterligare internering. Den verkställande myndigheten skulle alltså, icke hellar den, i detta fall själf besluta, utan underställa sin uppfattning domstols

pröfning, hvilket ju ock är helt naturligt, då det ju med en dylik anordning icke här vore fråga om att verkställa ett redan ådömdt straff, utan om att ålägga nya påföljder af en brottslig gärning. För att dessutom ställa detta utomordentliga ingrepp i den enskildes frihetssfär under högsta möjliga garanti i den allmänna uppfattningen, skulle denna den verkställande myndighetens framställning riktas till landets högsta domstol. Förebilder i detta afseende erbjuda som bekant särskildt den australiska lagstiftningen.

Och på det att denna skyddsåtgärd ännu mera måtte varda anpassad efter den nutida rättskänslans kraf, kunde man slutligen föreskriva, att beslutet om vederbörandes fortfarande internering i hvarje fall endast afsåge en i lagen bestämd kortare tid, exempelvis 2, 3 eller 4 år, med förbehållen möjlighet af villkorlig frigifning dessförinnan och med rätt för den verkställande myndigheten att före denna tids utgång göra ny framställning i ämnet. Den börda, som genom en dylik anordning skulle påläggas landets högsta domstol kan icke anses särdeles betungande, isynnerhet om man erinrar sig hurusom — på sätt referenten vid denna kongress framhållit — de hithörande bestämmelserna i den norska strafflagen icke ännu bragts till användning trots den vidsträcktare möjlighet härtill som de i denna lag uppställda legala förutsättningarna för skyddsåtgärdernas användning medgifva. I det afseendet kan nämligen inhämtas, att Hagerup hösten 1910 i en not i Tidsskrift for Retsvidenskab angifvit, att ifrågavarande bestämmelse, norska Str. L. § 65, vid denna tidpunkt ännu icke en enda gång blifvit bragt i användning sedan lagens ikraftträdande år 1905; och man har i uttalanden på den norska kriminalistföreningens möte dec. 1912 fått bekräftadt, att så alltjämt är förhållandet.

Man kunde nu vilja göra gällande, att skillnaden mellan det här skisserade systemet och det eljes förordade systemet med en internering på längre, relativt obestämd

tid, men med rätt och plikt för den verkställande myndigheten att i regelmässigt återkommande tidsperioder taga frågan om vederbörandes frigifning under ompröfning, icke vore särdeles stor. Därvid må emellertid anmärkas, att med den här angifna metoden grunderna för alla de betänkligheter, som hänga upp sig på själfva ordet: »obestämda straffdomar«, reduceras till ett minimum, och vidare, att de regelbundet återkommande pröfningarna enligt den här föreslagna metoden i sista hand måste komma att hemfalla under domstols myndighetsområde, samt slutligen och framför allt, att man på detta sätt komme att vinna en viss garanti för att interneringsmöjligheten i de härför lämpade fallen verkligen tages i anspråk — en garanti, som säkerligen icke är alldeles onödig. Tack vara vissa egenskaper i den mänskliga naturen, som komma tillsynes i domstolarnas allmänna tendens mot straffmildring vid straffets utmätande och icke minst i juryns obenägenhet att skyldigförklara, finnes det nämligen anledning frukta, att domstolarna icke så lätt skola besluta sig för en åtgärd, som inom en vidsträckt ram öfverläte åt den verkställande myndigheten att förfoga öfver den medborgerliga friheten, som om det gäller att blott träffa ett afgörande tills vidare för en bestämd kortare tid. En sådan synpunkt får särskildt med hänsyn till de erfarenheter, som normmännen i denna punkt gjort ifråga om sin nya strafflag, helt visst icke anses vara utan sin betydelse*).

Med en sådan anordning vore man måhända slutligen också lättare i stånd att fullständigt tillgodose samhällets skyddsbehof, idet att man icke uppställde någon gräns för den verkställande myndighetens befogenhet att änyo göra dylika framställningar om fortsatt internering af veder-

*) I detta sammanhang må särskildt framhållas, att enligt upplysningar vid norska kriminalistföreningens ofvannämnda möte det icke är juryn, som undandragit sig att tillämpa hithörande bestämmelser. De norska domstolarne ha ännu icke till någon jury ställt frågan om vederbörande är att anse såsom samhällsfarlig.

börande. Ty att förhindra uppdragandet af en maximigräns för farliga förbrytares internering måste dock anses såsom en viktig uppgift för våra kriminalpolitiska sträfvanen. Att uppställa en sådan gräns betyder ju, praktiskt taget, att vid en viss gifven tidpunkt äfven den farligaste förbrytare obligatoriskt ånyo skall släppas lös på samhället, och, teoretiskt sedt, ett uppgifvande i princip af den kriminalpolitiska grundtanke, som i denna punkt burit hela vår reformrörelse. Och när en gång en af de ärade stiftarne af denna förening och tillika en af de första och mest bestämda försvararna på den europeiska kontinenten af de obestämda straffdomarna, den dåvarande professor van Hamel, under trycket af dåvarande förhållanden på den internationella kriminalistkongressen i Antwerpen år 1894 uppgaf krafvet på verkligt obestämda straffdomar för den föreliggande kategorien af förbrytare till förmån för endast relativt obestämda dylika, så betydde dock detta uppgifvande en verklig kriminalpolitisk förlust och ett uppgifvande af en grundsats, som dock så vidt möjligt på ett eller annat sätt borde räddas öfver till lagstiftningens värld. En anordning af den här föreslagna arten är dock i hvarje fall mycket mera humanitär och vida mera att föredraga än den metod, som till synes alltmer vinner i spridning inom Nordamerikas Förenta Stater, — jag syftar härmed på den i dessa staters lagstiftning på senare år upptagna metoden att redan vid andra eller tredje resan återfall i brott låta lifstids frihetsstraff inträda.

* * *

Till sist må det tillåtas mig ännu några ord angående frågan om den behandling, som bör komma de på detta sätt internerade till del. Lösningen af denna fråga måste naturligen alltid bli beroende af förhållandena i hvarje särskildt land och särskildt af beskaffenheten af dess straffanstalter. Förutsatt emellertid, att straffarbetsstraffet i ett

land är fullt rationellt inrättadt enligt progressivsystemets kraf och tillika blifvit någorlunda enhelligt genomfördt särskildt med hänsyn till anstaltens kvalitet; och förutsatt tillika, att återfallsförbrytarna vid verkställigheten af detta straff alltid hållas skilda från andra straffarbetsfångar, synes det mig svårt att kunna uppleta praktiskt vägande grunder mot den anordningen, att den efter det vanliga straffet följande interneringen erhöles karaktären af ett fortfarande kvarhållande af vederbörande i straffanstalten. Nästan alla, som sysslat med dessa frågor, synas ju vara tämligen eniga därom att behandlingen af de internerade skall kännetecknas af ett strängt genomfördt arbetstvång utan cellisolering d. v. s. den bör väsentligen bli af samma art som det sista stadiet i ett progressivt anordnad straffarbetsstraff. Och de nyanser i behandlingen, som vid sidan däraf föreslås för de internerade, och som den ärade referenten vid denna kongress har framhållit, såsom exempelvis aflägsnandet af alla onödiga hinder för den internerades kommunikation med yttervärlden, äro antingen af den art, att de jämväl i en rationell straffverkställighets intresse öfver hufvud böra komma till användning på slutstadiet i hvarje rationellt ordnad längre frihetsstraff för att för fången underlätta öfvergången till ett lif i frihet; eller ock äro de i hvarje fall icke af den art att de göra inrättandet af särskilda anstalter för de internerade nödvändigt. Äfven om man vill så strängt som möjligt skilja mellan straff i egentlig mening och andra samhällets skyddsåtgärder, kan väl dock krafvet på särskilda anstalter för de senares del upprätthållas endast för det fall, att behandlingens art gör detta nödvändigt, eller ock emedan man eljest skulle komma att påtrycka den som blir föremål för skyddsåtgärden en stämpel af att vara straffad, som det ligger i samhällets intresse att icke påtrycka honom. Icke heller sistnämnda hänsyn spela emellertid i föreliggande fall någon roll. Man har emellertid också anfört, att sådana

oförbätterliga element som de, hvarom här är fråga, icke böra få sammanföras med sådana fångar, om hvars förbättring man ännu hyser hopp. Då det emellertid här blott är fråga om ett sammanförande af de internerade med andra återfallsförbrytare, ifråga om hvilka vanligen hoppet om förbättring icke är alltför stort, och då å andra sidan hoppet på en förbättring i fråga om de internerade aldrig är fullständigt uppgifvet, hvilket senare särskildt kommer till uttryck därigenom, att man allmänt vill tillåta villkorlig frigifning äfven ifråga om dessa senare — så förlora äfven sådana argument sin väsentligaste betydelse. Och slutligen har man här att räkna med den stora praktiska fördel som ligger däri, att genomförandet af en viktig straffrättsreform icke alltid löper ut i ett kraf på inrättandet af nya anstalter. Ett sådant kraf är ju alltid ägnadt att framkalla allehanda diskussioner angående den riktiga proportionen i användandet af statens medel för positiva och negativa kulturändamål. Det är väl också att hoppas, att den ifrågavarande reformen i Sverige bör kunna genomföras äfven det förutan.

Högt ärade församling! När jag såsom medlem af den nybildade Svenska Landsgruppen i den internationella kriminalistföreningen här skolat yttra några ord angående det stora kriminalpolitiska framtidsproblem, som för närvarande sysselsätter oss alla, har jag trott, att det måhända icke vore olämpligt att ställa äfven föremålet för diskussionerna i en internationell förening i belysning af nationella synpunkter. Jag har vågat göra detta i den förhoppningen, att äfven en sådan metod kunde vara ägnad att bidra till främjandet af internationella sträfvanden.

Nogen bemerkninger om den saakaldte privat- publike paatale av lovovertrædelser.

Av Segelke Thrap.

Det er et i alle kultursamfund mere og mere gennemført princip, at forfølgelsen av straffbare lovovertrædelser saavel som straffens idømmelse og fuldbyrdelse er overladt staten. Dette ligger i sin grund ganske enkelt deri, at straffelovene skal være uttryk for det hele samfunds retsopfatning, hvorfor ogsaa enhver krænkelse av disse love blir en krænkelse av samfundet selv, som dette og kun dette har ret til at undertrykke.

Erkjendelsen herav er ogsaa forlængst trængt saa dypt ind i den almindelige bevidsthed, at det skulde staa for os som et til oprør fristende barbari, om det blev tilladt den besvegne kreditor at sælge den skyldige eller nogen av hans husstand som slaver, eller om den mægtige godsherre skulde kunne la den grepne vildttyv hensmægte i sin skumle taarnkjælder. Ja man vilde endog reagere ganske kraftig mot den tanke, at en bestjaalen selv skulde kunne delta som jurymand i straffesaken mot den mest overbeviste tyveknekt.

Man ser da ogsaa snart sagt overalt, hvordan ikke blot domstolene, men ganske særlig straffestederne (fængslerne) og disses personale helt gaar over i statens haand og løses fra enhver avhængighet, ogsaa økonomisk, av private saavel som av lokale myndigheter.

Kun ved at disse institutioner samles under en fælles

overledelse og med ensartede, stadig mere internationale regler kan man stole paa en lidenskapsløs og upartisk avslutning paa de mangesidede og brogede tragedier, som ender med lovbrysterens straf. I samme retning peker ogsaa gennemførelsen av det princip, at utbyttet av bøtestraf og konfiskation skal tilfalde statskassen.

Kunde man nu tænke sig den ovenfor nævnte opfatning av lovbruddet ganske rent og klart, saaledes altsaa, at enhver overtrædelse av en stats straffelove kun var en krænkelse av selve statssamfundet eller dets idé, da vilde intet være klarere, end at det helt ut maatte ligge i statens haand at avgjøre, om krænkelsen, lovbruddet, skulde forfølges og straffes. Det vilde isaafald staa ganske klart for enhver, at der gives lovbrud av saa liten realitet og saa undskyldelige, at en paatale likefrem vilde staa i misforhold baade til hvad der skyldes statens værdighet og til de økonomiske ofre, forfølgelsen vilde kræve.

Slik arter det sig imidlertid ikke i regelen. Ved det overveiende antal lovovertrædelser er det private interesser, enkeltpersoners liv, gods eller ære, som umiddelbart krænkes. Først i anden række skimter man likesom det gjennom sin lov krænkede samfund. Man har overhodet vanskelig for at konstruere tilfælde, hvor det ikke er saa; det maatte da være forsøk paa ganske særlig almenfarlige forbrydelser, som blev opdaget og hindret, inden nogen direkte skade blev bevirket. Ti fuldbragt vilde forbrydelsen næsten undtagelsesfrit komme til at ramme en eller flere enkelte personer, selv om deres tap for den almindelige bevidsthed kom til at staa som det mindre i forhold til det større. Tænk f. eks. paa fædrelandsforræderi eller paa et væbnet attentat mot landets nationalforsamling.

Ved de fleste lovbrud vil den umiddelbare krænkelse av den enkelte træde skarpt i forgrunden. Og det vil da igjen si, at der som regel er en eller flere private personer, der som fornærmet ved forbrydelsen anmelder denne og kræver tiltale og straf for fornærmeren. Disse personer, den be-

stjaalne, den ærekrænkede, den paa legemet fornærmede, kan sjelden gaa ut fra, at staten ukaldet tar sig av hans tarv bare av den grund, at der tillike handles om et brud paa dens lov. Han maa selv fremstille sig med sin klage, stille sig under statens beskyttelse og be om hjelp til at finde fornærmeren, sikre sig hans person og avstraffe ham.

Hvis nu staten — og det hænder jo — finder fornærmelsen saa ubetydelig, at den ikke gir rimelig grund til forfølgning for at skaffe den krænkede ret eller beskyttelse, vil den i regelen finde endnu mindre grund til at forfølge lovbruddet av rent principielle hensyn til hævdelse av straffebudets effektivitet. Og klagen blir henlagt uten sak.

Her trenger desuten endnu et nyt hensyn sig frem: den moderne strafferetspleie. Eftersom man mer og mer gaar over til at betrakte lovovertræderne og deres gjerninger *s o c i a l t*, er det en kjendsgjerning, at ikke bare den privat fornærmede uvilkaarlig trænges tilbake, men at heller ikke lovbruddets forfølgelse med straf længer spiller samme rolle, idet spørsmålet om den rationelle og individuelt retfærdige maate at ta sig av overtræderne paa litt efter litt erobrer forgrundspladsen. Dette er tillike et meget omt punkt. Ti saa vist det er, at det som regel er den rent materielle skade, den fornærmede først og fremst søker erstattet, likesaa vist er det, at det i de fleste tilfælder vil være orkesløs tale at henvise ham til civilt søksmaal mot den gjerne fattige forbryder. Frafalder staten sin tiltale til straf, da mister jo samtidig den fornærmede den tilfredsstillelse, der altid ligger i at se tyven, ærekrænkeren eller voldsmanden lide for sin gjerning, og som i regelen er det eneste, han kan haabe at opnaa.

Den avveien av disse hinanden krydsende hensyn, som gaar foran enhver beslutning om anvendelse av offentlig straf, kan ikke undgaa meget ofte at maatte opfattes som en uretfærdighet.

Men netop i og med det indlysende i, at den litte skade næsten aldrig vil kunne opprettes, enten den nu er økonomisk.

fysisk eller sjælelig, og at det kun er straffeondets tilføielse, der handles om, — netop derfor kan og bør staten staa frit i sit valg. Finder den i det givne tilfælde anvendelse av straf meningsløs, overveiende skadelig eller endog samfundsfarlig, maa den selvfølgelig ikke la sig lede av den fornærmedes hævnlyst eller bøie sig for hans av den lidte uret uvilkaarlig paavirkede opfatning av moral og samfundsorden. Hele den moderne lovgivning paa dette vide felt peker i denne retning. Man vil dog ikke gaa tilbake til at anvende straffedomme paa sindssyke eller paa smaa barn, selv om den skade, som kan voldes ved deres gjerninger, mangengang er større og mere vidtrækkende end den, der forarsakes av voksne og helt ansvarlige personer. —

Det er da klart nok, at med erkjendelsen av statens suveræne varetølgelse av straffemyndigheten maa der bli stadig mindre plads for den private paatale av lovovertrædelse med straf som maal.

Det ligger i denne suverænitets natur, at staten gjennom sin lovgivning en gang for alle kan undta visse slags lovovertrædelser fra offentlig paatale. Den kan f. eks. si, at ærekrænkelser mellem privatpersoner vistnok bør kunne belægges med straf, men at staten oppfatter saadanne som et privat medlemværende, der kan og ogsaa visselig helst bør ordnes i mindelighet og stilhet uten at paakalde den almindelige opmerksomhet, en offentlig rettergang maa volde. I dette slags tilfælde kan man si, at staten strækker sig saa langt som til at overlate sine domstole og sin straffemyndighet til avbenyttelse under en rettergang mellem de to private parter. Staten optræder ikke som part, men tillater av hensyn til, at saken muligens ender med offentlig straf, at den føres i straffesakens betryggende former.

Hierfra og til den saakaldte privat-publike paatale er der et meget stort sprang.

Likheten mellem denne paatale og den helt private ligger deri, at det ved dem begge avhænger av den fornærmede, om straf skal ilægges for lovovertrædelsen. Ulikheten

i, at staten ved den privat-publike paatale, naar den først har erhvervet den fornærmedes samtykke, selv indtræder som part og forfølger saken som om den fra først av hadde været helt offentlig.

Det er muligvis saa, at man fremdeles maa opretholde denne art av paatale for visse arter av lovovertrædelser. Men det skal ikke negtes, at den ofte nok for en mindre lovkyndig og indsigtfuld almenhet maa komme til at staa som en absurditet og fremforalt som en i de enkelte tilfælder partisk eller uretfærdig avgjørelse. Der indtræffer i vor tid med sin aarvaakne presse og med sin sterke kritik av offentlige myndigheter rent til daglig begivenheter, der utpeker en bestemt person som forbryder. Hans handlinger, der ofte kan være av ganske graverende art og med de bedrøveligste følger for den fornærmede, diskutteres mand og mand imellem eller er endog det almindelige samtalemæne, dagens skandale. Man forstaar ikke, hvordan den offentlige paatalemyndighet tilsynelatende er den eneste, som ikke kjender noget til det hele. Og man fordømmer, ganske vist ofte ut av en smaalig almueopfatning, det faktum, at den skyldige gaar fri og frank omkring, mens saa mange andre, hvis feiltrin synes saa meget mindre og undskyldeligere, maa lide sin straf.

Men foruten dette hensyn til almenhetens dom, der jo aldrig bør være eneraadende i spørsmåal som dette, er der ogsaa en række andre momenter, som trækker i retning av at indsnevre anvendelsen av privat-publik paatale til det mindst mulige. Jeg skal her nævne et par av disse.

Det ene er den i og for sig besynderlige omstændighet, at det skal være avgjørende, fra hvilken kilde paatalemyndighetens underretning om forøvelsen av en strafbar handling skriver sig. Jeg sier med forsæt underretning, uagtet jeg er opmerksom paa, at man rent juridisk kan opstille en streng skjellen mellem den rene underretning og klagen eller anmeldelsen. Men saken er jo ganske enkelt den, at en blot og bar underretning fra den fornærmede til paatale-

myndigheten vilde være en meningsløshet, hvis den ikke tillike maatte opfattes som en begjæring om tiltale og straf. Paatalemyndigheten maa altsaa i hvert tilfælde bringe paa det rene, om den har faat sin underretning fra den som selv er fornærmet ved den stråfbare handling eller fra den som lovlig repræsenterer denne. Først naar dette er bragt paa det rene, kan retfærdigheten — kanske forsent — sætte sig i bevægelse.

Et andet moment er det ubestridelige faktum, at de forskjellige arter av lovovertrædelser grænser ganske nær op til hinanden. Det kan ofte først ved en nøiagtig undersøkelse bringes paa det rene, under hvilket straffebud en gjerning skal subsumeres. Men saadan skjelnen, der i virkeligheten først kan gjøres med endelig virkning av domstolen, er denne ofte avskaaret fra at foreta, naar der ikke er adgang til paa forhaand at foreta den nødvendige forundersøkelse. Man kan bare tænke paa underslag i forhold til tyveri, bedrageri til falsk og den ved trusler iværksatte utugt til den som voldtægt antagne tvang. Her blir efter norsk straffelov tyven, falskneren og voldsmanden at straffe uten begjæring av den fornærmede, mens det i de tilstøtende grænsetilfælder ligger i dennes haand, om saa skal ske.

Endelig har man den store betænkelighet ved overhodet at overlate nogen privatperson en slik magt som den der ligger i at bestemme om anvendelse av offentlig straf. Det er nok saa, at den fornærmede paa ingen maate er tillagt nogen domsmyndighet. Han har alene ret til at anmelde lovbruddet og nedlægge paastand paa straf. Men er først denne hans anmeldelse sat som betingelse for rettergang, blir det allikevel ham, som holder traadene. Og der skal ikke megen indsigt eller erfaring paa dette omraade til at forstaa, hvad dette leder til. Om man kunde gaa ut fra, at den fornærmede altid er en ædel og rettænkende person og fornærmeren en slyngel, var jo saken forholdsvis enkel. Men livet viser ofte noget andet. Det er langt fra bare troskyldige, som bedrages, slet ikke bare fredelige spadserende,

som lider overlast paa legemet, og heldigvis slet ikke bare helgener, hvis dyd krænkes ved uhøviske tilnærmelser av en art, som ligger hinsides straffelovens grænser. Og de forhandlinger, som drives forinden der træffes bestemmelse om, enten der skal gjøres anmeldelse eller ei, har uhyggelig ofte en eiendommelig økonomisk karakter, allerhelst naturligvis, hvor den skyldige har en ære at forsvare og en social position at opretholde. Det tør nok da hænde, at betalingen kan komme til at staa i misforhold til den erstatning, nogen skjønsmænd vilde driste sig til at gi sin stemme, eller i pengesaker til den virkelige økonomiske skade.

Tilsammentat har disse forskjellige momenter ledet til, at omraadet for den privat-publike paatale er blit mer og mer begrænset, og at staten i mange tilfælder har forbeholdt sig at optræde aktivt overfor lovovertrædelser, paa hvis paatale den fornærmede før hadde den absolut avgjørende indflydelse.

Hvor langt man i denne retning bør gaa og om man idethele kommer til at fortsætte paa samme vei, vil naturligvis i nogen grad bero paa et skjønn. Men jeg skal her peke paa to bestemmelser i norsk lovgivning, som hver fra sin side allerede nu indsnevrer eller ialfald ved skarp anvendelse vil kunne indsnevre den endnu tilbakeværende adgang til utilbørlig bruk av privat-publik paatale.

Den ene er straffeprocelseslovens § 85, som bestemmer, at paatale kan undlates, naar det antages, at intet offentlig hensyn kræver, at forbrydelsen straffes, navnlig naar særdeles lang tid er hengaat siden dens forøvelse, eller særdeles formildende omstændigheter foreligger. Her har paatalemyndigheten ret til at frafalde paatale f. eks. i saker, hvor anmeldelsen bærer præg av en privat hævn eller den fremtræder som et led i en fortsat række fiendtligheter mellem to parter, hvorav den ene tror nu at ha faat strupetak paa den anden, derved at denne har begaet en kriminell handling.

Den anden bestemmelse eller rettere sagt gruppe av be-

stemmelser er indført ved det nye princip i straffeloven, at der i en række tilfælder, hvor lovovertrædelsen almindelig er gjort avhengig av den fornærmedes klage, dog er aapnet adgang til saadan paatale ogsaa uten hans begjæring, naar a l m e n e h e n s y n kræver det. Dette gjælder f. eks. ved bedrageri, naskeri og hærverk, d. v. s. netop i slike saker, hvor der er det videste spillerum for private overenskomster og forhandlinger om frafaldelse av tiltale ved ydet erstatning eller godtgjørelse. Men et alment hensyn er dog vel ogsaa kravet paa, at ikke denslags forhandlinger, naar de drives ut over det sømmelige eller gentlemanlike, krones med held. En lidt haardhændt og konsekvent benyttelse av dette nye princip skulde sikkert lære en og anden at være en smule forsiktig.

Jeg kunde gjerne i denne forbindelse nævne, at den nye norske straffelov nedsatte forældelsen av den private paa-taleret fra 1 aar til 6 maaneder fra den tid, da han er kommen til kundskap om den strafbare handling og om den i samme skyldige (§ 80). Dette trækker jo forsaavidt i samme retning.

Men jeg maa tilstaa, at for mig staar ogsaa disse 6 maaneder som et ganske uforklarlig langt tidsrum. La gaa, at den fornærmede ikke straks skal behøve at løpe hæsblæsende til politiet, la gaa, at han bør ha nogen tid til at raadfore sig med en sakfører, om han synes han trenger det, eller kanske ogsaa med slægt og venner, og at han vel ogsaa bør kunne kalde for sig den skyldige. Men hertil trenger han dog snarere uker end maaneder. Enhver utsættelse utover det nødvendige er i virkeligheten av det onde. Og det av mange grunder.

For det første gir den lange frist en altfor god anledning til den slags underhaandsforhandlinger, som jeg ovenfor omtalte, og som neppe kan siges at være sømmelige, naar det gjælder en sak, hvor det er spørsmal om tilslut at paakalde hjelp hos den øvrighet, om hvilken det er skrevet, at den ikke bærer sverdet forgjæves.

Dernæst maa det erindres, at naar det gjælder en handling av den art, at straffeloven aapner adgang til at belægge den med offentlig straf, er det langt fra heldig, at saken i saa lang tid er overladt i private hænder. Ved at det offentlige straks kommer til, har man langt større garanti for sakens korrekte og fuldstændige opklarelse. Nu kan vidner dø, reise bort eller ialfald tape oversigten over faktum og dets detaljer, idet begivenheten kommer paa avstand og hukommelsen svigter i avgjørende punkter. Ikke engang at tale om, at den skyldige selv gives saa lang tid til at gjøre sig usynlig, utrydde gjerningens spor eller paa anden maate forrykke bevisets stilling.

Ikke mindst er den lange frist en ubillighet mot den skyldige selv. Det er slet ikke givet, at en mand eller kvinde, fordi de engang har gjort et straffbart feiltrin, derfor maa være i besiddelse av et saa robust nervesystem, at de er ufolksomme overfor den tortur, der ligger i en 6 maaneders uvishet. Især ikke, naar de vet, at deres skjæbne ligger i en gammel uvens haand, eller naar den, som har paataleretten, er en langt slettere karakter, som for sin undlatelse av at benytte denne sin ret sætter betingelser, langt mere krænkende end straffen kanskje vilde blit.

Jeg skal her faa lov at fortælle en liten historie fra min egen praksis. En mand hadde begaat to forskjellige bedragerier, og det ene av dem blev anmeldt, det andet ikke. Manden blev straffet. Han opførte sig godt i fængslet, og vedkommende fængselssekretær skaffet ham efter løsladelsen et arbeide, der gav ham det yderst nødtørftige daglige brød. Men saa en dag — fremdeles inden præsksriptionstidens utløp — faar han pludselig brev fra sin kreditor nr. 2, som skriver, at hvis han ikke inden den og den tid faar sit tilgodehavende, vil anmeldelse ske til politiet. Manden blev aldeles fortvilet, og i sin nød kom han til mig som fængselssekretærens formand med dette truselsbrev. Jeg henvendte mig til kreditor, forklarede ham, at dersom denne anden forbrydelse var blit anmeldt i tide, vilde den neppe i syn-

derlig grad ha forhoiet straffen, og forestillet ham, at manden ved nu igjen at bli rykket ut av den lille post, som han opholdt livet med, vilde komme i en meget beklagelsesværdig stilling, saameget mer, som hans rygte ved nu offentlig at bli fremstillet som den to ganger for bedrageri tiltalte, vilde bli ugjenkaldelig ødelagt. — Vi kom imidlertid ikke til enighet; jeg hadde det indtryk, at kreditor, en vistnok særdeles respektabel borger, forstod mit ræsonnement endnu mindre end jeg forstod hans. Og fængselselskapet, som nu engang hadde gjort sig til opgave at redde den stakkars forholdsvis harmlose mand, betalte efter at ha drøftet saken det skyldige beløp, som var for litet til alt andet end til at styrte en mand i ulykke. Den gang gik det altsaa bra. Men det er sandelig ikke alltid, en slik løsning staar aapen.

Endelig har den anmeldte, rent juridisk set, samme interesse i at se saken avgjort inden en rimelig tid som den fornærmede. Mens der for denne sidste i regelen handles om et retsgode, som alt er gaat tapt, gjerne uoprettelig, gjælder det for den anmeldte like saa ofte hans ære og velfærd. Jeg vil ikke engang tale om, at den mistænkte kan være uskyldig; det er jo først rettergangen, som skal bevise beskyldningens retmessighet. Men da har den anmeldte fuld ret til at forlange den frifindelsesdom, han behøver, og at se den snart og uten omsvop. Ved at tiden gaar, kan ogsaa de bevismidler, han fra først av hadde til f. eks. at godtgjøre sit alibi, gaa tapt, og han staar efter de 6 maaneder værgeløs overgit til den forfølger, hvis indicier eller misforstaaende vidner nu overvælder forsvaret.

Alle disse grunder roper i retfærdighetens navn paa, at forældelsesfristen for anmeldelse forkortes til det mindst mulige.

Et spørsmåal tør det her være, om der ikke burde aapnes paatalemyndigheten adgang til, naar en strafbar handling enten ved meddelelse fra respektabelt hold eller f. eks. gjennem omtale i et offentlig presseorgan er kommet til dens kunnskap, da at rette en henvendelse til den

angivelig fornærmede og sætte ham en passende, ganske kort frist til at avgi sin uttalelse om han ønsker tiltale mot den mistænkte. Indløper ikke saadan erklæring inden fristens utløp, kan da paatalemyndigheten i de tilfælder, hvor loven hjemler dette, straks og uten hinder av nogensomhelst private interesser træffe de fornødne skridt til avgjørelse av spørsmålet, om noget alment hensyn gjør paatale ønskelig. — Dette skulde vel være saa meget mindre betænkelig, som der efter norsk ret (se straffeprocelseslovens § 230) endog er adgang til at indsætte en mistænkt i varetekt under visse omstændigheter, selv om endnu ikke paatale er begjært av den dertil berettigede, naar det bare er overveiende sandsynlig, at saa vil ske.

Selv om man imidlertid paa denne maate bevarte den private bestemmelsesret i de saker, hvor denne maa siges at være berettiget, samtidig som man skar bort en fremtrædende utvekst paa det nuværende system, saa staar dog endnu en meget væsentlig ting igjen. Jeg sigter her til den fornærmedes adgang til at ta sin engang fremsatte klage tilbake.

Som foran nævnt vilde det under nutidens opfatning av lovbruddet og dets bekjæmpelse være til det yderste sneversynt at betragte retten for den fornærmede til at se sin fornærmer straffet som en hovedsak ved den kriminelle retspleie. Man har git ham adgang til en forhaandsuttalelse, som i et stort antal saker blir absolut avgjørende, og man har skjænket ham overflødig tid til at overveie, om han vil avgi denne uttalelse. Dermed skulde man tro, at den krænkede privatpersons interesser var skedd fyldest nok. Om nogensinde ellers skulde man dog tro, at naar han først hadde indgit sin klage og sat det offentlige i bevægelse, da maatte bordet fange.

Som man vet, er det paa ingen maate saa.

Allerede tidligere antok man, at en indgit klage kunde tages tilbake indtil tiltalebeslutning var reist. Dette blev uttrykkelig bestemt ved straffeprocelseslovens § 84 og yderligere

stadfæstet ved den nye straffelovs § 82, som dog tillater at begjæring om paatale ogsaa senere med virkning kan tages tilbage, naar det gjælder straffbare handlinger mot nogen av den skyldiges nærmeste samt overfor ægteskapsbrud, brud paa ægteskapsløfte og visse forgaaelser av husbond eller tjener i deres gjensidige forhold. Jeg skal imidlertid her forbigaa disse undtagelsesbestemmelser, som er begrundet i, at en motsat ordning vilde kunne medføre sprængning av forhold, som begge parter kan ønske fortsat.

Tilbake staar da hovedregelen, der sætter den offentlig iverksatte tiltale som sidste termin for klagens tilbaketagelse.

Det er ikke let at indse nødvendigheten eller engang ønskeligheten av at opretholde en slik regel. Jeg bortser her selvfølgelig fra, at der rent undtagelsesvis kan indtræffe tilfælde, da der endog paa en straffesaks allersidste trin kan være fuld grund til at la tiltalen falde. Efter norsk ret har imidlertid paatalemyndigheten vid adgang til endog uten den fornærmedes anmodning at gjøre dette, og man bør ikke tvile paa, at denne adgang vil bli brukt. Men i det hele tat gir bestemmelsen anvisning paa en viss flot og skjodesløs omgang med de offentlige myndigheter, ikke at tale om, at den yderligere forlænger den allerede før mer end tilstrækkelige forældelsesfrist.

Grundene til denne adgang til at tilbakekalde den fornærmedes klage falder i det væsentlige sammen med dem, der gir ham klageretten. Den samme tvil om nødvendigheten av overhodet at opretholde denne ret i dens nuværende omfang gjælder da ogsaa tilbakekaldelsen, bare i desto sterkere grad.

Der er særlig to grupper av saker, hvor spørsmålet er praktisk.

Den første utgjøres av dem, hvor den rent økonomiske side spiller den væsentligste rolle. Det er da først og fremst de almindelige bedragerier, hvortil kommer naskeri, likesom hæververk ogsaa falder ind under denne kategori. Det

fælles grundtræk ved alle disse er, at det for den forurettede i første række er om at gjøre at faa sit tap erstattet, mens ønskeligheten av at se den skyldige straffet staar for ham som noget forholdsvis likegyldig. Meget ofte er da ogsaa forholdet ved den hyppigste forgaaelse, bedrageriet, av saadan art, at det nærmer sig almindelig gjæld. Av denne grund er det ogsaa forstaaelig, at det offentlige ikke ser nogen tvingende interesse i at skride ind, men overlater de to parter sig imellem at ordne sit mellemværende. Kun hvis den skyldiges optræden tar præg av professionelt, saaledes at den faar karakter av samfundsskadelig, bør det offentlige ha ret til endog uten nogen klage at ta sig av ham, en ret som nu er hjemlet i den nye straffelovs § 279.

I det øieblik, den fornærmede gjør bruk av sin klageret, maa imidlertid forutsætningen om et mindelig opgjør ansees som opgit fra hans side. Da det nu som nævnt maa forutsættes, at betalingen, erstatningen, for ham er det principale, tør man ogsaa gjøre ham den ære at forutsætte, at han paa forhaand har gjort alt hvad der stod i hans magt for at faa den skyldige til at gi erstatning. Han har nu overgit sin sak i rettens haand, og dermed burde ogsaa hans befatning med den være innskærket til for retten at avgi de forklaringer, som avkræves ham under vidneansvar. Det motsatte indeholder i virkeligheten ikke andet, end at ogsaa det offentlige gaar med paa den opfatning, at anmeldelsen kun er et skræmmeskud, som ikke er absolut alvorlig ment, en advarsel til debitor om, at nu maa han virkelig ta sig sammen og gjøre sin skyldighet. Praktisk set ytrer tilbakekaldelsesretten sig som en utnyttelse av politi og forhørsret som inkassator for usikre fordringer, en manøver, der for enhver, som har hat adgang til at kike bak kulisserne, uvilkaarlig presenterer sig som et høist uværdig spil. Er til al yderlighet forholdet sat slik paa spidsen, at den skyldige er indsat i varetægt, kan det overhodet knapt nok karakteriseres, saafremt der hos den fornærmede endnu er en tanke om at ville ta sin klage tilbake i tilfælde av be-

taling. Her er tommeskruerne ikke bare lagt paa, men skruen dreiet til det yderste. Nu mobiliseres alt hvad der heter slægt og formaaende venner for at skrape sammen til det minimum av løsepenge, der forlanges for at la saken falde uten at fæste forbrydernavnet paa skyldneren ved en dom. —

Ved den anden hovedgruppe av saker er ikke forholdet stort anderledes. Den omfatter de forgaelser, hvor den private paataleret væsentlig er grundet i den betragtning, at en offentlig forfølgelse vil kunne virke kompromitterende for klageren selv. Det vil da si for det første visse sædelighetssaker og dernæst saker angaaende legemsfornærmelse. Ved de første er det den formodede krænkelse av vedkommendes blufærdighet, som spiller den fornemste rolle, ved de sidste den nærliggende mulighet av, at den fornærmede selv ved sin optræden helt eller delvis er skyld i den medfart, han har lidt. Fælles for alle disse saker er det moment, at det fornærmelige i handlingen i høi grad beror paa den fornærmedes egne personlige egenskaper, paa om han eller hun selv i sin person fremtræder slik, at de billigvis har krav paa lovens beskyttelse mot den paastlaede krænkelse. Der er jo en himmelvid forskjel paa en utugtig tilnærmelse overfor en ung, uskyldig pike og den samme handling utøvet mot en professionel glædespike. Og en skramme paa en gammel slagsbror bør dog altid veie mindre end et vansirende ar i en smuk kvindes ansigt. Der vil overhodet ved disse handlinger uvilkaarlig forefindes en grænse nedad, under hvilken det vanskelig lar sig gjøre at vinde gehør for nogen klage.

Men hvordan nu dette er, saa beror dog ved alle disse handlinger den private paataleret i sin grund paa formodningen om det pinlige for den fornærmede ved at se saken trukket frem for offentligheten. I det øieblik dette allikevel er skedd, og vel at merke efter den fornærmedes eget ønske, maa al tale om det kompromitterende ved saksbehandlingen forstumme. Den blufærdige har selv trukket sløret tilside,

og slagsbroren, som tilfældigvis er blit underlegen og har faat den slemmeste medfart, har nu engang overladt opgjøret i det offentliges haand og derved blottet sig selv. Derved er ikke mer at gjøre, og tilbakekaldelsen er forsaavidt til ingen nytte. Hvis den da ikke ogsaa ved disse saker er frukten av en akkordering om at lægge den klingende mynt som et dulmende plaster paa den tapte ære eller den saare krop. Men til den slags opgjør skulde det offentlige være en saa meget mindre villig medhjælper, som jo her ikke det økonomiske er sakens egentlige gjenstand. Den blotte mistanke om at vedkommende skulde ha sikret sig betaling for at ta sin lovlige og velbegrundede klage tilbake burde tvertom være et sterkt moment i retning av under enhver omstændighet at søke saken fremmet uten skaansel til nogen av siderne. —

Som forholdet nu er, med den privat fornærmedes principale paataleret over et vidt felt av kriminelle forgaaelser og hans omtrent ubetingede adgang til at kalde sin paatale tilbake ialfald paa sakens foreløbige stadium, skulde man anta, at hans interesser maatte være varetat saa meget, som nogen rimelighet kan tilsi.

I realiteten beholder imidlertid den fornærmede sit herredømme over spørsmålet straf eller ikke straf meget længer, ja jeg drister mig til at paastaa, at hans indflydelse strækker sig over den hele rettergang eller kanske endnu længer.

Det er for det første ikke uset hos os, at tiltalen utfærdiges i betinget form. Kanske ikke netop saaledes, at den gjøres direkte avhængig av den fornærmedes direkte tilfredsstillelse, men høist sandsynlig under paavirkning av en underhaandsavtale med den skyldige selv eller nogen anden, der har magt og midler til ialfald at kjøpe den fornærmedes forbøn og tilgivelse. Og at denne altid vil veie tungt i vægtskaalen hos en paatalemyndighet, der ønsker at optræde humant og med moderne anskuelser paa det strafferetslige omraade, er baade forstaaelig og tilgivelig. Men da er jo

veien ogsaa paa dette senere stadium av saken banet for de samme underhandlinger og akkorderinger, som skulde være endelig strengt ved tiltalens utfærdigelse.

Selve dommen gives nu ofte, og det med rette, som betinget. Og en ganske almindelig betingelse er det, at den skyldige, navnlig i saker av økonomisk natur, gir den fornærmede erstatning. Mot principet er her ikke noget at indvende. Det er et smukt utslag av tidens retsopfatning, at navnlig den første gang tiltalte gives en chance, forinden han gjennom straffen faar det endelige præg av forbryderen. Men da maa det ogsaa være in confesso, at den satte betingelse virkelig er blit opfyldt, og at der ikke staar nogen utvei aapen for et maskepi mellem den dømte og den fornærmede, saa at de bak autoriteternes ryg faar adgang til at omgaa dommen. Denne er jo her ikke nogen civil retsavgjørelse, som alene fastslaar forholdet mellem de to procederende parter, i hvilket fald det vilde være klart, at adgangen til at forlike sig staar like aapen efter som før den faldne dom. Den er helt igjennem av kriminel art, og dens strafferetslige følge er kun gjort avhængig av et faktum, som skulde være unndradd fra enhver overenskomst parterne sig imellem. Men hvem kan garantere, at der ligger nogen realitet i den kvittering, som den fornærmede utsteder længe efter dommen, kanske ikke saa ofte efter en indgaat overenskomst om et passende avslag paa »gjældsfordringen«, som ialfald efter at den indignation og retfærdige vrede, der i sin tid drev ham til at anmelde forbrydelsen, nu har veget pladsen for en virkelig medfølelse med den ulykkelige eller endog for anger over de altfor strenge følger av et øiebliks ophidselse. Paatalemyndigheten vil i 9 av 10 tilfælder nøie sig med den nøkne kvittering, som vedlægges sakens akter. Jeg vet ialfald aldrig at ha set den bekræftet ved nogen avhøring under vidnes ansvar av den fornærmede.

Nu er det naturligvis bare glædelig, at en og anden stakkar paa denne maate gaar fri for straf, især naar han virkelig i en ganske lang tid har vist god opførsel og saa-

ledes git tilkjende, at han har til forsæt at leve et ordentlig liv. Men saalænge ikke den i dommen satte betingelse virkelig og bevislig er opfyldt, er heller ikke dommen skedd fyldest, al anden ædel stræben ufortalt. Og det er og blir en utilbørlichkeit, at en selvtiltat benaadningserklæring fra den fornærmedes side kan træde istedetfor en lovlig akt, grundet paa en til alle sider upartisk undersøkelse av den dømtes forhold, — ogsaa, men ikke bare, overfor sin erstatningsplikt.

I det foregaaende har jeg søkt at eftervise rækkevidden av den privatfornærmedes indflydelse paa en kriminel sak. Men jeg kan ikke slutte disse bemerkninger uten at komme lidt nærmere ind paa et punkt, som særlig har sprunget mig i øinene under min virksomhet. Det er spørsmålet om tilstedeligheten av overhodet nogensinde med bindende virkning at ta tilbake nogen begjæring om tiltale, naar denne har ledet til anvendelse av varetægtsfængsel paa den formodet skyldige.

Naar en lovovertrædelse er begaat og den derved krænkede har indgit sin anmeldelse og begjæring om tiltale mot den, han mistænker, staar paatalemyndigheten fra først av ganske neutral overfor disse to parter. Finder den saa mistanken tilstrækkelig begrundet, blir den anmeldte sigtel, noget som i virkeligheten mangengang er til hans gavn, idet han da baade opnaar processuelle fordeler og desuten faar anledning til, om mistanken viser sig falsk, at slaa den til jorden. Jeg skal villig indrømme, at disse fordeler er av dem, som man helst vilde betakke sig for. Men det er nu engang saa, at ingen kan vite sig sikker mot at bli mistænkt for en slet handling, naar først omstændighetene foier sig uheldig for ham. Og det er da baade tryggere og ihverfald billigere at la det offentlige overta bryderiet med sakens opklarelse end selv at skride til et injuriersøksmaal for at komme et rygte tillivs, som ellers kunde undergrave ens gode navn og rygte.

Denne det offentliges neutralitet ophører egentlig først

ved tiltalebeslutningens utfærdigelse. Ti ved denne tilkjendegir paatalemyndigheten, at den efter den iverksatte forundersøkelse er kommen til det resultat, at sigtelsen var vel begrundet.

Anderledes, hvis anmeldelsen leder til den mistænktes arrestation.

Her har det offentlige, gjerne paa sakens allerførste trin, tat sit parti. Arrestordren er en aktion, som ikke er at komme forbi, den brutale sikrelse av selve personen, som vistnok fremdeles paa papiret forbeholder ham alle de samme processuelle lettelser og forsvarsmidler, han hadde som fri mand, men som i virkeligheten indsnevrer dem til det minimum, der staar den fængslede aapen. Han sættes derhos ind i det samme fængsel, i hvilket der avsones straf, side om side med dømte forbrydere, og den tiltale, som i sin tid blir utfærdiget mot ham, er forsaavidt en likegyldig akt, som han allerede fra fængslingens øieblik i den almindelige opinion staar som forbryderen. Og samtidig som loven indrømmer varefængtsfangen en række begunstigelser under fængselsopholdet og i principet kun berøver ham de beskjæftigelser og bekvemmeligheter, som strider mot selve fængslingens øiemed eller god orden, saa er det dog et bedrøvelig faktum, at dette kun er til gunst for de yderst faa, som har midler til at skaffe sig disse luksusartikler. Det store flertal maa dele straffangens spartanske kaar, samtidig som deres familier kanskje foruten forsmædelsen og skammen lillike maa lide den rene nød.

Dette er den materielle side af saken. Den juridiske er, som man skal se, ikke stort lysere.

Anvendelse av varefængtsfængsel er efter sit begreb en helt ut offentlig forføining. Det fremgaar bl. a. ogsaa derav, at den fængslede snarest skal fremstilles for vedkommende dommer, som har den absolute adgang til paa stedet at løslate ham, hvis han ikke finder tilstrækkelig grund til at opretholde paagripelsen. Det er aldrig overladt den privat fornærmede at fordre varefængtsfængsel anvendt, og han har

heller ikke noget middel til at hindre retten fra at løslate den person, som han ønsker tiltalt og straffet. Naar allikevel loven gir ham adgang til at ophæve fængslingen, er dette tilsyneladende en konsekvens av den befoielse, der er git ham over paatalen. Det klinger jo ganske overbevisende, at hvor der ikke længer foreligger nogen paatale, der er der heller ikke længer nogen sak og kan altsaa heller ikke være tale om nogen fængsling av den anmeldte.

Det er dog ikke saa ubetinget sikkert. For det første kan der jo altid — trods frafaldelse av paatalen — være spørsmal om at undersøke, om der ikke for det offentlige er grund til at opretholde den av almene hensyn. I dette tilfælde vil der i almindelighet være samme berettigelse til at fastholde fængslingskjendelsen ogsaa efterat den fornærmede har frafaldt sin klage.

Men hertil kommer ogsaa andre momenter av betydelig vægt, som ialfald gjør det yderst tvilsomt, om der ikke ved at gi den fornærmede en ofte ubetinget løslatelsesret, kan gjøres den sigtede uret.

Loven har stillet varetægtsfængslet i et vist forhold til straffen. Den domfældte har, naar han ikke selv har foranlediget fængselsopholdet, krav paa at faa varetægtstiden bragt i avdrag i den forskyldte straf, saa at denne endog helt kan ansees avsonet (straffelovens § 60, jfr. straffeproclovens § 475). Det vil si, at loven selv erkjender, at varetægtsfængslet staar straffængslet meget nær i karakter. Og det vil fremdeles si, at den fornærmede i et givet tilfælde vil ha det i sin magt ved at trække tiden ut for sin tilbakekaldelse av paatalen i en sak, hvori den sigtede silter arrestert og som efter sin art kræver ganske lange undersøkelser, helt at la ham utholde sin straf i form av varetægtsfængsel, for saa omsider at slaa en strek over det hele ved endelig at komme med sin tilbakekaldelse. Den sigtede staar her i virkeligheten retløs. Han taper den adgang, han ellers vilde ha, til at se saken avgjort ved endelig dom, en avgjørelse, der for ham betød enten oieblikkelig løsladelse paa

grund av den idømte strafs avsoning ved varetægt eller frifindelse. Denne sidste maa man jo altid regne med.

Men han kan tape endnu mer. Loven (straffeprocenlovens § 469) tilkjender paa forlangende den, mot hvem forfølgelsen indstilles, eller som ved dom frifindes, erstatning av statskassen, naar de for hans forøvelse av handlingen fremførte beviser er gjendrevet. Det kan neppe ansees tvilsomt, at denne adgang til erstatning bortfalder, naar den privat fornærmede frafalder sin paatale uten at der er blit adgang til at gjendrive hans paastand om den fængsledes skyld. Og om nogen erstatning hos anmelderen for det lidte velfærdstap vil der bare kunne bli tale, hvis denne kan overbevises om en falsk anklage, men da i en ny sak, under hvilken allsaa rollerne helt byttes om. Nogen ret til trods den frafaldte paatale at forlange sin sak fortsatt indtil endelig dom avgjør spørsmålet skyld eller uskyld har vor lovgivning som bekjendt ikke tillagt den sigtede.

Naar til alt dette kommer den omstændighet, at der paavæltet det offentlige omkostninger, som der ingen adgang er til at fordre garanteret av klageren, bl. a. fordi dette vilde gi den mere bemidlede et uberettiget fortrin, er det klart, at paatalemyndigheten maa være yderst forsiktig i at anvende varetægtsfængsel i saker, som er avhængig av den privat fornærmedes optræden. Der er heller ingen grund til at paastaa, at man ikke anvender denne forsigtighet. Og dog er der hele grupper av saker, i hvilke en erfaren fængselsmand med uhyggelig sikkerhet tør forutsi, at den iverksatte varetægtsarrest vil bli ophævet uten sakens yderligere forfølgelse. Det er først og fremst visse slags bedragerisaker, hvor den personlige arrests betydning som det sidste skræmmeskud træder ganske skarpt frem, og dernæst de ikke faa tilfælder av familietvistigheter (koneplagere), hvor adgangen til at paakalde politiets hjelp og forlange den skyldige fængslet ligger saa nær for haanden og gripes saa altfor let. Om den første slags saker har jeg uttalt mig tidligere. Til de sidste skal jeg bare gjøre den bemerkning, at det fore-

kommer mig tvilsomt, om ikke en nats ophold i en politi-arrest ofte vilde virke avkjølende nok paa den gjerne av alkohol paavirkede urostifter. Ved at gjøre paastand paa straf og fængsel skapes sikkert allfor ofte et forhold værre end det, som laa forut. Den sigtede, som blir losladt, vender snarest tilbake med hjertet opfyldt av nag og bitterhet over den stedfundne offentlige indblanding i hans huslige forhold, og hvor der tidligere i det høieste kunde være spørsmaal om gjensidig trætte og leilighetsvise utbrudd av den udannede mands brutalitet, kan nu krænkelsen avsættes i et had, som truer like til motpartens liv. Der er i disse saker, mer end i de fleste andre, god grund til at la den fornærmede parts tilgivelse — den kan jo ha saa mange aarsaker — være et veiledende moment ved dommerens avgjørelse, men heller ikke mer. —

Det var et hovedprincip ved vor nye straffeprocesslov, at den sigtede blev stillet som part overfor den offentlige paatalemyndighet, der optræder paa det krænkedes samfunds vegne. Han fik en parts rettigheter og tilsikredes hans forsvarsmidler, der i principet ikke skulde indskrænkes mer, end det efter sakens natur er nødvendig overfor den faktisk foreliggende situation.

I dette klare princip, om hvis retfærdighet der til dato ikke er fremført nogen overbevisende tvil, er der ved reglerne om den privat-publike paatale slaat en dyp revne. Den fornærmede er efter begrepet et vidne, ganske vist ofte hovedvidnet, men skulde heller ikke være noget mer fra det øieblik, han har leveret sin sak i øvrighetens haand. Det er en inkonsekvens, et brud paa lovens anordning, naar dette vidne tillægges en indflydelse, som i like grad kan krydse begge de to parters vilje og bestemmelsesret. Og det er en utilbørlichkeit, naar den alvorlige akt, som utspilles ved kriminalrettens skranke, skal kunne avbrytes ved arrangementer av nogensomhelst utenforliggende art, eller gjøres avhængig av enkeltmands sentimentalitet eller hævnjærighet.

Denne revne bør stoppes.

Den fornærmede har hat sit avgjørelsens store øieblik, da han indgav sin begjæring om offentlig tiltale og straf, likesom den skyldige hadde sit dengang han forgik sig mot loven. Begge faar ta konsekvensen av dem, hver paa sin kant og helt ut.

Anmeldelsen bør, om den ogsaa fremtidig skal opretholdes i sin nuværende utstrækning som betingelse for offentlig tiltale, være det Rubikon, over hvilken der ikke gives nogen vei tilbake. Og ihvertfald bør den regel lovfæstes, at en ved offentlig kjendelse stadfæstet varetægtsordre danner den sidste, uoverstigelige grænse for den privat fornærmedes indflydelse paa nogen kriminel sak.

Sterilisation af Forbrydere.

Af Dr. Christian Geill.

Spørgsmaalet om, hvorvidt det er formaalstjenligt og berettiget ikke af medicinske, men af socialpolitiske Grunde at berøve visse Kategorier af Mennesker Forplantningsevnen, er i de senere Aar traadt mere og mere i Forgrunden, og lader sig næppe mere helt afvise med den Bemærkning, at Ideen er »amerikansk«. Ganske vist er Tanken først ført ud i Livet i Amerika i Slutningen af Halvfemserne og derfra overført til Europa, hvor den italienske Kriminalantropolog *Zucarelli* anbefalede den bl. a. paa den 5. internationale kriminalantropologiske Kongres i Amsterdam 1901. Men den blev egentlig kun modtaget med Begejstring af den tyske Sindssygelæge *Näcke*, som senere ved alle mulige Lejligheder har slaaet til Lyd for den.

Den Bevægelse, som nu gaar over Europa, har dog sit Udgangspunkt i Schweiz, hvor man fra dette Aarhundredes Begyndelse har foretaget Sterilisation af Individier med sociale Formaal for Øje. Det er Schweizer-Lægerne (*Oberholzer*, *Hans W. Maier*, *v. Sury*, *Müller-Schürch*), som har været knyttede til de Asylere (*Wil*, *Zürich-Burghölzli*), hvor Sterilisationerne er udførte, eller hvor Indikationerne for dem er stillede, som dels skriftlig, dels mundtlig har taget til Orde for dem. Der har i de senere Aar ikke været nogen Kongres med delvis socialt Formaal, hvor ikke en af disse Læger har slaaet til Lyd for Sterilisationen. Her skal blot nævnes den tyske Kongres for Retsmedicin i Karlsruhe

(Septbr. 1911), hvor v. S u r y holdt Foredrag om »Berettigelsen af den sociale Indikation for Sterilisationen og dens forensiske Betydning«, den 7. internationale Kongres for Kriminalantropologi i Köln (Okt. 1911), hvor H a n s W. M a i e r talte om »Erfaringer om Sterilisation af Forbrydere i Schweiz og Nordamerika som socialhygiejnisk Middel«, og Kongressen for Familieforskning, Arveligheds- og Regenerationslære i Gieszen (April 1912), hvor O b e r h o l z e r holdt Foredrag om »Sterilisation af sindssyge og sindssyge Forbrydere af sociale og rachygiejniske Grunde«.

De tyske Læger har gennemgaaende modtaget Sterilisationsforslaget ret køligt eller endog helt afvisende. Derimod har flere tyske Jurister taget det op til indgaaende Drøftelse, saaledes W i l h e l m og R o s e n f e l d, som paa de tyske Retslægers sidste Aarsmøde i Münster (Sept. 1912) holdt Foredrag om »Sterilisationens strafferetlige Grundlag«. Endelig har H a n s G r o s s fornylig i sit Arkiv meget ivrigt taget til Orde for Sterilisation, opskræmt ved G r u h l e s Bog om Kriminaliteten hos Ungdommen.

Forslag om Sterilisation af sociale Grunde blev i A m e r i k a først fremsat i Staten M i c h i g a n i 1897, hvor Bill Edgar, som fordrede Sterilisation af aandssvage og epileptiske i Anstalter samt af visse Forbryderkategorier, blev forkastet. Fra 1899 blev den dog ført ud i L i v e t i I n d i a n a. Som Aarsag hertil angives, at en ung Straffange i J e f f e r s o n s - v i l l e henvendte sig til Lægen, D r. S h a r p, og forlangte at blive kastreret paa Grund af en uimodstaaelig Trang til Masturbation. Lægen foretog da, efter uden Virkning at have anvendt forskellige Midler, en Gennemskæring af Sædstrængene paa begge Sider, og Fangen opnaede herefter en væsentlig Aftagen af den seksuale Trang, ligesom hans Almenbefindende bedredes. Andre Fanger meldte sig og fik Sædstrængene underbundne, og det blev efterhaanden klart for S h a r p, at denne forholdsvis lille Operation foruden sin k u r a t i v e Virkning tillige havde en ikke ringe s o c i a l - h y g i e j n i s k Betydning, idet den hindrede disse forbry-

derske Individier i at sætte Afkom i Verden. Han fortsatte derfor med Sterilisationen af Straffanger og var i 1908 naaet til 236 Tilfælde. Forinden var Forholdet dog bleven legaliseret, idet der i Indiana i 1907 vedtoges en Lov, ved hvilken det blev bestemt, at »der ved hver Statsanstalt, i hvilke Forbrydere, sløvsindede og aandssvage er anbragte, yderligere ansættes 2 sagkyndige Læger. Disse skal i Forbindelse med Anstaltens Overlæge undersøge den aandelige og legemlige Tilstand hos de Alumner, som i dette Øjemed bliver henviste til dem af Anstaltslægen og Tilsynskommissionen. Naar efter dette Kollegiums og Tilsynsorganets Skøn disse Individiers Forplantning ikke er ønskelig og en Bedring af den aandelige Tilstand usandsynlig, skal Lægerne paa dem foretage den for Forhindring af Forplantningen sikrest virkende Operation. Dog skal Indgrebet kun udføres i Tilfælde, hos hvilke en Bedring i det hele er usandsynlig. Betalingen herfor skal for hver Læge højst beløbe sig til 3 Dollars, som skal udredes af Anstaltens Kasse.«

Det blev i Køl n af v a n H a m e l j u n., som havde studeret Forholdene paa Stedet, hævdet, at Loven var sat ud af Virksomhed, og at al Sterilisation i Indiana kun sker med den paagældendes Samtykke. Det maa da antages, at de 873 Sterilisationer, der efter M a i e r skal være foretagne i Indianas $2\frac{1}{2}$ Million store Befolkning i Tidsrummet fra Lovens Ikrafttræden og til Udgangen af Juli 1911, væsentlig er foretagne paa Straffanger efter den af S h a r p først anvendte, halvt medicinske Indikation.

I C o n n e c t i c u t skal der være indført en Lov efter Mønstret fra Indiana. Et Forslag om at udstrække Forholdsreglen til Alumner paa Fattiganstalter gik dog ikke igennem i Underhuset. Ogsaa i K a l i f o r n i e n er der vedtaget en Lov af lignende Art, men den skal ikke være ført ud i Livet, formentlig fordi Loven udtrykkelig foreskriver Kastration (»Asexualisation«) som den Operation, der skal foretages. I O r e g o n, I l l i n o i s, U t a h og den kanadiske Provins O n t a r i o skal der ligeledes være indført Love af lignende

Natur som i Indiana; i Oregon bestemmer Loven, at foruden svære Forbrydere, aandssvage og epileptiske ogsaa visse Klasser af sindssyge, hos hvilke Faren for Kimfordærvelse er særlig stor, skal steriliseres inden Udskrivningen. I Pensylvanien, hvor der i 1905 blev forelagt et Lovforslag af lignende Natur, nedlagde Guvernøren Velo mod det med den Motivering, at en saadan Lov saarede Etikens Principer. Maier mener, at Grunden til, at Sterilisation ikke har naaet større Udstrækning i Amerika, maa søges i, at man i de fleste Stater, særlig dog i Michigan, som bekendt har udmærkede Love for Ægteskabsstiftelse.

Det vides ikke, i hvor stor Udstrækning Sterilisation er udført i Henhold til disse Love. Der foreligger kun Oplysning om de af Sharp omtalte Tilfælde, der alle er udførte paa Mænd med blandet medicinsk-racehygiejnisk Formaal for Øje. Sterilisationen har aabenbart aldeles overvejende været fakultativ, efter den paagældendes eget Ønske, og den foretagne Operation Underbinding eller Resektion af Sædstrængene.

Langt bedre Oplysninger har vi om Sterilisationerne i Schweiz. Men de af rene sociale Hensyn foretagne Sterilisationer er her ikke særlig talrige; Maier angav i Efteraaret 1911 Tallet til 20. Men de tager sig talrigere ud, idet det dels er de samme Tilfælde, man møder hos Oberholzer, hos Maier, hos v. Sury, idet den forelagte Kasuistik ogsaa omtaler Tilfælde, hvor den paagældende burde have været steriliseret, og idet der ogsaa refereres Sterilisation med ren medicinsk Indikation, saaledes som paa stærkt hysteriske Kvinder (v. Sury) eller paa homoseksuelle (Oberholzer, Maier). Sterilisationen er udført saavel paa Mænd som paa Kvinder, og det foretagne Indgreb har snart været Kastration, snart Vasektomi (Tubaresektion). Indikationen har næsten altid været blandet: racehygiejnisk-forbryderprofylaktisk, og det kan ikke skjules, at økonomiske Hensyn ved Siden heraf har spillet en ikke lidet fremtrædende Rolle. Man finder saaledes mellem Tilfældene ad-

skillige aandssvage og moralsk defekte Kvinder, hvor Sterilisation er udført, for at de paagældende kunde være paa fri Fod og altsaa ikke behøvede at falde det offentlige til Byrde. I alt Fald har det racehygiejniske (og forbryderprofylaktiske) Formaal ved de 20 Sterilisationer i Schweiz været saa lidt fremtrædende, at det nærmest virkede paradisk, naar B o n g e r paa den kriminalantropologiske Kongres i Köln spurgte, om man havde bemærket, at Forbrydelsen herefter var aftaget i Schweiz!

Det er muligt, at den moderne eugenistiske Bevægelse ogsaa engang vil sætte Sterilisation paa sit Program; ved Kongressen i Gieszen var der dog absolut ingen Stemning derfor. Men foreløbig kan det vistnok slaas fast, at Tilfældene fra Schweiz ikke er af en saadan Natur, at de kan danne Grundlaget for Troen paa Sterilisationens Berettigelse. Da N ä c k e i 1909 refererede de 4 første Sterilisationer i socialt Øjemed i Schweiz, skrev han: »Sagen er altsaa allerede traadt ind i et praktisk Stadium, har tilsyneladende ikke voldt særlige Vanskeligheder for sin Gennemførelse, vil sikkert bære gode Frugter, og er navnlig som et første og betydeligt Eksperiment af vidtrækkende Betydning«. I Virkeligheden er vi ikke naaet videre end da; vi kan ikke bygge almengyldige Slutninger paa Basis af de faa Tilfælde af Sterilisation, udførte paa stærkt blandet Indikation og med ret planløs Metode, og vore Overvejelser om Sterilisationens Nytte og Berettigelse maa være af væsentlig t e o r e t i s k Natur.

De to Metoder, der har været anvendte for at udsukke Forplantningsevnen, er K a s t r a t i o n (Ovariotomi), hvorved Kønsglandlerne fjernes, og Vasektomi (Tubaresektion), hvor Forbindelsen mellem Kønsglandlerne og de ydre Kønsglandler afbrydes, S t e r i l i s a t i o n i s n æ v r e r e F o r s t a n d. Som tredje, i denne Sammenhæng endnu uprøvede, Metode maa nævnes Røntgenbehandling af Kønsglandlerne, for at faa dem til at svinde. Medens for Mændenes Vedkommende Sterilisation antagelig ikke væsentlig nedsætter

Sexualdriften, ikke forhindrer Kohabitationsevnen og formentlig heller ikke særligt paavirker Almenbefindendet, maa det anses for afgjort, at Kastration, som berøver Legemet Organer, der næppe udelukkende staar i Forplantningens Tjeneste, men ogsaa delvis producerer Stoffer af trofisk Betydning, formindsker og tilsidst udslukker Sexualdriften, nedsætter og efterhaanden tilintetgør Kohabitationsevnen og paavirker Almenbefindendet stærkt. For Kvindernes Vedkommende nedsætter Kastrationen selvfølgelig ikke Kohabitationsevnen, men ellers maa Operationens Virkninger, og navnlig da paa Almentilstanden, antages at være af alvorlig Beskaffenhed. Navnlig har Gynækologerne her ret rigelig Erfaring at henvise til. Saaledes fremhævede L i l i e n s t e i n paa Kongressen i Gieszen, at han efter Fjernelse af Ovarierne hos forhen psykisk sunde Kvinder havde set Depressionsanfald, som nødvendiggjorde Anstaltsophold.

Paavirkninger af Almenbefindendet efter Kastration omfatter hos begge Køn saavel den saakaldte sekundære Køns-karakter som de psykiske Funktioner. Nogen Betydning har det her, i hvilken Alder Kastrationen foretages: »Ved alle tidlige Kastrationer optræder der efter vore hittidige Erfaringer paa Mennesker og Dyr en hel Række af skadelige Virkninger, der i alt Fald under visse Omstændigheder kan paavirke Sundheden og Ydeevnen: Nedsættelse af de psykiske Kræfter, Muskelkraften, Hjertekraften, og rimeligvis bliver ogsaa andre Organer skadeligt paavirkede. Ved sent kastrerede vil de fleste af disse skadelige Virkninger mangle eller være ringe, men her kommer særlig de psykiske Forstyrrelser i Betragtning«. (M ö b i u s).

Af Betydning er endvidere, at medens Vasektomi og endog Kastration hos Mænd ved den moderne Teknik næppe kan kaldes farlig, er hos Kvinden saavel Tubaresektion som Ovariotomi et ret alvorligt Indgreb, som ingenlunde kan kaldes ufarligt, særlig hvor man støder paa tilfældige Komplikationer. Et af Tilfældene fra Schweiz (Oberholzers Tilf. 6) endte dødeligt. Om Farligheden af Røntgenbehandlingen,

hvis Virkninger vel iøvrigt maa ligestilles med Kastrationens, vides endnu for lidt.

De Individder, som man af racehygiejniske Hensyn har foreslaaet at sterilisere, er dem, hos hvilke »Faren for Kimforgiftning« maa antages at være særlig stærk: aandssvage og epileptiske, visse Grupper af sindssyge, Alkoholister, desuden tuberkuløse, kræftsyge, Syfilitikere, samt endelig udtalte Forbrydernaturer, med andre Ord: af m e d f ø d t eller erhvervet D e g e n e r a t i o n l i d e n d e I n d i v i d e r. Sterilisationen skulde kun være Vasektomi (Tubaresektion), skulde ikke foretages paa de dybest sunkne, for hvilke Faren for Forplantning paa Grund af Sygdommens Alvorlighed, eller fordi de alligevel maatte interneres, var udelukket, men allsaa paa dem, der, naar der ikke var Fare for, at de kunde sætte Afkom i Verden, ikke behøvede at være internerede. Foruden i racehygiejnisk Henseende vilde Foranstaltningen da ogsaa virke øk o n o m i s k, idet det fremhæves, at adskillige, som nu maa indespærres, efter Sterilisation kunde være paa fri Fod og allsaa ikke vilde falde det offentlige til Byrde. Der tænkes her aabenbart særlig paa aandssvage Kvinder med usædelige Tilbøjeligheder, som fortrinsvis synes at have været Objekter for Sterilisation eller Kastration i Schweiz.

Det er ikke Hensigten her at gaa nærmere ind paa Sterilisation af rent racehygiejniske Hensyn. Det skal blot her fremhæves, at det ofte nok under Diskussionen er fremhævet, at Degenerationen er for lidt studeret til, at man paa en saadan Diagnose alene kan gaa til en saa alvorlig Foranstaltning som at berøve et Menneske Forplantningsevnen, saa meget mindre som det er umuligt at sige, hvilke Tilfælde der er absolut udelukkede fra R e g e n e r a t i o n gennem Krydsning med sundt Blod. Vi kender i Virkeligheden for lidt til Arvelighedsforholdene, har endnu for ringe Kendskab til Racehygiejnens Natur (A s c h a f f e n b u r g). »Sterilisationen egner sig ikke i det fjerneste til at bringes for Offent-

ligheden som racehygiejnisk Helbredelsesmetode« (Sommer).

Dog maa det lige overfor de stadige Henvisninger til Ægteskabslove som Erstatning for Sterilisation fremhæves, at disse ikke i allerførste Række tager Sigte paa Racehygiejne, men har det rent familieretslige Formaals at beskytte den anden Part i Ægteskabet og det mulige Afkom (bl. a. ogsaa mod Smitte), og at deres Virkning i racehygiejnisk Henseende er meget tvivlsom, idet de jo dels ikke forhindrer den fra Ægteskab udelukkede i at sætte illegitimt Afkom i Verden, Afkom, der sandsynligvis bliver stillet mere blot overfor Samfundet end det legitime, og idet de dels ikke giver Forbud mod Ægteskab hos de degenererede, som ikke frembyder tydelige Tegn paa Aandssvaghed, Epilepsi eller Sindssygdøm, men som har forbryderske Tilbøjeligheder. Vel er disse Individider — de degenerative Vaneforbrydere — ifølge hele deres Levesæt maaske nok hindrede i at stifte Ægteskab, men de er paa den anden Side erfaringsmæssig ret virksomme for at sætte Afkom i Verden.

Fra flere Sider har man da ogsaa fremhævet den forbryderprofylaktiske Betydning, Sterilisationen af degenererede Individider indirekte vilde have. Der foreligger jo tilstrækkelige Statistikker, som viser Degenerationens store Betydning for Afkommets forbryderske Tilbøjeligheder, og ikke mindst Betydning for Afkommet har vistnok den Degeneration, der er erhvervet i Kraft af Alkoholmisbrug. Alkoholismens store Betydning som »Kimfordærver« er uomtvistelig. Det er en saadan foreliggende Statistik om de endogene Momenters Betydning for Forbrydelsen, som har bragt den ellers saa nøgterne H a n s G r o s s ud af Ligevægt, saa at han har formet sit vidtrækkende Forslag om Sterilisation. H a n s W. G r u h l e har fornylig offentliggjort en meget indgaaende Undersøgelse af Alumnerne i den badensiske Tvangsopdragelsesanstalt i Flechingen, ialt 105 Individider over 14 Aar, for at naa til Afgørelse af, hvilken Betydning Milieuet og hvilken Anlægget har for Forbrydelsens Patogenese. Aar-

sagen til Tvangsopdragelsen (Kriminaliteten) maatte hos 10 (9,52 pCt.) søges i Milieuet alene, hos 9 (8,54 pCt.) hovedsagelig i Milieuet, men ogsaa i Anlægget, hos 43 (40,95 pCt.) saavel i Milieu som i Anlæg, hos 21 (20 pCt.) tildels i Milieuet, men dog væsentlig i Anlægget, hos 22 (20,95 pCt.) alene i Anlægget.

Nu er det jo saadan, at vi ved meget lidt om, hvilken Form af Degeneration der fortrinsvis giver forbryderske Tilbojeligheder hos Afkommet, ja vi ved jo ikke engang med Vished, om der findes en særlig Form af medfødt Degeneration, som fortrinsvis tenderer mod Forbrydelse. Vi, der tror, at der findes en medfødt social Degeneration, i hvis Afstamning der findes moralske Defekter, Depravation og — særlig — Alkoholisme, og som i fremtrædende Grad bliver Grundlaget for Vaneforbrydelse, vilde have meget vanskeligt ved at udpege de Individder, der fortrinsvis skulde steriliseres, for at man kunde sikre sig mod forbrydersk Afkom. Og at sterilisere alle moralsk defekte, depraverede og alkoholiserede Individder vilde dog være en vel uoverkommelig og selv for de stærkest for Sterilisation interesserede ret betænkelig Foranstaltning, i alt Fald saa længe vi er saa usikre om Regenerationens Betydning, som vi faktisk er. Paafaldende er det i alt Fald, hvor faa af Forbryderne der nedstammer fra egentlig forbryderske Forældre. Medens af mine 633 kun én Gang straffede Forbrydere 18,33 pCt. havde drikkfældige Forældre, af de recidiverede 29,77 pCt., havde kun 2 pCt., resp. 2,6 pCt., straffede Forældre.

Stor Betydning for Spørgsmaalet om Forbrydernes Afkom har Sutherland's Foredrag paa den 5. kriminalantropologiske Kongres i Amsterdam om Resultatet af Deportationen til Australien. Indtil 1850 blev hertil sendt 95,495 Straffanger, som var de første hvide Beboere i Ny Syd Wales og Tasmanien, et større Antal end de Emigranter, som ikke havde været straffede. Paa et givet Tidspunkt maatte man regne, at af en Befolkning paa 240,000 tilhørte 135,000 den kriminelle Race og 105,000 den normale Race. Efter en

Generations Forløb, altsaa i 1880, indtraf der i Australien kun 7,79 alvorligere Forbrydelser pr. 10,000 af Befolkningen, medens det tilsvarende Tal for Preussen var 9,52, for Sverrig 9,83, for Italien 10,10. Særlig ringe var Kriminaliteten i Tasmanien.

Af meget større Interesse synes Spørgsmaalet om Sterilisationens direkte forbryderprofylaktiske Betydning at være. Der er i Schweiz udført enkelte Kastrationer paa Kvinder for at forhindre Forbrydelse. Man har saaledes kastreret lidt aandssvage, moralsk defekte og sexuel udskejende Kvinder, som forhen havde dræbt deres Born, ligesom man har foretaget Operationen, hvor den foreliggende forbryderske Tilbøjelighed var knyttet til en under Svangerskab udviklet Melankoli, saa at den paagældende dræbte sit nyfødte Barn. Eftersom den forbryderske Tilbøjelighed i sidstnævnte Tilfælde var knyttet til Svangerskabsmelankolien, var Formaalet altsaa her egentlig kurativt, idet man ved at udelukke fremtidige Svangerskaber vilde forhindre Optraeden af Melankoli med dertil knyttede forbryderske Tilbøjeligheder. Uheldigvis optraadte der senere uden Svangerskab Melankoli, som nødvendiggjorde Anstaltsbehandling.

I det langt overvejende Antal Tilfælde vil det dog ved Spørgsmaalet om Kastrationens direkte forbryderprofylaktiske Betydning dreje sig om Mænd. Prostitutionen, som hos Kvinder vikarierer for Kriminaliteten, hæmmes i alt Fald ikke ved Sterilisation, men fremmes muligvis. En af de Grunde, der med Rette er gjort gældende overfor Sterilisationen, er, at den frister til sexuel Tøjlesløshed.

Spørger man nu, hvilke Forbrydere der, foruden de alt omtalte stærkt degenererede Naturer, skulde gores til Genstand for Sterilisation, nævnes i første Række grove Sædelighedsforbrydere, som kan ventes at ville recidivere. Selv Gross fremhæver dog, at det skal være »grove« Sædelighedsforbrydere, og det synes ret meningsløst, naar man i Schweiz har foretaget Kastration paa Exhibitioni-

ster, hvilket bl. a. U n g a r paa Kongressen i Münster protesterede imod. Thi er det Meningen, at der skal udrettes noget imod Sædelighedsforbrydere, maa den foretagne Operation selvfølgelig være Kastration, som baade nedsætter Sexualdriften og Kohabitationsevnen. Dog maa det fremhæves, at begge Dele i alt Fald i adskillige Tilfælde først svinder i Lobet af flere Aar; saaledes erindrer jeg fra et af vore Sindssygehospitaler en ung Mand, som havde foretaget dobbeltsidig Selvkastration, men som i mange Aar derefter plagedes stærkt af Erektioner. Som Regel maa det dog ventes, at »den sexuelle Spænding« vil svinde efter Kastrationen, saa at Indgrebet bevirker, at Sædelighedsforbryderne ikke behøver at interneres i aarevis eller for stedse. Rent teoretisk set er der Mening i Forholdsreglen, thi der er næppe Tvivl om, at den sexuelle Spænding ligger til Grund for en stor Mængde Forbrydelser af tilsyneladende ikke sexual Natur. Allerede W u l f f e n har i sin store Bog »Der Sexualverbrecher« stærkt fremhævet dette, og i en omfangsrig Afhandling af S e n f e r der fornylig gjort udførlig Rede for denne psykologiske Sammenhæng mellem Sexualdrift og Forbrydelser. Særlig Voldsforbrydelser, stigende til Drab, har som bekendt ofte en sexual Baggrund, og det samme gælder sikkert ogsaa ofte om Brandstiftelser. Vilde man komme Forbrydelsen tillivs ad denne Vej, maatte man i alt Fald kastre mange andre Forbrydere end de »grove« Sædelighedsforbrydere.

Det maa i det hele antages, at Kastration — hvad vel først N ä c k e har betonet — forårsager en Afsvækkelse af den forbryderske Energi. Det er vel ogsaa denne Antagelse, der ligger til Grund for G r o s s' Forslag om Kastration af »den næste store og vigtige Forbrydergruppe: de udtalt voldsomme, upaavirkelige og ubændige unge Mennesker, som dels er anbragte i Forbedringsanstalter, Tvangsopdragelsesanstalter o. l., dels danner de uberegnelig farlige Bander af Plattenslagere, Apacher, »Rowdies« osv., som navnlig gør Hovedstæderne usikre«. Det er med

andre Ord de Individider, som nærmest maa karakteriseres som socialt degenererede Vaneforbrydere, dem, som man ellers vil møde med den ubestemte Dom.

At fakultativ Sterilisation er berettiget af rent kurative Hensyn, kan der næppe være Tvivl om. Og der er næppe ret mange, som tager Wilhelms Indvendinger alvorligt, naar han mener, at Operationen repræsenterer en Legemsbeskadigelse, som — trods den paagældendes Samtykke — kan være strafbar. Der er heller ingen Tvivl om, at Begrebet »kurativt« her maa tages meget vidt, og at der ind under dette Formaal kan føres saavel saadanne Tilfælde, hvor man har steriliseret for nervøse Lidelser (Homosexualitet, Hysteri), som for Psykoser (Melankoli med forbryderske Tilbøjeligheder).

Det er paa den anden Side givet, at man, hvor andre — f. Eks. racehygiejniske — Hensyn væsentlig gør sig gældende, ikke udelukkende kan give Sagen i Lægens Haand, selv om den paagældende giver sit Minde. Hvis han selv har fuld Forstaaelse af sin Tilstand og dens mulige Følger for den kommende Slægt, vil han ogsaa være klar over sit Ansvar, og vil ogsaa uden Sterilisation kunne undgaa at sætte Afkom i Verden. Men i de allerfleste Tilfælde vil det her dreje sig om aandelige Undermaalere eller forstyrrede Individider med ringe Ansvarsfølelse og med mangelfuld Evne til at vurdere Betydningen af Sterilisationen. Samtykket vil have saa meget mindre Betydning, som de i Reglen vil blive stillede »frit« overfor Valget mellem Sterilisation og Indespærring. Men netop de Tilfælde, hvor Individets Samtykke paa Grund af hans psykiske Tilstand ikke er meget værd, hvor det — som oftere i Schweiz — drejer sig om aandsvage Individider, for hvilke Forsørgeren (Fattigvæsenet) skal give sit Minde til Sterilisationen, og hvor det økonomiske Hensyn bliver stærkt fremtrædende, gør det indlysende, at foruden Lægen og den enkelte (eller hans Værge) ogsaa Staten maa have et Ord at sige ved denne »racehygiej-

niske Voldshandling« (Rosenfeld), hvis virkelige racehygiejniske Betydning praktisk set i alt Fald er højst tvivlsom.

Skulde Sterilisationsforholdet gennemføres, og da særlig i forbryderprofylaktisk Øjemed, maatte det da ske ved Lov. Kastration — thi om denne langt mere indgribende og deformerende Operation maatte det i disse Tilfælde dreje sig — skulde da gøres obligatorisk. Iøvrigt findes der udenfor Amerika ingen legale Bestemmelser Forholdet vedrørende. I Schweiz har man hidtil afgjort Sterilisationen administrativt, idet i de enkelte Tilfælde de øverste juridiske og medicinske Autoriteter i Kantonet er blevne spurgt. Tilladelsen til Sterilisationen er snart bleven givet, snart bleven nægtet, uden at man kan se, hvilket Princip der har været det bestemmende. De vekslende Myndigheder i de forskellige Kantoner har aabenbart ikke den samme Opfattelse af Spørgsmaalet.

Det er i forbryderprofylaktisk Henseende foreslaaet, at man skulde give grove Forbrydere, særlig Sædelighedsforbrydere, Valget mellem Kastration og aarelang, eventuelt livsvarig, Indespærring. Muligvis har N ä c k e Ret i, at de hurtig vilde vælge Kastration; men det burde dog forud gøres klart for dem, at Kastration oftest har andre — og det ret alvorlige — Følger end Tabet af Forplantningsevnen. G r o s s mener, at Kastration, naar den skulde anses som et retslig tilladeligt Middel, ikke maatte tænkes som Straf, men som Sikkerhedsforanstaltning i moderne Forstand; men den skulde bestemmes af Retten. Der findes for Tilhængerne af den moderne Beskyttelses- eller Sikkerhedsstraf ingen forstaaelig Modsætning mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltning. Man dømmer baade til Straf og Sikkerhedsforanstaltning; ellers var der ingen Mening i at dømme en Forbryder paa 30 Aar og en paa 70 Aar til samme Straf af livsvarigt Fængsel, der, da de begge sandsynligvis dør i Fængslet ved 75 Aars Alderen, for den ene betyder 45 Aars, for den anden 5 Aars Indespærring. Der er efter G r o s s' Mening intet i

Vejen for, at man ved Siden af Straf kan dømme til Sikkerhedsforanstaltningen: Kastration. »Man kan maaske sige, at det er brutalt; men der er saa meget ved Straf, som er brutalt«.

Gross udtaler sig ikke om, hvem han har tænkt sig skal effektuere den »Sikkerhedsforanstaltning«, som Kastrationen repræsenterer. Der er vel næppe andre end Læger, der kan udføre den — i alt Fald hos Kvinder — store og ved mangelfuld Teknik livsfarlige Operation. Men det er dog vist tvivlsomt, om man kan faa en Læge til at udføre den Bøddeltjeneste at kastrere dertil dømte.

Endnu er vi heldigvis ikke sunkne saa dybt ned i Materialisme, at vi kan se bort fra, at der — som van Hamel siger — maa indrømmes selv de dybest sunkne Mennesker en vis Frihed og Personlighedens Ret, og at vi kun betragter Mennesker som »Avlsdyr«. Men der vil maaske nok komme Tider, hvor man er mindre »sentimental« (Gross) end nu, og hvor den herskende Nyttemoral ikke kan se bort fra det Spild af Penge og Kræfter, som foraarsages ved Interneringen af en hel Mængde Mennesker, som efter Uskadeliggørelse vil kunne være paa fri Fod. Thi det kan jo ikke overses, at Sterilisationen i forbryderprofylaktisk Øjemed i endnu højere Grad, end hvor den foretages af racehygiejniske Hensyn, har en økonomisk Side, hvis Betydning man ved den stigende Tilbøjelighed til Internering af forbryderske Elementer vanskeligt kan overvurdere. Og der er ingen Tvivl om, at medens Sterilisationens Nytte i racehygiejnisk Henseende aabenbart vil vise sig illusorisk, vil det være paa det direkte forbryderprofylaktiske Omraade, at Kampen om den engang vil komme til at staa.

Anvendt Literatur.

- Gross, Hans: Zur Frage der Kastration und Sterilisation. Archiv für Kriminal-Antropologie und Kriminalistik. Bd. 51. S. 316. 1913.
 Gruhle, Hans W.: Die Ursachen der jugendlichen Verwahrlosung und Kriminalität. Berlin 1912.

- Maier, Hans W.: Erfahrungen über die Sterilisation Krimineller in der Schweiz und Nordamerika als Mittel der sozialen Hygiene. Bericht über den VII. intern. Kongress für Kriminalanthropologie. S. 322. Heidelberg 1912.
- Möbius, P. I.: Über die Wirkungen der Castration. Halle 1903.
- Näcke, P.: Die Kastration bei gewissen Klassen von Degenerierten als ein wirksamer sozialer Schutz. Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik. Bd. 3. S. 58. 1900.
- Kastration in gewissen Fällen von Geisteskrankheit. Psych.-neurolog. Wochenschrift. VII. S. 269. 1905.
- Die ersten Kastrationen aus sozialen Gründen auf europäischem Boden. Separat-Abdruck aus »Neurologisches Centralblatt«. 1909. Nr. 5.
- Über die sogenannte »Moral insanity«. Wiesbaden 1902.
- Oberholzer, Emil: Über Sterilisierung von Geisteskranken und geisteskranken Verbrechern aus sozialen und racehygienischen Gründen. Bericht über der II. Kurs mit Kongress für Familienforschung, Vererbungs- und Regenerationslehre in Gieszen. Halle 1912.
- Oberholzer, Emil, und Maier, Hans W.: Juristisch-psychiatrische Grenzfragen. VIII. Bd. 1—3. Halle 1911.
- Rosenfeld: Die strafrechtliche Grundlagen der Sterilisation. Vierteljahrsschrift für gerichtliche Medizin. 3. Folge XLV. Bd. 1. Suppl. S. 160. 1913.
- Senf, Max Rudolf: Geschlechtstrieb und Verbrechen. Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik. Bd. 48. S. 1. 1912.
- Sury, K. von: Die Berechtigung der sozialen Indikation zur Sterilisation und ihre forensische Bedeutung. Vierteljahrsschrift für gerichtliche Medizin. 3. Folge. XLIII. Bd. II. Suppl. S. 95. 1912.
- Sutherland, Alexander: Résultats de la déportation en Australia. Compte rendu des travaux du 5. Congrès international d'Anthropologie criminelle. S. 270. Amsterdam 1901.
- Wilhelm, Eugen: Die Beseitigung der Zeugungsfähigkeit aus sozialen und sozialpolitischen Gründen in rechtlicher Beziehung. Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtreform. 9. Jahrg. S. 470. 1912.
- Wulffen, Erich: Der Sexualverbrecher. Berlin 1910.
- Zucarelli, A.: Sur la nécessité et sur les moyens d'empêcher la reproduction des hommes les plus dégénérés. Compte rendu des travaux du 5. Congrès international d'Anthropologie criminelle. S. 339. Amsterdam 1901.

Om Udsagnspsykologi.

Af Olaf Haack.

Den Gren af den eksperimentelle Psykologi, som Stern for en halv Snes Aar siden kastede sig over *) og gav Navnet Udsagnspsykologi, har siden da funden mange og ivrige Dyrkere, der er bleven tiltrukne af den praktiske forensiske Betydning, som disse Studier kan have. Det er særlig Vidneudsagnene, hvis Værdi man ad denne Vej søger at konstatere, idet de allerede indvundne Resultater har vist, hvor forsigtig man maa være med at tillægge et i og for sig normalt Vidnes Forklaring absolut Gyldighed; derhos er det paapeget, at en Række lettere eller sværere mentelle Mangler svækker Vidnepaalideligheden i et Omfang, som man ikke tidligere har haft Blikket aabent for. Medens man tidligere mente, at bortset fra dem, der ikke vilde tale Sandhed, og dem, hvis Sindstilstand var saa abnorm, at man slet ikke kunde tillægge deres Forklaringer Vægt (de egentlig sindssyge), stod iøvrigt normalt et voksent og med intakte Sanser udrustet Vidnes bestemte Forklaring i dens hele Omfang til Troende som et rigtigt Referat af det skete og iagttagne, har denne nye Videnskab undergravet den absolutte Tillid til Vidneforklaringer ved ad Forsøgsvejen at paavise en meget stor Fejlprocent i disse. Ved dette negative Resultat bliver Undersøgelserne dog ikke staaende: der arbejdes ivrigt for at klarlægge Aarsagerne til Fejlene og derved mulig finde Midler til ad folkepædagogisk Vej at formindske disse,

*) Se Sterns Afhandl. i Zeitschr. f. d. gesamte Strafrechtswissenschaft 1902 Hæfte 2—3.

for at fastslaa Inddelinger af gens humanum — efter Alder, Køn, social Stilling osv. — med Hensyn til Vidnepaalidelighed, for at rubricere Objekterne for menneskelig Iagttagelse efter Fejlprocent og for at skabe en Form for Afgivelsen af retslige Forklaringer, der rummer mindst Fare for Fejl. En Vidneforklaringes Rigtighed beror jo paa Vidnets Evne i tre Retninger: Iagttagelse, Erindring og Gengivelse; i alle tre Retninger rummes der Fejlkilder, og i dem alle er der maaske Mulighed for ved Opøvning at formindske Fejlene, medens i alle Fald i sidstnævnte Retning Afgivelsesformerne — Forhør eller spontant afgiven Forklaring — kan være af Betydning.

Emnet har i Danmark været behandlet i nogle Tidsskriftsartikler *), der i det væsentlige indeholdt Referater og Gengivelser af de i Tyskland foretagne Forsøg og Undersøgelser samt disses Resultater. Interessant og selvstændigt er det derhos behandlet af Prof. K n u d P o n t o p p i d a n i Afhandlingen »Vidneudsagnenes Psykologi« i Bibliotek for Læger, 2. Hefte 1911, senere ogsaa oplagen i Meddelelser fra Universitetets retsmedicinske Institut. I 1912. Forf. udvikler dels, hvad den »normale Psykologi« lærer om Udsagnsfejlenes Kilder, og dels behandler han Udsagnenes Psykopatologi. Dette sidste Omraade vil vel stedse i Hovedsagen forblive Psykiaterens Domæne. Vel er det en paakrævet Reform, at Undersøgellesdommere og andre, som skal kunne optage Vidneforklaringer i Retten, faar en psykiatrisk Uddannelse; men det vilde sikkert være utopisk heraf at vente andet eller mere end, at Dommeren herved faar Blik for M u l i g h e d e n af psykopatiske Tilstande hos Vidner og derved foranlediges til at søge Vidnet undersøgt hos den psykiatriske Fagmand. At Dommeren skulde kunne blive saa grundig uddannet, at han selv kan fastslaa den patologiske Tilstand hos Vidnet og derfor erklære det for

---

*) Nord. Tidsskr. f. Fængselsvæsen 1902 p. 18 ff., 1903 p. 179 ff., 1905 p. 268 ff. og 1911 p. 73 ff.

inhabilt, kan man ikke gøre Regning paa, bortset fra Tilfælde af iøjnefaldende Sindssygdom hos Vidnet, der manifesterer sig i hele dets Væsen og dets Udtalelser. Her opstaar iøvrigt straks det Spørgsmaal, hvorledes Dommeren har at forholde sig, naar han faar Mistanke om en psykopatologisk Tilstand hos et Vidne og derfor nærer Mistro til dets Forklaring. Han kan henstille til Vidnet at lade sig undersøge af en Psykiater; men det er sandsynligt, at Vidnet i de fleste Tilfælde vil nægte at indlade sig herpaa, — hvad man jo heller ikke kan fortænke det i. Dommeren kan naturligvis, naar han faar en slig Mistanke, gøre Vidneafhøringen saa vidtspændende og indgaaende som muligt for at se, om Vidnets formodede Abnormitet vil afspejle sig klarere, naar dets Forklaring strækkes over et større Felt; han kan fremdeles ved en Dommerbemærkning til Protokollen — her tænkes paa det bestaaende Forhørssystem i dansk kriminel Retspleje — give Udtryk for sin Tvivl om Vidnets Habilitet, til Underretning baade for Tiltalemyndigheden og den eller de Dommere, som skal paadømme den eventuelle Justitssag. Derimod haves der jo ingen Hjemmel til at paa- tvinge Vidnet en nøje psykiatrisk Undersøgelse mod dets Vilje, hvilket heller ikke bør kunne ske. Tilbage bliver da kun den Udvej, at det ved Lov bestemmes, at der, naar Tvivl om et Vidnes psykiske Tilstand opstaar, kan og skal tilkaldes en Psykiater til Vidnets Afhøring, som da foretages af ham og Dommeren i Forening og udstrækkes saa langt, som førstnævnte ønsker det, hvorefter Psykiateren saa vidt muligt udtaler sig om Vidnets mentale Tilstand. I Straffesager behøver det iøvrigt i Almindelighed ikke at være af saa stor Betydning, om Tilstanden ikke bestemt klarlægges, saafremt det da drejer sig om Vidner i Sigtedes Disfavor; naar blot der vækkes en begrundet Mistanke om mentelle Mangler, og denne Mistanke faar Udtryk i Forhøret, ser man bort fra Vidnets Forklaring og finder sig i, at Bevis for Skyld ikke foreligger; men langt betydningsfuldere bliver Sagen, hvis det drejer sig om discul-

perende Vidners Forklaring — f. Eks. Alibierklæringer —, eller om Vidner i en civil Sag, hvor Vidnecitanten har Krav paa, at hans Vidne tages i Betragtning, hvis det er habilt, og Modparten har Krav paa, at det kun tages i Betragtning, hvis det er habilt. Her maa der findes en Hjemmel for at frømskaffe en saglig Bedømmelse af Vidnet.

Interessantest er den Del af Prof. P o n t o p p i d a n s Arbejde, der omhandler Normalpsykologiens Resultater med Hensyn til Fejlkilderne for Vidneudsagn og gør Rede for, hvor mangelfuld baade den menneskelige Iagttagelse, Erindring og Gengivelse er, og særlig dette Afsnit anbefales enhver Jurist til opmærksomt Studium.

For Iagttagelsens Vedkommende frembyder iøvrigt nu den kinematografiske Oplagelse et fortrinligt Middel ved Eksperimenternes Foretagelse. De oprindelige S t e r n 'ske Forsøg, der iværksattes ved at lade Forsøgsobjekterne bese og bagefter skildre nogle Billeder, vil nu kunne erstattes med, at de paagældende overværer Opførelsen af Filmsdramaer og bagefter gør Rede for det skete. Det ses da, hvor vanskeligt det er at opfange Enkelthederne i en blot nogenlunde kombineret Begivenhed og bagefter erindre dem. Giver man derefter Tilskuerne Lejlighed til at tale sammen om det sete, skal det hurtig vise sig, hvor mægtig en forstyrrende Faktor Suggestionen er. En Tilskuer har ikke faaet fat i en eller anden Enkelthed, en anden har derimod opfanget den og fortolket den paa sin Maade, og naar de to taler sammen, vil det i en Mængde Tilfælde hurtig lykkes den sidste at faa den anden til at tro, at saaledes gik det til, og hvis man efter en passende Tid, og naar Livets mange Indtryk har lagt sig imellem, eksaminerer denne om det sete, vil han højst sandsynlig fortælle denne Enkelthed sammen med det øvrige som noget, han har set og erindrer. Taler han ikke med andre om det sete, trues han af en anden Fare: Hullet i hans Iagttagelse dækkes ved, at han indkombinerer noget, som efter Optrinets øvrige Indhold eller efter hans egne Erfaringer fra lignende Situationer er

sandsynligt, og derpaa, naar han senere udspørges, i god Tro giver dette ud for et Iagttagelsesresultat.

Hvad særlig Erindringen angaar, er det en naturlig Ting, at det, som gør mest Indtryk, erindres bedst, medens det, som ikke interesserer Vidnet, hurtigt forsvinder. Naar hertil kommer, at man ogsaa iagttagelse bedst og mest, naar man ser med Interesse, forstaas det let, at Vidnet er udsat for at huske Ting, der har grebet det, men er ret irrelevante i retlig Henseende, men overse, glemme eller forvanske Erindringsbilledet om Momenter, som har største retlige Interesse, men ikke har vakt Vidnets Opmærksomhed, da de forefaldt. Et Vidne, som staar paa et Gadehjørne og derfra ser to Mænd mødes, komme i Samtale, der gaar over til Skænderi og Haandgribeligheder, der ender med, at den ene slaar den anden i Ansigtet, saa han falder, vil klart erindre sidste Del af Oprinet og vil gerne bestemt kunne sige, om den faldne blødte ved Slaget, men være mindre klar paa, hvem der slog først eller i det hele foranledigede Haandgribelighederne. Paa dette Stadium var og er Vidnets Opmærksomhed og Interesse for Sagen ikke stærk nok til at gribe og i Erindringen fastholde Enkelthederne, selv om det har »iagttaget« hele Oprinet; og dog vil de Punkter, som saaledes gaar tabt for Vidnet, ofte være af største retlige Betydning.

Det er iøvrigt ikke Opgaven her at gaa ind paa de Iagttagelsen og Erindringen forstyrrende Faktorer; herom henvises til den nævnte Litteratur, særlig det af Stern redigerede Tidsskrift »Beiträge zur Psychologie der Aussage«, Prof. Pontoppidans Arbejde samt senest en Afhandling af Fr. Boden i »Monatsschrift f. Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform«, Februar-Marts 1913, der giver Anvisning paa en Del yderligere Litteratur om Emnet. For enhver Forhørsdommer bør det være en Pligt at gøre sig bekendt med denne Litteratur og mærke sig de uhyre mange Fejlkilder, for hvilke Opmærksomheden maa være vaagen.

Kun et Par nye Tilfælde fra det praktiske Retsliv, et normal-psykologisk og et psykopatologisk, skal omtales.

Det førstnævnte Tilfælde refereres af Dr. Marx som tilkaldt Retslæge *). Dets Udgangspunkt er en Politirapport af 3. Juli 1912, hvori meddeles, at en gift Kone Aftenen forud fra Bredden udfør en stærkt besøgt Restaurant er sprunget i Spree-Floden sammen med sin 3-aarige Datter Martha, som druknede, medens Moderen blev reddet, men efter at være bragt til Bevidsthed gjorde Indtryk af at være fra Forstanden. Lægen fik i sin Samtale med hende en detailleret Forklaring om, hvorledes hun havde hentet Barnet fra et Plejehjem, drukket Kaffe og spist sammen med det, var sejlet med et Dampskib til Restaurationen sammen med det og endelig havde bundet Barnet fast til sig og derpaa var sprunget i Vandet. Ved senere Samtaler var hun ofte i Uvished om, hvorvidt Barnet var dødt, og til Tider var hun ikke klar paa, om hun overhovedet havde taget Barnet med sig i Vandet. Paafaldende var det, at Barneliget ikke kunde findes; men straks, da Politisergeanten var kommen til Stede paa Ulykkesstedet, blev det sagt ham fra alle Sider, at Kvinden var sprunget ud sammen med et Barn, og der blev endogsaa givet Beskrivelse af Barnet. Optaget af Om-sorgen for den reddede Kvinde undlod Politimanden, for hvem der ikke kunde være Tvivl om Sammenhængen, at notere Vidners Navne. Nogen Tid efter det passerede for-talte Aviserne, at Kvinden ved en mærkelig Forveksling, for hvilken der gøres nærmere Rede, havde faaet et fremmed Barn med i Stedet for sit eget og druknet det. Endelig af-sluttes Sagen med en Politirapport, der ender saaledes: »Det er uimodsigelig fastslaaet, at hun hverken har druknet sit eget eller et fremmed Barn.«

Lægen havde erklæret Kvinden for utilregnelig og havde bl. a. hos hende konstateret sygelige Erindringsskuffelser.

*) Monatsschr. f. Kriminalpsychol. u. Strafrechtsreform. December 1912.

At en Psykopath gør falsk Selvangivelse om en begaaet Forbrydelse, er jo ikke noget nyt; det foreliggende Tilfælde ansporer imidlertid til Fastholdelse af Kravet om den yderste Omhu for at fremskaffe alt, hvad der hører til den antagne Forbrydelses objektive Data, in casu Barneliget. Naar man først ved, hvor upaalidelige de menneskelige Udsagn er, forstaar man Betydningen af i størst mulige Omfang at rekonstruere den objektive Situation. Men langt mere interessant er i det omhandlede Tilfælde den *Massesuggestion*, som bevirker, at der fra alle Sider paa Aastedet fortællendes Politimanden, at Kvinden tog et Barn med i Vandet, ja, at endog Barnets Udseende beskrives. Forklaringen herpaa foreligger samtidig: ombord paa Dampskibet havde hun fortalt en Fyrbøder, at hun endnu samme Dag vilde springe i Vandet sammen med sit Barn, og da hun efter Landstigningen virkelig springer ud, meddeler Fyrbøderen dette, og straks er alle Restaurationens Gæster overbevist om, at hun har haft Barnet med! Det er givet, at hun sprang alene ud, og efter Beretningen maa man anlage — uden at dette dog siges positivt —, at hun overhovedet ikke har haft noget Barn med sig paa Dampskibet. Nu er det vel troligt, at hvis Vidnerne fra Restaurationen var bleven afhørt i Retten, vilde de ikke have forklaret, at de saa hende springe ud med Barnet; derimod forekommer det mig ret sandsynligt, at Fyrbøderen i god Tro vilde have forklaret, at hun var paa Skibet sammen med sit Barn og udtalte, at hun vilde drukne dette og sig selv. Suggestionen er i alle Fald udgaaet fra hendes Bemærkning til Fyrbøderen og synes at have bredt sig ret vidt. Kurios er ogsaa Avismeddelelsen om Forvekslingen af Barnet; denne maa antagelig forklares ved, at det paa den ene Side var »givet«, at hun sprang ud sammen med et Barn, og paa den anden Side nu var konstateret, at hendes eget Barn var i Live og ikke havde været med ved Begivenheden. Slutningen ligger nær: altsaa maa hun have haft et fremmed Barn med, og dette maa være sket ved en Forveksling, hvis

Enkeltheder derpaa konstrueres som Hypoteser og naar frem til Bladene i Skikkelse af Fakta.

I det andet, af Dr. Schmid-Guison skildrede Tilfælde *) drejer det sig om Vidneabiliteten hos en 59-aarig Kvinde efter Hjerneblødninger. En Vinteraften blev en gammel Bonde slaaget til Jorden, da han udefra traadte ind i sin mørke Forstue; han, der i Mørket intet kunde iagttage med Hensyn til, hvem der tilføjede ham Volden, blev kun let saaret, men hans Hustru fandtes liggende bevidstløs paa Køkkengulvet i en stor Blodpøl med 5 store Saar i Hovedet. Mistanken faldt straks paa 2 Bønderkarle, H. C. og A. Ch., af hvilke førstnævnte samme Dags Morgen var frattraadt Tjenesten som Karl hos de overfaldne. De blev arresterede og Undersøgelse indledet, og baade Undersøgelsesdommeren og den offentlige Anklager var fast overbevist om deres Skyld, en Overbevisning, der næsten udelukkende støttedes paa de af den overfaldne Fru F. B. afgivne Forklaringer. Om disse oplyser Akterne følgende: F. B. kom efter 3 Timers Forløb til Bevidsthed og kunde snart igen tale, men kunde de første 2 Dage ikke orientere sig tilstrækkelig til at afgive Forklaring om Gerningsmandens Person. Men da den anden Dags Aften to Nabokoner var hos hende og talte om, at Voldsmanden vel var kommen ind gennem Vinduet, ytrede F. B., der havde ligget i Søvn tilstand, pludselig: »Derfra kommer han ikke,« og der udspandt sig mellem Nabokonerne og hende følgende Samtale: »Var der to?« »To eller tre, i alle Fald to.« »Var det A. Ch.?« »C. (dette er H. C.s Navn), min Mand ved det.« »Var der to?« »To eller tre, de hører til samme Bande.« Næste Dag svarede F. B. imidlertid paa fornyet Spørgsmaal om, hvorvidt A. Ch. og H. C. havde slaaget hende: »Jeg ved det ikke« og noget senere: »Jeg husker ikke rigtig.« 16 Dage efter Attentatet udtaler en Læge, at F. B. langt fra er i Besiddelse af alle aandelige Evner, at hun for en stor Del har mistet Hukom-

*) Monatsschr. f. Kriminalpsychol. osv. Oktbr. 1912.

melsen, ikke er orienteret med Hensyn til Tid, men ved, hvor hun er, og kender sine Omgivelser. Atter 8 Dage derefter forklarer hun — formentlig spontant — for Undersøgelssdommeren: »Jeg var i Køkkenet, pludselig blev Døren revet voldsomt op, og Karlen C. og en anden, hvis Navn jeg ikke erindrer, kom ind. C. spurgte, om jeg var alene.« Resten af Forklaringen gives som Svar paa Spørgsmaal saaledes: »Havde C. noget i Haanden?« »Jeg ved det ikke.« »Slog han Dem?« »Ja, han slog mig straks; jeg ved ikke, om den anden ogsaa slog mig. Jeg blev straks bedøvet og faldt. Jeg ved ikke, om jeg ogsaa blev slaaet, da jeg laa paa Gulvet. Jeg sagde, at de skulde lade mig gaa, men de hørte ikke efter, men slog videre. Den anden var en Ch.« »Var det A. Ch.?« »Ja, det var C. og Ch.« En knap Maaned senere kan F. B. nøje angive, med hvilket Redskab C. slog hende, og hvilken Farve Ch.s Frakke havde. Omtrent 3 Uger senere mindes hun ikke mere disse sidstnævnte Ting, men giver nye Detailoplysninger. Det foreholdes hende nu, at hun ikke maa sige, at det var C. og Ch., hvis hun ikke er ganske sikker derpaa; hun svarer hertil: »Jeg er absolut sikker, thi jeg talte med dem, før jeg blev slaaet.« Lægen konstaterer 9 Dage derefter, at hendes Tilstand har forbedret sig, om end der stadig er Hjernefænomener (saaledes venstresidig Hemianopsi). Hun er aandelig friskere, orienteret med Hensyn til Tid, Sted og Personer, taler fornuftig, men, skønt hun kun er 59 Aar, dog som en Olding.

Som det ses, vinder hendes Sigtelse mod de bestemte Personer med Tiden i Styrke og Bestemthed. Den retslige Forundersøgelse afsluttes, og Hovedforhandling berammes. Da faar — en Maanedstid efter Lægens sidste Erklæring — en Skægtning af den sigtede A. Ch. det geniale Indfald at indfinde sig hos Konen og foregive, at den virkelige Forbryder Dagen før er bleven opdaget og arresteret, saa at A. Ch. og H. C. er uskyldige. Dette afføder straks et Brev til Undersøgelssdommeren fra F. B.s Mand, hvori han meddeler dette og erklærer, at hans Kone herefter maa erkende,

at hun nok kan have taget fejl med Hensyn til Gerningsmændene, og at hun ikke kan afgive noget bestemt Udsagn i saa Henseende. Herefter afkræver Myndighederne Dr. Schmid-Guison en saglig Erklæring om F. B.s Vidnedygthed. Under denne konstaterer Lægen en Række somatiske og psykiske Symptomer, der fører til denne Konklusion: F. B. lider af en ved Hjerneblødninger betinget Demens og er følgelig efter Attentatdagen ikke vidnedygelig. Bl. a. konstateredes ogsaa en stærk Suggestibilitet, idet hun ved Suggestivspørgsmaal meget let ledes til at paastaa, at tre Kærløse deltog i Attentatet, og paa Forhold erklærer sig ganske sikker paa, at der var tre. Efter Afgivelsen af Lægens Kendelse frifandtes de to Arrestanter, mod hvem der iøvrigt ikke ses at have foreligget egentlige Indicie, medens paa den anden Side Forholdet var det, at de just paa den Tid, Forbrydelsen blev udført, havde været borte fra den nær Gerningsstedet liggende Kro, hvor de iøvrigt tilbragte Aftenen, i en kort Tid, som kunde være tilstrækkelig til Gerningens Foretagelse.

Dette Tilfælde er lærerigt og viser Nødvendigheden af en faglig Undersøgelse af Vidner, som har været Genstand for korporlig Overlast og særlig for Læsioner af Hovedet. En Lægmandsopfattelse vilde let have skænket Konens Forklaring Tiltro og have ræsonneret saaledes: straks efter det passerede har hun ganske naturlig været saa svækket og medtaget, at hun intet har kunnet erindre og forklare, men efterhaanden som Tiden gaar, vender hendes Erindring tilbage, bliver fyldigere og bestemtere som Følge af hendes fremadskridende Bedring. Lægeundersøgelsen gjorde det imidlertid overvejende sandsynligt, at denne Forklaring er ganske falsk, og at Forholdet snarest er det, at hun enten slet intet har vidst om, hvem Voldsmændene er, eller i alle Fald uigenkaldelig tabt Forestillingen herom, og at de Forklaringer, hun i saa Henseende senere afgiver bestemtere og tydeligere fra Gang til Gang, fra først af skyldes Suggestion ved Nabokonens Spørgsmaal: »Var det A. Ch.?« og

senere Selvsuggestion med Hensyn til de yderligere Detailler, samt at hendes psykiske Tilstand er saa langt fra at bedres, at den tværtimod udvikler sig til en Demens. Paafaldende er det kun, at paa Nabokonens nævnte Spørgsmaal svarer hun med at nævne Navnet paa en anden, nemlig H. C., hendes hidtidige Tjenestekarl; dette kan dog forklares ved, at hun, medens hun laa som sovende, kan have hørt de to Nabokvinder, som var hos hende, tale om begge de to sigtede, som all da var arresterede, eller ved, at disse to unge Mænd stadig færdedes sammen, saa at den enes Navn straks fremkalder Tanken om den anden. Men hvorom alting er, saa har Undersøgelsen vist, at hendes Forklaring, selv om dens ydre Sandsynlighed var nok saa stor, er værdiløs, fordi den fremkommer fra en Person, der mangler de subjektive Betingelser for at kunne være et troværdigt Vidne. Og naar den danske Fr. af 8. September 1841 i § 5 som et Bevisdatum af Vægt nævner »en Dræbts med Bestemthed og ved fuld Bevidsthed gjorde Udsagn mod en bestemt Person som Banemand«, bør man overføre et saadant Udsagn vise den største Varsomhed og gøre sig klart, at den Dræbtes Tilstand paa Grund af Læsioner meget let kan have været en saadan, at der ikke kan tillægges hans bestemte Sigtelse nogen som helst Betydning. —

Foruden Iagttagelsesevnen og Erindringsevnen kræves der for Vidnedygtighed endnu Evnen til rigtig Gengivelse af det iagttagne og erindrede, og særlig paa dette Punkt er der for den afhørende Dommer meget at passe paa, hvorfor der herom skal gøres nogle Bemærkninger og anføres nogle oplysende Tilfælde. Der er ofte — særlig ogsaa i P o n t o p p i d a n s Arbejde — peget paa det mislige ved, at Vidnernes Forklaring sjælden afgives første Gang i Retten, men til en Politirapport for senere at vedstaas i Retten. Det siger sig selv, at ved den politimæssige Afhøring, som foregaar straks efter Forbrydelsens Opdagelse, under den Travilhed, som Efterforskningen medfører, maa Forklaringernes Form blive ret knap, Vægten lægges paa Hovedsagen, Detaillerne

forbigaas eller omtales summarisk, idet Politimandens Opgave er at finde Sporet af en mulig skyldig og samle Materiale til at sigte ham, medens det er den retslige Forundersøgelses Sag at prøve Sigtelsens Holdbarhed ved en minutios Undersøgelse. Hvis nu Dommeren, som i Retten afhører Vidnet, nøjes med at oplæse dennes Forklaring til Rapporten og spørge, om Vidnet vedstaar denne, vil der i en Række Tilfælde fremkomme urigtige Vidneforklaringer; dette gælder vel ikke i saa høj Grad, naar Forklaringen angaar enkelte isolerede Iagttagelser: Vidnet saa, at en Person kom ud fra en Gadedør, at en Person slog en anden osv.; men saa snart det drejer sig om mere komplicerede Foregange, vil der være Fare for, at Vidnet, som rigtig har iagttaget Enkelthederne og rigtig erindrer dem, til Rapporten har gengivet de Slutninger, han heraf drog, i Stedet for kun at gengive selve Iagttagelserne. At dette kan ske ved Rapportafhøringen, er meget naturligt af de fornævnte Grunde, og det er derfor Dommerens Sag ved den retslige Afhøring ikke at blive staaende ved Rapportforklaringen, men at optræde denne i alle Enkelthederne og gaa disse efter en for en. Det samme kan dog ogsaa gælde overfor Forklaringer, der for første Gang afgives i Retten, og netop overfor de tilsyneladende bedste Vidner, de, der ivrigt og bestemt vidner i Sagen, er en saadan Fremfærd i høj Grad nødvendig. Fra min egen Praksis anfører jeg et Tilfælde, hvor 3—4 Personer sigtedes for ved Nattetid at have ituslaaet et Ud-hængsskab og stjaalet Lædervarer derfra: Et Vidne — et ganske ungt Forretningsbud — forklarede først, at han havde set, at den ene af Personerne tog noget af Skabet; men paa nærmere Eksamination indskrænkede hans Iagttagelse sig til, at Personen blev staaende lidt ved Skabet, efter at dette var slaaet itu, og derpaa løb bort. Ligeledes forklarede han først at have set, at de andre Personer kom tilbage og tog »alt, hvad der var tilbage i Skabet« — en Forklaring, der ved nærmere Udspørgen reduceredes til, at Personerne kom tilbage, stod lidt ved Skabet og derpaa løb,

og at Vidnet paa et senere Tidspunkt saa, at Skabet var helt tomt, samt at han iøvrigt ikke vidste, hvad der havde været i Skabet. Dette Vidnes Iagttagelse og Erindring var rigtig nok, det var kun Gengivelsen, som var forkert, idet han straks drog sine Slutninger af det sete med en saadan Bestemthed, at deres Resultat kom til at staa for ham som det sete og blev refereret af ham som set; ved Udspørgningen var han dog meget godt i Stand til at reducere sin Forklaring tilbage til det virkelig iagttagne.

Et andet Punkt, man maa regne med, er mange Vidners sproglige Ubehjælpssomhed og manglende Orienteringsevne. I en Voldssag, hvor der kun var ét Vidne, forklarede dette haardnakket, at Sigtede havde slaet Anmelderen i Ansigtet bagfra, hvorved sidstnævnte faldt bagover, og fastholdt dette trods Sigtedes og Overfaldnes Udtalelser, der gik ud paa, at de gik Side om Side i Skænderi, da Slaget blev ført; for at klare denne Modstrid lod jeg Vidnet opstille Parterne saaledes, som han mente at have iagttaget dem, og demonstrere, hvorledes Slaget var ført, og det viste sig da, at han med »bagfra« mente »med bagvendt Haand«, en Maade at slaa paa, der netop kunde falde naturlig, naar Parterne gik Side om Side. Som et andet Eksempel skal nævnes, at et Vidne i en Sag, der drejede sig om Ansvar for, at en Person ved at skraa over Gaden var bleven paakørt og lem-læstet af et Automobil, forklarede og fastholdt, at Personen var gaaet over Gaden i Retningen skraat tilhøjre, medens de andre Forklaringer sagde tilvenstre. Ogsaa her viste det sig, da Forhørslokalet arrangeredes som Gaden, og Personerne opstilledes, at Vidnet mente det samme som de andre, idet han, der selv fremstillede den tilskadekomne, gik skraat tilvenstre. Forklaringen viste sig at være den, at Vidnet havde iagttaget Oprinet fra Gadens modsatte Fortov, hvor han stod med Front mod Tilskadekomne og saa denne bevæge sig i en Retning, der fra Vidnets Stilling var tilhøjre.

Spørger man om Resultatet af de hidtil anstillede Undersøgelser om Vidneudsagns Paalidelighed, er Svaret i Ho-

vedsagen dette: En Svækkelse af den hidtidige Tillid til selv »lovfaste« Vidners Udsagn, et Krav om, at disse omhyggelig og detailleret prøves og udredes overalt, hvor det drejer sig om andet end simple Enkeltagtagelser, at der holdes vaagent Øje med Muligheden af legemlige eller psykiske Mangler og Abnormiteter hos Vidnet, og at saglige Prøvelser af Vidnets Tilstand og Forhold — ogsaa f. Eks. med Hensyn til Farvesans, Evne til Genkendelse eller Bedømmelse af Tid og Afstand osv. — institueres, hvor Modstrid eller andre Omstændigheder giver nogen Anledning dertil. Endvidere Varsomhed netop overfor de »bedste« Vidner, de, der véd nøjagtig og klar Besked om alle Enkeltheder ved det passerede, de, hvis Forklaring paa alle Punkter »klapper« udmærket selv overfor et stærkt kompliceret Begivenhedsmateriale. Fremdeles maa der lægges Vægt paa, hvor langt tilbage i Tiden den omforklarede Iagttagelse ligger, og paa Vidnets Alder, Helbredstilstand, sociale og erhvervsmæssige Stilling og derved uddannede eller mistede Evner og Færdigheder. Ved en retslig Undersøgelse i Anledning af et paa et Hospital stedfundet Ulykkestilfælde konstaterede saaledes jeg og hele mit Personale, at en i Bevaring tagen Flaske havde en svag, men tydelig Karbøllugt; Hospitalets formaceutiske Dispensator fandt Lugten af Karbøl stærk, medens 3 Sygeplejersker fra vedkommende Hospitalsafdeling, paa hvilken der daglig anvendtes meget Karbøl vand, aldeles ikke kunde mærke Karbøllugt fra Flasken. Endelig maa man, selv om alt dette iagttages, gøre sig klart, at to Vidners Forklaringer efter det udviklede kun i de færreste Tilfælde tør tages som egentligt, tilstrækkeligt Bevis, men helst kun betragtes som Indicier, om end af særdeles stor Vægt, saa at man ikke slaar sig til Ro herved — ligesom ved de antikke »formelle« Beviser, Jærnhjerd og Tylvtered —, men med Omhu søger Beviset suppleret ved Indicier af anden Art, og i Tvivltilfælde undlader Tiltale eller frifinder trods Vidneforklaringerne. For saa vidt maa man slutte sig til den hollandske Psykiater Dr. van Erp Taalman Kip, naar han ud-

taler *): »Dømmes en Mand, blot fordi to Vidner erklærer, at han har gjort et eller andet, og Vidnerne ikke frembyder noget positivt Holdepunkt for Dommeren til at betragte dem som utroværdige, medens den anklagede ikke formaar at bevise sin Uskyldighed, vil det i høj Grad bero paa Tilfældet, om en slig Dom bliver rigtig eller ej.«

Om det vil lykkes ad pædagogisk eller anden Vej at gøre Vidneudsagnene paalideligere, tilhører Fremtiden. Naar en Forfatter **) tænker sig Muligheden af gennem den eksperimentelle Metode at fastsaa, under hvilke Omstændigheder og indenfor hvilke Rammer Fejlprocenten bliver 0, altsaa at udfinde et, omend kun lille Iagttagelsesomraade, hvor der af alle normale kan iagttages, erindres og gengives absolut rigtigt, turde det være mere end tvivlsomt, om noget brugbart Resultat i saa Henseende kan naas, og dette vilde i alle Fald ikke opveje den Indflydelse, som individuelle Abnormiteter kan og vil ove.

Spørges der, om Vidneudsagnenes Paalidelighed er relativt bedst, naar Afhøringen foregaar ved Spørgsmaal fra Dommerens Side, eller naar Vidnet faar Lov at forklare spontant, er det vistnok vanskeligt at give et almengyldigt Svar herpaa. Psykologerne og Psykiaterne holder gerne paa den sidste Form, Juristerne paa den første. Det er givet, at der ved Spørgsmaalsformen er en Fare for Suggestion fra Dommerens Side, og det er derfor et uafviseligt Krav, at der spørges fuldkommen objektivt, saa at Vidnet ikke faar Indtryk af, at Svaret ønskes eller ventes i en bestemt Retning, at Dommeren tror eller ikke tror paa Sigtedes Skyld, og — ikke mindst — at Vidnet ikke faar forholdt, at hans Vidnesbyrd strider mod andres, paa en saadan Maade, at han derved inspireres til at ændre sin Forklaring uden en virkelig Revision af sin Erindring. Paa den anden Side er

*) I »Ein Novum im Strafrecht«, Monatsschr. f. Kriminalpsychol. osv. Juni 1911, gengivet i Nordisk Tidsskr. f. Fængselsvæsen 1911 p. 74 ff.

**) Boden i den førnævnte Afhandling.

der af en Forf.*) peget paa, at den trods disse Forsigtighedsregler mulig dog tilbageblivende Suggestion fra Dommerens Side kan have den gavnlige Virkning at neutralisere den Suggestion fra anden Side, som et Vidne i mange Tilfælde er belastet med, naar han træder ind i Retssalen, og som hidrører fra Samtaler med andre Vidner eller Parterne. Dertil kommer, at Spontanforklaringen vil medføre en betydelig Vidtløftighed og involvere Afleveringen af en Række Meddelelser og Oplysninger, som er uden nogen Interesse for Sagen, medens Forklaringen paa den anden Side i mange Tilfælde aldeles ikke kommer ind paa det, som er Sagens Hovedpunkt, idet de retlig-tekniske Enkeltheder, hvis Betydning Lægmanden ikke kender, ikke har interesseret ham saa stærkt, at de naar frem i hans Forklaring; de maa da søges hentet frem fra hans Erindring ved Dommerspørgsmaal, som saaledes dog ikke helt vil kunne undgaas. Alt i alt tror jeg, at Spørgsmaalsformen er nødvendig, i alle Fald i en Mængde Tilfælde, og uden større Fare, naar Dommeren forstaar sin Opgave; vil man have et yderligere Kontrolmiddel, kan man lade ikke blot de vigtige Vidneudsagn, men ogsaa Dommerspørgsmaalene stenografere under Afhøringen. —

Intet under Solen er jo nyt. Naturligvis har man, inden den eksperimentelle Psykologi begyndte paa en videnskabelig Undersøgelse af Vidneudsagns Paalidelighed, været klar paa, at Mangel paa Eksakthed i Udsagnet, lang Tids Forløb efter Iagttagelsestiden og en usædvanlig psykisk Tilstand hos Vidnet i Iagttagelsesøjeblikket kunde svække den Vægt, man turde tillægge en Vidneforklaring. Naar man imidlertid i slige Tilfælde har bestemt sig til helt eller delvist at frakende Forklaringen retlig Betydning, har man gjort dette med nogen Tøven og Ulyst. Den nye videnskabelige Forskning skulde derimod i høj Grad fremme Tilbøjeligheden til

*) Sturm: Zur Lehre vom psychologischen Beweise i Monatsschr. f. Kriminalpsychol. osv. Decbr. 1911.

at se bort fra Forklaringen i slige Tilfælde og skærpe Sansen for, at selv Omstændigheder af tilsyneladende ringe Vægt kan vitiere Vidnets Opfattelse, Erindring og Gengivelse saaledes, at Forklaringen bør sættes helt ud af Betragtning, særlig — hvad der jo i disse Bemærkninger næsten udelukkende er taget Sigte paa — i Straffesager. Ved at gennemgaa Domsafgørelserne finder man nogle, der strejfer Emnet og viser den Tendens, der i saa Henseende allerede er for Haanden; de fleste af dem vedrører imidlertid civile Sager: En københavnsk Overretsdøm i Ugeskrift for Retsvæsen 1877 p. 755 statuerer, at der ikke er Føje til at forkaste et Vidnes Forklaring, fordi det efter sit eget Udsagn var »noget beruset«, da det overværede de omfoklarede Forhandlinger mellem Sagens Parter, eftersom det dog har haft en bestemt Erindring om det passerede, og dets Forklaring er væsentlig stemmende med et andet Vidnes Udsagn. Denne Afgørelse vilde man vel nu være betænkelig ved, og navnlig vilde man med Hensyn til den paaberaabte Overensstemmelse med et andet Vidne tænke paa Indflydelsen af Suggestion. Derimod har Højesteretsdøm i UfR 1884 p. 688, Gældskommissionsdøm i UfR 1894 p. 897 og kbhvnsk Overretsdøm i UfR 1898 p. 311 tilsidesat Vidneforklaringer, fordi de ikke var tilstrækkelig eksakte og paa væsentlige Punkter kun gengav Vidnets Fortolkning af det iagttagne i Stedet for at give et Referat af selve dette; den førstnævnte Sag angik en Sigtelse for Vold imod Arrestantens Moder; 8 Sogneraadsmedlemmer var fulgt med Moderen til hendes Hus og iagttog udefra Omstændigheder, der tydede paa, at Sønnen øvede Vold mod hende, men uden at de dog saa noget positivt i saa Henseende; et af dem forklarede, at da de derefter var gaaet ind i Huset, saa han Moderen paa Gulvet og Arrestanten ved Siden af »med Armen hævet, som om han havde været i Færd med at ville slaa, men i samme Øjeblik lod, som om han vilde hjælpe hende op«. Den Viborgske Overret domfældte Arrestanten, særlig paa Grund af Sogneraadsmedlemmernes Vidneudsagn; men Højesteret frifandt af Mangel paa Be-

vis og har altsaa ikke villet lade Vidnernes Slutninger og Opfattelse ækvivalere med positiv Iagttagelse af Handlinger. Bemærkelsesværdig er Højesteretsdom i UFR 1898 p. 82, der stadfæster en Viborgsk Overrettsdom i en civil Sag, hvor 2 Vidner, der havde opholdt sig i en Stue ved Siden af den, hvor Parterne forhandlede om et Salg, edelig havde afgivet en bestemt og fyldig Forklaring, der i høj Grad bestyrkede den ene Parts Anbringende om Forhandlingens Resultat; Retten tilsidesatte deres Forklaringer med den Motivering, at da der maatte gaas ud fra den Mulighed, at Døren mellem de to Stuer havde været lukket, turde man trods Forklaringernes Bestemthed ikke gaa ud fra, at Vidnernes Opfattelse af Samtalen mellem Parterne havde været fuldt paalidelig. Hertil kan man med Føje lægge den sandsynlige Suggestion, som har været en Følge af, at disse to Vidner var Kontorister hos den Part, hvis Anbringende de bestyrkede. Endelig kan nævnes en Viborgsk Overrettsdom i UFR 1887 p. 1109, som erklærer det for betænkeligt at lillægge Vidnernes Udsagn angaaende mundtlige Ytringer, der skal være faldne over 40 Aar, førend Tingsvidnet blev optaget, nogen afgørende Betydning.

Mindre Meddelelser.

Den internationale kriminalistiske Forenings XII. Kongres afholdtes i København i Dagene fra d. 27. til d. 31. August i Overensstemmelse med det Program, der tidligere har været meddelt her i Tidsskriftet (S. 278).

I Aabningstalen, der formede sig som en Velkomst til Kongressen, henviste Konsejlspræsident og Justitsminister Zahle bl. a. til den Betydning, det havde for Danmark, at Kongressen samledes her paa et Tidspunkt, hvor man forberedte en gennemgaaende Reform af den hidtil gældende, i adskillige Henseender forældede Straffelov. Formanden for den danske Kriminalistforening og for den danske Afdeling af den internationale Kriminalistforening, Professor T o r p, dvælede navnlig ved, hvad den internationale Forening, der i Slutningen af Aaret har 25 Aars Fødselsdag, allerede havde udrettet, og fremhævede særlig dens Andel i Arbejdet for at reformere Behandlingen af de unge Forbrydere, Recidivisterne og de almenfarlige Forbrydere. Professor v a n H a m e l s e n. (Amsterdam), der overtog Præsidiet, bragte ikke blot i elegante Vendinger Kongressens Tak for Modtagelsen, men fremhævede tillige i en spirituel Tale Brydningen mellem de to Hovedprinciper: Individets Frihed og Samfundets Sikkerhed, hvorpaa den moderne Straffelovgivning maa hvile. Af Foreningens Spidser bemærkedes bl. a. v o n L i s z t, G a r o f a l o og G a r ç o n og iøvrigt var en talrig Skare af betydende Kriminalister fra de fleste europæiske Lande til Stede, ialt 135, deraf 54 danske.

Kongressens Forhandlinger optoges længe og i første Række af det allerede paa den forudgaaende Kongres i Bryssel foreløbig behandlede Emne, der i Korthed angaves som »Mesures de défense sociale contre les récidivistes«. Emnet indledes af Professor N a b o k o f f (St. Petersborg) og Professor C o r n a t e a u (Bukarest), fra hvis Side der forud for Mødet forelaa trykte Rapporter, af hvilke navnlig Nabokoffs var særlig indgaaende. En Rapport forelaa ogsaa fra Professor G a r r a u d (Lyon); men

denne var bleven forhindret i at give Møde paa Kongressen. Medens Cornateanu i sin Rapport til Kongressen søgte at angive de forskellige Kategorier af Recidivister, navnlig efter deres psykopatiske Disposition, stillede Nabokoff mod nærmere at udforme de Betingelser, der maa stilles for overfor uforbederlige og almenfarlige Recidivister at skride til Sikkerhedsforanstaltninger af anden Natur end selve Straffen. I Tilslutning til Resultatet af Forhandlingerne paa Kongressen i Bryssel i 1910 præciserede Nabokoff i 8 Theses sine Betingelser derhen, at 1) et System, der udelukkende forudsætter et bestemt Antal forudgaaende Forbrydelser, ligesom 2) det modsatte System, der udelukkende bygger paa en »penchant au crime«, er utilstrækkeligt, saaledes at Forudsætningen bliver 3) et System, kombineret af 1 og 2; i denne Henseende ansaa han § 98 i det tyske »Gegenentwurf« for en brugbar Model. Thesis 4 udelukkede politiske Forbrydere. Thesis 5 angav, at Forudsætningen for at erklære en Forbryder for uforbederlig er, dels at Fængselsvæsenets Ordning er saaledes, at Straffen muliggør en Forbedring af de virkelig forbedringsmulige Forbrydere, dels at det sociale Milieu heller ikke umuliggør en Tilbagevenden til Samfundet, og at Forsorgen for de domfældte efter Løsladelsen er vel organiseret. Den 6te og 7de Thesis var dem, der særlig gav Anledning til Diskussion paa Kongressen, idet Nabokoff her vilde fastslaa, dels at egentlige Sikkerhedsforanstaltninger først skulde følge efter Udstaaelsen af den efter Loven forskyldte Straf, dels at Sikkerhedsforanstaltningerne ikke skulde være ubegrænsede i Tid, men bestemte ved et ikke altfor højt Maksimum. Thesis 8 omhandlede Domstolenes og navnlig Juryens Fremgangsmaade ved Afsigelsen af Dommen om Sikkerhedsforanstaltningernes Nødvendighed efter Straffens Udstaaelse. Professor Torp tog bestemt Afstand fra Theses 6 og 7, idet han urgerede, dels, at det var urimeligt og unødvendigt at tilføje Forbrydere, overfor hvilke Straf efter Forudsætningen maa anses formaalsløs, en Lidelse ved først at straffe dem, naar man ved Sikkerhedsforanstaltninger gjorde dem uskadelige, dels at Sikkerhedsforanstaltningerne vel burde have et Minimum af samme Udstrækning som den Straf, han vilde have fortjent, men intet Maksimum, dog saaledes at det efter Udlobet af Minimumstiden skulde staa den dømte frit hvert andet Aar at faa Spørgsmaalet om hans stadige Samfundsfarlighed paany genoptaget ved Domstolene. I Overensstemmelse hermed stillede Torp Forslag om en ændret Affattelse af Theses 6—7 (tildels 8) og betonedede stærkt, at det Liv, som saadanne til Forvaring paa ubestemt Tid dømte skulde leve, maatte være vidt forskelligt fra det Liv, der leves i en Straffeanstalt, idet det

kun maatte involvere den nødvendige Frihedsberovelse og den selvfølgelige Arbejdstvang, saaledes at de iøvrigt fik den Frihed og de Goder, som var forenelige hermed. Senator Garofalo (Rom) betonedede navnlig under Henviisning til Forholdene i Europas Storstæder det uforsvarlige i hvert Aar at løslade et stort Antal Personer, om hvem det af Psykiatikere og Fængselsautoriteter ved Losladelsen med Bestemthed erkendtes, at de vedblivende maatte betragtes som farlige for Samfundet. Derefter havde flere Taler Ordet, bl. a. Professor Stjernberg (Stockholm), Professor Silovič (Agram), President Engelen (Holland), Professor Liepmann (Kiel), Professor Lublinsky (St. Petersburg), Dr. Winge (Kristiania) og Dr. Breithaupt (Kassel). Næsten alle Talerne var enige om, at Foranstaltningerne skulde være af ubestemt Varighed — flere, der tidligere havde været Modstandere heraf, saaledes Professor Liepmann, erklærede sig udtrykkelig for omvendt —, medens Meningerne var dels, dels om Forudsætningerne, idet enkelte (Engelen) ikke vilde have Recidiv opstillet som absolut Betingelse, dels om Iværksættelsesmaaden, idet nogle (Stjernberg) mente, at man kunde benytte de almindelige Straffeanstalter, medens Flertallet krævede særlige Anstalter, og nogle (f. Eks. Silovič) vilde ligesom Nabokoff lade Sikkerhedsforanstaltninger følge efter Straffen, medens andre sluttede sig til Torps Standpunkt. Efter at saaledes Talerne havde taget Standpunkt til de to Hovedspørgsmaal, skred man paa et fremrykket Tidspunkt til Afstemningen, idet et Forslag af den internationale Forenings Sekretær, Advokat Jasparr (Bryssel), om overhovedet ikke at foretage nogen Afstemning, blev forkastet, ligesom Kongressen ogsaa forkastede et Forslag om at opsætte Afstemningen til den følgende Dag. Ved Afstemningen, hvori dog kun et Mindretal af Kongresmedlemmerne deltog, stod Stemmerne lige for Nabokoffs og Torps Standpunkt til Thesis 6, medens Torps Affattelse af Thesis 7 fik 21 Stemmer, Nabokoffs 16. Paa Grund af nogen Tvivl angaaende Forstaaelsen af Afstemningen m. H. t. Thesis 7 fastslog den næste Dag Forsamlingen paa Forslag af v. Liszt uden Afstemning, at det vedtagne var at forstaa saaledes, at man kun ønskede et Minimum, men intet Maksimum for Sikkerhedsforanstaltningernes Varighed, dog at en Prøvelse af Samfundsfarligheden med visse Mellemrum var ønskelig, medens der ikke havde kunnet samles nogen Majoritet til Besvarelse af Spørgsmaalet, om disse Foranstaltninger skulde adskille sig væsentlig fra Straf og om de i saa Fald skulde erstatte Straffen eller følge efter denne. Iøvrigt vedtoges Nabokoffs Theses 1—4, kun at man

ikke vilde binde sig til § 98 i det tyske »Gegenentwurf« som Model. Om Thesis 5 ønskedes ingen Afstemning.

Den sidste Arbejdsdag drejede Kongressens Forhandlinger sig om Uddannelsen i Strafferettens Hjælpevidenskaber. Allerede paa Kongressens i Bryssel (1910) var man under Debatten angaaende visse Forbryderes Almenfarlighed kommen ind paa dette Spørgsmaal, betragtet fra den Side, at der maatte gøres noget særligt for Uddannelsen af de Embedsmænd, hvis Skøn her skulde være vejledende eller afgørende. Paa Kongressen i København blev Spørgsmaalet dog væsentlig behandlet efter sine store Hovedlinjer. I sin med tysk Grundighed affattede Rapport havde Professor i Bonn Joseph Heimberger samlet Oplysninger om den iøvrigt ret ufyldstgørende Ordning af en saadan Undervisning i en Række Lande, og saavel i sin Rapport som i det Foredrag, hvormed han forelagde Sagen for Kongressen, konkluderede han derhen, at der ved de forskellige Universiteter som Led i den juridiske Uddannelse, men som Regel efter de øvrige Universitetsstudiers Afslutning, skulde indrettes Kursus i Strafferettens Hjælpevidenskaber: Kriminalantropologi, Kriminalpsykologi, Kriminalpsykiatri, Kriminalistik, Retsmedicin og Fængselsvidenskab. Uddannelsen skulde ikke paa Forhaand være særskilt for Kriminaljurister og Civiljurister, men der skulde ved Udstrækningen af Undervisningen i de enkelte Fag tages Hensyn til de Krav, der stilles indenfor hver enkelt af de Embedsklasser, hvorom der her er Tale.

I den paafølgende livlige Diskussion deltog bl. a. Overretsassessor Cold (København), Byfoged Goll (Aarhus), Regeringsraad Lindenau (Berlin), Dr. jur. Schneikert (Berlin), Professor Liepmann (Kiel), Professor van Hamel jun. (Amsterdam) og Professor Hoffding (København). Det blev af Goll fremhævet som et nødvendigt Krav, at denne Undervisning i det hele lagdes i Hænderne paa Praktikere, og den følgende Diskussion kom i særlig Grad til at dreje sig om det evig unge Spørgsmaal om Værdiforholdet mellem den teoretiske Undervisning og det praktiske Livs Skole. Medens bl. a. Liepmann nærmest holdt paa Værdien af at lære de almindelige Love at kende, der ligger til Grund for Menneskenaturen, rejste van Hamel jun. i halvvejs spøgefulde, ret drastiske Vendinger Kravet om Dommeres, Sagforeres og Fængselsmænds Uddannelse først og fremmest gennem et personligt Kendskab til Livet, saaledes som det i forskellige Afskygninger former sig for dem, hvis Forhold de er kaldede til at bedømme. En ejendommelig Episode under Diskussionen var det, da Professor Hoffding under lydløs

Opmærksomhed som Resultat af sin lange Erfaring advarede mod at tillægge det teoretiske Studium af Psykologien for stor Betydning paa den praktiske Indsigts Bekostning; selv havde han af en Bog som Feuerbachs Aktemässige Darstellung merkwürdiger Verbrechen høstet langt mere Belæring for sine Studier, end den straffende Retsplejes Mænd kunde vente at uddrage til Bedste for deres Virksomhed af alle hans Bøger.

Diskussionen sluttede uden Afstemning, men viste afgjort Tilslutning til Indlederens almindelige Krav, om end vistnok den overvejende Del af Forsamlingen kunde ønske disse gennemført med mindre teoretisk Anstrøg, end Indlederen syntes at have forudsat.

Ved Siden af selve Forhandlingerne blev der givet Deltagerne Lejlighed til at bese forskellige Institutioner, der har Berøring med Kriminaliteten, og endelig var den selskabelige Del af Kongressen ordnet paa en Maade, der fremkaldte Bifald fra alle Sider og bidrog sin Del til Kongressens hele festlige Forløb.

Den internationale kriminalistiske Forenings næste Kongres tænkes afholdt i Rom i Paasken 1915.

Betydningen af de store internationale Kongresser har maaske af og til været overvurderet. Til Gengæld synes den nu ikke sjældent at blive undervurderet. Nægtes kan det dog ikke, at tidt Afstemningerne paa disse Kongresser faar noget tilfældigt over sig. Og ofte viser det sig ved Specialdebatten af et Emne, at de nationale Forudsætninger og Opfattelser divergerer saa meget, at det kun gennem Resolutioner, der holdes i meget almindelige Udtryk, lykkes at bevare en tilsyneladende Enhed. I Virkeligheden er det godt at faa at vide, hvorledes et almindeligt Spørgsmaal former sig efter nationale Hensyn, — et Indlæg i saa Henseende var saaledes Professor Stjernbergs foran (S. 281 ff.) gengivne Foredrag paa Kongressen. Det Spørgsmaal rejser sig ogsaa, om ikke en Drøftelse indefor snævrere Rammer, hvor nationale Forskelligheder ikke gør sig saa stærkt gældende, vilde være af Betydning. Var det ikke her en naturlig Opgave en Gang at samle Medlemmerne af Kriminalistforeningerne i de tre nordiske Lande til Møde? At baade Sverig og Danmark staar overfor en omfattende Omordning af deres Straffelov, lægger dette Spørgsmaal særlig nær.

F. R. og E. O.

Den internationale Kongres for Børnebeskyttelse, hvis forestaaende Afholdelse omtales i Tidsskriftets 2det Hefte, S. 197, fandt Sted i Bryssel i Dagene fra d. 23. til d. 27. Juli.

Der forhandlede det mere almindelige Spørgsmaal om Oprettelse af et internationalt Bureau, hvor Oplysninger kunde samles om Børneforsorgens Udvikling rundt om i Verden og om Lovgivning og Administration o. s. v. paa dette Omraade; mulig kunde Bureauet ogsaa udgive et internationalt Tidsskrift eller endog lede videregaaende Fællesforetagender. Tillige forhandlede en Række specielle Spørgsmaal under Børneforsorgen.

Delegerede fra 35 Stater baade i den gamle og i den nye Verden deltog under Ledelse af den belgiske Justitsminister i Forhandlingen om det første Spørgsmaal. Den Delegerede fra Schweiz afgav først paa sin Regerings Vegne den Erklæring, at det neutrale Schweiz, hvorfra det samme Spørgsmaal var rejst med Forslag om Schweiz som det internationale Bureaus Sæde, trak sig tilbage til Fordel for det ligeledes neutrale Belgien. Der var vel almindelig Stemning for, at et saadant Bureau skabtes med Bryssel som Sæde; men ligesom de Delegerede ikke havde Mandat fra deres respektive Regeringer til at foretage bindende Skridt, saaledes var det et almindeligt Ønske først at faa Stillingen noget mere klaret baade overfor det private Initiativ og overfor de Spørgsmaal af økonomisk og international Art, som rejser sig. Det maa ventes, at der nu fra den belgiske Regerings Side vil fremkomme nærmere formulerede Forslag i saa Henseende til de Stater, der var repræsenterede.

De specielle Spørgsmaal, der behandlede, faldt i 2 Hovedgrupper; en mere juridisk-pædagogisk Gruppe og en væsentlig medicinsk Gruppe. I den første Gruppe maa fremhæves Spørgsmaalet, om alle Sager af retlig Art vedrørende Børn bør henlægges under de saakaldte Ungdomsdomstole. Altsaa, om disse skal træffe Afgørelse, om Straf eller Tvangsopdragelse skal anvendes, om Forældremagten skal fratages Forældrene, om Paalæggelse af Underholdsbidrag, Beskikkelse af Værger, Administration af umyndiges Formue o. s. v., eller om navnlig Straffedomstole overfor Børn og unge Mennesker bør holdes for sig. Det første Alternativ fik ved Afstemningen en lille Majoritet. Os her i Norden interesserer det hele Spørgsmaal jo mindre, da vi til Afgørelse af, om Tvangsopdragelse med de deraf følgende Retsindgreb skal ske, har de væsentlig paa Folkevalg grundede Værgeraad, og man i en Tid, hvor Udviklingen gaar i demokratisk Retning, næppe kan tænke sig Overgang til Ungdomsdomstole, der som Regel beklædes af regeringsud-

nævnte, juridisk uddannede Enkeltdommere. Som andre herhen hørende Spørgsmaal, der drøftedes, maa nævnes: Hvilken Ordning bør der træffes med Hensyn til Børnedommerens Forhold overfor det Barn eller unge Menneske, der er hvad vi nærmest vilde kalde betinget fritaget for Tiltale eller betinget benaadet? og bør de, der skal fungere som det, vi kalder Tilsynsværger, have en særlig Uddannelse eller særlige Instruktioner? Overfor det første Spørgsmaal var den almindelige Mening, at det ikke gik an at binde Dommeren ved Reglementer eller deslige. Overfor det sidste Spørgsmaal udtaltes det Ønske, at der blev udarbejdet en praktisk trykt Anvisning til Tilsynsværgerne med Angivelse af disses Rettigheder og Pligter, og at Ungdomsdommeren vilde afholde hyppige Møder med Tilsynsværgerne for at instruere dem i forskellige Forhold indenfor deres Tilsynsomraade. Desuden burde der udgives et periodisk Tidsskrift for dem.

Endelig drøftedes det Spørgsmaal, om ethvert Barn, født udenfor Ægteskab, burde have særlig Værge beskikket. Her bestod Forhandlingerne nærmest i, at forskellige Delegerede gjorde Rede for deres Lands Standpunkt.

I den medicinske Afdeling samlede Interessen sig navnlig om de to Spørgsmaal: Anormale Børn og Alkoholismens Farer for den opvoksende Slægt og Midlerne til Bekæmpelse af denne Fare. I sidste Henseende var man enig om Nødvendigheden af baade ved Skolens Hjælp og ude i Livet at sprede den størst mulige Kundskab til de sørgelige Følger ogsaa for Børnene af Drikfældigheden og søge at rejse Ansvarsfølelse i de brede Lag. Derimod var man uenig om Nyttens af absolute Forbud. Med Hensyn til anormale Børn fremkom der meget lærerige Udtalelser om Aarsag til og Virkning af disse Abnormiteter samt deres Bekæmpelse. Man var enig om Betydningen af forudgaaende Iagttagelse ved lægelig Bistand i alle Tvivlstilfælde.

Br.

Internationalt Møde om Børnesagen. Det i Tidsskriftets 2det Hæfte S. 198 omtalte Møde, der var planlagt i beskedne Former, og hvortil Initiativet var taget af Formanden for »Archiv Deutscher Berufsvormünder«, Professor K l u m k e r i Frankfurt a/M., har fundet Sted i Dagene fra d. 17. til d. 27. August 1913. Deltagerne udgjorde c. 25 og var dels tyske, dels danske, norske, svenske og finske, ogsaa en enkelt Schweitzer deltog. Mødet — eller Kursuset, som dets Leder ønskede det benævnt — omfattede ikke blot Diskussion af forskellige Emner indenfor Børnesagen, men ogsaa Besøg i forskellige vesttyske og danske Opdragelses-

hjem, hvortil paa Mødets sidste Dag sluttede sig en Forevisning af forskellige Børneinstitutioner i Malmø.

D. 17. August besaas R a s e n m ü h l e ved Göttingen, en ny Anstalt for 45 vanskelige Drengene over skolepligtig Alder, nærmest svarende til den »Mellemanstalt«, hvorefter der ogsaa hos os har været Tale til Børn, der ikke er fuldt normale uden dog at være egentlig aandssvage. De følgende Dage besøgte Stephansstift ved Hannover (c. 250 til Dels abnorme Drengene, tillige en Uddannelsesanstalt i forskellig Diakongerning*), H i m m e l s t ü r ved Hildesheim (et stort Hjem navnlig for faldne Piger fra 13 Aars Alderen), W a i s e n h u s e t i Hamborg, Pigeopdragelsesanstalten i A l s t e r d o r f ved Hamborg, og R a u h e s H a u s ved Hamborg (ca. 250 vanskelige Drengene), hvorhos Deltagerne under Vejledning foretog en Gennemgang af Registraturafdeling og Kontorer i den hamburgske Stads Departement for offentlig Børneforsorg.

Der holdtes talrige Foredrag, til Dels som orienterende ved Forevisningen af de paagældende Institutioner, men ogsaa over bestemte Emner fra Børneforsorgen, og de gav hyppig Anledning saavel til at stille Spørgsmaal som til egentlig Diskussion. Af Foredragene kan særlig nævnes: Iagttagelsesanstalter som nødvendigt Led i Forsorgsopdragelsen (Professor Klunker), Familiepleje og Tilsyn (Overinspektør Schallen) og Børnesagens Udvikling i Tyskland og dens Grundlæggere (Pastor Hennings).

I Dagene fra d. 24. til d. 26. August fortsattes Kursuset paa dansk Grund. Der aflagdes Besøg paa Iagttagelseshjemmet »Roskilde Hvil« (tilhørende Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse) og Værgeraadsinstitutionens Optagelseshjem i Rosenvangenget (København), endvidere paa Børnehjemmet »Godthaab« paa Frederiksberg samt paa Opdragelsesanstalterne: Skolehjemmet »Prøven« (under Foreningen Fængselshjælpen) og Pige-hjemmet »Skovly« (under Magdalenehjemmet). D. 25. August holdt Overinspektøren for Opdragelsesanstalterne, Formand i Overværgeraadet, Overretsassessor Brun, Foredrag om Danske Optagelses- og Iagttagelseshjem og deres Betydning for en endelig Anbringelse i Familier (Plejhjem), Børnehjem eller Opdragelsesanstalter, hvortil knyttedes en Forklaring af, hvorledes Værgeraadene og Overværgeraadet samarbejder paa dette Omraade. Efter Foredraget fandt en Diskussion Sted, der bl. a. kom ind paa Spørgsmaalet om »lukkede« Opdragelsesanstalter eller »lukkede Afdelinger« ved saadanne. Den følgende Dag blev der af Greve Ahle-

*) Se om denne Anstalt bl. a. Chr. Brun i Børnesagens Tidende 1910—11 S. 61.

feldt-Laurvigen (Plejhjemsforeningen paa Langeland) holdt Foredrag om Anbringelsen i Plejhjem i Danmark, derunder navnlig om de private Foreningers Medhjælp herved.

D. 27. August sluttede Kursuset med Besøg i Malmø, hvor Fattigvæsenets ny Optagelsesanstalt, Hemmet för nödställda mödrar å Ärtholmen, Flensburgska vårdanstalten för späda barn, Södra Barnkrubban og Malmö Barnhem forevistes.

Foredrag holdtes af Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdskonsulent L. Barkman, der afgav en Oversigt over »Svensk barnavårdslagstiftning«, og af Dr. N. Walén, der gennemgik »Barnavårdsinrättningerna i Malmö«.

Blandt Deltagerne var der Enighed om disse Kursus' Betydning og stærk Stemning for at søge dem fortsat ad Aare, hvad sikkert ogsaa kan ventes gennemført under Professor Klumkers energiske Ledelse.

E. O.

Bøger indsendte til Redaktionen.

Forhandlingerne paa Dansk Kriminalistforenings tiende Aarsmøde. Andet Hæfte. Kbhvn. 1913 (G. B. N. F.)

Les sociétés de patronage du Danemarck. Copenhague 1913. (Fremlagt paa den internationale kriminalistiske Forenings Kongres i København August 1913).

Några synpunkter på de föreslagna vattendomstolarna och den s. k. skifteskommitténs förslag till omorganisation af ägodelningsrätterna. Inledning till diskussion hos Sveriges advokatsamfunds Stockholmsafdeling. Af Albert Kôersner. Stockholm 1913.